

วารสารร่มยุงทอง ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2566)
Rom Yoong Thong Journal Vol.1 No.1 (January – April 2023)

ISSN 2985-0193 (Online)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้คณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ใช้เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงานวิจัยและความรู้ทางวิชาการ
2. เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านวิชาการของคณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ตลอดจนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการและงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ

กำหนดระยะเวลาการเผยแพร่

- กำหนดระยะเวลาการเผยแพร่ จำนวน 3 ฉบับต่อปี
- ฉบับที่ 1 เปิดรับบทความเดือนมกราคม - เมษายน
 - ฉบับที่ 2 เปิดรับบทความเดือนพฤษภาคม - สิงหาคม
 - ฉบับที่ 3 เปิดรับบทความเดือนกันยายน - ธันวาคม

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
 รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการและประกันคุณภาพการศึกษา
 คณบดีคณะวิทยาการจัดการ

บรรณาธิการ

ผศ.ดร.ณัฐชา หน่อทอง

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผศ.ดร.จิราวรรณ สมหวัง
 อ.ดร.สาวิตรี จูเจีย

กองบรรณาธิการ

รศ.ดร.ศศิธร	วชิรปัญญาพงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ผศ.ดร.สุนทรี	วิพัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
อ.ดร.ทศพร	พีสระ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
อ.ดร.อุษณีย์	จิตติมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
อ.ดร.ธัญญา	จันทร์ตรง	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

รศ.ดร.ณัฐนันท์ วิริยะวิทย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
รศ.ดร.สุกัญญา บุรณเดชาชัย	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
ผศ.ดร.ภูษิตต์ ภูริปาณิก	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผศ.ดร.บุปผา บุญสมสุข	มหาวิทยาลัยรังสิต
อ.ดร.มานะ ตีรยาภิวัฒน์	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
รศ.เรื่อโท ดร.ทวีศักดิ์ รูปสิงห์	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
อ.ดร.ธีรเวช ทิตยสีแสง	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
รศ.ดร.กุลชลี พวงเพ็ชร	นักวิชาการอิสระ
รศ.ดร.กาสัก เตชะชั้นหมาก	นักวิชาการอิสระ
รศ.ดร.พนิตสุภา ธรรมประมวล	นักวิชาการอิสระ

เลขานุการกองบรรณาธิการ

อ.เพ็ญนภา จุ่มพลพงษ์
อ.กานต์ เชื้อวงศ์
นางสาวสุจิรา สาหา

ฝ่ายประชาสัมพันธ์และสมาชิก

ผศ.นฤมลวรรณ สุขไมตรี
นางสาวชนิษฐา สุกใส
นางสาวปวีณา ทรัพย์นิมิตร

สำนักงาน

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
 321 ถ.นารายณ์มหาราช ต.ทะเลชุบศร อ.เมือง จ.ลพบุรี 15000
 โทรศัพท์ 090 008 4248, 036 421 448
 โทรสาร 036 421 448
 อีเมล journal.mstru@gmail.com

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ (Peer Review)

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2566)

ผศ.ดร.สุมาลี	รามัญญ์	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
ผศ.ดร.เฉลิมชัย	หาญกล้า	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ผศ.ดร.มารุต	ตั้งวัฒนาชุติพร	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผศ.ดร.ปพนสรรค์	โพธิพิทักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ผศ.ดร.กมลทิพย์	คำใจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผศ.ดร.ฉายรุ่ง	ไชยกำบัง	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
ผศ.ดร.รชต	สวนสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผศ.ดร.สุรยุทธ	ทองคำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ผศ.ดร.กิงกาญจน์	บรรลือพีช	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
รศ.ดร.ดวงใจ	บุญกุศล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
รศ.บุษบา	หินธาว์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร.สุพรรณษา	จิตต์มัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
อ.ดร.สรพล	บุรณกุล	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผศ.ดร.เพ็ญนภา	หวังที่ชอบ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ผศ.วิไลวรรณ	โพธิศิริ	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
อ.ดร.ปิยภรณ์	ชูชีพ	มหาวิทยาลัยรังสิต
ผศ.ดร.ชนัญญา	สินชื่น	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
รศ.วัชรินทร์	อรรคศรีวร	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อ.ดร.อโนชา	โรจนพานิช	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผศ.ดร.ลภัสสรดา	พีชญาธีรนาถ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
ผศ.ดร.เสกสรร	สายสีสด	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผศ.ดร.โสภาพร	กล้าสกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผศ.ดร.ชมนาด	มันสัมฤทธิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
อ.ดร.จิราพร	ชมสวน	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

| บทบรรณาธิการ |

วารสารร่มยุงทอง (Rom Yoong Thong Journal) วารสารฉบับออนไลน์น้องใหม่ ของคณะ วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้ถูกเผยแพร่ฉบับแรก (มกราคม – เมษายน 2566) กอง บรรณาธิการมีความมุ่งมั่นที่จะสรรหาบทความคุณภาพที่คุณค่าเชิงวิชาการและเป็นประโยชน์ต่อสังคม และ เพื่อเตรียมพร้อมรองรับการประเมินคุณภาพวารสารที่อยู่ในฐาน TCI ต่อไป

ฉบับแรกเปิดตัวด้วยบทความวิจัย จำนวน 6 เรื่อง และบทความวิชาการ จำนวน 2 เรื่อง ทุกเรื่องล้วน น่าติดตามอ่าน

ความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ต ของ บุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่ สาขาบ้านผือ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ของ สุริยา จันทรมณี, ปณัฏฐา มะโยธี, ณิชานันท์ จันทระปุม และนิติกรณ จันทรสุริยะศักดิ์ งานวิจัยที่ตอบสนอง การขับเคลื่อนตามพัฒนาการของเทคโนโลยีที่นำมาช่วยอำนวยความสะดวกในการเสียภาษีของประชาชน ผลการวิจัยพบว่าบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบ้านผือ อำเภอบ้านผือ จังหวัด อุดรธานี มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหนองผักหนอก อำเภอหมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี ของ พรรณนิภา เดชพล และวรนิษฐา จันทรเอี่ยม งานวิจัยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน ตามพันธกิจของหน่วยงานแต่มีคุณค่าต่อชุมชน ผลการวิจัยพบว่าสภาพการณ์ด้านการสื่อสารในการจัดการ การท่องเที่ยวของชุมชนและการสื่อสารประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหนองผักหนอกยังขาด การบริหารจัดการและบูรณาการร่วมกันอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยได้เข้าไปส่งเสริมโดยโดยการอบรมเชิง ปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารและการเป็นมัคคุเทศก์ให้แก่ประชาชน และผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหนองผักหนอก

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ 1 (กรณีศึกษานักศึกษาสาขาการ บัญชี ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง) ของ ยุพา สะรุโณ และปัญจรัศมี สามนเสน การวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะของนักศึกษาเพื่อมุ่งหวังให้ เป็นนักบัญชีที่มีศักยภาพ ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ 1 ประกอบด้วย ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านผู้เรียน และด้านครอบครัว ระดับชั้นที่ต่างกันจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนที่ต่างกัน ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านผู้เรียน ได้แก่ การใช้เวลาในการ เรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การทำงานระหว่างเรียน และด้านอาจารย์ผู้สอน ได้แก่ การวัดและประเมินผล ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน

การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติโปรแกรม สำเร็จรูปทางการบัญชีของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม ของ ปภาพิศ ศรีสว่างวงศ์ งานวิจัยที่นำชุดฝึกปฏิบัติโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีมาพัฒนา คุณภาพและสร้างมาตรฐานวิชาชีพบัญชีให้เป็นที่ยอมรับ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เทคโนโลยีที่ใหม่ ๆ ควบคู่ กับการเรียนแบบบรรยาย ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้การพัฒนากิจกรรมการใช้ชุดฝึกปฏิบัติ โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าหลังเรียน

การปรับปรุงประสิทธิภาพกระบวนการรับสินค้าสำเร็จรูป ด้วยเทคโนโลยีระบบอัตโนมัติ กรณีศึกษาบริษัท ABC ของ ปิยวรรณ จันทศิริ และกิตติวัลย์ ทองอร่าม เพื่อวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากกระบวนการรับสินค้าสำเร็จรูปด้วยแผนภูมิกระบวนการไหล การวิเคราะห์แผนภูมิพาเรโต แนวคิดสีน และแนวคิด ECRS และแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการรับสินค้าสำเร็จรูป ด้วยเทคโนโลยีระบบอัตโนมัติของฝ่ายผลิต ผลการศึกษาพบว่า มีกิจกรรมที่ไม่มีมูลค่าเพิ่มแต่จำเป็นต้องทำ 8 กิจกรรม แล้วนำมาวิเคราะห์ กิจกรรมเพิ่มคุณค่าและ ERCS มีขั้นตอนที่สามารถทำให้ง่ายขึ้นได้ทั้งหมด 6 ขั้นตอน จากการปรับปรุงกระบวนการทำงานให้ง่ายขึ้นด้วยการนำเทคโนโลยีระบบอัตโนมัติเข้ามาใช้ในกระบวนการรับสินค้าสำเร็จรูป สามารถลดค่าใช้จ่ายได้ 1,912,869 บาทต่อปี

การศึกษาตำรายาสมุนไพรในการรักษาอาการปวดประจำเดือน ในศาสตร์การแพทย์แผนไทย ของ วรณิ พรหมด้าว, แสงสิทธิ์ ฤทธิ, อนงค์นุช ทุมปัต, สลิลทิพย์ ต้นปัน และณัฐนีย์ อาจหาญ มุ่งศึกษาตำรายาสมุนไพรในการรักษาอาการปวดประจำเดือน และวิเคราะห์ยาสมุนไพรในแต่ละตำรับ ผลการวิจัยพบว่า สมุนไพรที่นำมาใช้ในการรักษาอาการปวดประจำเดือนมากที่สุด คือ สะค้าน และข้าพหลู รองลงมา คือ รากเจตมูลเพลิง ชิงแห้ง พริกไทย และดีปลี โดยพบว่า รสขม เป็นรสที่ใช้รักษากลุ่มอาการปวดประจำเดือนมากที่สุด จึงเป็นสมุนไพรที่นำมาใช้ในตำรับยารักษากลุ่มอาการประจำเดือนมาไม่ปกติมากที่สุด รองลงมาคือ ดีปลี ส่วน รสเผ็ดร้อน เป็นรสที่ใช้รักษากลุ่มอาการประจำเดือนมาไม่ปกติมากที่สุด

พื้นที่การเรียนรู้ : ในวันที่โลกหมุนเร็ว ของ พันธ์ จันทศิริทอง เป็นบทความวิชาการเผยแพร่แนวคิดเรื่องพื้นที่การเรียนรู้ ในวันที่โลกหมุนเร็ว ตามการศึกษาค้นคว้าและทัศนะของผู้แต่ง ซึ่งกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม ต่อบุคคล สังคม ประเทศ อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อระบบพื้นฐานของการพัฒนาต่าง ๆ รวมถึงระบบการศึกษา ในอนาคตการเรียนรู้มีแนวโน้มที่จะเกิดเป็นการเรียนรู้แบบผสมผสาน จะกลายเป็นวิถีชีวิตใหม่ คือเป็น “การเรียนรู้แบบเผชิญหน้า” และ “การเรียนรู้ออนไลน์” สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงแห่งศตวรรษที่ 21

นักบัญชีนวัตกรรมในอนาคต ของ พิมพ์ผกา วงศ์ทองแก้ว, เอกวินิต พรหมรักษา, วรณวัฒน์ ด่อนคร้าม และเบญญาภา วงศ์ทองแก้ว อีกหนึ่งบทความวิชาการที่มุ่งวิเคราะห์และสังเคราะห์ศักยภาพของนักบัญชีในอนาคต อันเกิดจากสังคมโลกภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ การขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม และเทคโนโลยีดิจิทัล ส่งผลให้นักบัญชีต้องมีคุณลักษณะนักบัญชีมืออาชีพ 5 ด้าน คือ 1) ทักษะทางปัญญา 2) ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติการและหน้าที่งาน 3) ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล 4) ทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร และ 5) ทักษะทางด้านองค์การและการจัดการธุรกิจ อีกทั้งต้องตระหนักถึงการพัฒนานักบัญชีเพื่ออนาคต 3 ทักษะที่สำคัญ คือ 1) ทักษะการใช้เทคโนโลยี 2) ทักษะด้านความรู้ และ 3) ทักษะด้านอารมณ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐชา หน่อทอง)
บรรณาธิการ

| สารบัญ |

หน้าบรรณาธิการ	ก
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ (Peer Review)	ค
บทบรรณาธิการ	ง
 บทความวิจัย	
ความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ต ของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบ้านฝ่อ อำเภอบ้านฝ่อ จังหวัดอุดรธานี สุริยา จันทรมณี, ปณัฏฐา มะโยธี, ณิชานันท์ จันทรปุม และนิติกรณ์ จันทรสิริยะศักดิ์	1
การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหนองผักหนอก อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี พรรณนิภา เดชพล และวรนิษฐา จันทร์เอี่ยม	19
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ 1 (กรณีศึกษานักศึกษาสาขาการบัญชี ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง) ยุพา สระภูณ และปัญจวิทย์ สามนเสน	34
การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปภาพิต ศรีสว่างวงศ์	47
การปรับปรุงประสิทธิภาพกระบวนการรับสินค้าสำเร็จรูปด้วยเทคโนโลยีระบบอัตโนมัติ กรณีศึกษาบริษัท ABC ปิยวรรณ จันทร์ศิริ และกิตติวัลย์ ทองอร่าม	62
การศึกษาตำรับยาสมุนไพรในการรักษาอาการปวดประจำเดือนในศาสตร์การแพทย์แผนไทย วรรณิ พรมด้าว, แสงสิทธิ์ กฤษฏี, อนงค์นุช ทุมปัด, สลิลทิพย์ ต้นปัน และณัฐฉินีย์ อาจหาญ	75

บทความวิชาการ

พื้นที่การเรียนรู้ : ในวันที่โลกหมุนเร็ว	86
พนัส จันทศรีทอง	

นักบุญชินวัตรในอนาคต	102
พิมพ์ผกา วงศ์กองแก้ว, เอกวินิต พรหมรักษา, วรรณวนิช ต่อนคร้าม และเบญญาภา วงศ์กองแก้ว	

ภาคผนวก

เกี่ยวกับวารสาร	115
จริยธรรมการเผยแพร่	116
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	117
แบบฟอร์มจัดพิมพ์ต้นฉบับบทความวิจัย	118
แบบฟอร์มจัดพิมพ์ต้นฉบับบทความวิชาการ	121
รูปแบบการเขียนอ้างอิง APA	122

บทความวิจัย

ความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ต
ของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบ้านผือ
อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

The Satisfaction in Filing a Return of Personal Income Tax via the Internet of
Educational Personnel in Banphue Area Revenue Branch Office, Ban Phue
District, Udon Thani Province

สุริยา จันทรมณี¹, ปณัญญา มะโยธี², ณิชาพันธ์ จันทรมณี³ และนิติกรณ์ จันทรสิริยศศักดิ์⁴

¹⁻³ นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรบัญชีบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต

⁴ อาจารย์ประจำหลักสูตรบัญชีบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต

Corresponding Author: Junsuriyasak@gmail.com

Received: March 10, 2023. Revised: April 18, 2023. Accepted: April 25, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบ้านผือ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี และ 2) เปรียบเทียบความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบ้านผือ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี จำแนกปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรทางการศึกษาในเขตเทศบาลตำบลบ้านผือ จำนวน 187 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน T-test และ F-test และการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้ Scheffe Analysis

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบ้านผือ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก และ 2) ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่งงานแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตจะไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน ความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ต จะแตกต่างกัน

คำสำคัญ : ความพึงพอใจ, การยื่นแบบแสดงรายการผ่านอินเทอร์เน็ต, ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the satisfaction in filing a return of personal income tax via the internet of educational personnel in Banphue area revenue branch office, Ban Phue district, Udon Thani Province, and 2) to compare the differences in satisfaction in filing a return of Personal income tax via the internet of educational personnel in Banphue area revenue branch office, Ban Phue district, Udon Thani Province, classified by the demographic factors. The research samples consisted of 187 educational personnel in Ban Phue municipal district selected by the simple random sampling technique. The questionnaires were used as a research tool. The statistics used in the research were percentage, mean, standard deviation, T-test, and F-test. Scheffe Analysis was also used to compare the differences in pairs.

The research results illustrated that the satisfaction in filing a return of personal income tax via the internet of educational personnel in Banphue area revenue branch office, Ban Phue district, Udon Thani Province in overall was at a high level. Personal factors such as gender, age, education level, and job position did not significantly affect the level of satisfaction with the online personal income tax filing system for individuals via the internet, as evidenced by statistical significance at the 0.05 level. However, there were differences in monthly income level that affected the level of satisfaction with the online personal income tax filing system for individuals.

Keywords: Satisfaction, Filing a return via the Internet, Personal Income Tax

บทนำ

ในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว รัฐบาลได้มีการปฏิรูประบบราชการเพื่อสร้างความพร้อมในการให้บริการ โดยใช้ e-Government (รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์) นั่นคือใช้วิธีการบริหารจัดการภาครัฐสมัยใหม่ที่เน้นการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเครือข่ายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของภาครัฐและปรับปรุงการบริการแก่ประชาชน การบริการด้านข้อมูลเพื่อเพิ่มอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับรัฐบาลมากขึ้น โดยกรมสรรพากรได้นำเทคโนโลยีการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมผู้เสียภาษีเข้ามาสนับสนุนเพื่อนำนวัตกรรมบริการใหม่ ๆ มาอำนวยความสะดวกในการให้บริการ ซึ่งผู้เสียภาษีสามารถเลือกใช้บริการที่ต้องการได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น เช่น การยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีออนไลน์ (e-Filing) การตรวจสอบสถานะ การขอคืนภาษีและนำส่งเอกสาร เป็นต้น (ขวัญฤทัย พัฒน์แก้ว, 2563) ซึ่งการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาถือเป็นแหล่งรายได้สำคัญแหล่งหนึ่งของประเทศ และข้อมูลเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อภาครัฐในหลายแง่มุม เช่น เป็นสิ่งสะท้อนถึงรายได้ภาคครัวเรือน โดยเฉพาะฐานเงินเดือน ภาษีที่จัดเก็บได้ถือเป็นแหล่งรายได้หลักของรัฐบาลเพื่อนำมาใช้ในการบริหารประเทศและเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์สำคัญทางเศรษฐกิจด้านต่าง ๆ (พุลิยา อีระธัญศิริกุล, และคนอื่นๆ, 2559)

กรมสรรพากรได้กำหนดให้ประชาชนมีทางเลือกที่จะยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีเงินได้มีด้วยกันสองวิธี คือ การยื่นแบบแสดงรายการชำระภาษีด้วยตนเองที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขา หรือการยื่นแบบแสดงรายการชำระภาษีผ่านแบบอินเทอร์เน็ตบนเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันของกรมสรรพากร ซึ่งกรมสรรพากรได้มีการพัฒนาระบบเพื่อให้ผู้เสียภาษีสามารถดำเนินการผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่การป้อนข้อมูลที่จะต้องกรอกในแบบแสดงรายการที่ได้รับอนุญาตให้ยื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ต แทนการกรอกแบบและยื่นแบบด้วยกระดาษ พร้อมชำระภาษีผ่านช่องทางต่าง ๆ ซึ่งเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับผู้เสียภาษีทั้งในด้านการประหยัดเวลา และค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปยื่นแบบและชำระภาษี นอกจากนี้ยังได้รับสิทธิพิเศษให้ขยายระยะเวลายื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีออกไปอีก และทำให้ได้รับคืนเงินภาษีเร็วขึ้น (กานดา ไชยปัญญา, 2564) โดยปกติจะยื่นภาษีประจำปี ปีละ 1 ครั้ง ระหว่าง 1 มกราคม – 31 มีนาคมของทุกปี และหากยื่นผ่านระบบออนไลน์ของกรมสรรพากรจะขยายเวลายื่นภาษีได้ถึง 8 เมษายนของทุกปี ความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ต โดยประยุกต์แนวความคิดการยื่นแบบแสดงรายการของ สาวิตรี นาคศรีม่วง (2557) ประกอบด้วย ด้านความสะดวก รวดเร็ว ด้านช่องทางการชำระภาษี ด้านการออกแบบเว็บไซต์ ด้านความปลอดภัยและการให้คำปรึกษา และด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อการปฏิบัติงานโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการบริการ ทั้งนี้ บุคคลที่มีเงินได้พึงประเมินตามที่กฎหมายกำหนดต้องมีหน้าที่ในการเสียภาษีอากร ดังนั้น บุคลากรทางการศึกษา ตามกฎหมายกำหนดให้ผู้มีเงินได้ที่บุคคลธรรมดาที่มีหน้าที่ประเมินตนเองและยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

บุคลากรทางการศึกษา (Educational Personnel) คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู/อาจารย์ และเจ้าหน้าที่บุคลากรทางการศึกษาที่ยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบ้านฝ่อ อำเภอบ้านฝ่อ จังหวัดอุดรธานี เงินได้พึงประเมินหลักของบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ เงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง เป็นต้น หรือเงินได้จากประเภทอื่น ๆ นอกเหนือจากตำแหน่งหน้าที่บุคลากรทางการศึกษา ซึ่งบุคลากรทางการศึกษาอาจไม่เข้าใจหรือตระหนักว่าเงินได้พึงประเมินที่ตนเองได้รับนั้นถือเป็นเงินได้พึงประเมินที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหรือไม่ และด้วยความไม่เข้าใจหรือตระหนักนั้นอาจนำมาสู่การถูกประเมินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มเติม รวมถึงการเสียเบี้ยปรับและเงินเพิ่มอีกด้วย (ศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์, 2563)

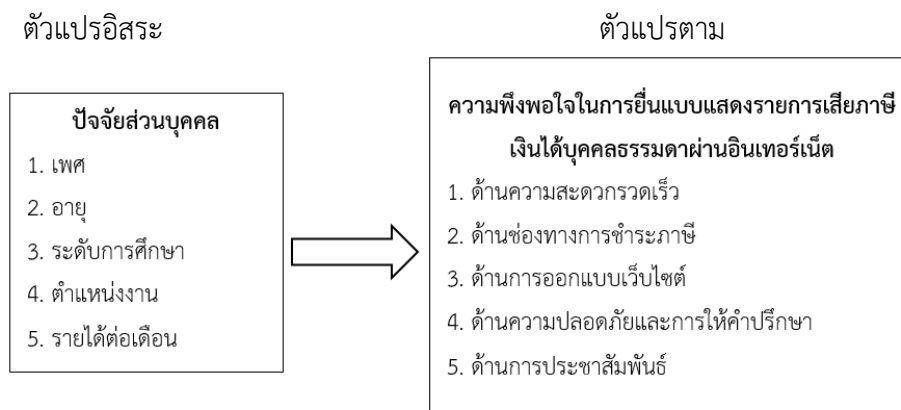
จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา ความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบ้านฝ่อ อำเภอบ้านฝ่อ จังหวัดอุดรธานี โดยมีแนวคิดในการวิจัย คือ ศึกษาระดับความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ต จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และรายได้ต่อเดือน ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ เพื่อสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบ้านฝ่อจะได้ออกสนองความพึงพอใจของผู้ใช้บริการอย่างเหมาะสม และสะท้อนความคิดเห็นของผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีต่อการยื่นแบบแสดงรายการผ่านสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบ้านฝ่อ อำเภอบ้านฝ่อ จังหวัดอุดรธานี เพื่อให้กรมสรรพากรนำผลการศึกษาที่ได้นำไปปรับปรุงและพัฒนาการให้บริการของสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบ้านฝ่อและระบบการยื่นแบบแสดงรายการผ่านอินเทอร์เน็ตต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบ้านฝื่อ อำเภอบ้านฝื่อ จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบ้านฝื่อ อำเภอบ้านฝื่อ จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การดำเนินงานวิจัย เรื่อง ความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบ้านฝื่อ อำเภอบ้านฝื่อ จังหวัดอุดรธานี โดยผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรจากการทบทวนวรรณกรรม ซึ่งสามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา: ผู้วิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. บุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบ้านฝื่อ อำเภอบ้านฝื่อ จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน
2. บุคลากรทางการศึกษาที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษา ในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบ้านฝื่อ อำเภอบ้านฝื่อ จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน
3. บุคลากรทางการศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษา ในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบ้านฝื่อ อำเภอบ้านฝื่อ จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน

4. บุคลากรทางการศึกษาที่มีตำแหน่งงานต่างกัน มีความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษา ในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขา บ้านฝื่อ อำเภอบ้านฝื่อ จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน

5. บุคลากรทางการศึกษาที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษา ในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขา บ้านฝื่อ อำเภอบ้านฝื่อ จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขากันบ้านฝื่อ อำเภอบ้านฝื่อ จังหวัดอุดรธานี ได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ต

1.1 ความหมายของความพึงพอใจ

อ้อมจันทร์ วงศ์วิเศษ และคนอื่นๆ (2560) ได้กล่าวถึงความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจนั้นหมายถึง ความรู้สึกที่ดีของบุคคลที่ได้รับการตอบสนองในสิ่งต่าง ๆ เมื่อบุคคลนั้นบรรลุวัตถุประสงค์หรือความต้องการต่าง ๆ ได้ผ่านพ้นไป ความพึงพอใจนั้นเป็นความชอบของแต่ละบุคคล ซึ่งความพึงพอใจนั้นก็ได้แบ่งเป็นระดับที่มีความแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับบุคคลนั้น ๆ ความพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลนั้นมีความต้องการในสิ่งพึงปรารถนาและในสิ่งที่ปรารถนาต้องการนั้นได้มีการตอบสนองหรือเกิดความบรรลุ ดังความต้องการที่ต้องการเปิดรับข่าวสารในสิ่งต่าง ๆ ที่บุคคลนั้นมีความสนใจ ก็จะเลือกเปิดรับเพื่อเกิดความพึงพอใจ

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ต

การให้บริการยื่นแบบและชำระภาษีผ่านอินเทอร์เน็ตโดยผู้เสียภาษีเป็นผู้ป้อนข้อมูลที่จะต้องกรอกในแบบแสดงรายการภาษีที่ได้รับอนุญาตให้ยื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ตแทนการกรอกแบบแสดงรายการภาษีและยื่นแบบด้วยกระดาษ พร้อมชำระภาษี โดยใช้คำสั่งทางอิเล็กทรอนิกส์ให้ธนาคารโอนเงินค่าภาษีให้กรมสรรพากร ซึ่งเป็นทางเลือกใหม่อีกทางหนึ่งที่ไม่บังคับแต่ช่วยให้ผู้เสียภาษีที่สนใจเลือกใช้บริการเพื่อความสะดวกมากยิ่งขึ้น ในขณะที่การยื่นแบบฯ และชำระภาษีที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขายังคงมีอยู่ตามปกติ การยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มี 2 ระยะ คือ 1) ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาครึ่งปี เป็นการยื่นแบบแสดงรายการเงินได้เฉพาะเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 5,6,7 หรือ 8 ที่ได้รับตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนมิถุนายนไม่ว่าจะมีเงินได้ประเภทอื่นรวมอยู่ด้วยหรือไม่ก็ตาม โดยยื่นภายในเดือนกันยายนของปีภาษีนั้น และภาษีที่เสียนี้นำไปเป็นเครดิตหักออกจากภาษีสิ้นปีได้ และ 2) ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสิ้นปี เป็นการยื่นแบบแสดงรายการเงินได้พึงประเมินที่ได้รับแล้ว ในระหว่างปีภาษี โดยยื่นภายในเดือนมีนาคมของปีถัดไป (กรมสรรพากร, 2565) ซึ่งองค์ประกอบของความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ต ประกอบด้วย (สาวิตรี นาคศรีม่วง, 2557)

1.2.1 ด้านความสะดวกรวดเร็ว (Convenience and Speed) หมายถึง การให้บริการที่ดีมีคุณภาพนั้นจะต้องมีลักษณะที่สำคัญ โดยผู้ใช้บริการจะต้องได้รับความสะดวก ความรวดเร็ว

1.2.2 ด้านช่องทางการชำระภาษี (Way of paying Taxes) หมายถึง การยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านแบบอินเทอร์เน็ตบนเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันของกรมสรรพากร

1.2.3 ด้านการออกแบบเว็บไซต์ (Website Design) หมายถึง การเข้าเว็บไซต์ การกรอกข้อมูล และการชำระภาษีของกรมสรรพากร

1.2.4 ด้านความปลอดภัยและการให้คำปรึกษา (Security and Consulting) หมายถึง ผู้รับบริการมีความมั่นใจในความปลอดภัยของข้อมูลต่าง ๆ ในการยื่นแบบแสดงรายการผ่านอินเทอร์เน็ต การชำระภาษีหรือการขอคืนภาษีผ่านอินเทอร์เน็ต การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับระบบยื่นแบบแสดงรายการผ่านอินเทอร์เน็ตของเจ้าหน้าที่กรมสรรพากรเป็นอย่างดีเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น และการให้คำแนะนำบริการยื่นแบบแสดงรายการผ่านอินเทอร์เน็ตของเจ้าหน้าที่กรมสรรพากรที่เหมาะสม

1.2.5 ด้านการประชาสัมพันธ์ (Public Relations) หมายถึง การประชาสัมพันธ์ของกรมสรรพากรในการยื่นแบบแสดงรายการในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ต เช่น เว็บไซต์ สื่อวีดิทัศน์แนะนำการให้บริการ สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทแผ่นพับ การจัดกิจกรรมอบรม การจัดสัมมนาให้ความรู้ในการบริการยื่นแบบอินเทอร์เน็ตของทางสำนักงานสรรพากรพื้นที่

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อาริตรา นนทะคุณ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการยื่นแบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางออนไลน์ ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา ประเภทรายได้ การคาดหวังถึงประสิทธิภาพ และสภาพแวดล้อมที่สนับสนุน มีผลต่อการเลือกใช้บริการยื่นแบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางออนไลน์ ในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสามารถนำมาเป็นแนวทางในการประชาสัมพันธ์ที่เน้นให้เห็นถึงประโยชน์ในการยื่นแบบฯ ออนไลน์ และการจัดทำคู่มือแนะนำการใช้งานที่เข้าใจง่าย มุ่งเน้นเผยแพร่ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงมีนาคมตามสื่อสังคมออนไลน์ สถานที่ทำงาน และสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขา เพื่อให้การประชาสัมพันธ์มีประสิทธิภาพและง่ายต่อการศึกษาข้อมูลการยื่นแบบฯต่อไป

พรพรรณ แซ่ศิริประภา (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ลักษณะส่วนบุคคล กระบวนการขั้นตอน และคุณภาพการบริการยื่นแบบแสดงภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-Revenue) ต่อความพึงพอใจในการยื่นแบบของพนักงานบริษัทเอกชน ในเขตสรรพากรพื้นที่ 10 ผลการศึกษาพบว่า ความแตกต่างของข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน เงินได้สุทธิในการยื่นภาษี จำนวนเงินที่ทำการขอคืนไม่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-Revenue) แต่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการขั้นตอนในการยื่นแบบแสดงภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-Revenue) และคุณภาพการบริการในการยื่นแบบแสดงภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-Revenue) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

Kumar and Gupta (2017) ได้ศึกษาเรื่อง การรับรู้ของผู้เสียภาษีเงินได้ต่อการยื่นแบบและชำระภาษีเงินได้อิเล็กทรอนิกส์ (e-Filing) ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของผู้เสียภาษีเงินได้ต่อการยื่นแบบและชำระภาษีเงินได้อิเล็กทรอนิกส์ คือ ความพึงพอใจ ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องความปลอดภัย ความมีประโยชน์ และปัญหา ซึ่งความพึงพอใจสะท้อนให้เห็นว่าผู้เสียภาษีเงินได้พอใจกับการยื่นแบบและชำระภาษีเงินได้อิเล็กทรอนิกส์ และตระหนักถึงการใช้งานบนเว็บไซต์โดยความปลอดภัยหรือการรับรู้ความเสี่ยงสามารถ

อธิบายได้ว่า ผู้ใช้รู้สึกถึงความปลอดภัย และพบว่าผู้เสียหายมีปัญหาเกี่ยวกับเครือข่ายในขณะที่ใช้งานและผู้เสียหายมีปัญหาในการชำระหนี้ผ่าน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีวิธีการดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขามันฉือ อำเภอบ้านฝือ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 352 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4, 2565; วิทยาลัยการอาชีพบ้านฝือ, 2565; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 20, 2565 ; กองการศึกษา เทศบาลตำบลบ้านฝือ, 2565)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรทางการศึกษาที่ยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขามันฉือ อำเภอบ้านฝือ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 187 คน โดยคำนวณด้วยสูตรของ Taro Yamane (Yamane, 1973 อ้างถึงใน สุมิทร เป้าธรรม, 2558) ซึ่งกำหนดค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 95% ค่าความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างที่ 0.05 จากสูตร

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดยที่	n	หมายถึง ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	N	หมายถึง จำนวนประชากรทั้งหมด
	e	หมายถึง เป็นค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

เมื่อแทนค่า จะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$\begin{aligned} n &= \frac{352}{1 + 352(0.05)^2} \\ &= \frac{352}{1.88} \\ &= 187.23 \end{aligned}$$

$$\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่าง} = 187 \text{ คน}$$

ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) จำแนกตามสถาบันการศึกษาจำนวน 7 แห่ง ในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขามันฉือ อำเภอบ้านฝือ จังหวัดอุดรธานี ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขามันฝือ อำเภอมันฝือ จังหวัดอุดรธานี

สถาบันการศึกษา	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
โรงเรียนอนุบาลบ้านฝือพิทยาคม	30	16
โรงเรียนบริหารภูมิเขตต์	48	25
โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ	105	56
โรงเรียนศศิกันต์วิทยา	40	21
โรงเรียนอนุบาลญาริตา	34	18
วิทยาลัยการอาชีพบ้านฝือ	90	48
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านถ่อน	5	3
รวม	352	187

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถแบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และรายได้ต่อเดือน ข้อคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 6 ข้อ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขามันฝือ อำเภอมันฝือ จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้เลือกตัวแปรอิสระมาโดยสังเคราะห์จากนักวิชาการและนักวิจัย ประกอบด้วย ด้านความสะดวกรวดเร็ว ด้านช่องทางการชำระภาษี ด้านการออกแบบเว็บไซต์ ด้านการปลอดภัยและการให้คำปรึกษา และด้านประชาสัมพันธ์ ข้อคำถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) จำนวน 26 ข้อ

2.2 การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

2.2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ต เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์การศึกษาวิจัย

2.2.2 สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดของความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ต จากตัวแปรทั้ง 5 ด้าน ดังนี้ ด้านความสะดวกรวดเร็ว ด้านช่องทางการชำระภาษี ด้านการออกแบบเว็บไซต์ ด้านการปลอดภัยและการให้คำปรึกษา และด้านการประชาสัมพันธ์

2.2.3 นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย เพื่อขอคำชี้แนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2.2.4 นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้ว ไปหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ตรวจสอบคุณภาพการหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา

จากนั้นนำข้อเสนอแนะที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาทำการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะของคำถาม (Index of Item-objective Congruence: IOC) ได้ค่าความเที่ยงตรงอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 ถือว่ามีความเหมาะสม (นิรัช สุตสังข์, 2559)

2.2.5 เมื่อได้แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญแล้ว จึงนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนที่มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขามันฉือ อำเภอมันฉือ จังหวัดอุดรธานีที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient of Alpha) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ต้องมีค่าไม่น้อยกว่า 0.70 จึงจะมีความเหมาะสม (Nunnally and Bernstein, 1994) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม 0.968 ถือว่ามีความเหมาะสม

2.2.6 นำผลที่ได้รับจากการตรวจสอบคุณภาพปรับปรุงแก้ไข แล้วจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบสอบถาม ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.3.1 ดำเนินการจัดทำแบบสอบถาม โดยมีจำนวนเท่ากับจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

2.3.2 ดำเนินการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองให้กับบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขามันฉือ อำเภอมันฉือ จังหวัดอุดรธานี ตั้งแต่วันที่ 12 ธันวาคม 2565 – 12 มกราคม 2566 จำนวน 187 ฉบับ เพื่อขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม โดยกำหนดระยะเวลาให้ตอบกลับภายใน 15 วัน หลังจากได้รับแบบสอบถาม

2.3.3 เมื่อครบตามระยะเวลา 15 วัน ได้รับแบบสอบถามตอบกลับมาก จำนวน 112 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 59.89 ของแบบสอบถามที่ส่งไป ผู้วิจัยจึงได้ติดตามโดยสอบถามทางโทรศัพท์กลับไปยังผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลและทำการส่งแบบสอบถามถึงผู้ที่ยังไม่ตอบแบบสอบถามกลับอีกครั้ง จำนวน 75 ฉบับ ผู้วิจัยได้รอแบบสอบถามตอบกลับถึงวันที่ 12 มกราคม 2566 ปรากฏว่าได้แบบสอบถามกลับมาจำนวน 75 ฉบับ รวมกับแบบสอบถามเดิมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 187 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง รวมระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 30 วัน

2.3.4 นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติต่อไป

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งได้จากการแจกแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นค่าสถิติที่ใช้ในการสรุป ดังต่อไปนี้

2.4.1 วิเคราะห์ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้วิธีหาค่าจำนวน และร้อยละ

2.4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขามันฉือ อำเภอมันฉือ จังหวัดอุดรธานี โดยใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบ ตารางควบคู่กับการบรรยายและสรุปผลการดำเนินการวิจัย ซึ่งกำหนดการให้คะแนนคำตอบของแบบสอบถาม ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ระดับความคิดเห็นมากที่สุด	กำหนดให้	5	คะแนน
ระดับความคิดเห็นมาก	กำหนดให้	4	คะแนน
ระดับความคิดเห็นปานกลาง	กำหนดให้	3	คะแนน
ระดับความคิดเห็นน้อย	กำหนดให้	2	คะแนน
ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด	กำหนดให้	1	คะแนน

นำคะแนนที่ได้ไปหาค่าเฉลี่ย และกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของ ค่าเฉลี่ย ดังนี้
(บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.4.3 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขามันมือ อำเภอมันมือ จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยเพศใช้วิธี t-test ในส่วนอายุ ระดับการศึกษา และประเภทธุรกิจ ใช้วิธี F-test กรณีพบค่าความแตกต่างเป็นรายกลุ่ม จะวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายกลุ่มเป็นรายคู่อีกครั้งโดยใช้ Scheffe Analysis

ผลการวิจัย

1. บุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขามันมือ อำเภอมันมือ จังหวัดอุดรธานี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 73.26 เพศชาย ร้อยละ 26.74 อายุ 31-40 ปี ร้อยละ 59.89 รองลงมา อายุ 20-30 ปี ร้อยละ 21.39 ระดับการศึกษา ปริญญาตรี ร้อยละ 83.42 รองลงมา ปริญญาโท ร้อยละ 11.76 ตำแหน่งงาน ครู/อาจารย์ ร้อยละ 86.10 รองลงมา เจ้าหน้าที่บุคลากรทางการศึกษา ร้อยละ 8.56 และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000 – 20,000 บาท ร้อยละ 33.16 รองลงมา 20,001 – 25,000 บาท ร้อยละ 29.95

2. ความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษาสถานศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขามันมือ อำเภอมันมือ จังหวัดอุดรธานี ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษาสถานศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบ้านฝ่อ อำเภอบ้านฝ่อ จังหวัดอุดรธานี โดยรวมและรายด้าน

ความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ต	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านความสะดวกรวดเร็ว	4.07	0.36	มาก
2. ด้านช่องทางการชำระภาษี	4.11	0.37	มาก
3. ด้านการออกแบบเว็บไซต์	4.01	0.33	มาก
4. ด้านความปลอดภัยและการให้คำปรึกษา	4.24	0.37	มาก
5. ด้านการประชาสัมพันธ์	4.16	0.35	มาก
โดยรวม	4.12	0.25	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า บุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบ้านฝ่อ อำเภอบ้านฝ่อ จังหวัดอุดรธานี มีความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ต โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.12$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านความปลอดภัยและการให้คำปรึกษา ($\bar{x}=4.24$) ด้านการประชาสัมพันธ์ ($\bar{x}=4.16$) และด้านช่องทางการชำระภาษี ($\bar{x}=4.11$)

3. การเปรียบเทียบความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบ้านฝ่อ อำเภอบ้านฝ่อ จังหวัดอุดรธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ดังแสดงในตารางที่ 3 – 4

ตารางที่ 3 ผลเปรียบเทียบความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบ้านฝ่อ อำเภอบ้านฝ่อ จังหวัดอุดรธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	t/F	Sig	ผลการทดสอบสมมติฐาน
เพศ	-0.326	0.745	ไม่แตกต่าง
อายุ	0.983	0.402	ไม่แตกต่าง
ระดับการศึกษา	1.717	0.182	ไม่แตกต่าง
ตำแหน่งงาน	1.132	0.337	ไม่แตกต่าง
รายได้ต่อเดือน	3.024	0.012*	แตกต่าง

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า โดยภาพรวม ปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบ้านฝ่อ อำเภอบ้านฝ่อ จังหวัดอุดรธานี ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่งงานแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของ

บุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขามันมือ อำเภอบ้านมือ จังหวัดอุดรธานี ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน ความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขามันมือ อำเภอบ้านมือ จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทดสอบหาความต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของ Scheffes ได้ผลดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขามันมือ อำเภอบ้านมือ จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ต่ำกว่า 15,000 บาท	15,000 – 20,000 บาท	20,001 – 25,000 บาท	25,001 – 30,000 บาท	30,001 – 40,000 บาท	มากกว่า 40,000 บาท
		3.947	4.1601	4.0952	4.1712	3.9500	4.1200
ต่ำกว่า 15,000 บาท	3.9467	-	0.21344*	0.14857	0.22455*	0.00333	0.17333
15,000 – 20,000 บาท	4.1601		-	0.06487	0.01110	0.21011	0.04011
20,001 – 25,000 บาท	4.0952			-	0.07597	0.14524	0.02476
25,001 – 30,000 บาท	4.1712				-	0.22121	0.05121
30,001 – 40,000 บาท	3.9500					-	0.17000
มากกว่า 40,000 บาท	4.1200						-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน พบว่า บุคลากรทางการศึกษาที่มีรายได้ต่อเดือน 15,000 – 20,000 บาท และ 25,001 – 30,000 บาท มีความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตโดยรวมสูงกว่าบุคลากรทางการศึกษาที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขามันมือ อำเภอบ้านมือ จังหวัดอุดรธานี สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขามันมือ อำเภอบ้านมือ จังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก จากการศึกษพบว่า บุคลากรทางการศึกษาส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1.1 ด้านความสะดวกรวดเร็ว จากการศึกษาคำพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขามันมือ อำเภอบ้านมือ จังหวัดอุดรธานี เนื่องจาก บุคลากรทางการศึกษาได้ศึกษารายละเอียดในขั้นตอนการลงทะเบียน และการเข้าสู่การให้บริการครั้งแรก ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุพิน สรภูมิ (2559) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสัน อำเภอรือชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจต่อการให้บริการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสัน อำเภอรือชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านความสะดวกที่ได้รับ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านช่องทางการชำระภาษี จากการศึกษาคำพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขามันมือ อำเภอบ้านมือ จังหวัดอุดรธานี เนื่องจาก บุคลากรทางการศึกษามีความพึงพอใจในการชำระภาษีตามช่องทางชำระเงินผ่าน QR Code ด้วยแอปพลิเคชันธนาคารที่รองรับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สาวิตรี นาคศรีม่วง (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการยื่นแบบและแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตในเขตสำนักงานสรรพากร ภาค 4 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านช่องทางการให้บริการ มีผลต่อการยื่นแบบและแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ต โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการออกแบบเว็บไซต์ จากการศึกษาคำพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขามันมือ อำเภอบ้านมือ จังหวัดอุดรธานี เนื่องจาก การออกแบบเว็บไซต์ของกรมสรรพากรมีรูปแบบสวยงาม ขนาดและรูปแบบตัวอักษร อ่านง่าย เข้าใจง่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สาวิตรี นาคศรีม่วง (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการยื่นแบบและแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตในเขตสำนักงานสรรพากร ภาค 4 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านรูปแบบเว็บไซต์มีผลต่อการยื่นแบบและแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ต โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านความปลอดภัยและการให้คำปรึกษา จากการศึกษาคำพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขามันมือ อำเภอบ้านมือ จังหวัดอุดรธานี เนื่องจาก การให้บริการจากสำนักงานสรรพากรในเขตพื้นที่มีการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับระบบยื่นแบบแสดงรายการผ่านอินเทอร์เน็ตของเจ้าหน้าที่กรมสรรพากรเป็นอย่างดีเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อดิทยาภาบุญรอด และประสพชัย พสุนนท์ (2561) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกขอคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านบริการพร้อมเพย์ของผู้ยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาทางระบบอินเทอร์เน็ตในเขตพื้นที่จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการรับรู้เกี่ยวกับระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ด้านความไว้วางใจของผู้ใช้งาน อยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการประชาสัมพันธ์ จากการศึกษาคำพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขามันมือ อำเภอบ้านมือ จังหวัดอุดรธานี เนื่องจาก การประชาสัมพันธ์ของกรมสรรพากรในการยื่นแบบแสดงรายการในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตผ่านทางเว็บไซต์เป็นการประชาสัมพันธ์ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สาวิตรี นาคศรีม่วง (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการยื่นแบบและแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตในเขตสำนักงานสรรพากร ภาค

4 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์ มีผลต่อการยื่นแบบและแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ต โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขามันมือ อำเภอมันมือ จังหวัดอุดรธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่งงานแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขามันมือ อำเภอมันมือ จังหวัดอุดรธานี ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านรายได้ต่อเดือนที่ต่างกัน ความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขามันมือ อำเภอมันมือ จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน ผลสรุปการวิจัยในประเด็นย่อย ดังนี้

2.1 บุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขามันมือ อำเภอมันมือ จังหวัดอุดรธานีโดยรวมไม่แตกต่างกัน เนื่องจากผู้เงินได้ที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต้องยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษี ซึ่งเป็นหน้าที่ตามกฎหมายที่ต้องปฏิบัติตามเหมือนกันไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิง อีกทั้งการใช้คอมพิวเตอร์ เครื่องมือสื่อสาร และอินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิงมีความสามารถมากกว่ากันขึ้นอยู่กับตัวบุคคลนั้นๆ ดังนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่าบุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศต่างกัน ไม่ทำให้ความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐวิทย์ เชื้อพรหม และคนอื่นๆ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อการยื่นชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า เพศ ที่แตกต่างกัน มีผลต่อความพึงพอใจในการรับบริการไม่แตกต่างกัน

2.2 บุคลากรทางการศึกษาที่มีอายุแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขามันมือ อำเภอมันมือ จังหวัดอุดรธานีโดยรวมไม่แตกต่างกัน เนื่องจากปัจจุบันการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เข้าถึงได้ทุกระดับและทุกคนมีความสามารถและโอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศเหมือนกัน รวมทั้งการมีรายได้เพื่อเสียภาษีเหมือนกัน ไม่เกี่ยวกับอายุของตัวบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สาวิตรี นาคศรีม่วง (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการยื่นแบบและแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตในเขตสำนักงานสรรพากร ภาค 4 ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้บริการยื่นแบบและแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตในเขตสำนักงานสรรพากรภาค 4 ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการยื่นแบบและแสดงรายการเสียภาษีโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 บุคลากรทางการศึกษาที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขามันมือ อำเภอมันมือ จังหวัดอุดรธานี โดยรวมไม่แตกต่างกัน เนื่องจากปัจจุบันเป็นยุคแห่งนวัตกรรมและการใช้เทคโนโลยี ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาทุกระดับการศึกษาก็สามารถเรียนรู้ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เพื่อศึกษาข้อมูลในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีและการชำระภาษีผ่านอินเทอร์เน็ต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สาวิตรี นาคศรีม่วง (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการยื่นแบบและแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตในเขตสำนักงาน

สรรพากร ภาค 4 ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้บริการยื่นแบบและแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตในเขตสำนักงานสรรพากรภาค 4 ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการยื่นแบบและแสดงรายการเสียภาษีโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.4 บุคลากรทางการศึกษาที่มีตำแหน่งงานแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขามันฉะ อำเภอมันฉะ จังหวัดอุดรธานี โดยรวมไม่แตกต่างกัน เนื่องจาก บุคลากรทางการศึกษาทุกตำแหน่งงานต้องยื่นแบบแสดงรายการและเสียภาษีตามที่กฎหมายกำหนดเอาไว้ เพราะว่าเป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรดา ปลื้มภักตร์ (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนายูง จังหวัดจันทบุรี ผลการเปรียบเทียบพบว่า พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีตำแหน่งงานต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

2.5 บุคลากรทางการศึกษาที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการ เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขามันฉะ อำเภอมันฉะ จังหวัดอุดรธานี โดยรวมต่างกัน เนื่องจาก การยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาขึ้นอยู่กับจำนวนรายได้ ดังนั้นรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน ก็จะทำให้ความพึงพอใจของบุคลากรทางการศึกษาต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญญช มาณะชัยมงคล (2563) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้ความเข้าใจในการยื่นแบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชากรพื้นที่เขตบางรัก จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจในการยื่นแบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประชากรพื้นที่เขตบางรัก จำแนกตามปัจจัยประชากร ด้านรายได้ต่อเดือนที่ต่างกัน ทำให้ความรู้ความเข้าใจในการยื่นแบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้

1.1 ด้านความสะดวกรวดเร็ว จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ด้านความสะดวกรวดเร็ว มีผลต่อความพึงพอใจในการยื่นแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขามันฉะ อำเภอมันฉะ จังหวัดอุดรธานี ดังนั้น กรมสรรพากรควรพัฒนาระบบเกี่ยวกับการให้บริการยื่นแบบและนำส่งข้อมูลแบบผ่านอินเทอร์เน็ต เพื่อให้ใช้งานได้ง่าย ถึงแม้ความซับซ้อนของระบบจะเป็นการป้องกันความปลอดภัยของข้อมูลผู้เสียภาษี แต่เมื่อได้ลดความซับซ้อนของระบบลงบ้างจะทำให้การใช้งานของระบบง่ายสะดวกรวดเร็ว ประหยัดเวลาและลดขั้นตอนในการทำงานมากขึ้น

1.2 ด้านช่องทางการชำระภาษี จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ด้านช่องทางการชำระภาษี ผลต่อความพึงพอใจในการยื่นแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขามันฉะ อำเภอมันฉะ จังหวัดอุดรธานี ดังนั้น ควรมีการเพิ่มช่องทางการให้บริการชำระภาษีผ่านทางธนาคารอื่นๆ รวมถึงการใช้บัตรเครดิตในการชำระภาษี นอกเหนือจากที่กรมสรรพากรกำหนด

1.3 ด้านการออกแบบเว็บไซต์ จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ด้านการออกแบบเว็บไซต์ ผลต่อความพึงพอใจในการยื่นแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขามันฉะ อำเภอมันฉะ จังหวัดอุดรธานี ดังนั้น กรมสรรพากรควรพัฒนา

ระบบการเข้าสู่ระบบการยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีให้มีข้อมูลครบถ้วนในหน้าแรก โดยไม่ต้องคลิกหลายครั้ง

1.4 ด้านความปลอดภัยและการให้คำปรึกษา จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ด้านความปลอดภัยและการให้คำปรึกษา มีผลต่อความพึงพอใจในการยื่นแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบ้านฝือ อำเภอบ้านฝือ จังหวัดอุดรธานี ดังนั้น กรมสรรพากรควรให้ความสำคัญในการพัฒนาระบบเว็บไซต์และระบบการยื่นแบบต้องมีความปลอดภัยการป้องกันความเสี่ยงในการที่ผู้อื่นเข้าใช้หรือเรียกดูข้อมูลการชำระภาษี และรวบรวมไปถึงกรมสรรพากรต้องพัฒนาเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้และคุณภาพในการให้คำปรึกษา เพื่อเป็นการสร้างมาตรฐานที่ดีเป็นผลทำให้ผู้ใช้บริการรู้สึกถึงความปลอดภัยในระบบการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตอย่างยั่งยืนต่อไป

1.5 ด้านการประชาสัมพันธ์ จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ด้านการประชาสัมพันธ์ มีผลต่อความพึงพอใจในการยื่นแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของบุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบ้านฝือ อำเภอบ้านฝือ จังหวัดอุดรธานี ดังนั้น กรมสรรพากรควรให้ความสนใจในการพัฒนาเกี่ยวกับช่องทางการเข้าถึงเว็บไซต์กรมสรรพากร และสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบ้านฝือ ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้บริการเสียภาษีเงินได้ผ่านทางอินเทอร์เน็ตแก่ผู้เสียภาษี เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ใช้บริการ

1.6 ปัจจัยส่วนบุคคลด้านรายได้ต่อเดือน จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า บุคลากรทางการศึกษาในเขตสำนักงานพื้นที่สาขาบ้านฝือ อำเภอบ้านฝือ จังหวัดอุดรธานี ที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน ทำให้ระดับความพึงพอใจในการยื่นแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ต โดยภาพรวมต่างกัน ดังนั้น สำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบ้านฝือ ควรให้ความรู้ความเข้าใจโดยการจัดอบรม เพื่อที่บุคลากรทางการศึกษาที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท ได้เข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ต

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาถึงความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ต ควรทำการศึกษาต่อกับกลุ่มตัวอย่างอื่น เช่น ประชาชนที่มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เพื่อศึกษาการเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่างอื่นว่าผลที่ได้แตกต่างกันหรือไม่ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารงานและการให้บริการต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาดูตัวแปรอื่นที่เกี่ยวข้องกับการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ต เช่น ความรู้ความเข้าใจ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการให้บริการต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมสรรพากร. (2565). การยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา. สืบค้น ธันวาคม 1, 2565 จาก <https://www.rd.go.th/558.html>
- กองการศึกษา เทศบาลตำบลบ้านฝ้อ. (2565). โครงสร้างบุคลากรกองการศึกษา. สืบค้น ธันวาคม 1, 2565 จาก banphue.go.th/โครงสร้างบุคลากรกองการศึกษา/
- กานดา ไชยปัญญา. (2564). ประสิทธิภาพการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านระบบอินเทอร์เน็ตของผู้เสียภาษีในเขตพื้นที่จังหวัดนนทบุรี. การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ขวัญฤทัย พัฒน์แก้ว. (2563). การตัดสินใจเลือกใช้บริการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ต ของประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานสรรพากรพื้นที่สมุทรปราการ 3. การการค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ณัฐวิทย์ เชื้อพรหม, และคนอื่นๆ. (2556). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการยื่นชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารการตลาด และการสื่อสาร, 1(2), 297 – 316.
- ธัญญช มานะชัยมงคล. (2563). ความรู้ความเข้าใจยื่นแบบภาษีบุคคลธรรมดา กรณีศึกษาประชากรพื้นที่เขตบางรัก จังหวัดกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นิรัช สุดสังข์. (2559). ระเบียบวิธีวิจัยทางการออกแบบ (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พรพรรณ เดชะศิริประภา. (2560). ศึกษาลักษณะส่วนบุคคล กระบวนการขั้นตอน และคุณภาพการบริการยื่นแบบแสดงภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-Revenue) ต่อความพึงพอใจในการยื่นแบบของพนักงานบริษัทเอกชน ในเขตสรรพากรพื้นที่ 10. การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- พัชรินทร์ แก้วทอง และศรัณยา อิศรรักษ์. (2565). ความรู้ความเข้าใจในการเสียภาษีป้ายของผู้ประกอบการในเขตเทศบาลนครสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. ใน การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 15 วันที่ 21 มีนาคม 2565 (หน้า 214 – 223). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ยุพิน สรภูมิ. (2559). ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาวง อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 5(1), 335-356.
- วนิดา ปลื้มภักตร์. (2558). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิทยาลัยการอาชีพบ้านฝ้อ. (2565). จำนวนบุคลากรวิทยาลัยการอาชีพบ้านฝ้อ. สืบค้น ธันวาคม 1, 2565 จาก <http://www.bec.ac.th/web/index.php/2022-02-16-12-57-39/4>
- ศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์. (2563). ภาระภาษีสำหรับเงินได้ของบุคลากรทางการศึกษา. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 11(2), 280 – 306.

- สาวิตรี นาคศรีม่วง. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อการยื่นแบบและแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตในเขตสำนักงานสรรพากร ภาค 4. **วารสารวิจัยและพัฒนาโดยองค์กร ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, 9(3), 127-138.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4. (2565). **ข้อมูลบุคลากรทางการศึกษา**. สืบค้น ธันวาคม 1, 2565 จาก <https://www.udon4.go.th/>
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 20. (2565). **ข้อมูลบุคลากรทางการศึกษา**. สืบค้น ธันวาคม 1, 2565 จาก <https://sesa20.thai.ac/home/personal/1>
- สุมิตร เป้าธรรม. (2558). **วิจัยทางการบัญชี** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : ทริบเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- สุลียา ธีระธัญศิริกุล, และคนอื่นๆ. (2559). ความรู้และทัศนคติของผู้ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในท้องที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่สุราษฎร์ธานี 2. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**, 35(6), 204 – 213.
- อณัฎฐา บุนรอด, และคนอื่นๆ. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกขอคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านบริการพร้อมเพย์ของผู้ยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาทางระบบอินเทอร์เน็ตในเขตพื้นที่จังหวัดนครปฐม. **วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ**, 11(2), 3040-3055.
- อ้อมจันทร์ วงศ์วิเศษ, และคนอื่นๆ. (2560). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคในการเลือกใช้บริการธุรกิจออฟฟิศร่วมแบ่งปันในกรุงเทพมหานคร. **วารสารวิจัยและพัฒนาโดยองค์กรในพระบรมราชูปถัมภ์**, 12(3), 59-66
- อาริสรา นนทะคุณ. (2561). **ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการยื่นแบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางออนไลน์ ในเขตกรุงเทพมหานคร**. การค้นคว้าอิสระชั้นมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- Kumar, S. And Gupta, S. (2017). A Study on Income Tax Payers Perception towards Electronic Filing. **Journal of Internet Banking and Commerce**, 22(S7).
- Nunnally, J. C. & Bernstein, I. H. (1994). **Psychometric theory**. 2nd ed. Test and Measurement New York: McGraw-Hill.

การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหนองผักหนอก
อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี
Participation Communication to promote Ban Nong Phak Nok Community
tourism, Muak Lek District, Saraburi Province

พรรณนิภา เดชพล¹ และวรินทร์ฐา จันทรเอี่ยม²

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

²นักวิชาการชำนาญการพิเศษ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสระแก้ว กระทรวงวัฒนธรรม

Corresponding Author: punnipa.d@lawasri.tru.ac.th

Received: April 28, 2023. Revised: May 1 2023. Accepted: May 1, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการณ์ด้านการสื่อสารในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านหนองผักหนอก 2) พัฒนาทักษะการสื่อสารของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหนองผักหนอก และ 3) ผลิตรายการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหนองผักหนอก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เน้นการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้วยวิธีการวิจัยเอกสาร การสนทนากลุ่ม การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการผลิตสื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนและคณะครู และแกนนำชุมชน จำนวน 25 คน ผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ตัวแทนแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 8 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย ศึกษาระหว่างเดือนตุลาคม 2563 – กันยายน 2564

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการณ์ด้านการสื่อสารในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านหนองผักหนอกยังขาดการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างเป็นระบบ การสื่อสารประชาสัมพันธ์และสื่อที่เผยแพร่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหนองผักหนอกส่วนใหญ่เป็นสื่อที่ผลิตโดยหน่วยงานของรัฐที่เข้าไปส่งเสริมตามภารกิจหน้าที่ ยังไม่ใช่ลักษณะของสื่อเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนที่เป็นระบบอย่างแท้จริง และขาดการบูรณาการร่วมกัน

2. การพัฒนาทักษะการสื่อสารของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารและการเป็นมัคคุเทศก์ให้แก่นักเรียนและคณะครูโรงเรียนบ้านหนองผักหนอก และแกนนำในชุมชน ผลประเมินความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$)

3. การผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์โปสเตอร์ จำนวน 5 เรื่อง มีคะแนนคุณภาพเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.66$) และสื่อวีดิทัศน์ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนมีผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.63$)

คำสำคัญ : การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม, การท่องเที่ยวชุมชน, สื่อประชาสัมพันธ์, บ้านหนองผักหนอก

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the communication situation in managing community-based tourism in Ban Nong Pak Nok, 2) develop the communication skills of the community in promoting community-based tourism in Ban Nong Pak Nok, and 3) produce public relations media to promote community-based tourism in Ban Nong Pak Nok. This was a qualitative and quantitative research that emphasized participatory action research. The research methods included document analysis, group discussions, practical training, and production of promotional media for tourism. Data was collected through questionnaires from a sample group of 25 people consisting of students, teachers, and community leaders, as well as representatives from related organizations, totaling 8 people. The data was analyzed using percentages and averages. The research was conducted between October 2020 to September 2021.

The results showed that: 1. The communication situation in the management of community-based tourism in Nong Pak Hak village was still lacking a systematic approach. The communication and promotion media related to community-based tourism in Nong Pak Hak village were mostly produced by state agencies with the aim of fulfilling their duties, rather than being media specifically designed to promote the community-based tourism in a genuine systematic manner. Additionally, there was a lack of collaboration among stakeholders. 2. The development of communication skills among the community to promote community-based tourism was carried out through practical training to enhance communication skills and to train local students, teachers, and community leaders to become effective ambassadors for the community. 3. The overall satisfaction level of this training was at the highest level ($\bar{X} = 4.54$). The production of promotional media to promote community-based tourism in Nong Pak Hak village included five printed posters, with an average quality rating at the high level ($\bar{X} = 4.66$), and tourism promotion videos that received a high quality rating ($\bar{X} = 4.63$).

Keywords : Participation Communication, Community Tourism, Public Relations Media, Ban Nong Phak Nok

บทนำ

นโยบายของรัฐบาลที่ต้องการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากโดยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึงผ่านโครงการต่าง ๆ จำนวนมากอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการท่องเที่ยวชุมชนที่เป็นเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชมเยือนชุมชน เป็นอีกหนึ่งแนวทางสำคัญในการช่วยกระจายรายได้ สร้างอาชีพ และกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชน สร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์และแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน สร้างความสุขความประทับใจ และความอยู่ดีมีสุขของทุกคนในชุมชนอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community – Based Tourism – CBT) เป็นแนวทางการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมอย่างมากในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของโลกและของภูมิภาค ซึ่งหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation) ในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เช่น การประดิษฐ์และจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เทศกาล ประเพณีการนำนักท่องเที่ยวชมกระบวนการทางการเกษตร รูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่หลายประเทศนำไปปฏิบัติและประสบความสำเร็จ เช่น การจำหน่ายสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน (Product Sales) กิจกรรมการแสดงทางวัฒนธรรม (Cultural Shows) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงหมู่บ้าน (Village Based Activities) (ซูวิทย์ ศิริโชคเวชกุล, 2551) การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้านในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว การที่จะให้ชุมชนดำเนินการท่องเที่ยวตามหลักการดังกล่าวมีความจำเป็นที่จะต้องเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว ในขณะเดียวกันก็ต้องรณรงค์กับคนในสังคมให้เห็นความแตกต่างของการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการท่องเที่ยวทั่วไป (สถาบันการท่องเที่ยวชุมชน, ม.ป.ป.)

การสื่อสารเป็นเครื่องมือสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวชุมชน โดยเฉพาะการนำมาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวทุกรูปแบบ เพราะสื่อเป็นทั้งเครื่องมือและถูกใช้เป็นเครื่องมือหรือช่องทางในการสื่อสารประชาสัมพันธ์ หากไม่มีการสื่อสารกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนให้นักท่องเที่ยวหรือสาธารณชนได้รับรู้ก็เป็นที่ยากที่จะทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวหรืออัตลักษณ์ของชุมชนนั้นเป็นที่รู้จัก ที่สำคัญคือหากต้องการจะบอกเล่าเรื่องราวของดีในชุมชนเพื่อนำมาซึ่งเศรษฐกิจชุมชนด้วยแล้ว จำเป็นต้องมีการวางแผนการสื่อสารอย่างเป็นกระบวนการและเป็นระบบ การสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนต้องอาศัยพื้นฐานของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชนก่อนที่จะมีการผลิตสื่อหรือช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ เผยแพร่ไปยังสาธารณชน

การสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เปรียบเหมือนสะพานเชื่อมระหว่างการสื่อสารและการท่องเที่ยว โดยแบ่งกระบวนการทัศนทางการสื่อสารออกเป็น 2 กระบวนการหลัก คือ กระบวนการทัศนกระแสหลัก ซึ่งเชื่อในพลังอำนาจของสื่อมวลชนในการโน้มน้าวใจนักท่องเที่ยว และกระบวนการทัศนทางเลือกมุ่งเน้นกระบวนการสื่อสารในการแลกเปลี่ยนข่าวสารความรู้ความคิดเห็นเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเป็นหลัก ในระยะแรกภาพรวมของการสื่อสารและการท่องเที่ยวมักเป็นการท่องเที่ยวกระแสหลักปรากฏลักษณะการสื่อสารในแนวดิ่ง (จากบนลงล่าง) โดยผู้ส่งสารมักเป็นองค์กรการท่องเที่ยวสื่อสารไปยังผู้รับสาร แต่ในระยะต่อมาเมื่อเกิดกระบวนการทัศนทางการท่องเที่ยวแบบทางเลือกก่อให้เกิดการสื่อสารอย่างมีส่วนร่วม ชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทในการสื่อสารมากขึ้น ลักษณะการสื่อสารจึงปรากฏเป็นลักษณะการสื่อสารแนวนอน (ระดับเดียวกัน) แลกเปลี่ยนความรู้ ความเห็นและมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นทำการสื่อสารย้อนกลับขึ้นไป (จากล่างขึ้นบน) เพื่อเสนอแนวทางการท่องเที่ยวให้กับองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐ ซึ่งก่อให้เกิดการสื่อสารแบบการมีส่วนร่วม (Participatory Communication) หมายถึง การที่ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในระบบการสื่อสารในทุกระดับ (กาญจนา แก้วเทพ, 2557) โดยชุมชนต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนทั้งเป็นผู้กำหนดความต้องการ การวางแผนการสื่อสาร มีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตสื่อ การประเมินการสื่อสาร ตลอดจนการวางแผนการสื่อสารต่าง ๆ ในชุมชนอย่างเป็นระบบ

จากการที่ผู้วิจัยได้มีส่วนร่วมกับสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสระบุรี ในช่วงปี 2652 – 2564 ในศึกษาบริบทชุมชนและรวบรวมข้อมูลชุมชนคุณธรรมที่ได้รับการคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการบวร ออนทัวร์ พบว่าชุมชนบ้านหนองผักหนอก ตำบลหนองย่างเสือ อำเภอเมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี มีศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ผลิตภัณฑ์ชุมชน ภูมิปัญญา แหล่งท่องเที่ยว ที่พัก ร้านอาหาร สถาปัตยกรรมศาสตร์ เส้นทางคมนาคม ฯลฯ มีศักยภาพที่สามารถจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนได้ เพียงแต่ยังขาดการวางแผนด้านการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ชุมชนให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว ถึงแม้จะมีหน่วยงานภาครัฐหลายแห่งได้เข้าไปส่งเสริม สนับสนุนชุมชนตามบทบาทหน้าที่ของหน่วยงาน แต่ยังขาดการบูรณาการร่วมกันเพื่อส่งเสริมให้บ้านหนองผักหนอกเป็นชุมชนท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงของ จังหวัดได้ ประกอบกับยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มีพันธกิจในการบูรณาการการวิจัย ภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรมและเทคโนโลยี คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา เรื่อง การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหนองผักหนอก อำเภอเมวกเหล็ก จังหวัด สระบุรี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการณ์ด้านการสื่อสารในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านหนองผักหนอก อำเภอเมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี
2. เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหนองผักหนอก อำเภอเมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี
3. เพื่อผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหนองผักหนอก อำเภอเมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม

การสื่อสารแบบการมีส่วนร่วม (Participatory Communication) เป็นแนวคิดที่ผสมผสานระหว่างแนวคิดการมีส่วนร่วมและแนวคิดการสื่อสาร โดย Servaes, Jacobson and White (1996) กล่าวในประชุมขององค์การยูเนสโก ณ กรุงเบลเกรด ประเทศยูโกสลาเวีย ปี ค.ศ. 1977 ได้กำหนดสาระสำคัญของ แนวความคิดเรื่องการสื่อสารแบบการมีส่วนร่วม การสื่อสารแบบการมีส่วนร่วม (Participatory Communication) ของประชาชน ไว้ 3 ประการ คือ 1) การเข้าถึงสื่อ (Access) หมายถึง สิทธิในการเข้าถึงสื่อที่ให้บริการแก่ชุมชน รวมทั้งสิทธิในการเลือกรับรายการหรือมีส่วนร่วมในการเข้าไปจัดทำรายการในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์แก่ตน อีกทั้งต้องมีช่องทางให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นต่อรายการต่าง ๆ 2) การมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การที่ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในระบบการสื่อสารในทุกระดับ ทั้งในกระบวนการการผลิตรายการ การบริหารจัดการ และการวางแผนระบบการสื่อสารต่าง ๆ ในชุมชน และ 3) การจัดการด้วยตนเอง (Self-Management) หมายถึง กระบวนการตัดสินใจของประชาชนในชุมชนที่มีอำนาจและสิทธิในการตัดสินใจ ตั้งแต่เริ่มคิด กำหนดนโยบาย การวางแผน การลงทุน การกำหนดและการจัดสรรงบประมาณ เป็นต้น

Tufte and Mefaloputlos (2009) กล่าวว่าแนวคิดกระบวนการการสื่อสารแบบการมีส่วนร่วมประกอบด้วย 4 ขั้นตอนย่อย คือ 1) การกำหนดการสื่อสารแบบการมีส่วนร่วม เริ่มต้นจากการรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมากำหนดนโยบายในการสื่อสารแบบการมีส่วนร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวชุมชนให้เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง 2) การออกแบบกลยุทธ์การสื่อสารแบบการมีส่วนร่วม คือการกำหนดนโยบายในการสื่อสารแบบการมีส่วนร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ แล้วจึงนำแนวนโยบายดังกล่าวมาออกแบบกลยุทธ์การสื่อสารแบบการมีส่วนร่วมและกิจกรรมการสื่อสาร 3) การปฏิบัติกิจกรรมการสื่อสาร เป็นการนำกลยุทธ์และกิจกรรมการสื่อสารที่ออกแบบไว้มาปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม และ 4) การติดตามและประเมินผล

การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) กระตุ้นให้ชุมชนมองเห็นคุณค่าของตนเอง 2) สร้างความมั่นใจให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม 3) ลดล้างความเชื่อเดิมที่คิดว่าตนไม่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี 4) สร้างทักษะการสื่อสารให้กับชุมชน 5) ให้ชุมชนได้แสดงทัศนะของตน 6) เพิ่มความรับผิดชอบให้กับชุมชน และ 7) สร้างปริมาณสื่อที่มีสาระแก่ชุมชนให้เพิ่มมากขึ้น

อัตลักษณ์ชุมชน

อัตลักษณ์ (Identity) เป็นตัวบ่งชี้ลักษณะเฉพาะของตัวบุคคล สังคม ชุมชนหรือประเทศนั้น เช่น เชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรมท้องถิ่น และศาสนา ซึ่งมีคุณลักษณะที่ไม่ทั่วไปหรือสากลกับสังคมอื่น ๆ แต่มีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการได้ โดย Hall & Gay (1996) อธิบายว่า อัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ หรือเกิดขึ้นลอยๆ แต่ก่อรูปขึ้นมาภายในวัฒนธรรม ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยที่วัฒนธรรมก็เป็นสิ่งถูกประกอบสร้างทางสังคม (Social Construct) และไม่ใช่สิ่งที่หยุดนิ่งตายตัว หากแต่เป็นวงจรซึ่งมีผู้เรียกว่า “วงจรแห่งวัฒนธรรม” (Circuit of Culture) อัตลักษณ์ทั้งหลายมีกระบวนการถูกผลิต (Produced) ให้เกิดขึ้น สามารถถูกบริโภค (Consumed) และถูกควบคุมจัดการ (Regulated) อยู่ในวัฒนธรรมเหล่านั้น และยังมีการสร้างความหมายต่างๆ (Creating Meanings) ผ่านทางระบบต่างๆ ของการสร้างภาพตัวแทน (Symbolic Systems of Representation) ที่เกี่ยวกับตำแหน่งแห่งที่ต่างๆ ทางอัตลักษณ์อันหลากหลายที่เราเลือกใช้ หรือนำเอามาสร้างเป็นอัตลักษณ์ของเรา

อัตลักษณ์เกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ 1) อัตลักษณ์ที่เป็นรูปธรรม ซึ่งอาจสร้างขึ้นโดยธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง บึง กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม หรืออัตลักษณ์ที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น การก่อสร้างสิ่งต่าง ๆ ให้เกิดขึ้น และ 2) อัตลักษณ์ที่เป็นนามธรรม เช่น การบอกเล่าต่อ ๆ กันมา แต่อาจไม่ปรากฏให้เห็นแล้วในปัจจุบัน เช่น มีการเล่าขานกันว่าเมืองไทยเป็นเมืองสยามเมืองยิ้ม หรือบอกเล่ากันว่าคนในชุมชนนี้เป็นคนจิตใจดี นอกจากนี้ อัตลักษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ อัตลักษณ์ระดับปัจเจก (Individual Identity) เช่น รูปร่างหน้าตา การแต่งกาย ภาษาพูด การแสดงกิริยาท่าทาง ฯลฯ และอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่ม (Collective Identity) เช่น อัตลักษณ์ครอบครัว เช่น เป็นครอบครัวคนขยัน ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวนี้ไม่น่าคบค้าสมาคม ฯลฯ อัตลักษณ์ชุมชน เช่น ชุมชนนี้มีวัด มีแหล่งท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม มีของกินขึ้นชื่อ หรือคนในชุมชนมีจิตใจโอบอ้อมอารี ฯลฯ

การท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวชุมชนหรือการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism : CBT) คือ การท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นผู้กำหนดกระบวนการ ทิศทางและรูปแบบการท่องเที่ยวของตนเอง ซึ่งมีชาวบ้านที่เป็นเจ้าของชุมชนเป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยวนั้น ๆ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาจัดการแหล่งท่องเที่ยว

และอนุรักษ์ทั้งธรรมชาติและ ประวัติศาสตร์วัฒนธรรม วิถีชีวิตและรูปแบบการดำเนินชีวิต เพื่อสร้างการพัฒนาให้ เกิดความยั่งยืนสู่ชนรุ่นหลังและเกิดประโยชน์สูงสุด (กรมการท่องเที่ยว, 2557) โดยมีปรัชญาแห่งการ ท่องเที่ยวชุมชน 7 ประการ คือ 1) ศักยภาพของ CBT อยู่บนพื้นฐานนิเวศวัฒนธรรมท้องถิ่น 2) การท่องเที่ยว โดยชุมชนมีเป้าหมายเพื่อการอนุรักษ์และใช้อย่างรู้คุณค่า 3) คนในชุมชนเป็นผู้กำหนดทิศทางอนาคตของ ตนเอง 4) ต้องมีการบริหารจัดการในรูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์ 5) มีการกระจายรายได้ ทั้งทางตรงและทางอ้อม 6) สร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว และ 7) เป็นเครื่องมือใน การพัฒนา ได้ตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม (วรพงศ์ ผูกภู, 2562) หลังวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 รัฐบาลไทยใช้การท่องเที่ยวเป็นตัวกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยประกาศให้ปี 2541 – 2542 เป็นปีส่งเสริมการ ท่องเที่ยวไทย หรือที่รู้จักติดปากว่า Amazing Thailand ต่อมาในปี 2544 เกิดโครงการหนึ่งตำบลหนึ่ง ผลิตภัณฑ์ (One Tambon One Product : OTOP) ขึ้น เพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวหาซื้อผลิตภัณฑ์จาก ชุมชนเป็นของฝากของที่ระลึก กระทั่งในปี 2547 มีการให้มาตรฐานสถานที่พักในชุมชน หรือโฮมสเตย์ขึ้น โดย เรียกชื่ออย่างเป็นทางการว่า "ที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท" (ศรัณย์ บุญประเสริฐ, 2560)

ชูวิทย์ ศิริโชคเวชกุล (2551) กล่าวถึงการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่าเป็นแนวทางการท่องเที่ยวที่ ได้รับความสนใจอย่างมากในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของโลกและของภูมิภาค ซึ่งหัวใจสำคัญของการ ท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation) ในกิจกรรมทางการ ท่องเที่ยว เช่น การประดิษฐ์และจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เทศกาล ประเพณีการนำ นักท่องเที่ยวชมกระบวนการทางการเกษตร โดยกล่าวถึงรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่หลายประเทศนำไป ไปปฏิบัติและประสบความสำเร็จ มีดังนี้ 1) การจำหน่ายสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน (Product Sales) เช่น สินค้าหัตถกรรม อาหารประจำวัน 2) กิจกรรมการแสดงทางวัฒนธรรม (Cultural Shows) เช่น การฟ้อน รำ การละเล่นพื้นบ้าน การแสดงดนตรีเฉพาะชุมชน 3) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงหมู่บ้าน (Village Based Activities) คือ กิจกรรมทางการท่องเที่ยวซึ่งชุมชนเป็นผู้ดำเนินการเพื่อเสนอแก่นักท่องเที่ยว กิจกรรมการพัก ค้างแรมในหมู่บ้าน สำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในชุมชนเหล่านั้น

การสื่อสารประชาสัมพันธ์ยุคดิจิทัล

การประชาสัมพันธ์ (Public Relations) เป็นเครื่องมือการสื่อสารที่สำคัญของมนุษย์และองค์กร ต่าง ๆ ปัจจุบันบริบทของการสื่อสารเปลี่ยนแปลงไป ทั้งเครื่องมือและเทคโนโลยีการสื่อสาร พฤติกรรมการรับ สารของมนุษย์ การประชาสัมพันธ์ยุคดิจิทัล (Digital Public Relation) เป็นยุคของการประชาสัมพันธ์ที่ ปรับเปลี่ยนวิธีการแบบดั้งเดิมโดยการนำเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาใช้ในการสื่อสารประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ สังคม (Social Media) โดยมีการผลิตเนื้อหา (Contents) เผยแพร่ผ่านช่องทางหรือแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ ตอบสนองพฤติกรรมนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม สาราญ แสงเดือนฉาย (2563) ได้นำเสนอแนวคิดการออกแบบ สารในรูปแบบชีวิตวิถีใหม่ที่มุ่งเน้นสื่อสังคมออนไลน์ว่าควรมีรูปแบบ กลวิธีการออกแบบสาร ดังนี้ 1) การสร้าง ความประทับใจแรก 2) สดใหม่ 3) เกี่ยวข้อง 4) สั้นกระชับ เข้าใจง่าย 5) เล่าเรื่องข้ามสื่อ และ 6) ความจริง ความดี ความงาม ดังนั้น การประชาสัมพันธ์ไม่สามารถใช้เพียงสื่อหรือเครื่องมือการสื่อสารและช่องทางการ สื่อสารรูปแบบเดิม ๆ ได้ ต้องปรับเปลี่ยนผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์มากขึ้น เช่น เฟซบุ๊ก ยูทูบ ไนน์ อินστα แกรม ทิกต็อก ทวิตเตอร์ ฯลฯ ต้องสอดคล้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม เช่น การผลิตคลิปไวรัล (Viral Clip) การเล่าเรื่องผ่านเสียง (Podcast) การจ้างผู้ทรงอิทธิพล (Influencer) รีวิวสถานที่ท่องเที่ยวหรือ กิจกรรมการท่องเที่ยว นอกจากนี้ การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจะประสบความสำเร็จยังขึ้นอยู่กับความ

สวยงามของสื่อ ประสิทธิภาพของสื่อ และการวางแผนกลยุทธ์ในการสื่อสารประชาสัมพันธ์อย่างเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ช่วงเวลา และกิจกรรมการท่องเที่ยว และอาศัยการสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมเพื่อช่วยกันคัดเลือกข้อมูลที่ต้องการนำเสนอ ตัดสินใจเลือกใช้สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร ร่วมวางแผนการสื่อสารประชาสัมพันธ์อย่างแยบยล และมีส่วนร่วมในการประเมินผลการสื่อสารประชาสัมพันธ์

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย เป็นการแบบผสม (Mixed Methods Research) ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปริมาณ (Quantity Research) เน้นการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ด้วยวิธีการวิจัยเอกสาร การสนทนากลุ่ม การอบรมเชิงปฏิบัติการ และผลิตสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรคือผู้เข้าอบรมหลักสูตร “นักสื่อสารชุมชน” ซึ่งประกอบด้วยนักเรียนและคณะครูโรงเรียนบ้านหนองผักหนอก และแกนนำในชุมชน คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ทั้งหมดจำนวน 25 คน

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจงเพื่อให้ได้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหนองผักหนอก ได้แก่ ผู้นำชุมชน ตัวแทนแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนองค์กรภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อให้ข้อมูลการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 8 คน

เครื่องมือวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสังเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากแหล่งข้อมูลออนไลน์และออฟไลน์ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการณ์การจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านหนองผักหนอกในปัจจุบันว่ามีสภาพเป็นเช่นไร มีสื่อหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวใดบ้างเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพการณ์ในช่วงตุลาคม 2563 – กันยายน 2564

2. คำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม เป็นคำถามสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มจากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 8 คน วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการณ์การจัดการท่องเที่ยว ปัญหาด้านการสื่อสาร และความต้องการในการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหนองผักหนอก

3. การอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) จัดอบรมหลักสูตร “นักสื่อสารชุมชน” โดยอบรมให้แก่ นักเรียนและคณะครูโรงเรียนบ้านหนองผักหนอก และแกนนำในชุมชน จำนวน 25 คน เพื่อพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารให้ชุมชนมีนักสื่อสารชุมชนไว้ต้อนรับนักท่องเที่ยวและสื่อสารเรื่องราวของชุมชนได้ โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเป็นระยะเวลา 2 วัน วันแรกเป็นการให้ความรู้เชิงทฤษฎี ส่วนวันที่สองเป็นการทดลองปฏิบัติหน้าที่จริงในสถานที่จริง โดยใช้โรงเรียนบ้านหนองผักหนอกเป็นสถานที่ฝึกปฏิบัติหน้าที่จริง ประเมินผลโดยการสังเกตการฝึกปฏิบัติหน้าที่จริง และแบบสอบถามความพึงพอใจ

4. แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นแบบสอบถามชนิดปลายปิด (Closed-ended Form) เพื่อสำรวจความพึงพอใจผู้เข้าอบรมหลักสูตร “นักสื่อสารชุมชน” จำแนกเป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 2 ข้อ และคำถามความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามวิธีวัดทัศนคติของลิเคิร์ต (Likert's

Scale) จำนวน 10 ข้อ แบ่งระดับความพึงพอใจและแปลงค่าคะแนนเฉลี่ยเพื่อให้ความหมายเป็น 5 ระดับดังนี้

5	หมายถึง	มีความพึงพอใจมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00)
4	หมายถึง	มีความพึงพอใจมาก (คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50)
3	หมายถึง	มีความพึงพอใจปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50)
2	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อย (คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50)
1	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อยที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50)

5. แบบประเมินคุณภาพสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยจำแนกเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ โปสเตอร์จำนวน 5 เรื่อง มีรายการประเมินจำนวน 5 ข้อ ส่วนสื่อวีดิทัศน์ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนจำนวน 1 เรื่อง มีรายการประเมินจำนวน 10 ข้อ ประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งประกอบด้วยนักวิชาการและวิชาชีพด้านนิเทศศาสตร์และเครือข่าย จำนวน 5 คน และนักศึกษานิสิตสาขานิเทศศาสตร์ดิจิทัลและประชาชนในชุมชนรวม 10 คน โดยเป็นคำถามความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามวิธีวัดทัศนคติของลิเคิร์ต (Likert's Scale) แบ่งระดับความคุณภาพและแปลงค่าคะแนนเฉลี่ยเพื่อให้ความหมายเป็น 5 ระดับเช่นเดียวกับแบบสอบถามในข้อ 4

การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามและแบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) นำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางและอธิบายได้ตาราง

2) ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการวิจัยเอกสารและการสนทนากลุ่ม นำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์วิเคราะห์ สรุป จัดหมวดหมู่แนะนำเสนอในรูปแบบพรรณนาโวหารตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย

1. สภาพการณ์ด้านการสื่อสารเพื่อจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านหนองผักหนอก

การสื่อสารเพื่อจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนหนองผักหนอก ตำบลหนองย่างเสือ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี พบว่ายังไม่มีจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ถึงแม้จะมีหลายหน่วยงานเข้าไปส่งเสริมสนับสนุนแต่เป็นเพียงการทำตามบทบาทหน้าที่หรือภารกิจของหน่วยงาน ขาดการบูรณาการร่วมกัน การสื่อสารประชาสัมพันธ์และสื่อที่เผยแพร่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหนองผักหนอกที่สำรวจพบ ได้แก่ โปสเตอร์ แผ่นพับ ป้ายบรอนซ์ทัวร์ และคลิปวิดีโอที่มีการนำเสนอผ่านยูทูป (Youtube) ผลิตโดยสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสระบุรี และหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ที่เข้าไปส่งเสริม ในช่วงปี 2563 - 2564

สำหรับแหล่งท่องเที่ยวหรือสถานที่สำคัญในชุมชนบ้านหนองผักหนอกที่ชุมชนต้องการให้ผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน มีจำนวน 8 แห่ง แต่เมื่อคัดเลือกตามลำดับความสำคัญ เหลือจำนวน 5 แห่ง ได้แก่ 1) หลวงพ่อทันใจ ตั้งอยู่ในวัดหนองผักหนอก 2) โรงเรียนบ้านหนองผักหนอก 3) บ้านไร่สมเกียรติโฮมสเตย์ 4) ไร่มัดเบอรี่ ฟาร์มสายทอง และ 5) สวนผักครูสรเสรี

2. การพัฒนาทักษะการสื่อสารของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหนองผักหนอก

คณะผู้วิจัยร่วมมือกับสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสระบุรี จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร “นักสื่อสารชุมชน” ให้แก่นักเรียนและคณะครูโรงเรียนบ้านหนองผักหนอก และแกนนำในชุมชน จำนวน 25 คน เพื่อให้ชุมชนมีนักสื่อสารชุมชนที่มีทักษะด้านการสื่อสารไว้ต้อนรับนักท่องเที่ยวและสื่อสารเรื่องราวของชุมชนได้ สำหรับผลการประเมินความพึงพอใจจากผู้เข้ารับการอบรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตร “นักสื่อสารชุมชน”

หัวข้อการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
1. ความเหมาะสมด้านระยะเวลาการอบรม	4.36	มาก
2. ความพึงพอใจต่อเนื้อหาการอบรม	4.48	มาก
3. ความพึงพอใจต่อการออกแบบกิจกรรมการอบรม	4.68	มากที่สุด
4. ความพึงพอใจต่อทีมวิทยากร	4.68	มากที่สุด
5. ความพึงพอใจต่อการฝึกปฏิบัติเป็นภาคคุเทศก์	4.52	มากที่สุด
6. ความพึงพอใจต่อสถานที่อบรมภาคทฤษฎี	4.48	มาก
7. ความพึงพอใจต่อสถานที่อบรมภาคปฏิบัติ	4.68	มากที่สุด
8. ความพึงพอใจต่ออาหารและเครื่องดื่ม	4.32	มาก
9. สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้	4.68	มากที่สุด
10. ความพึงพอใจโดยภาพรวม	4.52	มากที่สุด
รวม	4.54	มากที่สุด

ภาพที่ 1 บรรยากาศการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร “นักสื่อสารชุมชน”
ที่มา: ผู้วิจัย

3. การผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหนองผักหนอก

3.1 สื่อสิ่งพิมพ์โปสเตอร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน

ผลิตสื่อต้นแบบสื่อสิ่งพิมพ์โปสเตอร์ จำนวน 5 เรื่อง ขนาด 8 นิ้ว X 10 นิ้ว เป็นการออกแบบเพื่อให้นำไปใช้ได้ทั้งช่องทางออฟไลน์และออนไลน์ มีแนวคิดหลักในการผลิตคือแนะนำแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ โดยใช้ขนาด ตัวอักษร รูปแบบไปในทิศทางเดียวกัน เน้นหาเน้นการบอกชื่อแหล่งท่องเที่ยว ภาพประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว ข้อมูลหลักในแต่ละแหล่ง และสถานที่ติดต่อ ออกแบบโดยนักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์ที่เป็นผู้ร่วมวิจัย

ต้นแบบสื่อสิ่งพิมพ์โปสเตอร์ทั้ง 5 เรื่อง มีคะแนนประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมากทุกเรื่อง ได้แก่ วัดหนองผักหนอก ($\bar{X} = 4.60$) โรงเรียนบ้านหนองผักหนอก และบ้านไร่สมเกียรติโฮมสเตย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 4.80$) ไร่แม่ลเบอร์รี่ ฟาร์มสายทอง ($\bar{X} = 4.56$) และสวนผักครูสรเสรีณ ($\bar{X} = 4.64$) โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก ($\bar{X} = 4.66$) รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินระดับคุณภาพของต้นแบบสื่อสิ่งพิมพ์โปสเตอร์ ภาพรวม

หัวข้อการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ระดับคุณภาพ
เรื่องที่ 1 วัดหนองผักหนอก	4.60	ดีมาก
เรื่องที่ 2 โรงเรียนบ้านหนองผักหนอก	4.80	ดีมาก
เรื่องที่ 3 บ้านไร่สมเกียรติโฮมสเตย์	4.72	ดีมาก
เรื่องที่ 4 ไร่แม่ลเบอร์รี่ ฟาร์มสายทอง	4.56	ดีมาก
เรื่องที่ 5 สวนผักครูสรเสรีณ	4.64	ดีมาก
รวม	4.66	ดีมาก

ภาพที่ 2 ตัวอย่างสื่อสิ่งพิมพ์โปสเตอร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน
ที่มา: ผู้วิจัย

3.2 วิดีทัศน์ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหนองผักหนอก

นำข้อมูลความต้องการจากชุมชนมาผลิตวีดิทัศน์ จำนวน 1 เรื่อง ความยาว 8 นาที เนื้อหาเป็นการแนะนำสถานที่สำคัญที่เป็นจุดเด่นในหมู่ที่ 7 และหมู่บ้านใกล้เคียงซึ่งเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยง จำนวน 8 แห่ง ได้แก่ วัดหนองผักหนอก โรงเรียนบ้านหนองผักหนอก บ้านไร่มะเกลือโฮมสเตย์ ร้านกาแฟบ้านใหม่ ไร่มัลเบอร์รี่ ฟาร์มสายทอง ไร่จันทน์วนพันธ์ สวนผักครูสรเสรี และสวนปึกเต้ เป็นวีดิทัศน์แนะนำข้อมูลพื้นฐานสำคัญของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว เผยแพร่ผ่านทาง Youtube โดยสามารถนำไปแชร์ในช่องทางอื่น ๆ ได้

ผลการประเมินคุณภาพสื่อวีดิทัศน์ แบ่งออกเป็น 1) การประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีคะแนนคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$) และ 2) ผลการประเมินจากนักศึกษาและชุมชน มีคะแนนคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$) โดยมีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X} = 4.63$) เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดสามารถนำไปใช้เผยแพร่ได้ รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการประเมินระดับคุณภาพสื่อวีดิทัศน์ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหนองผักหนอก

หัวข้อการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) (ผู้ทรงคุณวุฒิ)	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) (นักศึกษา และชุมชน)	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) รวม	ระดับ คุณภาพ
1. ความเหมาะสมด้านระยะเวลาการนำเสนอ	4.80	4.58	4.69	มากที่สุด
2. ความถูกต้องด้านเนื้อหาของสื่อวีดิทัศน์	4.60	4.58	4.59	มากที่สุด
3. ความถูกต้องของภาษาบรรยาย	4.60	4.50	4.55	มากที่สุด
4. ความเหมาะสมของภาพในการสื่อความหมาย	4.80	4.67	4.735	มากที่สุด
5. ความสัมพันธ์ระหว่างภาพกับเสียงบรรยาย	4.60	4.58	4.59	มากที่สุด
6. ความเหมาะสมของเสียงดนตรีประกอบ	4.60	4.67	4.63	มากที่สุด
7. ความเหมาะสมของการใช้ตัวอักษรกราฟิก	4.40	4.50	4.45	มาก
8. วิดีทัศน์นี้มีเทคนิคการผลิตที่น่าสนใจดึงดูดผู้ชมได้	4.60	4.67	4.63	มากที่สุด
9. วิดีทัศน์นี้จะทำให้ผู้ชมได้รู้จักชุมชนบ้านหนองผักหนอก	4.80	4.58	4.69	มากที่สุด
10. วิดีทัศน์นี้จะทำให้ผู้ชมได้รู้จักแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนบ้านหนองผักหนอกและบริเวณเส้นทางใกล้เคียง	4.60	4.75	4.67	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.64	4.61	4.63	มากที่สุด

ภาพที่ 3 ภาพบางส่วนของวิดีโอส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหนองผักหนอก
ที่มา: ผู้วิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

1. การสื่อสารเพื่อจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านหนองผักหนอก อำเภอมากเหล็ก จังหวัดสระบุรี ซึ่งพบว่ายังขาดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างเป็นระบบ ดังนั้น การบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้าไปส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนทั้งการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยว การบริหารจัดการการท่องเที่ยว การผลิตสื่อหรือช่องทางประชาสัมพันธ์ ตลอดจนวางแผนปฏิบัติการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหนองผักหนอกต้องให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ซึ่ง จิตราภรณ์ สุทธิวรเศรษฐ์ และคณะ (2557) เสนอแนะว่าการมีองค์กรต่างๆ ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการผลักดันนโยบายตามยุทธศาสตร์ต่างๆ จะทำให้การท่องเที่ยวชุมชนประสบความสำเร็จดังเช่นตลาดขวัญริมน้ำซึ่งเกิดจากการบริหารงานที่เป็นความร่วมมือกันหลายภาคส่วน นำมาสู่อัตลักษณ์ของตลาดน้ำขวัญริมน้ำที่สร้างเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว และสร้างกระแสความสนใจในการมาท่องเที่ยวด้วยการทำการสื่อสารการตลาดผ่านสื่อต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการบอกต่อในสื่อสังคมออนไลน์ช่วยขยายเนื้อหาออกไปในพื้นที่สื่อมวลชนอื่นๆ ที่นำมาสู่การมาท่องเที่ยว และท่องเที่ยวซ้ำ เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป สอดคล้องกับ กรวรรณ เวชานุเคราะห์ (2557) ที่ว่าองค์ประกอบ การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของพื้นที่ชุมชนคลองโคก จังหวัดสมุทรสงคราม คือ SMCR ซึ่ง (S) คือ ผู้นำทางความคิด (Opinion Leader) ทำการแพร่กระจายนวัตกรรม (Diffusion of Innovation) คือ (M) ผ่านสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ คือ (C) ได้แก่ สื่อบุคคล (Personal Media) สื่อการประชุม เสียงตามสาย และสื่อกิจกรรม ไปยังผู้รับสาร (R) ผลที่เกิดจากองค์ประกอบสื่อสารในชุมชนจะทำให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือและการมีส่วนร่วม (Participation) โดยรูปแบบการสื่อสารในการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น การสนับสนุนกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ภายใต้บริบทของการร่วมรับรู้ปัญหาร่วมคิด และร่วมปฏิบัติของชุมชนในท้องถิ่นและการกระจายรายได้

2. พัฒนาทักษะด้านการสื่อสารของประชาชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหนองผักหนอก อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี การท่องเที่ยวชุมชนจะประสบความสำเร็จด้วยดี ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ผู้ทำหน้าที่มัคคุเทศก์หรือนักสื่อความหมายชุมชน ซึ่งต้องเกิดจากความร่วมมือของคนในชุมชน หน่วยงานด้านท่องเที่ยวและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้ความช่วยเหลือเพื่อสร้างนักสื่อความหมายชุมชนให้สามารถเล่าเรื่องราวของชุมชนตนเองได้อย่างดี โดยสามารถบอกเล่าหรือแบ่งปันเรื่องราวให้แก่นักท่องเที่ยวทั้งในลักษณะของการบรรยาย การใช้ภาพ เหตุการณ์ สถานที่จริง และสัญลักษณ์อื่นประกอบ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสร้างความหมายและเชื่อมโยงความเป็นเหตุเป็นผลผ่านการสนทนา การสื่อสารและจินตนาการ (Sole & Wilson, 1999; McDruy & Alterio, 2002; Barzaq, 2009 อ้างถึงใน ปารณีย์ ศรีสวัสดิ์ และคณะ, 2562) นอกจากนี้ นักสื่อความหมายชุมชนจะต้องได้รับการพัฒนาตามเกณฑ์มาตรฐานโดยนำผลการวิจัยของของ เบญญา จริยวิจิตร และเกสสิณี ตรีวงศ์พันธุ์ (2561) ที่ศึกษาเรื่อง “การพัฒนา นักสื่อความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนบ้านส้อง จังหวัดสุราษฎร์ธานี” มาปรับใช้เป็นแนวทางในการสร้างนักสื่อความหมายชุมชน ได้แก่ 1) การสร้างเกณฑ์มาตรฐานนักสื่อความหมายการท่องเที่ยวชุมชน 2) การประเมินสมรรถนะปัจจุบันของชุมชนด้านนักสื่อความหมายท้องถิ่น 3) การอบรมเชิงปฏิบัติการนักสื่อความหมายการท่องเที่ยวชุมชน และ 4) การประเมินมาตรฐานนักสื่อความหมายการท่องเที่ยวชุมชน โดยเกณฑ์มาตรฐานนักสื่อความหมายการท่องเที่ยวชุมชนยังแบ่งออกเป็นด้านคุณสมบัติ ด้านความรู้ ด้านทักษะ การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบและจรรยาบรรณนักสื่อความหมาย นอกจากนี้ ยังต้องมีการประเมินการพัฒนา นักสื่อความหมายการท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งต้องใช้กิจกรรมการประเมินทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณ โดยแบ่งกิจกรรมการประเมินเป็น 2 กิจกรรม คือ 1) การประเมินความรู้และทักษะการสื่อความหมายการท่องเที่ยว เป็นการประเมินเชิงคุณภาพหลังจากการทดลองนำเที่ยวที่ชาวบ้านได้ฝึกปฏิบัติเสมือนนำเที่ยวจริงในแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน และ 2) การประเมินมาตรฐานการสื่อความหมายการท่องเที่ยวของชุมชน โดยการจัดกิจกรรมในรูปแบบ Familiarization Trip และใช้การประเมินเชิงปริมาณ

3. สื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหนองผักหนอก อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี ซึ่งผลการวิจัยพบว่าย่างขาดการสื่อสารประชาสัมพันธ์และการวางแผนการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ดังนั้น แนวทางในการผลิตสื่อและการสื่อสารประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหนองผักหนอก อาจใช้แนวทางดังผลการวิจัยของ ทิพย์สุดา ปานเกษม และพรพรรณ ประจักษ์นตร (2559) ซึ่งพบว่ากระบวนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ แบ่งออกเป็น 5 ประเด็น คือ 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดรูปแบบนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 2) การมีส่วนร่วมในการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 3) การมีส่วนร่วมในการเผยแพร่วัฒนธรรมและประเพณีและการรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม 4) วิธีการดำเนินการให้ผู้ประกอบการและชุมชนเกิดการมีส่วนร่วมและบทบาทของหน่วยงานภาครัฐในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และ 5) กระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับหน่วยงานภาครัฐ และสื่อที่ใช้สื่อสารกับคนในชุมชน อย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญประการหนึ่งของการท่องเที่ยวชุมชน คือ ชุมชนจะต้องรู้จักอัตลักษณ์ของตนเอง ค้นหาอัตลักษณ์ของตนเอง จึงจะสื่อสารอัตลักษณ์ของชุมชนผ่านสื่อและช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวในชุมชนได้ ซึ่งงานวิจัยของ พวงชมพู ไชยอาลา และแสงรุ่ง เรืองโรจน์ (2559) ซึ่งพบแนวทางการสื่อสารอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวดังนี้ 1) การสื่อสารภายในชุมชน ควรมีบทบาทในการเป็นกลไกให้ชุมชนจัดการทรัพยากร และบทบาทในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ให้กับชุมชน

เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการเข้ามาบริหารจัดการท่องเที่ยว และมีความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของชุมชน โดยใช้การจัดปายนิทรรศการ สื่อวิทยุชุมชน/หอกระจายข่าว รวมทั้งการสื่อสารระหว่างบุคคลซึ่งเป็นช่องทางการสื่อสารที่ชุมชนมีการใช้เป็นประจำ และ 2) การสื่อสารภายนอกชุมชน ควรมีบทบาทในการกระตุ้นความสนใจของนักท่องเที่ยว บทบาทในการสร้างความหมายให้กับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และบทบาทในการให้ความรู้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความต้องการเดินทางมาท่องเที่ยว และเข้าใจถึงแนวทางในการปฏิบัติตนเมื่อเข้ามาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน โดยใช้การสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์ซึ่งเป็นสื่อที่ง่ายต่อการเข้าถึงและแพร่กระจายข้อมูลและก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. การบริหารจัดการการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านหนองผักหนอกที่ยังขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้าไปส่งเสริม ดังนั้น จะต้องมีการมีเจ้าภาพหลักหรือสร้างเครือข่ายหน่วยงานบูรณาการร่วมกันเพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยว บริหารจัดการการท่องเที่ยว
2. การผลิตสื่อหรือช่องทางประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวชุมชนบ้านหนองผักหนอกยังขาดการวางแผนอย่างเป็นระบบ จึงควรมีหน่วยงานหลัก เช่น จังหวัดหรือหน่วยงานหลักด้านการท่องเที่ยวควรเป็นเจ้าภาพในการดึงหน่วยงานต่าง ๆ มาวางแผนบูรณาการการทำงานร่วมกันในการผลิตสื่อ การสื่อสารประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านหนองผักหนอกโดยหน่วยงานระดับจังหวัดที่มีงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ เพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์นำไปใช้วางแผนและสื่อสารประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีแหล่งท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก
2. การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครอบคลุมกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่ม โดยเฉพาะเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อจะได้รับข้อมูลสภาพปัญหาอุปสรรคเพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง
3. ควรศึกษาความต้องการรูปแบบการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในชุมชนด้วย เพื่อนำมาปรับปรุงรูปแบบการท่องเที่ยวให้ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว. (2557). **คู่มือการตรวจประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.
- กรวรรณ เวชานุเคราะห์. (2557). การสื่อสารเพื่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์พื้นที่ชุมชนคลองโคกน จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ วารสารศาสตรมหาบัณฑิตและสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2557). **เรื่องสื่อสาร – การท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- จิตราภรณ์ สุทธิวรเศรษฐ์ และคณะ (2557, กรกฎาคม - ธันวาคม). การสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดน้ำในลุ่มน้ำภาคกลางอย่างยั่งยืน. วารสารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ, 1(1), 99 – 130.
- ชูวิทย์ ศิริโชคเวชกุล. (2551). **เที่ยวให้รู้ เปิดประตูสมอง**. กรุงเทพฯ: เอ็กซพลอเรอร์ ชาแนล.
- ทิพย์สุดา ปานเกษม และพรพรรณ ประจักษ์เนตร (2559). การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดน่าน. เอกสารประชุมวิชาการระดับชาติ ประจำปี 2559, วันที่ 1 กรกฎาคม 2559, คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เบญญา จริยวิจิตร และเกสสิณี ตรีพงศ์พันธุ์. (2561). การพัฒนานักสื่อความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนบ้านส้อง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 6(2), 221 – 256.
- ปารณีย์ ศรีสวัสดิ์, ณัฐกานต์ แน่พิมพ์, เสาวภาคย์ สว่างจันทร์ และพงศ์เทพ แก้วเสถียร. (2562). การพัฒนานักสื่อความหมายท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ในอำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ, 12(1), 150 – 166.
- พวงชมพู ไชยอาลา และแสงรุ่ง เรืองโรจน์. (2559, กันยายน - ธันวาคม). การศึกษาอัตลักษณ์และการสื่อความหมายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านสระบัว อำเภอนาดูน จังหวัด มหาสารคาม. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 10(3), 121 – 136.
- วรพงศ์ ผูกภู. (2562). **ปรัชญาแห่งการท่องเที่ยวโดยชุมชน**. สืบค้น เมษายน 16, 2564 จาก <https://www.randdcreation.com/content/5112>
- ศรัณย์ บุญประเสริฐ. (2560, ตุลาคม - ธันวาคม). ท่องเที่ยวชุมชน บนเส้นทางเรียนรู้. วัฒนธรรม, (4), 6 - 21.
- สถาบันการท่องเที่ยวชุมชน (ม.ป.ป.). **รู้จักการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT)**. สืบค้น พฤษภาคม 12, 2564 จาก <https://cbtyouth.wordpress.com/cbt-youth/cbt/>
- สำนักพัฒนาบริการท่องเที่ยว, กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2557). **คู่มือการตรวจประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สำราญ แสงเดือนฉาย. (2563). การออกแบบสารในรูปแบบชีวิตวิถีใหม่. สืบค้น มิถุนายน 19, 2564 จาก <https://www2.rsu.ac.th/sarnrangsit-online-detail/CommArts-Article21>
- Hall, S., and Du Gay, P. (Eds.). (1996). **Questions of cultural identity**. Sage Publications, Inc.
- Tufte, T. and Mefaloputlos, P. (2009). **Participatory communication: A practical guide**. Washington D.C.: The World Bank.
- UNESCO. (2006). **Understanding Creative Industries: Cultural statistics for policy maker**. United States: UNESCO.
- Servaes, J., Jacobson, T. A., and White, S. A. (1996). **Participatory communication for social change**. California: Sage.

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษีอากร 1

(กรณีศึกษานักศึกษาสาขาการบัญชี ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง)

Factors Related to learning Achievement in Taxation 1

(A case study in Accounting, 3rd year and 4th year Faculty of Management

Sciences Muban Chom Bueng Rajabhat University)

ยุพา สระโน¹ และปัญจรัตน์ สามานเสน²

¹ อาจารย์สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

² อาจารย์สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการบริการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

Corresponding Author: yupa_saruno@hotmail.com

Received: March 30, 2023. Revised: April 28, 2023. Accepted: April 30, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษีอากร 1 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 และ 3) หาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษีอากร 1 ประชากรกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ทั้งหมดจำนวน 30 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการทดสอบสมมติฐานใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way Analysis of variance ANOVA) และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Analysis)

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 20 – 22 ปี ผลการเรียนรายวิชาภาษีอากร 1 เฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.50 - 2.99 รายได้ของครอบครัวต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,000 - 19,999 บาท ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษีอากร 1 (กรณีศึกษาสาขาการบัญชีชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก $\bar{X}=3.80$ ประกอบด้วย ด้านอาจารย์ผู้สอน $\bar{X}=4.13$ ด้านผู้เรียน $\bar{X}=3.64$ และด้านครอบครัว $\bar{X}=3.62$ ตามลำดับ และการทดสอบหาค่าความแตกต่างข้อมูลทั่วไปกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ระดับชั้นที่ต่างกันจะส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่างกันระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านผู้เรียน ได้แก่ การใช้เวลาในการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การทำงานระหว่างเรียน และด้านอาจารย์ผู้สอน ได้แก่ การวัดและประเมินผล ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 สำหรับด้านครอบครัว ได้แก่ รายได้ของครอบครัว การดูแลเอาใจใส่ของครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ : ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, วิชาภาษีอากร 1

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the factors that are related to the academic performance in Taxation 1 course, 2) to compare the academic performance of third-year and fourth-year students, and 3) to find the relationship between the factors that are related to the academic performance in Taxation 1 course. The population of this research is 30 students from the Accounting department, both third and fourth year levels, who were selected using purposive sampling. The research was in a quantitative research format and the data was collected through a questionnaire. The data was analyzed using descriptive statistics, such as frequency, percentage, mean, standard deviation, and for testing hypotheses, One-way Analysis of Variance (ANOVA) and Pearson Correlation Analysis were used.

The study found that the majority of respondents to the questionnaire were female, aged 20-22 years old. The average grade for the Taxation 1 course was between 2.50-2.99. Monthly household income was between 10,000-19,999 baht. Factors affecting academic performance in Taxation 1 (case study of third and fourth year accounting students with a high average of 3.80) were: teacher ($\bar{x}=4.13$), student ($\bar{x}=3.64$), and family ($\bar{x}=3.62$), respectively. A statistical test for the general difference in academic performance showed that different levels of study affected academic performance significantly at the .05 level of statistical significance. Factors that were significantly related to academic performance for students were study time, motivation for academic achievement, working while studying, and for teachers were measurement and evaluation, the relationship between teachers and students, and significant teaching management at the .01 level of statistical significance. For families, household income and care had no significant relationship with academic performance at the .05 level of statistical significance.

Keywords : Achievement, Taxation 1

บทนำ

ปัจจุบันคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานการศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของสถาบันการศึกษาที่ต้องผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและตามยุทธศาสตร์ของแต่ละสถาบัน เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการและต้องมีความสอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิการศึกษาในแต่ละศาสตร์ ซึ่งการได้มาของความเป็นเลิศทางวิชาการอาจเกิดจากปัจจัยที่หลากหลายโดยเฉพาะอย่างยิ่งความชัดเจนในการกำหนดคุณภาพการศึกษาที่ส่งผลต่อผลประเมินคุณภาพการศึกษาเชื่อมโยงกับการมีงานทำของบัณฑิตเมื่อสำเร็จการศึกษา ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2553 มาตรา 6 มีจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม ในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2550 – 2570) เกี่ยวกับบริบทการพัฒนาประเทศในมิติด้านสังคมและทรัพยากร

มนุษย์ที่มุ่งเน้นการแก้ไขพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ลดความเหลื่อมล้ำเกี่ยวกับอัตราการงานทำที่ส่งผลต่อรายได้ในการดำรงชีพเพราะ ฉะนั้นทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญในการนำความรู้มาพัฒนาประเทศให้มีการเติบโตทางเศรษฐกิจโดยการนำความรู้มาประกอบอาชีพทั้งในรูปแบบของผู้ประกอบการหรือในรูปแบบของแรงงาน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา, 2565, หน้า 9) ดังนั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้เรียนในขณะเดียวกันผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต้องประกอบด้วยตัวผู้เรียนเองที่ต้องจัดสรรเวลาในการเรียนการทำกิจกรรมระหว่างเรียนและผู้เรียนต้องมีความขยันตั้งใจเรียน เข้าใจในเนื้อหาหลักการและการฝึกปฏิบัติที่อาจารย์ผู้สอนถ่ายทอดความรู้ให้ รวมถึงการส่งเสริมจากครอบครัวเกี่ยวกับเรื่องการศึกษาไม่ว่าจะเป็นการดูแลเอาใจใส่ รายได้ของผู้ปกครองซึ่งเป็นส่วนหนึ่งต่อความสำเร็จในการเรียนของตัวผู้เรียน จากปัจจัยที่กล่าวมานั้นจะส่งผลต่อผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อมแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล (เพ็ญพร ปุทุต, 2558, หน้า 59)

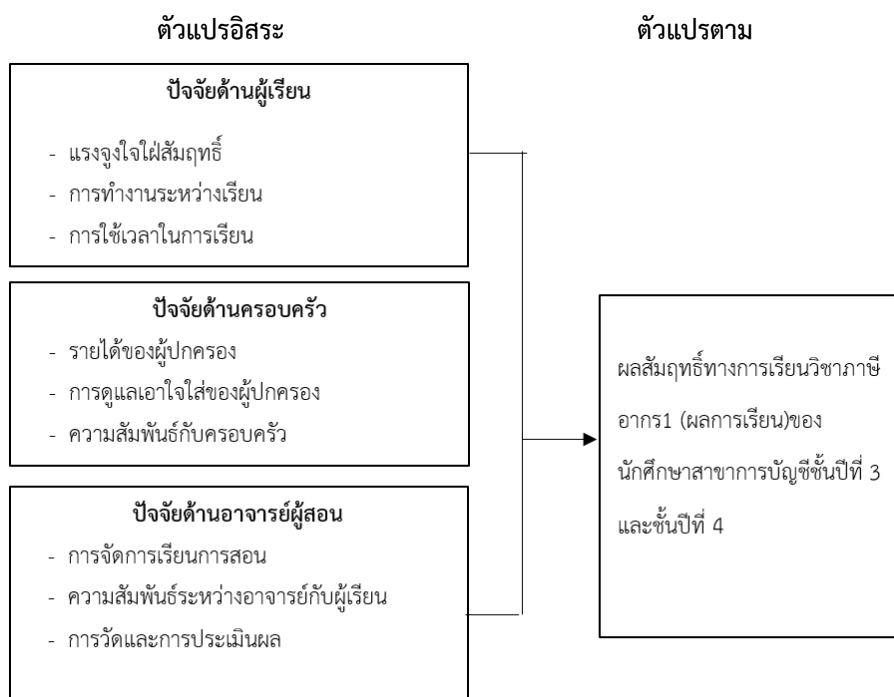
สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง เป็นอีกหนึ่งสาขาวิชาที่มีความสำคัญในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพออกสู่สังคมและเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีหรือการเสียภาษี ดังนั้น นักบัญชีต้องมีทักษะความรู้ความสามารถเกี่ยวกับศาสตร์ทางวิชาชีพที่ต้องรายงานผลประกอบการขององค์กรให้แก่บุคคลหลายฝ่ายเกี่ยวกับตัวเลขในการประกอบธุรกิจที่ส่งผลต่อการเสียภาษีและเพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนตัดสินใจที่เป็นประโยชน์ต่อบุคคลหลายฝ่าย ซึ่งข้อมูลดังกล่าวต้องมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับด้านบัญชีและการเงิน ดังนั้น การเรียนการสอนของสาขาวิชาการบัญชีจึงเป็นสาขาวิชาที่มีความสำคัญในการดำรงชีวิตของบุคคลหลายฝ่าย การเรียนรู้ในสาขาวิชาการบัญชีจึงเน้นทักษะความรู้ ความเข้าใจ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์และการคำนวณ ซึ่งถ้าผู้เรียนมีทักษะความรู้ในศาสตร์ไม่มากพอจะส่งผลต่อหลักสูตรในการผลิตบัณฑิตออกสู่องค์กรและการมีงานทำของบัณฑิต จากที่กล่าวมาข้างต้นการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษีอากร 1 (กรณีศึกษาสาขาวิชาการบัญชีชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4) นั้น เนื่องจากนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชีมีการลงทะเบียนเรียนรายวิชาดังกล่าวในชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ซึ่งเป็นรายวิชาที่ต่อเนื่องกันจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเรียนการสอนจากวิชาภาษีอากรเป็นอีกหนึ่งวิชาที่มีความสำคัญต่อผลประกอบการขององค์กรเกี่ยวกับการเสียภาษี เนื่องจากต้องนำข้อมูลจากภาคทฤษฎีไปปรับใช้ในการวางแผนให้องค์กร ทั้งในรูปแบบนิติบุคคล ห้างหุ้นส่วน และบุคคลธรรมดา รายวิชาดังกล่าวต้องมีทักษะความรู้เกี่ยวกับภาษีอากร อกรแสตมป์ ภาษีป้าย ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีสรรพสามิต ภาษีศุลกากร ภาษีเงินได้ หัก ณ ที่จ่าย ภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีธุรกิจเฉพาะซึ่งเนื้อหาวิชาต้องมีการคำนวณ การวางแผนตามมาตรฐานบัญชีและการอ้างอิงตามกฎระเบียบข้อบังคับของกรมสรรพากร และจากผลการเรียนที่ผ่านมาพบว่านักศึกษาสาขาวิชาการบัญชีส่วนใหญ่มีผลการเรียนในรายวิชาดังกล่าวค่อนข้างต่ำ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาภาษีอากร 1 (กรณีศึกษาสาขาวิชาการบัญชีชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง) เพื่อที่จะนำผลการศึกษามาใช้ในการวางแผนการสอนในรายวิชาดังกล่าว เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดองค์ความรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษีอากร 1
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4
3. เพื่อหาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษีอากร 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ 1 ของนักศึกษาสาขาการบัญชีชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
ที่มา: ผู้วิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา เพื่อจะได้นำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น ในการทบทวนวรรณกรรมนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ทักษะของความรู้ในสาขาวิชาที่บุคคลได้รับจากกระบวนการเรียนการสอนเป็นความสามารถหรือผลสำเร็จที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนการสอน ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์เรียนรู้ทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะมีการออกแบบการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน (กรมวิชาการ, 2551, หน้า 48) สอดคล้องกับ Mehren (1973, p.53) ที่ให้ความหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ หมายถึง ความสำเร็จในการเข้าถึงความรู้ โดยเกิดจากทักษะด้านต่าง ๆ ที่ผู้เรียนมีต่อการเรียนแต่ละวิชาซึ่งสามารถวัดได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ต้องอาศัยความพยายาม ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสติปัญญา และองค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญาการแสดงออกพฤติกรรมต่าง ๆ ให้ออกมาอยู่ในรูปของคะแนนหรือเกรดเฉลี่ยสะสม ซึ่งสามารถสังเกตได้จากการวัดหรือการทดสอบ เช่นเดียวกับ เพ็ญพร ปุกหุด (2558 หน้า 21) ให้ความหมายการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Achievement Test) หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ (Knowledge) และทักษะ (Skill) สำหรับ ทิพาพร มณฑาทิพย์ (2559 หน้า 12) กล่าวว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้

ความสามารถของบุคคลในด้านวิชาการ ซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้ในเนื้อหาสาระและตามจุดประสงค์ของวิชา หรือเนื้อหาที่สอบนั้น โดยทั่วไปจะวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากภาคทฤษฎีและการนำไปปฏิบัติซึ่งการวัดผลสัมฤทธิ์จะมีวิธีการแตกต่างกันในแต่ละสถาบันการศึกษา

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บลูม (Bloom, 1976) กล่าวว่าปัจจัยที่มีผลต่อระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมี 3 ปัจจัย (สุภาพร คำรศ, 2555, หน้า 70; นวรัตน์ ศึกษากิจ, 2561, หน้า 42) ดังนี้

1. พฤติกรรมนำเข้าด้านพุทธิพิสัย หมายถึง ความรู้ความสามารถและความถนัดของผู้เรียนซึ่งจำเป็นต่อการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้

2. คุณลักษณะทางด้านจิตพิสัย หมายถึง แรงจูงใจหรือทัศนคติที่มีต่อรายวิชาและต่อสภาพแวดล้อมในการเรียนซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนเอง

3. คุณภาพของการสอน หมายถึง การวางแผนการสอนหรือจุดมุ่งหมายรายวิชาที่ผู้สอนได้วางแผนการสอนรวมถึงการให้คำปรึกษา แรงเสริมจากผู้สอน วิธีการสอนต่าง ๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมหรือสามารถแสดงความคิดเห็นได้ โดยตัวแปรต่างๆ มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งสิ้นขึ้นอยู่กับลักษณะพฤติกรรมตัวผู้เรียนที่เป็นองค์ประกอบด้วย

ทฤษฎีผลผลิตทางการศึกษา (A theory of education productivity) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม คือ 1) ปัจจัยด้านคุณลักษณะของตัวผู้เรียนซึ่ง ประกอบด้วยผลสัมฤทธิ์เดิม เจตคติต่อการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 2) ปัจจัยด้านการเรียนการสอน ประกอบด้วยพฤติกรรมการสอนของครูและกลยุทธ์ในการเรียนของนักเรียน และ 3) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน ได้แก่ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางบ้านและสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน วนิดา ดีแป้น (2553, หน้า 44) ได้สรุปว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบ่งออกเป็น 4 ปัจจัย ดังนี้

1. ปัจจัยเกี่ยวกับผู้เรียนจากแนวคิดของนักจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behavioral psychologists) ที่กล่าวไว้ว่าคนเราทุกคนสามารถเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่างได้ หากมีตัวกระตุ้นและการเสริมแรง การเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการด้านกลไกที่ถูกควบคุมจากสิ่งต่าง ๆ ภายนอก แต่นักจิตวิทยาการรู้คิด เชื่อว่าผู้เรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ ความรู้และสติปัญญา ตลอดจนกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียน ผู้สอนเป็นเพียงผู้รับผิดชอบในการสอน แต่ผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบในการเรียน

2. ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอนในสถานศึกษาที่มีได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยเกี่ยวกับตัวผู้เรียนหรือการเรียนการสอนเท่านั้น

3. ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมโดยทั่ว ๆ ไป สภาพแวดล้อมทางครอบครัวและสภาพแวดล้อมที่ไม่ได้เกิดจากตัวผู้เรียนเอง

4. ปัจจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนและปัจจัยที่เกี่ยวกับบริบทการเรียนการสอน รวมถึงปัจจัยด้านผู้สอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกชั้นเรียน รวมไปถึงด้านจุดมุ่งหมายของการสอน นอกจากนี้ก็ยังมีปัจจัยอีก 3 ปัจจัย คือ

4.1 ปัจจัยด้านผู้เรียน ซึ่งผู้สอนมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้ให้ความรู้ ผู้สอนที่เข้าใจหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอน มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ มีแนวการสอนดีและมีศรัทธาต่อการประกอบอาชีพครู ซึ่งส่งผลต่อผู้เรียนที่ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ประสบการณ์เป็นอย่างดี ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการสอนต่าง ๆ จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ และประสบการณ์ของผู้สอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อเนื่องไปถึงประสิทธิภาพที่น่าพอใจของนักเรียนด้วย

4.2 ปัจจัยด้านครอบครัว ซึ่งเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในและนอกชั้นเรียน เพื่อเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน ทั้งนี้จะสอนโดยเน้นเนื้อหาและการจัดกิจกรรมทุกด้านที่จะพัฒนาเกี่ยวกับวิชาเรียน

4.3 ปัจจัยด้านผู้สอนเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียนโดยตรงและยังเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการทำให้ผู้เรียนมีบริบทในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม เช่น การเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ใช้ประโยชน์จากรายวิชานั้น การสนับสนุนทางการเรียนของครอบครัว และของผู้สอน เป็นต้น สอดคล้องกับ ญัฐชา วัฒนไธ และคณะ (2552, หน้า 38) ที่กล่าวว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักการบัญชี 1 ประกอบด้วย ปัจจัยผู้สอน ปัจจัยภูมิหลังของผู้เรียนด้านแรงเสริมจากบิดามารดา ปัจจัยสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย และปัจจัยผู้เรียน มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณนี้ (Quantitative Research) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire เป็นการศึกษาค้นคว้าที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษีอากร 1 (กรณีศึกษา สาขาการบัญชีชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี (ภาคปกติ) จำนวน 30 คน ประกอบด้วย นักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 15 คน และชั้นปีที่ 4 จำนวน 15 คน ปีการศึกษา 2565 ซึ่งเป็นนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ที่ต้องเรียนรายวิชาภาษีอากรต่อเนื่องกัน (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน, 2565)

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 15 คน และชั้นปีที่ 4 จำนวน 15 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากบัญชีรายนามนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนตัว ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้น การศึกษา รายได้ของครอบครัวต่อเดือน ปัจจัยด้านผู้เรียน ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การทำงานระหว่างเรียน การใช้เวลาในการเรียน ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ รายได้ของผู้ปกครอง การดูแลเอาใจใส่ของผู้ปกครอง ความสัมพันธ์กับครอบครัว ปัจจัยด้านอาจารย์ผู้สอน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับผู้เรียน การวัดและการประเมินผล

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษีอากร 1 ของนักศึกษา สาขาการบัญชีชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire Survey) โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปี รายได้ของครอบครัว ผลการเรียนวิชาภาษีอากร 1 2) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษีอากร 1 ประกอบด้วย ปัจจัยด้านผู้เรียน ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การทำงานนอกเวลาระหว่างเรียน การใช้เวลาว่างในการเรียน ปัจจัยด้านผู้ปกครอง ได้แก่ รายได้ของผู้ปกครอง การดูแลเอาใจใส่ของผู้ปกครอง ความสัมพันธ์กับครอบครัว ปัจจัยด้านอาจารย์ผู้สอน ได้แก่ การ

จัดการเรียนการสอน ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับผู้เรียน การวัดและการประเมินผล และ 3) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา รายข้อ (Item Analysis) ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 0.84 โดยทำการเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 และหาความเชื่อมั่นตามวิธีของของครอนบัค (Cronbach) ด้วยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง (Try Out) คือ นักศึกษาในคณะวิทยาการจัดการที่ลงเรียนรายวิชา ภาษาอังกฤษ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (Cronbach, 1951) ผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม พบว่า ข้อคำถามโดยรวมมีค่าความเชื่อมั่น 0.94

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมได้จากเอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) คือ ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เป็นการวิเคราะห์ความแปรปรวนโดยวิธี One – way ANOVA (Analysis of variance) ใช้ในการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Analysis)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ 1

ตารางที่ 1 แสดงการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ 1

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาอังกฤษ 1	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ คิดเห็น	ลำดับ
ด้านผู้เรียน	3.64	0.443	มาก	2
ด้านครอบครัว	3.62	0.343	มาก	3
ด้านอาจารย์ผู้สอน	4.13	0.576	มาก	1
โดยรวม	3.80	0.335	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก $\bar{X}=3.80$ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยดังนี้

ด้านอาจารย์ผู้สอนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด $\bar{X}=4.13$ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยดังนี้อันดับแรกคือ

การวัดและประเมินผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$) เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ อันดับแรกวัดและประเมินผลผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.28$) รองลงมาอธิบายงานและอธิบายงานชัดเจนเข้าใจง่าย ($\bar{X} = 4.25$) และแจ้งวิธีการประเมินผลให้ผู้เรียนอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.19$) ตามลำดับ

การจัดการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ อันดับแรกชี้แจงแผนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเข้าใจชัดเจน ($\bar{X} = 4.15$) รองลงมาใช้วิธีการสอนหลากหลายรูปแบบทำให้เข้าใจเนื้อหาวิชาอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.06$) และถ่ายทอดความรู้และจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมเข้าใจง่าย ($\bar{X} = 4.04$) ตามลำดับ

ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.08$) เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ อันดับแรกการให้คำปรึกษาและช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนมีปัญหา ($\bar{X} = 4.10$) รองลงมาเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถามและแสดงความคิดเห็น ($\bar{X} = 4.06$) และการกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ($\bar{X} = 4.04$) ตามลำดับ

ด้านผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยดังนี้ อันดับแรกคือ

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$) เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ อันดับแรกผู้เรียนมีความพยายามมากขึ้นเมื่อเรียนตามไม่ทัน ($\bar{X} = 4.04$) รองลงมามีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X} = 3.90$) และมีข้อสงสัยจะซักถามอาจารย์ผู้สอนทันที ($\bar{X} = 3.35$) ตามลำดับ

การใช้เวลาในการเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$) เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ อันดับแรกผู้เรียนจะวางแผนเพื่อเตรียมตัวอ่านหนังสือสอบเสมอ ($\bar{X} = 3.81$) รองลงมาใช้เวลาในการอ่านหนังสือและทบทวนบทเรียน ($\bar{X} = 3.53$) และศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมหลังการเรียน ($\bar{X} = 3.41$) ตามลำดับ

การทำงานระหว่างเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$) เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ อันดับแรกผู้เรียนทำงานระหว่างเรียนส่งผลกระทบด้านสุขภาพ ($\bar{X} = 3.74$) รองลงมาทำงานระหว่างเรียนเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อการเรียน ($\bar{X} = 3.51$) และทำงานระหว่างเรียนส่งผลกระทบต่อการจัดสรรเวลา ($\bar{X} = 3.47$) ตามลำดับ

ด้านครอบครัวโดยรวมอยู่ในระดับมาก มี ($\bar{X} = 3.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ดังนี้

การดูแลเอาใจใส่ของครอบครัวโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.28$) เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ อันดับแรกครอบครัวให้กำลังใจผู้เรียนเสมอ ($\bar{X} = 4.37$) รองลงมาการรับฟังความคิดเห็นและปัญหาด้านการเรียน ($\bar{X} = 4.28$) และการให้คำปรึกษาในเรื่องการเรียนเสมอ ($\bar{X} = 4.19$) ตามลำดับ

ความสัมพันธ์กับครอบครัวโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$) เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ อันดับแรก ครอบครัวให้อิสระแก่ผู้เรียนในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.31$) รองลงมาครอบครัวและผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกัน ($\bar{X} = 4.09$) และครอบครัวมีผลต่อผลการเรียนและตัวผู้เรียน ($\bar{X} = 2.26$) ตามลำดับ

รายได้ของครอบครัวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.02$)) เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ อันดับแรกรายได้จากครอบครัวทำให้ได้รับสื่อการเรียนที่เหมาะสม ($\bar{X} = 3.25$) รองลงมารายได้ของครอบครัวเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อการเรียน ($\bar{X} = 2.94$) และรายได้จากครอบครัวไม่เพียงพอต่อการเรียน ($\bar{X} = 2.87$) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษ 1 ของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษ 1

ข้อมูลทั่วไป	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน	Sig
เพศกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ไม่แตกต่างกัน	.084
อายุกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ไม่แตกต่างกัน	.290
ระดับชั้นกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	แตกต่างกัน	.049*
รายได้ของครอบครัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ไม่แตกต่างกัน	.552

* ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way Analysis of variance : ANOVA) พบว่า เพศ อายุ รายได้ของครอบครัวที่ต่างกัน ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษ 1 ของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แต่ระดับชั้นของนักศึกษาที่ต่างกันส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษ 1 ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อหาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษ 1

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้านผู้เรียนที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษ 1

ปัจจัยด้านผู้เรียน	ผลการทดสอบสมมติฐาน		
	r	Sig	ลำดับ
ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	.339	.001**	2
ด้านการทำงานระหว่างเรียน	.313	.009**	3
ด้านการใช้เวลาในการเรียน	.443	.000**	1

** ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

จากตารางที่ 3 ผลการหาความสัมพันธ์ปัจจัยด้านผู้เรียนที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษ 1 พบว่า ปัจจัยด้านการใช้เวลาในการเรียนมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ $r = .443$ ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ $r = .339$ และด้านการทำงานระหว่างเรียน $r = .313$ มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษ 1 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้านครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
วิชาภาษาอังกฤษ 1

ปัจจัยด้านครอบครัว	ผลการทดสอบสมมติฐาน		
	r	Sig	ลำดับ
ด้านรายได้ของครอบครัว	.155	.208	3
ด้านการดูแลเอาใจใส่ของครอบครัว	.053	.670	1
ด้านความสัมพันธ์กับครอบครัว	.146	.234	2

** ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

จากตารางที่ 4 ผลการหาความสัมพันธ์ปัจจัยด้านครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ 1 พบว่า ปัจจัยด้านการดูแลเอาใจใส่ของครอบครัวมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ $r = .053$ ด้านความสัมพันธ์กับครอบครัว $r = .146$ และด้านรายได้ $r = .155$ ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ 1 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้านอาจารย์ผู้สอนที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
วิชาภาษาอังกฤษ 1

ปัจจัยด้านอาจารย์ผู้สอน	ผลการทดสอบสมมติฐาน		
	r	Sig	ลำดับ
ด้านการจัดการเรียนการสอน	.405	.001**	2
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับผู้เรียน	.370	.002**	3
ด้านการวัดและประเมินผล	.390	.001**	1

** ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

จากตารางที่ 5 ผลการหาความสัมพันธ์ปัจจัยด้านอาจารย์ผู้สอนที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ 1 พบว่า ปัจจัยด้านการวัดและประเมินผลมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ $r = .390$ ด้านการจัดการเรียนการสอน $r = .405$ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับผู้เรียน $r = .370$ ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ 1 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ตามลำดับ

อภิปรายผล

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ 1 (กรณีศึกษาสาขาการบัญชีชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง) ประกอบด้วย ปัจจัยทางด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยทางด้านอาจารย์ผู้สอน สอดคล้องกับ พัทธดา กัลป์ยาณวุฒิ (2558, หน้า 38) ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของวิทยาลัย ปัจจัยด้านครูและปัจจัยด้านผู้เรียน ซึ่งมีความสอดคล้องกับ กชพร ใจอดทน และอรณิชา ทศดา (2564, หน้า 42) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาวิทยาลัยนครราชสีมาพบว่า ปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านอุปกรณ์สื่อ เทคโนโลยี ปัจจัยด้านครอบครัวและเพื่อนมีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่นเดียวกับ ปิยะพร บัวระพา และคณะ (2554, หน้า 1) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี พบว่า ปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านอาจารย์ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการทดสอบเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษ 1 ของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้านระดับชั้นปีมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษ 1 แตกต่างกัน สอดคล้องกับ นวรัตน์ ศีกษากิจ (2561, หน้า 46) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาพาณิชยกรรมของโรงเรียนอาชีวศึกษา พบว่า เกรดเฉลี่ยสะสมแตกต่างกันส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาพรวม ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เกรดเฉลี่ยสะสมที่แตกต่างกันมีผลต่อปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัวและเพื่อน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ 1 พบว่า ปัจจัยด้านผู้เรียน และปัจจัยด้านอาจารย์ผู้สอนมีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับ ณัฐพัชร อภิวัฒน์ไพศาล (2557, หน้า 26) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาบัญชี มหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทย พบว่า ตัวแปรที่จำแนกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำ ความถนัดในการเรียน ผลการเรียนเฉลี่ยสะสมในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า ปัญหาด้านการปรับตัวทางการเรียน วุฒิที่ใช้สมัครเรียนในมหาวิทยาลัย ปัญหาด้านอารมณ์และความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตน นิสัยในการเรียนและความสนใจในเนื้อหา รวมถึงการศึกษาของมารดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และยังสอดคล้องกับ ทิพาพร มณฑาทิพย์ (2559, หน้า 37) ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการสอบบัญชีของนักศึกษาคณะบัญชี วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น พบว่า ปัจจัยความสัมพันธ์กับอาจารย์ ความสัมพันธ์กับเพื่อน การยอมรับในคุณค่าของการศึกษา เจตคติต่อรายวิชา การยอมรับในตัวอาจารย์ การจัดการเวลา และวิธีการเรียน อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เช่นเดียวกับ พจนารถ ฤทธิเดชและคณะ (2555, หน้า 32) พบว่า ปัจจัยพื้นฐานซึ่งส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาแต่ละคนแตกต่างกัน ได้แก่ สาขาวิชา และแผนการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนพฤติกรรมเรียนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ได้แก่ การอ่านหนังสือเพิ่มเติมจากที่อาจารย์สอนในห้องเรียน การทำบ้านด้วยตนเอง ด้านการจัดการเรียนการสอน และบรรยากาศในการเรียน ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา สำหรับปัจจัยด้านครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ 1 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับ รุ่งฤดี กล้าหาญ (2557, หน้า 416) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคปฏิบัติของนิสิตพยาบาล ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า ด้านความมีวินัยในตนเอง ด้านคุณภาพการสอนของอาจารย์นิเทศ ด้านความรู้พื้นฐาน ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียน ความรับผิดชอบ ความขยันหมั่นเพียร

เจตคติต่อวิชาชีพ สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน แต่สำหรับการเอาใจใส่ในการเรียนของผู้ปกครอง การจัดการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อมในการเรียน ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคปฏิบัติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกับ วราภรณ์ ลวงสวาส (2561, หน้า 242) พบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านครู และปัจจัยด้านผู้ปกครอง ไม่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาละยอง เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำงานวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. อาจารย์ผู้สอนมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายให้สอดคล้องกับระดับชั้นปี และกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีแก่นักศึกษาทำให้นักศึกษาเกิดความไว้วางใจ และกล้าปรึกษาปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียน และปัญหาเรื่องอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ได้
2. หลักสูตรสนับสนุนการสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการใช้เวลาในห้องเรียนเพื่อให้นักศึกษาเกิดแรงกระตุ้น โดยอาจมีแนวปฏิบัติ เช่น การให้นักศึกษาวางแผนการเรียน สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ในแต่ละรายวิชา หาจุดเด่น จุดด้อยของตนเอง หรือปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการเรียน เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาตนเองได้ทันทั่วทั้งที่

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเพิ่มเติมโดยการนำการวิจัยเชิงคุณภาพเข้ามาผสมผสานการวิจัยเชิง ปริมาณซึ่งอาจจะดำเนินการศึกษาในลักษณะของการสัมภาษณ์รายบุคคลเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. ควรทำการศึกษาปัจจัยส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอื่น ๆ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและเพื่อน ประสบการณ์ของผู้สอน ความรู้พื้นฐานเดิม เพื่อให้งานวิจัยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กขพร โจดทน และอรณิชา ทศตา. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาวิทยาลัยนครราชสีมา. วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (สสอท.), 27 (2), 29.
- กรมวิชาการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ณัฏฐา วัฒนวิไล, และคณะ. (2552). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักการบัญชี1: กรณีศึกษานักศึกษาคณะบัญชี มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ณัฐพัชร์ (จารุณี) อภิวัฒน์ไพศาล. (2557). การวิเคราะห์จำแนกปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาบัญชี มหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทิพาพร มณฑาทิพย์. (2559). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการสอบบัญชีของนักศึกษาคณะบัญชี วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น. : วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น.

- นวรรตน์ ศึกษากิจ. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามความคิดเห็นของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาพาณิชยกรรมของโรงเรียนอาชีวศึกษา. มหาวิทยาลัยสยาม.
- ปิยะพร บัวระพา และคณะ. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- พจนารถ ฤทธิเดช, ปาริชาติ บุรพาศิริวัฒน์ และกิ่งกนก วัฒนมณี. (2555). การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักการบัญชี 1 กรณีศึกษาระดับปริญญาตรี คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- เพ็ญพร ปุกหุด. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- พัชรสุดา กัลป์ยานวุฒิ. (2558). วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับ ปวช.และระดับ ปวส. ของวิทยาลัยเทคโนโลยีพายัพบริหารธุรกิจ. เชียงใหม่ : วิทยาลัยเทคโนโลยีพายัพบริหารธุรกิจ.
- รุจิราพรรณ คงช่วย. (2557). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภาคใต้. สงขลา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- รุ่งฤดี กล้าหาญ. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคปฏิบัติของนิสิตพยาบาลชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. สืบค้น มีนาคม 5, 2565 จาก <https://www.econ.cmu.ac.th>.
- วนิดา ดีแป้น. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย โดยการวิเคราะห์ห้พระดับ. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- วราภรณ์ ลวงสวาส. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 1. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุภาพร คำศ. (2555). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยพะเยา. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สำนักงานส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน. (2565). สถิติจำนวนนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. สืบค้น ธันวาคม 29, 2565, จาก<https://drive.google.com>.
- Bloom, Benjamin S. (1976). *Human Characteristics and School Learning*. New York : Thomas Y. Crowell Co. Inc.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient Alpha and the Internal Structure of Tests. *Psychometrical*, 16(3), 297-334.
- Mehren, William A. and Lehman Irvin J. (1973). *Measurement and Evaluation in Education and Psychology* (2nd ed.). New York : Holt, Rinehart and Winson.

การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้
โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Development of Digital Technology Skills for Learning Management by using
a Practical set of Accounting Software Programs for Students Faculty of
Management Sciences, Rajabhat Maha sarakham University

ปาปาท ศรีสว่างวงศ์¹

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร. ประจำสาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Corresponding Author: papapit2559@gmail.com

Received: March 31, 2023. Revised: May 3, 2023. Accepted: May 3, 2023

บทคัดย่อ

ในยุคปัจจุบันที่มีการปรับใช้เทคโนโลยีดิจิทัลนี้ ถือเป็นความท้าทายของการพัฒนาการศึกษาให้มีความก้าวหน้า มีคุณภาพและสร้างมาตรฐานให้เป็นที่ยอมรับตามที่คาดหวัง ทำให้การจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เทคโนโลยีที่ใหม่ ๆ ควบคู่กับการเรียนแบบบรรยายจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถคิดและแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นได้ดี เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และ 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามก่อนและหลังเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ชั้นปีที่ 3 จำนวน 65 คน โดยวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าหลังเรียน และ 2) การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล, ชุดฝึกปฏิบัติโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี

Abstract

In the current era of digital technology adoption, it is a challenge to develop education that is progressive, high-quality, and creates accepted standards as expected. Therefore, teaching management focuses on providing learners with opportunities to learn new technologies and lecture-based learning to help learners think and solve problems effectively, creating true learning experiences. The research objectives were 1) to develop digital technology skills for learning management using a practical exercise set, an accounting software package for accounting students in the Faculty of Management Science, Rajabhat Maha Sarakham University, and 2) to compare the learning performance and skill development of digital technology for learning management using a practical exercise set, an accounting software package for accounting students in the Faculty of Management Science, Rajabhat Maha Sarakham University before and after learning. The research tool used was an online questionnaire targeting a sample group of 65 third-year accounting students in the Faculty of Management Science, Rajabhat Maha Sarakham University, selected using a purposive sampling technique. The statistical analysis used to analyze the data in terms of percentages, averages, standard deviations, and t-test values.

The research results found that 1) the learning efficiency in developing digital technology skills for learning management, using a pre-made accounting software program, among accounting students, was lower before studying than after studying, and 2) the development of digital technology skills for learning management, using a pre-made accounting software program, among accounting students, showed a significant difference at the .05 level.

Keywords: Development of Digital Technology skills, A practical set of Accounting Software Programs

บทนำ

ประเทศไทยมีการพัฒนาการศึกษาให้เจริญก้าวหน้า มีคุณภาพได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ จึงถือว่าการอุดมศึกษาเป็นกลไกหลักสำคัญในการผลิตและการพัฒนากำลังคนของประเทศให้มีทั้งคุณภาพและปริมาณที่เพียงพอ ซึ่งผลผลิตที่เกิดจากการอุดมศึกษาดังกล่าว จำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบอุดมศึกษาใหม่ ปรับระบบการขับเคลื่อนทั้งระบบ โดยเฉพาะความพร้อมด้านเทคโนโลยีดิจิทัล โดยมุ่งเน้นกระบวนการการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาให้มีประสิทธิภาพ นำไปสู่การจัดทำแผนด้านการอุดมศึกษาที่มีเป้าหมายหลักเพื่อเป็นกรอบแนวทางดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นรากฐานสำคัญของการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันต่อไป (แผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนาากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564-2570 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2566-2570. 2565, หน้า 85) ทำให้ผู้สอนต้องมีความรู้ที่หลากหลายและเข้าใจพื้นฐานธรรมชาติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ในระดับอุดมศึกษานั้นจะมีลักษณะเฉพาะและแตกต่างจากการจัดการเรียนการสอนในระดับอื่น (เรณูมาศ มาอุ่น. 2559, หน้า 1) โดยให้ความสำคัญเพื่อที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพจากการที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มที่ เต็มความสามารถ ได้ฝึกทักษะการเรียนรู้จากการใช้เทคโนโลยีโดยให้ลงมือปฏิบัติจริงควบคู่กับการเรียนบรรยาย ผู้เรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับหลักการหรือแนวทางตลอดจนวิธีการคิดและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงเนื้อหาและมีการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี คาดว่าผู้เรียนจะสามารถนำความรู้ที่ได้จากห้องเรียนไปประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงานจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยเฉพาะ ในรายวิชาระบบสารสนเทศทางการบัญชี ที่มีเนื้อหาสาระการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้และมีความรู้เกี่ยวกับระบบบนคอมพิวเตอร์ที่รวบรวม จัดเก็บ ประมวลผลและนำเสนอสารสนเทศทางการบัญชี เป็นระบบที่ถูกออกแบบขึ้นมาเพื่อประมวลผลข้อมูลให้เป็นสารสนเทศที่มีประโยชน์ต่อผู้ใช้ซึ่งผู้ใช้สารสนเทศมีทั้งผู้ใช้งานภายในองค์กรและภายนอกองค์กรที่สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และการประกอบวิชาชีพในอนาคตได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นการเรียนการสอนที่ต้องเน้นการอธิบายและให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติบ่อย ๆ ให้เกิดทักษะเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนสามารถจัดทำบัญชีได้อย่างถูกต้อง อย่างไรก็ตาม ในระหว่างการเรียนการสอนที่ผ่านมานั้น ผู้สอนจึงได้สังเกตว่าผู้เรียนขาดทักษะความรู้ความเข้าใจในการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี จากรูปแบบการเรียนเพียงการบรรยายอย่างเดียว รวมทั้งผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการเรียนน้อย ทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อและไม่สนใจเรียน ส่งผลให้การทำความเข้าใจโปรแกรมสำเร็จรูปที่กำหนด จากปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น ผู้สอนจึงต้องปรับเปลี่ยนบทบาทที่เคยสอนแบบบรรยายแบบท่องจำเนื้อหาวิชามาถ่ายโอนให้ผู้เรียนฟังเพียงอย่างเดียว มาเป็นจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์และให้ผู้เรียนได้ลงมือฝึกปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลองที่ผู้สอนกำหนดขึ้น ดังนั้น การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ถือว่ามีความสำคัญอย่างมากที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถได้เต็มศักยภาพของตนเอง และช่วยให้ผู้เรียนสามารถก้าวออกจากรั้วมหาวิทยาลัยเป็นผู้ประกอบการในอนาคตได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง จากรูปแบบการสอนที่ตันสังกัดกำหนดไว้ จะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีมีส่วนสำคัญในการปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ซึ่งปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นส่วนผลักดันให้ผู้เรียนมีการใช้นวัตกรรมต่าง ๆ มากยิ่งขึ้นส่งผลให้ มีการนำมาใช้ในวงการศึกษาอย่างกว้างขวางเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการศึกษา ทั้งตัวสื่อกลางในการเรียนรู้ ในการเข้าถึงองค์ความรู้ สู่การจัดการศึกษาในยุคระบบเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล (Digital Economy หรือ DE) การพัฒนาศักยภาพของคนทั้ง

จะต้องชาญฉลาด รู้เท่าทันสื่อและเท่าทันโลก เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนไปสู่ความพร้อมในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ อีกทั้งเป็นเครื่องมือทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และเป็นข่าวสารที่เป็นองค์ความรู้ เนื้อหาสาระที่ให้ความรู้ จึงมีส่วนทำให้คนในสังคมมีการติดต่อสื่อสารถึงกันได้ง่ายและรวดเร็ว มีการทำกิจกรรมหลายสิ่งหลายอย่างร่วมกันง่ายขึ้น ในด้านการศึกษาถูกนำมาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน โดยการนำสื่อดิจิทัลรูปแบบต่าง ๆ มาใช้เป็นเครื่องมือในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2559)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษางานวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม แล้วนำไปดำเนินการกับนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาระบบสารสนเทศทางการบัญชี ของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 คณะวิทยาการจัดการ โดยคาดว่า การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีนั้นจะช่วยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับการกระบวนการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น เกิดทักษะการเรียนรู้ และสามารถวิเคราะห์แก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นตามสถานการณ์ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมด้วยตนเอง นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ในรายวิชา ระบบสารสนเทศทางการบัญชีจากการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีก่อนเรียนและหลังเรียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง ดังกล่าวข้างต้น เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ที่มา: ผู้วิจัย

สมมติฐานการวิจัย

การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี มีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ในรายวิชาระบบสารสนเทศทางการบัญชีหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้

ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล หรือ Digital literacy หมายถึง ทักษะในการนำเครื่องมืออุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน อาทิ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แท็บเล็ต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการสื่อสาร การปฏิบัติงาน และการทำงานร่วมกัน หรือใช้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงาน หรือระบบงานในองค์กรให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ (สุภาพรรณ อนุตรกุล, 2566) โดยทักษะความสามารถสำหรับการรู้ดิจิทัลนั้น สามารถแบ่งเป็น 4 ส่วนที่สำคัญ ได้แก่ การใช้ (Use) ความเข้าใจ (Understand) การสร้าง (Create) และการเข้าถึง (Access) เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังนี้

1. การใช้ (Use) หมายถึง ความคล่องแคล่วทางเทคนิคที่จำเป็นในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ทักษะและความสามารถที่เกี่ยวข้องกับคำว่า “ใช้” ครอบคลุมตั้งแต่เทคนิคขั้นพื้นฐาน คือ การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เช่น โปรแกรมประมวลผลคำ (Word Processor) เว็บเบราว์เซอร์ (Web Browser) อีเมล และเครื่องมือสื่อสารอื่น ๆ สู่เทคนิคขั้นสูงขึ้นสำหรับการเข้าถึงและการใช้ความรู้ เช่น โปรแกรมที่ช่วยในการสืบค้นข้อมูล หรือ เสิร์ชเอนจิน (Search engine) และฐานข้อมูลออนไลน์ รวมถึงเทคโนโลยีอุบัติใหม่ เช่น Cloud Computing

2. ความเข้าใจ (Understand) คือ ชุดของทักษะที่จะช่วยผู้เรียนเข้าใจบริบทและประเมินสื่อดิจิทัล เพื่อให้สามารถตัดสินใจเกี่ยวกับอะไรที่พบและพบบนโลกออนไลน์ จัดว่าเป็นทักษะที่สำคัญและที่จำเป็นที่จะต้องเริ่มสอนเด็กให้เร็วที่สุดเท่าที่พวกเขาเข้าสู่โลกออนไลน์ เข้าใจยังรวมถึงการตระหนักว่าเทคโนโลยีเครือข่ายมีผลกระทบต่อพฤติกรรมและมุมมองของผู้เรียนอย่างไร มีผลกระทบต่อความเชื่อและความรู้สึกเกี่ยวกับโลกรอบตัวผู้เรียนอย่างไร เข้าใจยังช่วยเตรียมผู้เรียนสำหรับเศรษฐกิจฐานความรู้ที่ผู้เรียนพัฒนาทักษะการจัดการสารสนเทศเพื่อค้นหา ประเมิน และใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อติดต่อสื่อสาร ประสานความร่วมมือ และแก้ไขปัญหา

3. การสร้าง (Create) คือ ความสามารถในการผลิตเนื้อหาและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพผ่านเครื่องมือสื่อดิจิทัลที่หลากหลาย การสร้างด้วยสื่อดิจิทัลเป็นมากกว่าแค่การรู้วิธีการใช้โปรแกรมประมวลผลคำหรือการเขียนอีเมล แต่มันยังรวมความสามารถในการดัดแปลงสิ่งที่ผู้เรียนสร้างสำหรับบริบทและผู้ชมที่แตกต่างกันและหลากหลาย ความสามารถในการสร้างและสื่อสารด้วยการใช้ Rich media เช่น ภาพ วิดีโอ และเสียง ตลอดจนความสามารถในการมีส่วนร่วมด้วย Web 2.0 อย่างมีประสิทธิภาพและรับผิดชอบ เช่น Blog การแชร์ภาพและวิดีโอ และ Social Media รูปแบบอื่น ๆ

3. การเข้าถึง (Access) คือ การเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัล และข้อมูลข่าวสาร เป็นฐานรากในการพัฒนา การสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ผู้เรียนจำเป็นต้องเข้าใจอินเทอร์เน็ตและการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตด้วยช่องทางต่าง ๆ รวมถึงข้อดีข้อเสียของแต่ละช่องทางได้ เพื่อให้สามารถใช้ Search Engine ค้นหาข้อมูลที่ต้องการจากอินเทอร์เน็ตได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังจำเป็นต้องเข้าใจสื่อทางดิจิทัลชนิดต่าง ๆ รวมถึงการนำไปประยุกต์ใช้งานในปัจจุบัน

"การรู้ดิจิทัล" คือ ความหลากหลายของทักษะที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ซึ่งทักษะเหล่านั้นอยู่ภายใต้การรู้สื่อ (Media Literacy) การรู้เทคโนโลยี (Technology Literacy) การรู้สารสนเทศ (Information Literacy) การรู้เกี่ยวกับสิ่งที่เห็น (Visual Literacy) การรู้การสื่อสาร (Communication Literacy) และการรู้สังคม (Social Literacy)

การรู้สื่อ (Media Literacy) เป็นการรู้สื่อสะท้อนความสามารถของผู้เรียนเกี่ยวกับการเข้าถึงการวิเคราะห์ และการผลิตสื่อผ่านความเข้าใจและการตระหนักเกี่ยวกับ 1. ศิลปะ ความหมาย และการส่งข้อความในรูปแบบต่าง ๆ 2. ผลกระทบและอิทธิพลของสื่อมวลชนและวัฒนธรรมที่เป็นที่นิยม 3. สื่อข้อความถูกสร้างขึ้นอย่างไรและทำไมถึงถูกผลิตขึ้น และ 4. สื่อสามารถใช้ในการสื่อสารความคิดของเราเองได้อย่างมีประสิทธิภาพได้อย่างไร

การรู้เทคโนโลยี (Technology Literacy) เป็นความชำนาญในเทคโนโลยีส่วนใหญ่มักจะเกี่ยวข้องกับความรู้ดิจิทัล ซึ่งครอบคลุมจากทักษะคอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐานสู่ทักษะที่ซับซ้อนมากขึ้น เช่น การแก้ไขภาพยนตร์ดิจิทัลหรือการเขียนรหัสคอมพิวเตอร์

การรู้สารสนเทศ (Information Literacy) เป็นการรู้ดิจิทัลซึ่งครอบคลุมความสามารถในการประเมินว่าสารสนเทศใดที่ผู้เรียนต้องการ การรู้วิธีการที่จะค้นหาสารสนเทศที่ต้องการออนไลน์ และการรู้การประเมินและการใช้สารสนเทศที่สืบค้นได้ การรู้สารสนเทศถูกพัฒนาเพื่อการใช้ห้องสมุด มันยังสามารถเข้าได้ดีกับยุคดิจิทัลซึ่งเป็นยุคที่มีข้อมูลสารสนเทศออนไลน์มหาศาลซึ่งไม่ได้มีการกรอง ดังนั้นการรู้วิธีการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับแหล่งที่มาและเนื้อหาเป็นสิ่งที่จำเป็น

การรู้เกี่ยวกับสิ่งที่เห็น (Visual Literacy) เป็นสิ่งที่เห็นสะท้อนความสามารถของผู้เรียนเกี่ยวกับความเข้าใจ การแปลความหมายสิ่งที่เห็น การวิเคราะห์ การเรียนรู้ การแสดงความคิดเห็น และความสามารถในการใช้สิ่งที่เห็นนั้นในการทำงานและการดำรงชีวิตประจำวันของตนเองได้ รวมถึงการผลิตข้อความภาพไม่ว่าจะผ่านวัตถุ การกระทำ หรือสัญลักษณ์ การรู้เกี่ยวกับสิ่งที่เห็นเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเรียนรู้และการสื่อสารในสังคมสมัยใหม่

การรู้การสื่อสาร (Communication Literacy) เป็นการรู้การสื่อสารเป็นรากฐานสำหรับการคิดการจัดการ และการเชื่อมต่อกับคนอื่น ๆ ในสังคมเครือข่าย ทุกวันนี้เด็กและเยาวชนไม่เพียงจำเป็นต้องเข้าใจการบูรณาการความรู้จากแหล่งต่างๆ เช่น เพลง วิดีโอ ฐานข้อมูลออนไลน์ และสื่ออื่น ๆ พวกเขายังจำเป็นต้องรู้วิธีการใช้แหล่งสารสนเทศเหล่านั้นเพื่อเผยแพร่และแลกเปลี่ยนความรู้

การรู้สังคม (Social Literacy) เป็นวัฒนธรรมแบบการมีส่วนร่วม ซึ่งถูกพัฒนาผ่านความร่วมมือและเครือข่าย เยาวชนต้องการทักษะสำหรับการทำงานภายในเครือข่ายทางสังคม เพื่อการรวบรวมความรู้การเจรจาข้ามวัฒนธรรมที่แตกต่าง และการผสานความขัดแย้งของข้อมูล

ในอนาคตเนื้อหาการเรียนรู้แบบดิจิทัลจะเข้ามาแทนที่และบทบาทในการศึกษา หนังสือทั่วไปจะกลายเป็นเอกสารประกอบในเนื้อหาวิชาที่เป็นทฤษฎีพื้นฐาน เพราะเนื้อหาไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงแต่สำหรับเนื้อหาวิชาที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา เช่น เนื้อหาด้านคอมพิวเตอร์ และวิทยาการต่าง ๆ เนื้อหาการเรียนรู้แบบดิจิทัลจะเข้ามาแทนที่ได้เพราะสามารถแก้ไขเนื้อหาได้สะดวก อีกทั้งขั้นตอนการผลิตหนังสือทั่วไปจะใช้เวลานาน เนื้อหาการเรียนรู้แบบดิจิทัลจะทำให้ผู้ที่สนใจในเนื้อหาต่าง ๆ ได้มีความรู้จากเนื้อหานั้น ๆ โดยที่ไม่จำเป็นต้องเข้าเรียนในสถานศึกษา อนาคตของเนื้อหาการเรียนรู้แบบดิจิทัลไม่ได้ขึ้นอยู่กับผู้อ่านเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับพัฒนาและการคิดค้นรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อทำให้มีความสะดวกในการอ่านให้มากขึ้น และทำให้เนื้อหามีความน่าสนใจมากขึ้น นอกจากนั้นแล้วเนื้อหาการเรียนรู้แบบดิจิทัลจะเข้าไปทำให้

เกิดการเปลี่ยนแปลงในตลาดสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร เป็นต้น จะถูกผลิตมาในรูปแบบที่เป็นแบบดิจิทัลมากขึ้นในอนาคต โดยทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 9 ด้าน มีดังนี้ (สุภาพรรณ อนุตรกุล, 2566)

1. การใช้คอมพิวเตอร์
2. การใช้อินเทอร์เน็ต
3. การใช้งานเพื่อความมั่นคงปลอดภัย
4. การใช้โปรแกรมประมวลผลคำ
5. การใช้โปรแกรมตารางคำนวณ
6. การใช้โปรแกรมการนำเสนองาน
7. การใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล
8. การทำงานร่วมกันแบบออนไลน์
9. การใช้ดิจิทัลเพื่อความมั่นคงและปลอดภัย

แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Good (1973, p. 7) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นความรู้หรือทักษะอันเกิดจากการเรียนรู้ในวิชาต่าง ๆ ที่ได้เรียนมาแล้ว ซึ่งได้จากผลการทดสอบของครูผู้สอน หรือผู้รับผิดชอบในการสอนหรือทั้งสองอย่างรวมกัน นอกจากนั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังเป็นความรู้หรือทักษะที่ต้องใช้สติปัญญาและสมรรถภาพทางสมองที่ได้รับมาจากการสั่งสอน แสดงออกมาในรูปความสำเร็จสามารถวัดได้ โดยการแสดงออกมาทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย ด้านทักษะพิสัย และใช้แบบทดสอบความสามารถในการเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่เรียน (ชนิดา ยอดสาธิต และกาญจนา บุญส่ง, 2559, หน้า 13) ดังนั้น สิ่งบ่งชี้ที่จะทำให้ผู้สอนรู้ว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ในการเรียนหรือไม่นั้น จะต้องวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่มีความเที่ยงตรง ความยากง่าย และมีการหาอำนาจจำแนก และความเชื่อมั่น ซึ่งจะช่วยตรวจสอบพฤติกรรมและผลการเรียนรู้ผู้เรียน โดยผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ และเป็นประโยชน์ให้ผู้สอนได้ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพงานสอนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น นอกจากนั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังเป็นระดับความสำเร็จที่ได้จากความสามารถทางร่างกายหรือสมอง ซึ่งอาจพิจารณาได้จากคะแนนที่ได้จากงานที่ผู้สอนมอบให้ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากผลคะแนนหลังการเรียนที่สูงขึ้น จากคะแนนทดสอบก่อนการเรียน (รัชพล ทิธี, 2561, หน้า 21) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สรไกร เปรมวงษ์ และอรนุช ลิ้มศิริ (2566, หน้า 200-201) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยโดยใช้ชุดกิจกรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพยฉัตร พลพะพล (2562, หน้า 93-106) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดการสอนภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอน เรื่อง ชนิดของคำ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 250 คน (ฝ่ายทะเบียนคณะวิทยาการจัดการ, 2566)
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ ในระดับปริญญาตรี 4 ปี ภาคปกติ ชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการบัญชี จำนวน 65 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากเป็นกลุ่มที่ผู้วิจัยทำการสอนในภาคเรียนที่ 2/2565 อยู่ ทำให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ง่าย และครอบคลุมผลของการวิจัยในชั้นเรียน จึงได้คัดเลือกเฉพาะนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชา ระบบสารสนเทศทางการบัญชี ภาคเรียนที่ 2/2565 กับผู้วิจัยเท่านั้น (ฝ่ายทะเบียนคณะวิทยาการจัดการ, 2566)
3. พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ อาคาร 34 ชั้น 2 ห้องเรียน 340602 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 (ระหว่างเดือนตุลาคม – มีนาคม พ.ศ. 2566)

5. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

5.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี

5.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ระบบสารสนเทศทางการบัญชี

6. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 2 ชนิด ได้แก่

6.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ในรายวิชา ระบบสารสนเทศทางการบัญชี เรื่อง โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ได้แก่ โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี Auto fight

6.2 เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน- หลังเรียน ในรายวิชา ระบบสารสนเทศทางการบัญชี เรื่อง โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี จำนวน 10 ข้อ

วิธีการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

แผนการจัดการเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี มีดังนี้

1. ขั้นก่อนการทดลอง ผู้สอนอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ ศึกษาขอบข่ายเนื้อหาของวิชา หลักการบัญชี จากหลักสูตรสถานศึกษา แผนการสอน หนังสือเรียนและตำราเกี่ยวกับวิชา หลักการบัญชี และเทคนิคการสร้างชุดการสอน จากเอกสาร ตำรา เพื่อนำเอาทฤษฎีแนวคิด และเทคนิควิธีการสร้างมาเป็นแนวทางในการสร้างการใช้กิจกรรมกลุ่ม ขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม ตลอดจนเกณฑ์การวัดผลและการประเมินผลชัดเจน

2. การทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ก่อนทำการวิจัยผู้เรียนต้องเข้ารับการทดสอบก่อนเรียนเป็นรายบุคคล โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 10 ข้อ เพื่อทำการทดสอบระดับทักษะผู้เรียนแต่ละคน แล้วนำคะแนนที่ได้จากการทดสอบมาจัดประเภทของผู้เรียนตามระดับทักษะ กลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน พร้อมทั้งประเมินผลพฤติกรรมการเรียนรู้ก่อนเรียน

3. ขั้นทดลอง ผู้สอนช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนร่วมพิจารณาปัญหาจากการวิเคราะห์การบันทึกบัญชีตามหลักบัญชีคู่ในหลาย ๆ ประเด็น โดยที่ผู้สอนยกประเด็นปัญหาให้ผู้เรียนได้คิดหาแนวคำตอบจนพอใจ เพื่อให้

ผู้เรียนเกิดความสนใจ อยากรู้มากขึ้น โดยให้ดูตัวอย่างที่ผู้สอนทำให้ดูหลาย ๆ รอบในตัวอย่างที่หลากหลาย แนวคิดเพื่อให้ได้เห็นภาพชัดเจนมากยิ่งขึ้น

4. ผู้สอนแบ่งผู้เรียนออกเป็น 5 กลุ่ม ๆ ละ 13 คน จากผู้เรียน 65 คน โดยมอบหมายงานให้แก่กลุ่มวางแผนการทำงาน เพื่อช่วยกันศึกษาค้นคว้าข้อมูลในรูปแบบต่างได้อย่างอิสระ ได้แก่ ตำรา เอกสาร ประกอบการสอน อินเทอร์เน็ต เป็นต้น และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถามเรื่องที่สงสัยได้อย่างเต็มที่ในระหว่าง การปฏิบัติกิจกรรมนั้นอยู่

5. ผู้สอนทำการทดสอบหลังเรียน (Post- test) หลังจากที่ได้ปฏิบัติกิจกรรมเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้เรียนต้อง เข้ารับการทดสอบหลังเรียนเป็นรายบุคคล โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 10 ข้อ กับ ผู้เรียน ด้วยการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติโปรแกรม สำเร็จรูปทางการบัญชี Auto fight

6. นำแผนมาใช้กับกลุ่มทดลอง นักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี จำนวน 65 คน

7. การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีขั้นตอนดังนี้

7.1 ศึกษาคู่มือหลักสูตรของสถานศึกษา วิชา ระบบสารสนเทศทางการบัญชี เกี่ยวกับอัตราเวลา เรียน แนวทางการดำเนินการ และวิธีการ วัดผลประเมินผล

7.2 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแบบทดสอบ การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อเป็น แนวทางในการสร้างแบบทดสอบ

7.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ระบบสารสนเทศทางการบัญชี เรื่อง โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี เป็นแบบทดสอบ รวม ทุกเนื้อหาสำหรับใช้ทดสอบหลังการทดลอง เป็นแบบ ปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ

7.4 นำร่างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบโครงสร้าง เนื้อหา ตลอดจนความถูกต้องของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

7.5 ทำการปรับปรุงแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดย คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ซึ่งได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.65-1.00 (Rovinelli, R. J., and Hambleton, R. K., 1977)

7.6 เมื่อนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักศึกษาระดับ ปริญญาตรีที่ไม่ใช่ห้องที่ทำการทดลอง (Try out) จำนวน 30 คน โดยนำคะแนนที่ได้มาหาค่าความน่าเชื่อถือ (Reliability) เพื่อทดสอบความเข้าใจในข้อคำถามและเนื้อหา โดยใช้วิธีการคำนวณจากสูตร KR-20 ซึ่งได้ค่าอยู่ ระหว่างที่ 0.704-0.757 ซึ่งมากกว่า 0.70 แสดงให้เห็นว่า แบบทดสอบนี้สามารถนำไปใช้งานได้จริง (Kuder, G. F., and Richardson, M. W., 1973)

7.7 ทำการปรับปรุงแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

7.8 ทดสอบนักศึกษาโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการใช้กิจกรรมการพัฒนา ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี

7.9 วัดผลประเมินผลในชั้นเรียนของผู้เรียน จำนวน 65 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การจัดกระทำข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องของการตอบแบบทดสอบจากทั้งหมดที่ได้ จำนวน 65 ฉบับ โดยคัดเลือกชุดแบบทดสอบที่มีความสมบูรณ์ไว้ เพื่อทำการวิเคราะห์ได้ทั้งหมด จำนวน 65 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 100.00

2. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลจากคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมทางสถิติ SPSS for Windows ดังนี้

2.1 การศึกษาประสิทธิภาพของกิจกรรมการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี รายวิชาการระบบสารสนเทศทางการบัญชีทำการวิเคราะห์โดยการบรรยายสรุป โครงสร้าง และใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย

2.2 การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักการบัญชี เรื่อง วิธีการบันทึกบัญชีตามหลักบัญชีคู่ทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รายวิชาการระบบสารสนเทศทางการบัญชีกับ คะแนนคิดเป็นร้อยละ 73.38 อยู่ในระดับดี (70-74 คะแนน) โดยใช้สถิติทดสอบทีแบบกลุ่มเดียว (One-Sample t-test Statistics) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติอ้างอิง ได้แก่ สถิติทดสอบค่า t-test

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลได้ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปี 3 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ตารางที่ 1 ผลข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปี 3 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

เพศ	จำนวน	ค่าร้อยละ
ชาย	5	7.69
หญิง	60	92.31
รวม	65	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า นักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปี 3 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 92.31 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69

ตอนที่ 2 แสดงผลคะแนนทดสอบก่อนและหลังเรียนเรื่อง โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ด้วยการเรียนรู้กิจกรรมการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี

ตารางที่ 2 คะแนนทดสอบก่อนและหลังเรียน เรื่อง โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ด้วยการเรียนรู้กิจกรรมการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี

แบบทดสอบ	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าร้อยละ
ก่อนเรียน	10	5.60	56.00
หลังเรียน	10	7.34	73.38

จากตาราง 2 พบว่า ผลการทดสอบ คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน $\bar{X} = 7.34$ คิดเป็นค่าร้อยละ 73.38 เรื่อง โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 3 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ด้วยการเรียนรู้กิจกรรมการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี มีค่าเฉลี่ยมากกว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน $\bar{X} = 5.60$ คิดเป็นค่าร้อยละ 56.00 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย

ตอนที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาระบบสารสนเทศทางการบัญชี เรื่อง โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 3 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ด้วยการเรียนรู้กิจกรรมการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาระบบสารสนเทศทางการบัญชี เรื่อง โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 3 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ด้วยการเรียนรู้กิจกรรมการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	P
คะแนนก่อนเรียน	65	10	5.60	0.98		
คะแนนหลังเรียน	65	10	7.34	0.99	59.437	.000*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาระบบสารสนเทศทางการบัญชี เรื่อง โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 3 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ด้วยการเรียนรู้กิจกรรมการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5.60 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.98 หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.34 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.99 แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยของหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และเมื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่า ค่า $P < 0.05$ ดังนั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ระบบสารสนเทศทางการบัญชี ของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 3 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม หลังเรียนด้วยการเรียนรู้กิจกรรมการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี สูงกว่าก่อนเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จะช่วยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับกระบวนการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น เกิดทักษะการเรียนรู้ และสามารถวิเคราะห์แก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามสถานการณ์ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมด้วยตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของสียา นิธิกิตต์สุขเกษม และคณะ (2563, หน้า 34-35) ได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ดิจิทัลของผู้เรียน สาขาวิชาการจัดการสำนักงาน พบว่า ก่อนการพัฒนาทักษะการรู้ดิจิทัลของผู้เรียนอาชีวศึกษาสาขาวิชาการ จัดการสำนักงานมีทักษะการรู้ดิจิทัลแต่ค่อนข้างน้อย แต่เมื่อหลังจากมีการพัฒนาทักษะการรู้ดิจิทัลตามขั้นตอนการปฏิบัติตามหลักฐานเชิงประจักษ์ ผู้เรียนมีทักษะการรู้ดิจิทัล เพิ่มขึ้นทั้ง 7 ทักษะ ซึ่งโดยค่าเฉลี่ยในภาพรวม 35 ผู้เรียนมีทักษะการรู้ดิจิทัล ก่อนการพัฒนาคิดเป็นร้อยละ 50 หลังการพัฒนา คิดเป็นร้อยละ 91.07 เพิ่มขึ้นคิด เป็นร้อยละ 41.07 นอกจากนั้น สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563) กล่าวว่า การพัฒนาตนเองด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอนจึงเป็นความต้องการของครูอย่างยิ่ง เมื่อมีการพัฒนาครูด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล จึงได้รับความร่วมมือเป็นอย่างมาก จากครูผู้สอนและในขั้นตอนการพัฒนาครูผู้สอนดำเนินการโดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการอบรมให้ความรู้ และมีการประยุกต์ใช้เครื่องมือดิจิทัลต่าง ๆ ในการทำกิจกรรม ทำให้ครูมองเห็นภาพที่ชัดเจนของการนำเทคโนโลยีดิจิทัลไปประยุกต์ใช้ในห้องเรียน ซึ่งครูและนักเรียนไม่ได้เจอหน้ากันแต่อาศัยการเรียนรู้ผ่านสื่อแต่นักเรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของธิดา แซ่ซัน และทัศนีย์ หมอสอน (2559, หน้า 12) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การรู้ดิจิทัล: นิยามองค์ประกอบ และสถานการณ์ในปัจจุบัน พบว่า ผู้สอนให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมค้นคว้าบน อินเทอร์เน็ตและใช้ทรัพยากรสารสนเทศออนไลน์ใน 4 ขั้นตอน ช่วยเพิ่มสมรรถนะของสาขาวิชาการจัดการสำนักงานคาดหวังว่าให้ผู้ใช้งานมีทักษะการสื่อสารและการเรียนรู้ โดยใช้ภาษาและเทคโนโลยีสารสนเทศในชีวิตประจำวันและงานอาชีพ และเมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ในรายวิชา ระบบสารสนเทศทางการบัญชี จากการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพงษ์ ฉายแสงประทีป (2559, หน้า 99) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การศึกษาการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ในรายวิชา TMT423 ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษากับการเรียนการสอนแบบลงมือปฏิบัติค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ มาตรฐาน การเรียนแบบลงมือปฏิบัติเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้วิเคราะห์ ค้นคว้าหาความรู้ในการเรียนรู้จากการ ปฏิบัติจริง ซึ่งผู้สอนเป็นเพียงผู้ชี้แนะแนวทางและแก้ปัญหาให้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของดุสิต ขาวเหลือง และอภิชาติ อนุกุลเวช (2562, หน้า 4) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การพัฒนาสื่อการเรียนรู้สามมิติแบบมีปฏิสัมพันธ์เสมือนจริงโดยใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม Augmented Reality (AR) เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักศึกษาอาชีวศึกษาที่มีระดับการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณต่างกัน พบว่า ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาอาชีวศึกษาผ่านสื่อการเรียนรู้สามมิติแบบมีปฏิสัมพันธ์เสมือนจริงโดยใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม Augmented Reality (AR) ก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรสุดา ยะบุญวัน (2564, หน้า 4) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการเรียนการสอนด้วยสื่ออินโฟกราฟิกที่ส่งผลต่อการรู้ดิจิทัลของนักศึกษาวิชาชีพครูคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร พบว่า ผลการเปรียบเทียบการรู้ดิจิทัล (Digital literacy) ของนักศึกษาวิชาชีพครูคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร

ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการเรียนการสอนด้วยสื่อ อินโฟกราฟิก ผลคะแนนการวัดผลการรู้ดิจิทัลหลังเข้าร่วมกิจกรรม (หลังเรียน) สูงกว่าคะแนนการทดสอบก่อน การเข้าร่วมกิจกรรม (ก่อนเรียน) ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ของการเรียนโดยกิจกรรมการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการ จัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ก่อนเรียนและหลังเรียนสามารถช่วยกระตุ้น ผู้เรียนกล้าคิดและแสดงความคิดเห็น รวมทั้งสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่ผู้สอน กำหนดให้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ผู้เรียนเริ่มมีส่วนร่วมกับการกระบวนการเรียนการสอนมากขึ้น ซึ่งส่งผล ให้ผลการทดสอบและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้เรียน/ผู้สอนสามารถใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี โดยนำเทคนิควิธีการต่าง ๆ ไป ประยุกต์ใช้ในการเรียนในรายวิชาอื่น ๆ เช่น รายวิชาการรายงานทางการเงิน การบัญชีต้นทุน เป็นต้น ที่ เป็นการจัดทำงบการเงินเพื่อลดความผิดพลาดในการทานตัวเลข

1.2 ควรมีการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาอาจารย์ทั้งในระดับภายในมหาวิทยาลัยและนอก มหาวิทยาลัยเพื่อให้อาจารย์ได้เห็นความหลากหลายของการประยุกต์ใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการ เรียนรู้ที่หลากหลายมากขึ้น

1.3 ควรมีการสนับสนุนส่งเสริม และติดตามการการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการ เรียนรู้อย่างสม่ำเสมอเพื่อกระตุ้น ส่งเสริม รวมทั้งการให้คำปรึกษาในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสมกับ บริบทห้องเรียน และผู้เรียนเพื่อให้การจัดการศึกษาสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทั้งภายนอกและภายในที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนกับรายวิชาอื่น เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยร่วมกันและปัจจัยที่แตกต่างกัน ในการปรับปรุงกระบวนการ เรียนการสอนต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถในการ เรียนที่แตกต่างกัน เช่น เด็กเก่ง เด็กปานกลาง เด็กอ่อน ว่าจะมีผลการเรียนอย่างไร และนำไปใช้กับผู้เรียนใน ระดับชั้นอื่น ๆ

2.3 ควรมีการต่อยอดในการวิจัยเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนในรายวิชาของ สาขางานอื่นในภาคเรียนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2559). **แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- ชนิดา ยอดสาลี และกาญจนา บุญส่ง. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 2. **วารสารวิชาการ Veridian E – Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ**, 9(1), 1208-1223.
- ดุสิต ขาวเหลือง และอภิชาติ อนุกุลเวช. (2562). การพัฒนาสื่อการเรียนรู้สามมิติแบบมีปฏิสัมพันธ์เสมือนจริงโดยใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม Augmented Reality (AR) เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักศึกษาอาชีวศึกษาที่มีระดับการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่างกัน. **ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา และแผนกวิชาอิเล็กทรอนิกส์ วิทยาลัยเทคนิคชลบุรี**. 1-148.
- ธิดา แซ่ซัน และทักษิณย์ หมอสอน. (2559). การรู้ดิจิทัล: นิยาม องค์ประกอบ และสถานการณ์ในปัจจุบัน. **วารสารสนเทศศาสตร์**, 34(4), 16-145.
- ธัชพล ทิธี. (2561). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการวิเคราะห์โครงการและการบริหารโครงการ เรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน. **วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, 9(2), 11-22.
- ณัฐพงษ์ ฉายแสงประทีป. (2559). การศึกษาการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ในรายวิชา TMT423 ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. **วารสารวิจัยและพัฒนาวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**, 11(2), 93-102.
- ปวเรศ อินทจักร. (2559). การศึกษาผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นทักษะการปฏิบัติในรายวิชางานปรับอากาศรถยนต์ของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 คณะช่างอุตสาหกรรมสาขาวิชาไฟฟ้ากำลัง วิทยาลัยเทคโนโลยีพายัพและบริหารธุรกิจ. **วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาอุตสาหกรรมศาสตรบัณฑิตเทคโนโลยีเครื่องกล. สถานศึกษาที่สังกัด วิทยาลัยเทคโนโลยีพายัพและบริหารธุรกิจ**. 1-15.
- พรรณลียา นิธิกิตต์สุขเกษม และคณะ. (2563). การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ดิจิทัลของผู้เรียนสาขาวิชาการจัดการสำนักงาน. **T-Vet Journal. สถาบันการศึกษาภาคเหนือ** 3. 24-38.
- ภัทรสุดา ยะบุญวัน. (2564). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการเรียนการสอนด้วยสื่ออินโฟกราฟิกที่ส่งผลต่อการรู้ดิจิทัล ของนักศึกษาวิชาชีพครูคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร. **วิทยานิพนธ์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร**.
- ฝ่ายทะเบียนคณะวิทยาการจัดการ. (2566). **ข้อมูลรายงานสถิตินักศึกษา แยกตามคณะ**. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. สืบค้น มกราคม 20, 2566 จาก www.rmufms.com
- เรณูมาศ มาอุ่น. (2559). การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ. **วารสารเทคโนโลยีภาคใต้**, 9(2), 169-176.

- สรไกร เปรมวงษ์ และอรนุช ลิ้มศิริ. (2566). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยโดยใช้ชุดกิจกรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม). *Journal of Modern Learning Development*, 8(1), 200-210.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม. (2565). **แผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564-2570 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2566-2570**. ฉบับเสนอคณะรัฐมนตรี (เดือน เมษายน 2565).
- สุภาพรณ อนุตรกุล. (2566). **ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล**. กลุ่มงานตามสมรรถนะบุคลากร. กลุ่มงานเทคโนโลยีสารสนเทศ. มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่. สืบค้น กุมภาพันธ์ 12, 2566 จาก <https://erp.mju.ac.th/articleDetail.aspx?qid=1246>
- Good, C.V. (1973). **Dictionary of Education** (2nd ed.). New York: McGraw – Hill.
- Kuder, G. F., and Richardson, M. W. (1973). Theory of the test reliability. *Psychometrika*, 1(2), 151-160.
- Rovinelli, R. J., and Hambleton, R. K. (1977). On the Use of Content Specialists in the Assessment of Criterion Referenced Test Item Validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2(2), 49-60.

การปรับปรุงประสิทธิภาพกระบวนการรับสินค้าสำเร็จรูป
ด้วยเทคโนโลยีรถยกระบบอัตโนมัติ กรณีศึกษาบริษัท ABC
Efficiency Improvement on Receiving Finished Goods Process by Using
LGV Forklift Technology in Production Division:
A Case Study of ABC Company.

ปิยวรรณ จันทร์ศิริ¹ และกิตติวัลย์ ทองอร่าม²

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการจัดการโลจิสติกส์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

² อาจารย์สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Corresponding Author: Kittivan.t@lawasri.tru.ac.th

Received: April 27, 2023. Revised: May 6, 2023. Accepted: May 6, 2023

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากกระบวนการรับสินค้าสำเร็จรูปด้วยแผนภูมิกระบวนการไหล การวิเคราะห์แผนภูมิพาเรโต แนวคิดลีน และแนวคิด ECRS และแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการรับสินค้าสำเร็จรูป ด้วยเทคโนโลยีรถยกระบบอัตโนมัติของฝ่ายผลิต กรณีศึกษาบริษัท ABC โดยการวิเคราะห์กระแสงานในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตและศึกษากระบวนการทำงานจากการปฏิบัติงานจริง ร่วมกับการวิเคราะห์แผนภูมิกระบวนการไหล การวิเคราะห์แผนภูมิพาเรโต แนวคิดลีน กิจกรรมที่เพิ่มมูลค่า และกิจกรรมที่ไม่เพิ่มมูลค่า รวมถึงกิจกรรมที่จำเป็นต้องปฏิบัติ และไม่จำเป็นต้องปฏิบัติ และหลักการ ECRS เพื่อจำแนกขั้นตอนที่สูญเปล่าและไม่จำเป็นออกจากกระบวนการและหาวิธีปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ไม่มีกิจกรรมที่มีมูลค่าเพิ่ม แต่มีกิจกรรมที่ไม่มีมูลค่าเพิ่มแต่จำเป็นต้องทำ 8 กิจกรรม แล้วนำมาวิเคราะห์ กิจกรรมเพิ่มคุณค่าและ ERCS จะเห็นได้ว่ามีขั้นตอนที่สามารถทำให้ง่ายขึ้นได้ทั้งหมด 6 ขั้นตอน โดยใช้เทคโนโลยีรถโฟล์คลิฟท์ระบบอัตโนมัติ (LGV Forklift) ผู้วิจัยจึงศึกษาออกแบบและวางแผนเส้นทางการเดินรถของรถยกระบบอัตโนมัติ พบว่า จากการปรับปรุงกระบวนการทำงานให้ง่ายขึ้นด้วยการนำเทคโนโลยีรถยกระบบอัตโนมัติเข้ามาใช้ในกระบวนการรับสินค้าสำเร็จรูป สามารถลดต้นทุนในการทำงานได้ดังนี้ ระยะเวลาในการทำงานลดลง 188 ชั่วโมงต่อปี คิดเป็นเงิน 31,200 บาทต่อปี ผู้ปฏิบัติงานลดลง 4 คน คิดเป็นเงิน 1,476,929 บาทต่อปี ค่าเช่ารถยกลดลง 2 คัน คิดเป็นเงิน 396,000 บาทต่อปี ค่าบำรุงรักษารถยก 20,000 บาท/ปี ค่าสินค้าเสียหาย 8,740 บาทต่อปี รวมค่าใช้จ่ายที่ลดลง 1,912,869 บาทต่อปี

คำสำคัญ: ปรับปรุงประสิทธิภาพ, กระบวนการรับสินค้า, แผนภูมิการไหล พาเรโต, แนวคิดลีน, เทคโนโลยีรถยกระบบอัตโนมัติ

Abstract

The objective of this study was to analyze the problems that arise from the process of receiving finished goods from the production department using automated forklift technology. A case study of ABC Company was presented, along with suggestions for improving the efficiency of the finished goods receiving process. The analysis involved observing and studying the actual work process, analyzing process flowcharts, Pareto charts, Lean concepts, value-added activities, non-value-added activities, and the ECRS principle to identify unnecessary and redundant steps in the process and to find ways to improve it. The study found that there were eight non-value-added activities that were necessary to be performed. However, after analyzing value-added activities and ECRS, six steps were found to be simplified by using LGV Forklift automated technology in the finished goods receiving process. The study also designed and planned the automated forklift's route, which resulted in reducing costs as follows: a reduction of 188 work hours per year, which equaled a saving of 31,200 baht per year; a reduction of four workers, which equaled a saving of 1,476,929 baht per year; a reduction of two forklift rentals, which equaled a saving of 396,000 baht per year; and a reduction in overtime costs, which equaled a saving of 39,252 baht per year.

Keywords: Efficiency Improvement, Production Process, Flow Process Chart, Pareto Diagram, Lean, Automated Forklift Technology

บทนำ

การส่งออกและผลิตภัณฑ์ของประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงเป็นส่วนน้อยมากเมื่อเทียบกับผู้ส่งออกหลักของโลกอย่างจีน ปัญหาส่วนหนึ่งเกิดจากต้นทุนการผลิตและราคาของไทยสูงกว่าประเทศในเอเชีย ทำให้ความสามารถในการแข่งขันค่อนข้างต่ำ (ศูนย์สารสนเทศการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2563) การวางแผนการบริหารจัดการคลังสินค้าเป็นส่วนหนึ่งในยุทธศาสตร์ที่ส่งผลให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ และสามารถต่อสู้กับคู่แข่งได้ ซึ่งคลังสินค้ามีความสำคัญที่สุดในระบบโลจิสติกส์ ในการบริหารจัดการคลังสินค้าต้องมียุทธศาสตร์ประกอบหลายอย่างเข้ามาร่วมด้วย ความซับซ้อนของการบริหารงานที่มีคุณภาพต้องอาศัยระบบงานที่มีประสิทธิภาพ และบุคลากรที่เป็นมืออาชีพเพื่อให้เกิดการทำงานที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ปัญหาการจัดเก็บสินค้าภายในคลังสินค้าเป็นสิ่งสำคัญที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข ทักษะความชำนาญของผู้ปฏิบัติงาน การมีขั้นตอนการทำงานที่ซับซ้อน จะทำให้องค์กรประสบปัญหากับระบบการจัดเก็บและส่งมอบสินค้าภายในคลังสินค้า ทำให้เกิดความผิดพลาด ความล่าช้าในการค้นหาสินค้า ความไม่สะดวกขณะปฏิบัติงาน รวมไปถึงความผิดพลาดในระบบคลังสินค้าจะส่งผลให้เกิดต้นทุนการผลิตสูง และผลกระทบต่อลูกค้าหากส่งมอบผิดประเภทหรือไม่ทันเวลา

สำหรับบริษัทที่ใช้เป็นกรณีศึกษา คือ บริษัท ABC จำกัด เป็นผู้นำด้านการผลิตและจัดจำหน่ายเครื่องดื่มชาพร้อมดื่ม เป็นผลิตภัณฑ์ที่ครองใจผู้บริโภคอย่างต่อเนื่องนานถึง 10 ปี มีการบริหารงานของแผนกคลังสินค้า ออกเป็น 2 ส่วน คือส่วนงานการผลิต เป็นส่วนงานที่ปฏิบัติในกิจกรรมคลังสินค้า มีหน้าที่ปฏิบัติกิจกรรมการรับ จัดเก็บ จ่าย วัตถุดิบ บรรจุภัณฑ์ วัสดุสิ้นเปลือง และสินค้าสำเร็จรูป โดยใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ

ได้แก่ รถยก (Forklift) อุปกรณ์คอมพิวเตอร์มือถือ (Handheld) แท่นสำหรับวางสินค้า (Pallet) ชั้นวางสินค้า (Rack) และส่วนงานสนับสนุน เป็นส่วนงานที่ใช้ระบบโปรแกรมสำเร็จรูป ได้แก่ SAP, TOMS และ RMS ในการสนับสนุน ข้อมูลของกิจกรรมการรับ จัดเก็บ จ่าย วัตถุดิบ บรรจุภัณฑ์ วัสดุสิ้นเปลือง และสินค้าสำเร็จรูป โดยผู้ศึกษาได้ศึกษากระบวนการรับ จัดเก็บ สินค้าสำเร็จรูปท้ายไลน์ พบว่า บริษัทประสบปัญหาต้นทุนในการบริหารคลังสินค้าสูง นอกจากนี้ ยังพบปัญหาด้านผู้ปฏิบัติงาน คือ ระยะเวลาในการปฏิบัติงานยาวนาน โดยกระบวนการรับและจัดเก็บสินค้าสำเร็จรูปเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้น 24 ชั่วโมง เป็นประจำทุกวัน แบ่งเป็น 2 ช่วงเวลาปฏิบัติงาน ช่วงละ 12 ชั่วโมง และแต่ละช่วงเวลาให้ผู้ปฏิบัติงานช่วงเวลาละ 2 คน นั่นก็คือใช้ผู้ปฏิบัติงานทั้งหมด 4 คนต่อวัน ส่งผลต่อความเหนื่อยล้า และมีอัตราการงาน ลาป่วย และลาออกค่อนข้างสูง เนื่องจากการทำงานที่มีความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุ จากเหตุผลดังกล่าวการศึกษานี้จึงหาแนวทางในการปรับปรุงประสิทธิภาพกระบวนการรับสินค้าสำเร็จรูป ด้วยเทคโนโลยีระบบอัตโนมัติ ของฝ่ายผลิต กรณีศึกษาบริษัท ABC เพื่อปรับปรุงคุณภาพกระบวนการรับสินค้า ลดเวลาและความสูญเสียระหว่างกระบวนการรับสินค้า เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการไหลของงาน ลดปัญหาการปฏิบัติงานของพนักงาน เพื่อผลิตสินค้าตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้มากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นจากกระบวนการรับสินค้าสำเร็จรูปด้วยแผนภูมิกระบวนการไหล การวิเคราะห์แผนภูมิพาเรโต แนวคิดลีน และแนวคิด ECRS
2. เพื่อนำเสนอแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการรับสินค้าสำเร็จรูป ด้วยเทคโนโลยีระบบอัตโนมัติ ของฝ่ายผลิต กรณีศึกษาบริษัท ABC

การทบทวนวรรณกรรม

แผนภูมิกระบวนการไหล

แผนภูมิกระบวนการไหล (Flow Process Chart) เป็นแผนภูมิที่เขียนขึ้นเพื่อบันทึกขั้นตอนการทำงานแปรรูปวัตถุดิบจนเป็นผลิตภัณฑ์ โดยการใช้สัญลักษณ์ทั้ง 5 ตัวที่มีอยู่ บันทึกรายละเอียดของงาน แผนภูมิการไหลของกระบวนการผลิต แบ่งเป็น 2 แบบ คือ แบบขั้นตอนการทำงานของคน (Man Type) และแบบขั้นตอนการแปรรูปวัตถุดิบ (Material Type) รายละเอียดดังนี้ (ประจวบ กล่อมจิตร, 2565, หน้า 325-326)

ตารางที่ 1 แสดงสัญลักษณ์สำคัญที่ใช้ในการเขียนแผนภูมิกระบวนการผลิต

สัญลักษณ์	รายละเอียด
	การทำงาน (Operation) ใช้สำหรับการทำงานใด ๆ ที่วัตถุดิบทำให้เปลี่ยนลักษณะคุณสมบัติ เช่น การประกอบวัตถุดิบเข้ากับชิ้นงานอื่น ๆ เป็นต้น
	การขนส่ง (Transportation) ใช้สำหรับกิจกรรมการเคลื่อนที่ของวัตถุ
	การตรวจสอบ (Inspection) ใช้สำหรับกิจกรรมที่เป็นการตรวจสอบ เช่น วัตถุดิบตรวจสอบในด้านคุณภาพว่าอยู่ในระดับที่พอใจ เป็นต้น
	การรอคอย (Delay) ใช้สำหรับการเกิดการขัดข้อง ต้องรอคอย
	การเก็บ (Storage) ใช้สำหรับการเก็บเพื่อจัดส่งให้ลูกค้าต่อไป

การวิเคราะห์แผนภูมิพาเรโต

แผนภูมิพาเรโต คือผังหรือแผนภูมิ หรือกราฟแท่งที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าหรือขนาด หรือความถี่ในการตรวจพบปัญหาหรือหน่วยวัด หรือลักษณะจำเพาะควบคุมใด ๆ ที่มีการจำแนกประเภทออกจากกัน และเขียนต่อกัน โดยเรียงลำดับตามความสำคัญของข้อมูล เพื่อใช้เปรียบเทียบว่าหัวข้อของข้อมูลแต่ละชุดมีความสำคัญมากน้อยต่างกันอย่างไร เพื่อใช้เป็นแนวทางพิจารณาเลือกหัวข้อที่สำคัญมาแก้ไขก่อนหลังตามลำดับ (ประจวบ กล่อมจิตร, 2557, หน้า 229)

แนวคิดการจัดการสิน กิจกรรมเพิ่มมูลค่า

การสร้างคุณค่าตามแนวคิดของสิน (Value-Added Activities หรือ VA) คือ การทำความเข้าใจคุณค่าและความสูญเสียเปล่าทั้งภายในและภายนอกองค์กรที่อยู่ในความสัมพันธ์ต่อการผลิต คุณค่าคือสิ่งที่จำเป็นและต้องถูกสร้างขึ้นในสายตาลูกค้ากำหนดและมีกระบวนการที่ดำเนินไปอย่างถูกต้อง กระบวนการ ลักษณะงานในการผลิตออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) สิ่งที่ไม่มียุทธศาสตร์เพิ่ม (Non-Value Added: NVA) คือ การสูญเสียเปล่าและกิจกรรมที่ไม่จำเป็นซึ่งควรที่จะกำจัด เช่น เวลารอคอย การกองสุมผลิตภัณฑ์ระหว่างการผลิตโดยไม่เชื่อมต่อ เพื่อเข้าสู่กระบวนการต่อไปในทันที การทำงานหรือกิจกรรมเดียวกันซ้ำ ๆ 2) สิ่งที่เป็นแต่ไม่มีคุณค่าเพิ่ม (Necessary but Non-Value Added: NNVA) คือ ความสูญเสียเปล่า แต่อาจจำเป็นต้องยอมให้เกิดขึ้นในกระบวนการผลิต เช่น การเดิน ในระยะไกลเพื่อหยิบชิ้นส่วนหรือวัตถุดิบ การเคลื่อนย้ายอุปกรณ์ เครื่องมือระหว่างการผลิต การจำกัดการทำงานเช่นนี้ จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงการทำงานครั้งใหญ่ เช่น การวางแผนโรงงานในการผลิตใหม่ซึ่งไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ทันที และ 3) สิ่งที่มีคุณค่าเพิ่ม (Value Added: VA) คือ กิจกรรมที่มีคุณค่าในการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิต ตั้งแต่ขั้นตอนวัตถุดิบหรือชิ้นส่วนที่ใช้ในการผลิตว่าจะใช้แรงงานหรือเครื่องจักรเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจมากในระบบการผลิต จะเห็นได้ว่าสิ่งที่ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มและลดต้นทุน คือ การไหลและการดำเนินงานกิจกรรม ดังนั้น เราจึงมีหน้าที่ในการบริหารระบบการทำงานนั้นด้วยการสร้างคุณค่าเพิ่มด้วยการจำแนกและจำกัดความสูญเสียเปล่า “ทาโอโอะนะ” ได้แสดงความสูญเสียเปล่าที่ก่อให้เกิดคุณค่าต่อลูกค้า โดยแบ่งออกเป็น 5 ประการ คือ การผลิตที่มากเกินไป การรอคอยการขนส่ง การดำเนินงานที่ไม่เหมาะสม สินค้าคงคลังที่ไม่จำเป็น การเคลื่อนย้ายที่ไม่จำเป็น ข้อบกพร่อง (สุริยะ เลิศวัฒนะพงษ์ชัย, 2562, หน้า 321)

การลดความสูญเสียเปล่าด้วยหลักการ ECRS

การลดความสูญเสียเปล่าด้วยหลักการ ECRS (Eliminate, Combine, Rearrange and Simplify) เป็นหนึ่งในหลายเทคนิคที่มีประสิทธิภาพมากในการปรับปรุงวิธีการทำงานและเป็นอีกหนึ่งเทคนิคพื้นฐานของการศึกษาการเคลื่อนที่ (Motion Study) อีกทั้งยังเป็นหลักการที่ง่ายไม่ซับซ้อน และค่อนข้างจะครอบคลุมแนวคิดของวิธีการปรับปรุงการทำงาน ภายใต้งานเด่นดังกล่าวนี้ หลักการ ECRS จึงถูกรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของเทคนิคการเพิ่มผลิตภาพ ไคเซ็น (Kizen) และกระบวนการผลิตแบบลีน (Lean Manufacturing) (กิตติวัฒน์ สิริเกษมสุข, 2565, หน้า 140)

หลักการ ECRS ประกอบด้วย 4 หลักการ (Meyers and Stewart, 2002, p.3; Karo and Smalley, 2011, p. 26, p. 169) ดังนี้

1. การกำจัด (Eliminate)
2. การรวมกัน (Combine)
3. การจัดใหม่ (Rearrange)
4. การทำให้ง่าย (Simplify)

ซึ่งเป็นหลักการง่าย ๆ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อลดความสูญเปล่า หรือ MUDA ลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Akkharapraphomphong, 2009) ทั้งส่วนของโรงงานและส่วนสนับสนุนสามารถก่อให้เกิดความสูญเปล่าได้ โดยส่วนของ โรงงานนั้นจะมีความเกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าโดยตรง การลดความสูญเปล่าจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นและควรให้ความสำคัญอย่างมาก เพื่อสามารถลดต้นทุนที่อาจเกิดขึ้น และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้อีกด้วย (Warawonghiran, 2016)

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นจากกระบวนการรับสินค้าสำเร็จรูปด้วยแผนภูมิกระบวนการไหล การวิเคราะห์แผนภูมิพาเรโต แนวคิดลีน และแนวคิด ECRS

1. เก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีกระบวนการ ดังนี้

1.1 ศึกษาส่วนงานคลังสินค้า แล้วนำมาเขียนเป็น Work Flow เพื่อแสดงให้เห็นถึงขั้นตอนการทำงานทั้งหมด

1.2 แผนภูมิกระบวนการไหล (Flow Process Chart) เป็นการบันทึกข้อมูลการทำงาน และแทนด้วยสัญลักษณ์

2. การวิเคราะห์ปัญหา

2.1 การใช้แผนภูมิพาเรโต เพื่อตรวจพบปัญหา และเขียนต่อกัน โดยเรียงลำดับตามความสำคัญของข้อมูล เพื่อใช้เปรียบเทียบว่าหัวข้อของข้อมูลแต่ละชุดมีความสำคัญมากน้อยต่างกันอย่างไร เพื่อใช้เป็นแนวทางพิจารณาเลือกหัวข้อที่สำคัญมาแก้ไขก่อนหลังตามลำดับ

2.2 ปรับปรุงกระบวนการจัดการซัพพลายเชน รวมถึงนำข้อมูลที่ได้จากแผนภูมิ กระบวนการไหล (Flow Process Chart) และแผนภูมิพาเรโต มาวิเคราะห์มูลค่าของกิจกรรมโดยใช้แนวคิดลีน (Lean) กิจกรรมที่ก่อให้เกิดคุณค่า (Value Added : VA) และกิจกรรมที่ไม่เพิ่มคุณค่า (Non Value Added : NVA) รวมถึงกิจกรรมที่จำเป็นต้องปฏิบัติ (Necessary) และไม่จำเป็นต้องปฏิบัติ (Unnecessary) โดยพิจารณาว่ากิจกรรมนั้นเพิ่มคุณค่าให้กับสินค้าที่ส่งมอบให้ลูกค้าหรือไม่ สามารถส่งมอบคุณค่าให้กับลูกค้าได้อย่างครบถ้วนและตรงตามความต้องการของลูกค้าหรือไม่ เพื่อจำแนกขั้นตอนที่เป็นความสูญเปล่าและไม่จำเป็นออกจากกระบวนการ หรือหาวิธีปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น จากนั้น วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิต

2.3 ประยุกต์ใช้หลักการ ECRS เป็นหลักการที่สนับสนุนให้มีการบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และลดขั้นตอนการทำงานที่ซ้ำซ้อน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อนำเสนอแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการรับสินค้าสำเร็จรูปด้วยเทคโนโลยีระบบอัตโนมัติ ของฝ่ายผลิต กรณีศึกษา บริษัท ABC

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์กิจกรรมเพิ่มคุณค่าและ ECRS และนำเสนอแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการรับสินค้าสำเร็จรูป ด้วยเทคโนโลยีระบบอัตโนมัติ ของฝ่ายผลิต กรณีศึกษาบริษัท ABC

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ Work Flow Analysis

จากการศึกษากระบวนการรับ จัดเก็บ สินค้าสำเร็จรูป พบว่า โดยกระบวนการรับและจัดเก็บสินค้าสำเร็จรูปเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้น 24 ชั่วโมง เป็นประจำทุกวัน ซึ่งสามารถแบ่งเป็น 2 ช่วงเวลาปฏิบัติงาน ช่วงละ 12 ชั่วโมง และแต่ละช่วงเวลาใช้ผู้ปฏิบัติงานช่วงเวลาละ 2 คน นั่นก็คือใช้ผู้ปฏิบัติงานทั้งหมด 4 คนต่อวัน สามารถนำมาวิเคราะห์ Work Flow Analysis ได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 วิเคราะห์ Work Flow Analysis

ที่มา : ผู้วิจัย

จากภาพที่ 1 พบว่า มีขั้นตอนการทำงาน 8 ขั้นตอน และเมื่อวิเคราะห์ลำดับขั้นตอนการทำงานแล้ว จากนั้นจึงทำการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับระยะเวลาในแต่ละขั้นตอน อุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติ เอกสารที่เกี่ยวข้อง และผู้ปฏิบัติงาน ได้ผลดังภาพที่ 2

ขั้นตอนการรับสินค้าสำเร็จรูป	เวลา (S)	ระยะทาง (m)	อุปกรณ์	เอกสารที่เกี่ยวข้อง	สัญลักษณ์
รายละเอียดการรับสินค้าสำเร็จรูปจากท้ายไลน์					
1 พนักงาน Forklift ขับรถยกไปยังท้ายไลน์ผลิต	5	14	Counter Balance Forklift		○ → D □ ▽
2 พนักงาน Forklift ตรวจสอบสภาพสินค้า, ใบ Label, ฟิล์ม, พาเลท และการจัดเรียง	10	1		ใบ Label	○ → D ■ ▽
3 พนักงาน Forklift สแกน Handheld	10	1	Handheld		● → D □ ▽
4 พนักงาน Forklift บันทึกเอกสารรับท้ายไลน์	15	1		เอกสารรับท้ายไลน์	● → D □ ▽
5 พนักงาน Forklift ตักสินค้าลงจากท้ายไลน์	21	52	Counter Balance Forklift		○ → D □ ▽
6 พนักงาน Forklift เคลื่อนย้ายสินค้าไปยังจุดจัดวาง	21	46	Counter Balance Forklift		○ → D □ ▽
7 พนักงาน Forklift วางสินค้า	3	1	Counter Balance Forklift		● → D □ ▽
8 พนักงาน Forklift ขับรถยกจาก Rack ไปท้ายไลน์	30	59	Counter Balance Forklift		● → D □ ▽
รวม	115	175			

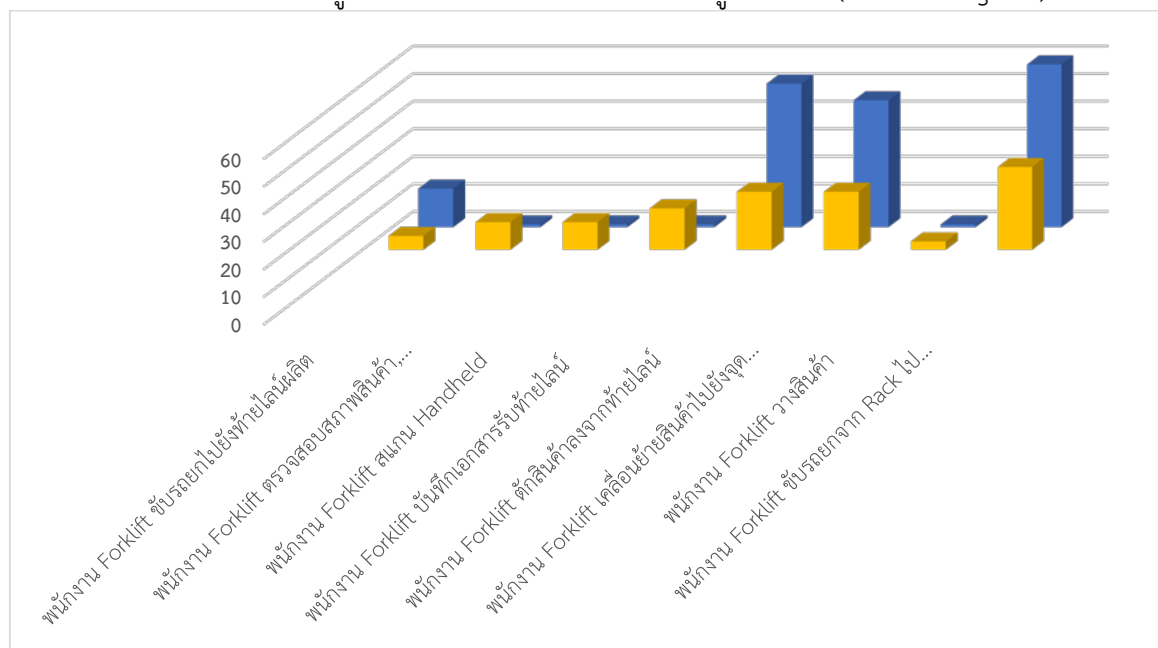
ภาพที่ 2 การวิเคราะห์ Work Flow analysis

ที่มา : ผู้วิจัย

จากภาพที่ 2 พบว่า ข้อมูลเวลาพนักงานใช้เวลาและมีระยะทางในขั้นตอนที่ 8 มากที่สุด คือ ใช้เวลา 30 วินาที และระยะทาง 59 เมตร รองลงมาเป็นขั้นตอนที่ 6 กับ 5 ซึ่งมีเวลาเท่ากัน 21 วินาที ระยะทาง 52 เมตร และ 46 เมตร ตามลำดับ อุปกรณ์ที่ใช้ได้แก่ รถโฟล์คลิฟท์ไฟฟ้านั่งขับ (Counter Balance Forklift) จำนวน 2 คัน เครื่องอ่านโค้ดมือถือ (Handheld) และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ใบฉลาก (label) และเอกสารรับท้ายไลน์ และมีผู้ปฏิบัติงาน 4 คน

การวิเคราะห์ปัญหาโดยแผนภูมิพาเรโต

จากผลของการเก็บข้อมูลสามารถนำมาวิเคราะห์เป็นแผนภูมิพาเรโต (Pareto Diagram) ได้ดังนี้

ภาพที่ 3 แสดงแผนภูมิพาเรโต (Pareto Diagram) การวิเคราะห์ข้อมูล

ที่มา : ผู้วิจัย

จากภาพที่ 3 แผนภูมิสีเหลืองคือระยะเวลา (วินาที) แผนภูมิสีน้ำเงินคือระยะทาง (เมตร) พบว่า ขั้นตอนที่ใช้ระยะเวลาและระยะทางมากที่สุดคือการเคลื่อนย้ายรถ จากพื้นที่จัดเก็บไปยังท้ายไลน์การผลิต ใช้เวลา 30 วินาที และระยะทาง 59 เมตร รองลงมาคือการเคลื่อนย้ายสินค้าจากจุดรถเคลื่อนย้ายไปยัง จุดรถจัดเก็บ และการเคลื่อนย้ายสินค้าจากท้ายไลน์ไปยังจุดรถเคลื่อนย้าย 5 ซึ่งมีเวลาเท่ากัน 21 วินาที ระยะทาง 52 เมตร และ 46 เมตร ตามลำดับ

แนวคิดการจัดการสินค้า

การสร้างคุณค่าตามแนวคิดของสินค้า คือ การทำความเข้าใจมูลค่าและความสูญเสียเปล่า ทั้งในและนอกองค์กรที่อยู่ในความสัมพันธ์ต่อการผลิต มูลค่าคือสิ่งที่จำเป็นและต้องถูกสร้างขึ้น ในสายตาลูกค้าที่จะกำหนดและมีกระบวนการที่ดำเนินไปอย่างถูกต้อง การสร้างมูลค่าต้องใช้เวลา และความพยายามที่จะกำจัดความสูญเสียเปล่าออก ได้แบ่งลักษณะงานออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ สิ่งที่ไม่เพิ่มมูลค่า (Non-Value Added: NVA) สิ่งที่ไม่จำเป็นต้องทำแต่มีมูลค่าเพิ่ม (Necessary but Non-Value Added: NNVA) และสิ่งที่มีมูลค่าเพิ่ม (Value

Added: VA) เมื่อวิเคราะห์แผนภูมิพาเรโต(Pareto Diagram) แล้วจึงนำแต่ละขั้นตอนในกระบวนการรับและจัดเก็บสินค้าสำเร็จรูปมาวิเคราะห์มูลค่าของกิจกรรมโดยใช้แนวคิด ลีน (Lean) ได้ดังภาพที่ 4

ขั้นตอนการรับสินค้าสำเร็จรูป		เวลา (S)	ระยะทาง (m)	อุปกรณ์	เอกสารที่เกี่ยวข้อง	สัญลักษณ์					Value Added	Non Value Added	
												NVA	NNVA
รายละเอียดการรับสินค้าสำเร็จรูปจากท้ายไลน์													
1	พนักงาน Forklift ขับรถยกไปยังท้ายไลน์ผลิต	5	14	Counter Balance Forklift								✓	
2	พนักงาน Forklift ตรวจสอบสภาพสินค้า, ใบ Label, พีเอ็ม, พาเลท และการจัดเรียง	10	1		ใบ Label							✓	
3	พนักงาน Forklift สแกน Handheld	10	1	Handheld								✓	
4	พนักงาน Forklift บันทึกเอกสารรับท้ายไลน์	15	1		เอกสารรับท้ายไลน์							✓	
5	พนักงาน Forklift ดึงสินค้าลงจากท้ายไลน์	21	52	Counter Balance Forklift								✓	
6	พนักงาน Forklift เคลื่อนย้ายสินค้าไปยังจุดจัดวาง	21	46	Counter Balance Forklift								✓	
7	พนักงาน Forklift วางสินค้า	3	1	Counter Balance Forklift								✓	
8	พนักงาน Forklift ขับรถยกจาก Rack ไปท้ายไลน์	30	59	Counter Balance Forklift								✓	
รวม		115	175										

ภาพที่ 4 แสดงตารางการวิเคราะห์กิจกรรมเพิ่มมูลค่า
ที่มา : ผู้วิจัย

จากภาพที่ 4 พบว่า ไม่มีกิจกรรมที่มีมูลค่าเพิ่ม มีกิจกรรมที่ไม่มีมูลค่าเพิ่มแต่จำเป็นต้องทำ 8 กิจกรรม จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์ ERCS และคิดแนวทางการแก้ไข

แนวคิด ECRS

คือทฤษฎีที่ช่วยลดความสูญเสียจากการที่ต้นทุนเกิดความเสียหาย หรือต้นทุนที่ไม่ได้สร้างผลตอบแทนใด ๆ ให้กับองค์กร นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มผลผลิต และกำไรให้มากขึ้น โดยชื่อของแนวคิดนี้มาจากการใช้ตัวอักษรย่อ 4 ตัวที่มาจากคำว่า Eliminate (การกำจัด) Combine (การรวมกัน) Rearrange (การจัดใหม่) และ Simplify (การทำให้ง่ายขึ้น) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักการ LEAN ซึ่งเป็นหลักการที่สนับสนุนให้มีการบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และลดขั้นตอนการทำงานที่ซ้ำซ้อน จากการวิเคราะห์ ECRS ได้ผลการวิเคราะห์ตามภาพที่ 5

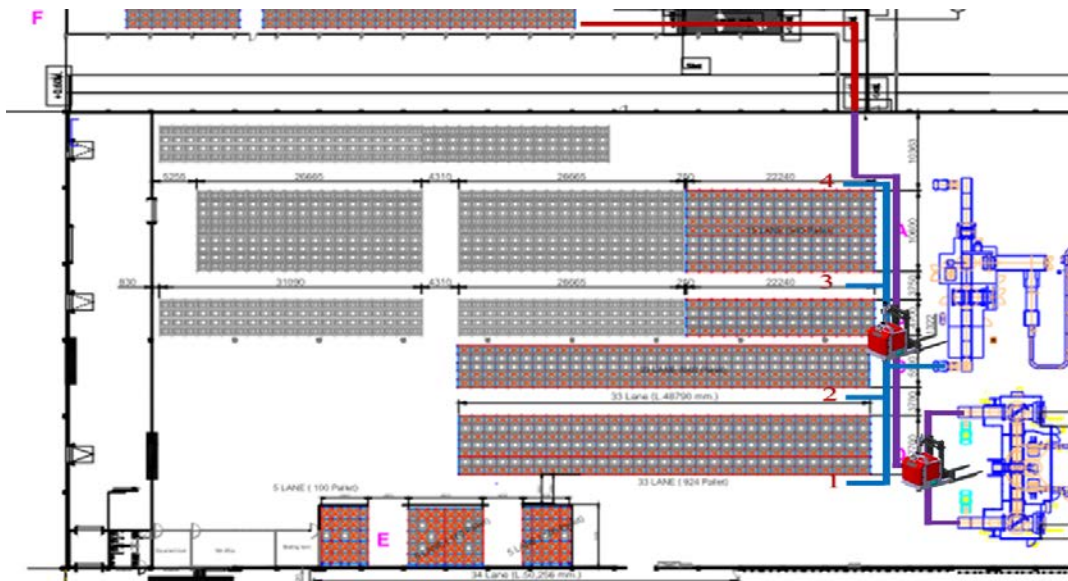
ขั้นตอนการรับสินค้าสำเร็จรูป	(เวลา)	ระยะทาง	อุปกรณ์	เอกสารที่เกี่ยวข้อง	สัญลักษณ์	Value Added	Non Value Added		ERCS					แนวทางการแก้ไข	
	(S)	(m)					NVA	NNVA	E	R	C	S			
รายละเอียดการรับสินค้าสำเร็จรูปจากท้ายไลน์															
พนักงาน Forklift ขับรถยกไปยังท้ายไลน์ผลิต	5	14	Counter Balance Forklift				✓							S	รถกระบะชนิด ในมือ LGV
พนักงาน Forklift ตรวจสอบสภาพสินค้า, ใบ Label, พีเอ็ม, พาเลท และการจัดเรียง	10	1		ใบ Label			✓								
พนักงาน Forklift สแกน Handheld	10	1	Handheld				✓							S	ติดตั้งเครื่องอ่านบาร์โค้ดอัตโนมัติ
พนักงาน Forklift บันทึกเอกสารรับท้ายไลน์	15	1		เอกสารรับท้ายไลน์			✓								
พนักงาน Forklift ดึงสินค้าลงจากท้ายไลน์	21	52	Counter Balance Forklift				✓							S	รถกระบะชนิด ในมือ LGV
พนักงาน Forklift เคลื่อนย้ายสินค้าไปยังจุดจัดวาง	21	46	Counter Balance Forklift				✓							S	รถกระบะชนิด ในมือ LGV
พนักงาน Forklift วางสินค้า	3	1	Counter Balance Forklift				✓							S	รถกระบะชนิด ในมือ LGV
พนักงาน Forklift ขับรถยกจาก Rack ไปท้ายไลน์	30	59	Counter Balance Forklift				✓							S	รถกระบะชนิด ในมือ LGV
รวม	115	175													

ภาพที่ 5 แสดงตารางการวิเคราะห์ ERCS และแนวทางการแก้ไข
ที่มา : ผู้วิจัย

จากภาพที่ 5 พบว่า กิจกรรมเพิ่มคุณค่าและ ERCS จะเห็นได้ว่ามีขั้นตอนที่สามารถทำให้ง่ายขึ้นได้ทั้งหมด 6 ขั้นตอน โดยใช้เทคโนโลยีรหัสบาร์โค้ดไร้สาย (LGV Forklift) และเทคโนโลยีเครื่องอ่านบาร์โค้ดอัตโนมัติ

แนวทางการแก้ไขปัญห

จากการวิเคราะห์ กิจกรรมเพิ่มคุณค่าและ ERCS จะเห็นได้ว่ามีขั้นตอนที่สามารถทำให้ง่ายขึ้นได้ทั้งหมด 6 ขั้นตอน โดยใช้เทคโนโลยีรถโฟล์คลิฟท์ระบบอัตโนมัติ (LGV Forklift) ผู้วิจัยได้การศึกษาและลงพื้นที่เก็บข้อมูลกระบวนการทำงานและเส้นทางในการทำงาน จึงนำข้อมูลโครงสร้างอาคารจัดเก็บสินค้าสำเร็จรูปมาออกแบบเส้นทางการเดินรถของรถยกระบบอัตโนมัติ จากนั้นจึงหาข้อมูลเกี่ยวกับรถยกระบบอัตโนมัติในเรื่องของความเร็วที่ใช้ น้ำหนักรถ ความสามารถในการยกสัมภาระ และราคาการออกแบบเส้นทางการเดินรถของรถยกระบบอัตโนมัติ ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 การออกแบบเส้นทางการเดินรถของรถยกระบบอัตโนมัติ
ที่มา : ผู้วิจัย

หลังจากที่ผู้ศึกษาออกแบบเส้นทางการเดินรถของรถยกระบบอัตโนมัติเรียบร้อยแล้ว ผู้ศึกษาจึงเข้าไปยังพื้นที่ปฏิบัติงานอีกครั้งเพื่อทำการวัดระยะทางของเส้นทางตามทีออกแบบไว้ เนื่องจากต้องนำตัวเลขระยะทางมาวิเคราะห์ร่วมกับความเร็วของรถยกที่ใช้เดินทางในแต่ละเส้นทางว่าใช้ระยะเวลามากกว่าหรือน้อยกว่าความเร็วสูงสุดของไลน์การผลิต เพื่อให้มั่นใจว่าการใช้รถยกระบบอัตโนมัติจะไม่ทำให้เกิดปัญหาการรับสินค้าสำเร็จรูปไม่ทันและทำให้เกิดความล่าช้าในการผลิต ซึ่งถือเป็นความเสียหายและมีต้นทุนของความล่าช้าในการผลิตอยู่ที่ 40,000 บาท/นาทิตั้งภาพที่ 7

LGV Name	Color	Distance (m)			
		1	2	3	4
#1		26	14	19	33
#2		93			

ภาพที่ 7 ตารางข้อมูลระยะทางเส้นทางการเดินรถของรถยกระบบอัตโนมัติ
ที่มา : ผู้วิจัย

เมื่อได้ข้อมูลระยะทางเรียบร้อยแล้ว ผู้ศึกษาจึงทำการคำนวณระยะเวลาที่ใช้ในการเดินรถไป-กลับ รวมกับระยะเวลาในการตักพาเลทสินค้าและระยะเวลาในการวางพาเลทสินค้า มาเปรียบเทียบกับระยะเวลาในการทำงานของไลน์การผลิต ได้ผลลัพธ์คือ ใช้รถยกระบบอัตโนมัติทั้งหมดจำนวน 2 คัน ที่ความเร็ว 7 กิโลเมตรต่อชั่วโมง (2.22 เมตรต่อวินาที) ดังภาพที่ 8

Speed (25 PL/h)	Way No.	LGV Time (Speed : 2.22 m/s)		Result	
		LGV 1	LGV 2	LGV 1	LGV 2
165	1	48.42	108.78	Yes	Yes
	2	37.61		Yes	
	3	42.12		Yes	
	4	54.73		Yes	

ภาพที่ 8 การเปรียบเทียบระยะเวลาในการทำงานของไลน์ผลิตกับระยะเวลาที่ใช้ในการเดินรถไป-กลับ รวมกับระยะเวลาของการตักและวางพาเลทสินค้า
ที่มา : ผู้วิจัย

การคิดระยะคืนทุน

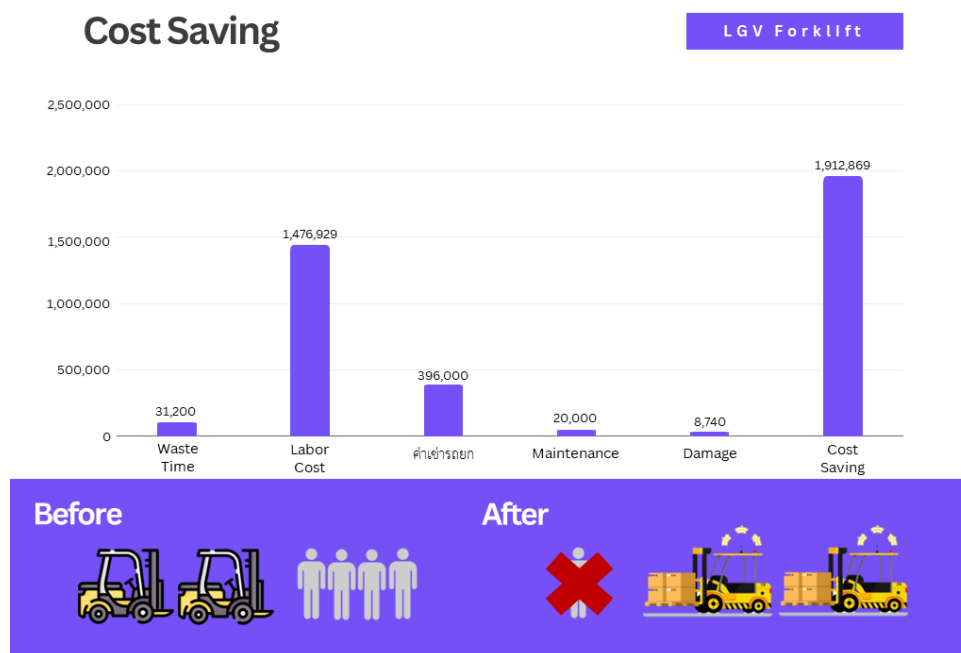
จากการคิดระยะคืนทุน พบว่า มีค่าใช้จ่ายก่อนการดำเนินโครงการ 2,296,282 บาท ค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการ 1,923,413 บาท และค่าใช้จ่ายของโครงการ 900,000 บาท ระยะคืนทุนจึงเท่ากับ ค่าใช้จ่ายของโครงการ หาดด้วยค่าใช้จ่ายก่อนการดำเนินโครงการ ลบกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการ หรือ $(1,923,413 + 900,000) / (1,912,869) = 1.48$ ปี ดังภาพที่ 9

No	Description	Project Investment	Expense before project	Expense after project	Saving/Year
1	ค่าเช่า LGV Forklift			1,560,000	
2	ค่าติดตั้งระบบ	900,000			
3	ค่าเช่า Forklift 2 คัน		396,000		396,000
4	Energy Cost		105,071	105,071	-
5	Labor cost (4 คน)		1,476,929		1,476,929
6	Insurance Cost 2 MC		258,342	258,342	-
9	Maintenance Cost		20,000		
10	Waste Time		31,200		31,200
11	Damage		8,740		8,740
Total		900,000	2,296,282	1,923,413	1,912,869
Pay back Period /Year					1.48

ภาพที่ 9 รายละเอียดค่าใช้จ่ายของการลงทุน
ที่มา : ผู้วิจัย

สรุปผลจากการปรับปรุงกระบวนการทำงานให้ง่ายขึ้นด้วยการนำเทคโนโลยีระบบอัตโนมัติเข้ามาใช้ในกระบวนการรับสินค้าสำเร็จรูป สามารถลดต้นทุนในการทำงานได้ ดังนี้

1. ระยะเวลาในการทำงานลดลง 188 ชั่วโมงต่อปี คิดเป็นเงิน 31,200 บาทต่อปี
 2. ผู้ปฏิบัติงานลดลง 4 คน คิดเป็นเงิน 1,476,929 บาทต่อปี
 3. ค่าเช่ารถยกลดลง 2 คัน คิดเป็นเงิน 396,000 บาทต่อปี
 4. ค่าบำรุงรักษารถยก 20,000 บาทต่อปี
 5. ค่าสินค้าเสียหาย 8,740 บาทต่อปี
- รวมค่าใช้จ่ายที่ลดลง 1,912,869 บาทต่อปี

ภาพที่ 10 ต้นทุนที่ลดลงของโครงการ

ที่มา : ผู้วิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ศึกษาสามารถใช้แผนภูมิกระบวนการไหล (Flow Process Chart) และแผนภูมิพาเรโต มาวิเคราะห์มูลค่าของกิจกรรมโดยใช้แนวคิดลีน (Lean) กิจกรรมที่ก่อให้เกิดคุณค่า (Value Added : VA) และกิจกรรมที่ไม่เพิ่มคุณค่า (Non Value Added : NVA) รวมถึงกิจกรรมที่จำเป็นต้องปฏิบัติ (Necessary) และไม่จำเป็นต้องปฏิบัติ (Unnecessary) โดยพิจารณาว่ากิจกรรมนั้นเพิ่มคุณค่าให้กับสินค้าที่ส่งมอบให้ลูกค้าหรือไม่ สามารถส่งมอบคุณค่าให้กับลูกค้าได้อย่างครบถ้วนและตรงตามความต้องการของลูกค้าหรือไม่ เพื่อจำแนกขั้นตอนที่เป็นความสูญเสียและไม่จำเป็นออกจากกระบวนการหรือหาวิธีปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น จากนั้นวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิต และประยุกต์ใช้หลักการ ECRS เป็นหลักการที่สนับสนุนให้มีการบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และลดขั้นตอนการทำงานที่ซ้ำซ้อน ดังนั้น งานวิจัยนี้เป็น

จุดเริ่มต้นของบริษัทรณศึกษาที่จะนำไปสู่การทำงานเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพกระบวนการผลิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชญา จันทนา และวัชรพจน์ ทรัพย์สงวนบุญ (2563)

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษากระบวนการรับ จัดเก็บ สินค้าสำเร็จรูปนั้น พบว่ามีรายละเอียดขั้นตอนการทำงานค่อนข้างมาก ในการศึกษากระบวนการไหลของงานจึงมีความซับซ้อน
2. กระบวนการทำงานมีการเชื่อมโยงกับแผนกอื่น เช่น ฝ่ายผลิต รถขนส่ง ซัพพลายเออร์ เป็นต้น จำเป็นต้องมีระบบการสื่อสารในการทำงานที่มีประสิทธิภาพ
3. ผู้วิจัยนำเสนอเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพื่อให้ขั้นตอนการทำงานลดลงหรือลดความซับซ้อนในการทำงานได้ดียิ่งขึ้น ลดต้นทุนค่าใช้จ่ายของรถยนต์ เช่น ค่าเชื้อเพลิง ค่าพนักงานขับรถ ค่าบำรุงรักษา เป็นต้น และลดช่วงเวลารอคอย ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการผลิต และความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงพนักงานสามารถลดต้นทุนในระยะยาว และเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ
4. การศึกษาเพิ่มเติมในอนาคต อาจรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม จากการสัมภาษณ์พนักงานทั้งภายในแผนกและแผนกที่เกี่ยวข้อง และซัพพลายเออร์ เพื่อให้ทราบถึงปัญหาในการทำงานของกระบวนการรับ จัดเก็บ สินค้าสำเร็จรูป รวมถึงประยุกต์ใช้แผนผังธารคุณค่า (Value Stream Mapping) เพื่อวิเคราะห์กระบวนการ และเข้าใจภาพรวมของกระบวนการจากมุมมองของลูกค้ามากยิ่งขึ้น เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่องค์กรมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กิตติวัฒน์ สิริเกษมสุข. (2565). การศึกษาการทำงานอุตสาหกรรมเพื่อการผลิตแบบลีน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บาร์นเดจ. (2566). **อ็อปเทค ตลาดชาพร้อมดื่ม 13,299 ล้าน ทำไม่ถึงเติบโต 22%**. สืบค้น เมษายน 12, 2566 จาก <http://barndage.com/article/34154>
- ประจวบ กล่อมจิตร. (2557). **เทคนิคการเพิ่มผลผลิตในองค์กร : หลักการและตัวอย่างการปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- _____. (2565). **โลจิสติกส์ – โซ่อุปทาน : การออกแบบและจัดการเบื้องต้น** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- วิชาญ จันทนา และวัชรพจน์ ทรัพย์สงวนบุญ (2563). การปรับปรุงประสิทธิภาพกระบวนการผลิตเซรามิก: กรณีศึกษาโรงงานในจังหวัดสมุทรปราการ. **วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**, 37(2), 58-83.
- ศูนย์สารสนเทศการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2563). **ตลาดชาและผลิตภัณฑ์ชาของไทย**. สืบค้น เมษายน 12, 2566 จาก <https://api.dtn.go.th/files/v3/5f48d4a1ef414051e32f1a8e/download>.
- สุริยะ เลิศวัฒนะพงษ์ชัย. (2562). **แปลงร่างธุรกิจด้วยลีน**. กรุงเทพฯ: พีเอ็มจี. เบรกรูธ เมเนจเม้นท์
- Akkharapathomphon, A. (2009). **Waste Reduction by using ECRS**. Retrieved on March 14, 2023 from <https://cpico.wordpress.com/2009/11/29/%e0%b8%81%e0 %b8%b2>
- Kato, I., & Smalley, A. (2011). **Toyota Kaizen Method: Six Steps to Improvement**. Now York: Productivity Press.
- Meyers, F.E., & Stewart, J.R. (2002). **Motion and Time Study for Lean Manufacturing** (3rd ed.) Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Warawonghiran, K. (2016). **Process Efficiency Improvement for automotive parts production line**. Master of Science Program Thesis in Logistics and Supply Chain Management Program Faculty of Logistics Burapha University.

การศึกษาตำรับยาสมุนไพรในการรักษาอาการปวดประจำเดือน
ในศาสตร์การแพทย์แผนไทย
Study of herbal Pharmacopoeia for dysmenorrhea treatment
Thai traditional medicine

วรรณิ พรหมดำว¹, แสงสิทธิ์ กฤษณ², อนงค์นุช ทุมปัด³, สลิลทิพย์ ต้นปัน⁴ และณัฐธินิย์ ออาจหาญ⁵

¹⁻⁴ อาจารย์ประจำสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์

⁵ นักศึกษาวิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Corresponding Author: wannee.pr@ssru.ac.th

Received: March 9, 2023. Revised: April 18, 2023. Accepted: April 30, 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาตำรับยาสมุนไพรในการรักษาอาการปวดประจำเดือน และวิเคราะห์รสยาสมุนไพรในแต่ละตำรับ ซึ่งค้นคว้าในหนังสือแพทย์ศาสตร์สงเคราะห์ (ภูมิปัญญาทางการแพทย์และมรดกทางวรรณกรรมของชาติ) โดยสังเคราะห์คำไทยโบราณที่เกี่ยวกับคำว่าประจำเดือน และได้รวบรวมนำคำที่ได้มาใช้เป็นคำสืบค้นตำรับยาสมุนไพรในการรักษาอาการปวดประจำเดือน แล้วนำมาวิเคราะห์จัดเรียงและแบ่งแยกตำรับยาสมุนไพรตามกลุ่มอาการปวดประจำเดือน และประจำเดือนมาไม่ปกติ ผลการศึกษาพบว่า สมุนไพรที่นำมาใช้ในการรักษาอาการปวดประจำเดือนมากที่สุด คือ สะค้าน และข้าพหู จำนวน 13 ตำรับ รองลงมา คือ รากเจตมูลเพลิง ขิงแห้ง พริกไทย และดีปลี มีจำนวน 12 ตำรับ เมื่อวิเคราะห์รสยาพบว่า รสขม เป็นรสที่ใช้รักษากลุ่มอาการปวดประจำเดือนมากที่สุด นอกจากนี้ มี ขิง เป็นสมุนไพรที่นำมาใช้ในตำรับยารักษากลุ่มอาการประจำเดือนมาไม่ปกติมากที่สุด ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 42 ตำรับ และรองลงมาคือ ดีปลี ซึ่งมีจำนวน 36 ตำรับ เมื่อวิเคราะห์รสยาพบว่า รสเผ็ดร้อน เป็นรสที่ใช้รักษากลุ่มอาการประจำเดือนมาไม่ปกติมากที่สุด จะเห็นได้ว่า ในศาสตร์การแพทย์แผนไทย มีการใช้ตำรับยาที่มีรสขม มารักษาอาการปวดประจำเดือน ที่มีสรรพคุณเป็นยาบำรุงโลหิตและดี แก่โลหิตพิการ และใช้ตำรับยาที่มีรสเผ็ดร้อน มาช่วยขับประจำเดือนที่คั่งค้าง ช่วยขับลม บรรเทาอาการท้องอืดท้องเฟ้อจึงเป็นรสที่นิยมนำมาใช้ในกลุ่มอาการประจำเดือนมาไม่ปกติ

คำสำคัญ : ตำรับยาสมุนไพร, อาการปวดประจำเดือน, ศาสตร์การแพทย์แผนไทย, ภูมิปัญญาไทย

Abstract

This research was to study traditional herbal remedies for treating menstrual pain and analyze the taste of each remedy. The study gathered information from ancient Thai medical texts (Medical wisdom and literary heritage of the nation) by synthesizing ancient Thai words related to the menstrual pain. The remedies were then analyzed, classified, and grouped

based on their effectiveness for different types of menstrual pain and irregularities. The results showed that the most commonly used herbs for treating menstrual pain were sa-khan and cha-phlu, with a total of 13 remedies. The second most commonly used herbs were jatamansi, dried ginger, black pepper, and dill, with a total of 12 remedies. In terms of taste, bitter was the most commonly used taste for treating menstrual pain, followed by ginger, which was the most commonly used herb for treating irregular menstrual cycles, with a total of 42 remedies. Dill was the second most commonly used herb for treating irregular menstrual cycles, with a total of 36 remedies. The spicy taste was found to be the most commonly used taste for treating delayed menstruation, and it was used to help promote blood circulation and alleviate bloating. It can be seen that in Thai traditional medicine, bitter-tasting remedies are used to treat menstrual pain because they are believed to nourish the blood and correct blood deficiency, while spicy-tasting remedies are used to promote menstrual flow and alleviate abdominal discomfort.

Keywords: Herbal pharmacopoeia, Dysmenorrhea, Thai Traditional Medicine, Thai wisdom

บทนำ

เมื่อเริ่มมีประจำเดือนผู้หญิงส่วนใหญ่จะมีอาการปวดท้องขณะมีประจำเดือน ซึ่งอาการแตกต่างกัน บางคนไม่มีอาการ สำหรับบางคนมีอาการปวดประจำเดือนไม่มาก คือ ปวดพอรู้สึกรำคาญ รู้สึกไม่สบายตัว ไม่ต้องทานยาอาการก็หายไปเอง (สร้อย อนุสรณ์ธีรกุล และคณะ, 2542) แต่ผู้หญิงบางรายมีอาการปวดท้องมาก ขณะมีประจำเดือนทุกครั้ง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานประจำวัน และการทำงานได้ไม่เต็มที่ นอกจากอาการปวดท้องน้อยแล้ว อาการอื่น ๆ ที่มักพบร่วมด้วย ได้แก่ อาการปวดร้าวไปที่ต้นขา และหลัง คลื่นไส้ ปวดศีรษะ เวียนศีรษะ ถ่ายเหลว อ่อนเพลีย รวมถึงนอนไม่หลับ (Lefebvre, 2018) ปัจจุบันมีการบรรเทาอาการปวดประจำเดือนหลายวิธี ซึ่งการรักษาอาการข้างเคียงของการมีประจำเดือน อาจแบ่งเป็นการรักษาทั่วไป เช่น การปฏิบัติตัวเพื่อลดอาการ การใช้ยา และการทำจิตบำบัด แต่เนื่องจากไม่ทราบสาเหตุที่แน่นอนของอาการข้างเคียงของการมีประจำเดือน จึงไม่มีการรักษาที่เฉพาะเจาะจง (นเรศ สุขเจริญ และคณะ, 2547) จากการศึกษาพบว่าสตรีส่วนใหญ่ใช้วิธีการรักษาอาการข้างเคียงของการมีประจำเดือนโดยการใช้ยา ได้แก่ ยา Mefenamic acid หรือยาที่คนทั่วไปรู้จักกันในชื่อการค้าว่า พอนสแตน (Ponstan) ใช้เพื่อบรรเทาอาการปวดท้องประจำเดือน (Dysmenorrhea) ทั้งก่อนมีประจำเดือนหรือระหว่างการมีประจำเดือน แต่จะมีผลข้างเคียงคือ อาจทำให้เกิดโรคแผลเพ็ปติก (Peptic ulcer) กระเพาะอาหารอักเสบ (Gastritis) หรือกระเพาะอาหารทะลุ (สุรเกียรติ์ อาชานานุภาพ, 2551) ซึ่งการใช้ยารักษาอาการข้างเคียงของการมีประจำเดือนบ่อยครั้งจะส่งผลเสียต่อสุขภาพ ในศาสตร์การแพทย์แผนไทย จะรักษาโดยการประคบสมุนไพร การพอกท้อง และการกินยาสมุนไพร ซึ่งประสะไพลเป็นหนึ่งในตำรับยาไทยที่มีสรรพคุณช่วยบำรุงโลหิต แก้ระดูไม่ปกติ จุกเสียด แก้ปวดประจำเดือน และช่วยให้ประจำเดือนมาสม่ำเสมอ จากการศึกษาทางพิษวิทยาของไพลพบว่า ยาประสะไพลสกัดด้วยเฮกเซน ในขนาด 25 ไมโครกรัม สามารถลดการอักเสบในการทดสอบในหลอดทดลองได้ โดยการยับยั้งการทำงานของเอนไซม์ cyclooxygenase (COX) ซึ่งเป็นเอนไซม์ที่ใช้ในการสร้างสารที่ทำให้เกิดการ

อักเสบ โดยสามารถยับยั้งได้ทั้งชนิด COX-1 และ COX-2 มีค่าการยับยั้งเท่ากับ 64.43 และ 84.50 เปอร์เซ็นต์ตามลำดับ (สมศักดิ์ นวลแก้ว, 2543)

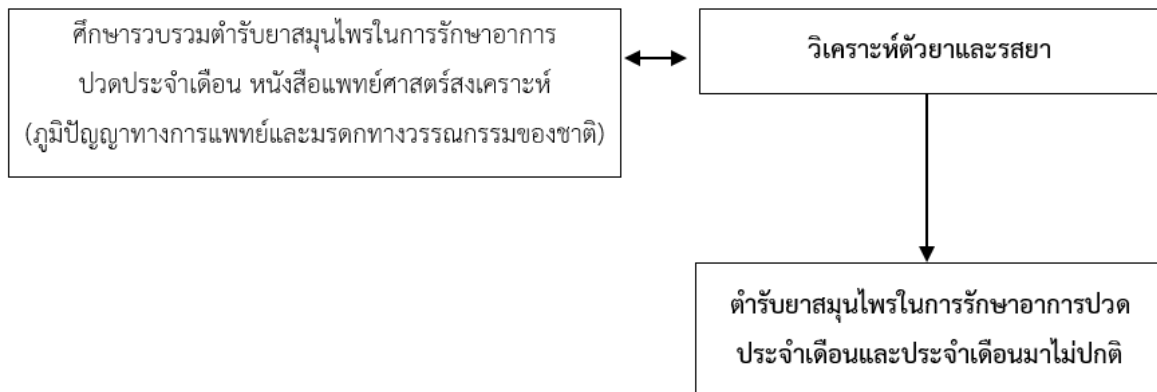
จากที่กล่าวมาจะพบว่าปัญหาอาการปวดประจำเดือน ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน และการทำงานในแต่ละวันได้ไม่เต็มที่ โดยในหนังสือแพทยศาสตร์สงเคราะห์ (ภูมิปัญญาทางการแพทย์และมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ) ได้มีการกล่าวถึงตำรับยาสมุนไพรที่ใช้ในการรักษาอาการปวดประจำเดือนไว้มากมาย ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีใครนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาตำรับยาสมุนไพรที่ใช้ในการรักษาอาการปวดประจำเดือนในหนังสือแพทยศาสตร์สงเคราะห์ (ภูมิปัญญาทางการแพทย์และมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ) ว่าตำรับยาใดบ้างที่ช่วยรักษาอาการปวดประจำเดือนได้ เพื่อที่จะนำมาประยุกต์ใช้ และเผยแพร่ให้เป็นที่ปรากฏในสังคมยุคปัจจุบัน และให้ความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังช่วยส่งเสริมการใช้ยาไทย ดังคำกล่าวที่ว่า “เจ็บป่วยคราใด ใช้ยาไทยก่อนไปพบแพทย์”

ดังนั้น การศึกษาตำรับยาสมุนไพรในการรักษาอาการปวดประจำเดือน เป็นอีกทางเลือกหนึ่ง ในการเลือกใช้ตำรับยาไทยเพื่อช่วยบรรเทาอาการข้างเคียงของการมีประจำเดือนได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาตำรับยาสมุนไพรในการรักษาอาการปวดประจำเดือน ในหนังสือแพทยศาสตร์สงเคราะห์ (ภูมิปัญญาทางการแพทย์และมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ)
2. เพื่อวิเคราะห์ตัวยาและรสรยาสมุนไพรในแต่ละตำรับ ในกลุ่มอาการปวดประจำเดือนและประจำเดือนมาไม่ปกติ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา: ผู้วิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

อาการปวดประจำเดือน

การปวดประจำเดือน หมายถึง การปวดท้องประจำเดือนที่สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือการปวดประจำเดือน ชนิดปฐมภูมิ (primary dysmenorrhea) เป็นอาการปวดชนิดที่ไม่พบว่ามีพยาธิสภาพที่มดลูกและรังไข่ร่วมด้วย มักพบอาการ 6-24 เดือนหลังมีประจำเดือนครั้งแรก (menarche) และการปวดประจำเดือนชนิดทุติยภูมิ (secondary dysmenorrhea) เป็นอาการปวดประจำเดือนที่พบว่ามีพยาธิสภาพในอุ้งเชิงกรานร่วมด้วยโดยมักพบอาการหลังจากมีประจำเดือนครั้งแรก มากกว่า 2 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่มักพบหลังอายุ 25 ปี (เบญจมาภรณ์ บุตรศรีภูมิ และยุวดี วิทย์พันธ์, 2562) ซึ่งการมีประจำเดือนเป็นการแสดงถึงความสามารถในการทำงานของระบบสืบพันธุ์ ร่วมกับระบบต่อมไร้ท่อที่ควบคุมการทำงานของระบบสืบพันธุ์สำหรับผู้หญิงที่อยู่ในกลุ่มอาการก่อนมีประจำเดือน จะมีอาการข้างเคียงของการมีประจำเดือนทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจเกิดขึ้นก่อนมีประจำเดือน ซึ่งอาจจะมีอาการเพียงอย่างเดียวหรือหลายอย่างร่วมกันก็ได้ อาการเหล่านี้จะเกิดขึ้นประมาณ 7-10 วันก่อนมีประจำเดือน คือ ระยะลูเทียล (Luteal phase) ของรอบประจำเดือน และอาการจะหายไปเมื่อสิ้นสุดการมีประจำเดือนในรอบนั้น ๆ โดยจะมีอาการเกิดขึ้นซ้ำ ๆ ในรอบประจำเดือนอื่น ๆ อาการที่เกิดขึ้นนี้ มีความรุนแรงในระดับที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต บางรายอาจมีอาการรุนแรงจนเป็นสาเหตุให้เกิดผลเสียต่อกิจวัตรประจำวัน และการทำงาน หรือเป็นผลเสียต่อความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและบุคคลอื่นในสังคม (นเรศร สุขเจริญ และคณะ, 2547) ผู้หญิงที่มีอาการปวดประจำเดือน มักจะมีอาการปวดเกิดขึ้นก่อนที่จะมีเลือดประจำเดือนออกมาประมาณ 1 - 2 ชั่วโมง หรือเกิดขึ้นในระหว่างที่มีเลือดออกก็ได้โดยทั่วไปมักจะมีอาการปวดอยู่ประมาณ 48-72 ชั่วโมง โดยจะมีอาการปวดบีบ ๆ บริเวณท้องน้อยตรงกลาง อาจจะมีอาการปวดร้าวกระจายไปบริเวณหลัง (Lumbosacral region) หรือปวดร้าวลงขา (สร้อย อนุสรณ์ธีรกุล และคณะ, 2542)

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประจำเดือนทางแพทย์แผนไทย

คัมภีร์ทางการแพทย์แผนไทย กล่าวว่า สตรีต่างจากบุรุษ 2 ประการ คือ มีต่อมเลือด หมายถึงมดลูก และมีน้ำนมสำหรับเลี้ยงบุตร เมื่อถึงเวลาที่มีประจำเดือนมา บางคนก็มีอาการผิดปกติ หากมีความผิดปกตินั้นซ้ำ ๆ เหมือนเดิมทุกเดือน กล่าวคือ ลมกองใดกระทำโทษก็กระทำเช่นนั้นทุกเดือน เรียก ระดูปกติโทษ และหากกระทำโทษแตกต่างกันไม่ซ้ำกัน ร้ายแรงบ้าง เล็กน้อยบ้าง เรียกว่า ระดูทุจจริตโทษ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) ซึ่งลักษณะของโลหิตปกติโทษตามคัมภีร์นั้น มี 5 ประการ ได้แก่ 1. โลหิตระดูอันเกิดมาแต่หัวใจ เมื่อใกล้จะมีระดูมานั้น มีอาการให้คลั่งเพ้อ เจรจาด้วยผีให้อนสะดุ้งหวาดผวา มักซึ่งโกรธไปต่าง ๆ ครั้นมีระดูออกมาแล้ว อาการนั้นก็หายไป 2. โลหิตระดูอันเกิดแต่ขั้วติ เมื่อใกล้จะมีระดูมานั้น ให้มีอาการเป็นไข้ ให้คลั่งไคล้ ละเมอเพ้อพอก เจรจา ด้วยผีให้อนสะดุ้งหวาดไป ครั้นมีระดูออกมาแล้ว อาการนั้นก็หายไป 3. โลหิตระดูอันเกิดแต่ผิวหนัง เมื่อใกล้จะมีระดูมานั้น ให้มีอาการร้อนผิวเนื้อผิวหนัง และแดงดังผลตำลึงสุก บางทีให้ผุดขึ้นทั้งตัวดังยอหด และฟกเป็นดังไขรากสาต เป็นอยู่ 2 วัน 3 วัน ครั้นมีระดูมาแล้ว อาการนั้นก็หายไป 4. โลหิตระดูอันบังเกิดแต่เส้นเอ็น เมื่อใกล้จะมีระดูมานั้น ให้เป็นดุจดั่งไขจับ ให้สะบัดร้อนสะบัดหนาว ปวดศีรษะมาก ครั้นพอมีระดูออกมาแล้ว อาการก็หายไป 5. โลหิตระดูอันเกิดแต่กระดูก เมื่อใกล้จะมีระดูมานั้น ให้เมื่อยขบไปทุกข้อดังจะขาดออกจากกัน ให้เจ็บบั่นแอสันหลังมาก มักบิดเกียดคร้านบ่อย ๆ ครั้นมีระดูออกมาแล้วก็หายไป (มูลนิธิฟื้นฟูส่งเสริมการแพทย์ไทยเดิมฯ, 2555) ประสะไพลเป็นหนึ่งในตำรับยาไทย ที่มีสรรพคุณบรรเทาอาการปวดประจำเดือน แก่ระดูมาไม่สม่ำเสมอหรือมาน้อยกว่าปกติ ขับ

น้ำคาวปลาในสตรีหลังคลอดบุตร รับประทานครั้งละ 1-2 แคปซูล วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร ซึ่งห้ามใช้ในหญิง
ตกเลือดหลังคลอด หญิงตั้งครรภ์ และผู้ที่มิใช่ ห้ามใช้ในหญิงที่มีระดูมากกว่าปกติ เพราะจะทำให้มีการขับระดู
ออกมามากขึ้น และควรระวังการใช้อย่างต่อเนื่องในผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของ ตับ ไต (คณะกรรมการ
แห่งชาติด้านยา, 2551)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Descriptive research) มุ่งศึกษาดำรับยาสมุนไพรในการ
รักษาอาการปวดประจำเดือน ในตำราแพทยศาสตร์สงเคราะห์ เพื่อที่จะนำตำรับยาดังกล่าวมาเผยแพร่ให้เป็น
ที่ปรากฏในสังคมยุคปัจจุบัน และสามารถนำตำรับดังกล่าวไปศึกษาต่อยอดได้

แหล่งข้อมูล

1. กลุ่มตำรา ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาและสำรวจเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือแพทยศาสตร์
สงเคราะห์ (ภูมิปัญญาทางการแพทย์และมรดกทางวรรณกรรมของชาติ)
2. กลุ่มข้อมูล และเกณฑ์ในการคัดเลือกข้อมูล กลุ่มข้อมูล ได้แก่ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับประจำเดือนของ
แต่ละคัมภีร์ในเล่มตำราแพทยศาสตร์สงเคราะห์ (ภูมิปัญญาทางการแพทย์และมรดกทางวรรณกรรมของชาติ)
ซึ่งใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกข้อมูล ดังนี้

- 2.1) คำไทยที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับคำว่าประจำเดือน
- 2.2) สรรพคุณของตำรับยา ที่เกี่ยวข้องกับอาการปวดประจำเดือน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. สมุดบันทึกข้อมูล, เอกสารบันทึกข้อมูล
2. โน้ตบุ๊ก

การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

ในขั้นตอนการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการควบคู่กับการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินผล ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการอ่านและวิเคราะห์เนื้อหาในแต่ละคัมภีร์ โดยศึกษาข้อมูล
จากหนังสือแพทยศาสตร์สงเคราะห์ เพื่อสังเคราะห์คำไทยโบราณที่เกี่ยวกับคำว่าประจำเดือน
2. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้รวบรวมคำที่ได้มาใช้เป็นคำสืบค้นตำรับยาสมุนไพรในการรักษา
อาการปวดประจำเดือน ว่าได้กี่ตำรับและอยู่ในคัมภีร์ใดบ้าง

จัดเรียงและแบ่งแยกตำรับยาสมุนไพรตามกลุ่มอาการปวดประจำเดือน และประจำเดือนมาไม่ปกติ
ในหนังสือแพทยศาสตร์สงเคราะห์ (ภูมิปัญญาทางการแพทย์และมรดกทางวรรณกรรมของชาติ) จากนั้น
วิเคราะห์ตัวยาและรสรยาในแต่ละกลุ่มอาการว่าส่วนใหญ่ใช้ตัวยาชชนิดใด และรสรยาใดมากที่สุด

3. ประเมินผลข้อมูล

สรุปผลการศึกษาที่ได้ในแต่ละกลุ่มอาการว่าส่วนใหญ่ใช้ตัวยาชชนิดใด และรสรยาใดมากที่สุด เพื่อที่จะ
นำตำรับเหล่านั้นมาเผยแพร่และต่อยอดให้สังคมไทยในยุคปัจจุบันได้รู้จัก และเป็นที่ยอมรับ

ผลการวิจัย

1. การศึกษาดำรับยาที่เกี่ยวข้องกับประจำเดือนในหนังสือแพทยศาสตร์สงเคราะห์ (ภูมิปัญญาทางการแพทย์และมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ)

จากการศึกษารวบรวมตำรับยาที่เกี่ยวข้องกับประจำเดือนในหนังสือแพทยศาสตร์สงเคราะห์ (ภูมิปัญญาทางการแพทย์และมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ) ซึ่งพบในคัมภีร์มหาโชติรัตน์ โดยคัดกรองตำรับยาจากคำหลักและคำกรอง พบว่า มีคำหลักทั้งหมด 7 คำ ได้แก่ ฤดูโลหิต โลหิตระดู ต่อมโลหิตแห่งหญิง โลหิตระดูขัด ฤดูขัด ฤดูไม่สะดวก และต่อมระดู พบคำกรองทั้งหมด 13 คำ ได้แก่ โลหิตหญิงชาติ หทัยวัดฤก้าเดา ปิดตั้งชาติ มังสังชาติ นหารูชาติ อัญฐิชาติ โลหิตปัจจุบัน มารโลหิต โลหิตกรัง พิชโลหิตคัปปัง โลหิตร้าง โลหิตเนา และโลหิตร้าย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การคัดกรองคำหลัก และคำกรอง

คำหลัก	คำกรอง
ฤดูโลหิต	โลหิตหญิงชาติ
โลหิตระดู	หทัยวัดฤก้าเดา
ต่อมโลหิตแห่งหญิง	ปิดตั้งชาติ
โลหิตระดูขัด	มังสังชาติ
ฤดูขัด	นหารูชาติ
ฤดูไม่สะดวก	อัญฐิชาติ
ต่อมระดู	โลหิตปัจจุบัน
	มารโลหิต
	โลหิตกรัง
	พิชโลหิตคัปปัง
	โลหิตร้าง
	โลหิตเนา
	โลหิตร้าย

จากคำหลักและคำกรอง ที่ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมตำรับยาที่เกี่ยวข้องกับประจำเดือนในหนังสือแพทยศาสตร์สงเคราะห์ (ภูมิปัญญาทางการแพทย์และมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ) ซึ่งพบในคัมภีร์มหาโชติรัตน์ โดยรวบรวมได้ทั้งหมด 72 ตำรับ ซึ่งแบ่งตำรับยาตามกลุ่มอาการได้ 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 กลุ่มอาการประจำเดือนมาไม่ปกติ มีจำนวน 63 ตำรับ 22 ขนาน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มอาการปวดประจำเดือน มีจำนวน 9 ตำรับ 12 ขนาน

โดยแบ่งแยกย่อย ดังตาราง ที่ 2

ตารางที่ 2 ตำรับยาที่เกี่ยวข้องกับประจำเดือน

กลุ่มที่ 1 กลุ่มอาการประจำเดือนมาไม่ปกติ	กลุ่มที่ 2 กลุ่มอาการปวดประจำเดือน
ตำรับที่ 1 : ยาบำรุงไฟธาตุ	ตำรับที่ 1 : ยาชื่อฤทธาจร
ตำรับที่ 2 : ยาบำรุงโลหิต ขนานที่ 1	ตำรับที่ 2 : ยาชื่อบรรณาภิ
ตำรับที่ 3 : ยาแก้โลหิตเน่าโลหิตร้าย	ตำรับที่ 3 : ยาชื่อเทพนิมิตร
ตำรับที่ 4 : ยาสังขแพทย์(น้อย)	ตำรับที่ 4 : ยาชื่อจิตรเกสร
ตำรับที่ 5 : ยาสังขแพทย์(ใหญ่)	ตำรับที่ 5 : ยาชื่อขจรทิพรศ
ตำรับที่ 6 : ยาชื่อสังขวิชัย	ตำรับที่ 6 : แก้โลหิตอันเกิดแต่ในกองอาโปธาตุ
ตำรับที่ 7 : ยาต้มชื่อเบญจขันธ์ (น้อย)	ตำรับที่ 7 : แก้โลหิตอันเกิดแต่ในกองเตโชธาตุ
ตำรับที่ 8 : ยาต้มชื่อเบญจขันธ์ (ใหญ่)	ตำรับที่ 8 : แก้โลหิตอันเกิดแต่ในกองวาโยธาตุ
ตำรับที่ 9 : ยาแก้โลหิตดีขึ้น	ตำรับที่ 9 : แก้โลหิตอันเกิดแต่กองปถวีธาตุ
ตำรับที่ 10 : ยาผายโลหิต	
ตำรับที่ 11 : ยาผายโลหิตเน่าทั้งปวง	
ตำรับที่ 12 : ยาบำรุงโลหิต ขนานที่ 2	
ตำรับที่ 13 : ยาบำรุงโลหิต ขนานที่ 3	
ตำรับที่ 14 : ยาสุรามฤตย์ (ใหญ่)	
ตำรับที่ 15 : ยาจำเพาะโลหิตให้สะดวก	
ตำรับที่ 16 : ยาต้มรูละโลหิตเน่าร้ายทั้งปวง	
ตำรับที่ 17 : ยาชื่ออินทจรัสสุรามฤตย์	
ตำรับที่ 18 : ยาแก้หญิงมีฤดูไม่สะดวก	
ตำรับที่ 19 : ยาต้มแก้โลหิตอันครั้งมีพิศม์	
ตำรับที่ 20 : ยาแก้โลหิตเน่าร้ายทั้งปวง	
ตำรับที่ 21 : ยาชื่อไฟประไลยกัลป์	
ตำรับที่ 22 : ยาชื่ออินทรชวร	
ตำรับที่ 23 : ยาชื่อตรีภักตร์	
ตำรับที่ 24 : ยาประจุโลหิต	
ตำรับที่ 25 : ยาชื่อมหาขุมมุนธาตุ	
ตำรับที่ 26 : ยาปลูกไฟธาตุ	
ตำรับที่ 27 : ยาแก้โลหิตขึ้นเป็นไตอยู่ในท้อง	
ตำรับที่ 28 : ยาตองขับโลหิต	
ตำรับที่ 29 : ยาขับโลหิต	
ตำรับที่ 30 : ยาแก้โลหิตร้ายทั้งปวงต่าง ๆ	
ตำรับที่ 31 : ยาชื่อมาศคุณ	
ตำรับที่ 32 : ยาผายโลหิตเน่าร้ายทั้งปวง	
ตำรับที่ 33 : ยาประจุโลหิตเน่าร้ายทั้งปวง	

กลุ่มที่ 1 กลุ่มอาการประจำเดือนมาไม่ปกติ	กลุ่มที่ 2 กลุ่มอาการปวดประจำเดือน
ตำรับที่ 34 : ยาชื่อสังข์ไชย	
ตำรับที่ 35 : ยาแก้โลหิตร้าง ชัด	
ตำรับที่ 36 : แก้วพิชโลหิตค้ำคั่ง	
ตำรับที่ 37 : แก้วโลหิตเน่าและโลหิตร้าย	
ตำรับที่ 38 : ยาขับโลหิต	
ตำรับที่ 39 : ยาแก้ฤดูไม่สะดวก	
ตำรับที่ 40 : ยาแก้โลหิตจับหัวใจให้คลั่ง	
ตำรับที่ 41 : ยาชำระโลหิต	
ตำรับที่ 42 : ยาขับโลหิต	
ตำรับที่ 43 : ยาแก้โรคโลหิตสตรีอันขัดฤดู	
ตำรับที่ 44 : ยาแก้โลหิตพิการ	
ตำรับที่ 45 : ยาต้มแก้พิษโลหิตกรังฤดูอันขัดต่าง ๆ	
ตำรับที่ 46 : ยาแก้โลหิตร้ายตกทางโยนี	
ตำรับที่ 47 : ยาพอกท้องน้อยขับโลหิต	
ตำรับที่ 48 : ยาขับโลหิตเน่าร้าย	
ตำรับที่ 49 : ยาชื่อเกสรทิคุณ	
ตำรับที่ 50 : ยาชื่ออุดมโอสธ (น้อย)	
ตำรับที่ 51 : ยาชื่อประทุมเกสร	
ตำรับที่ 52 : ยามหาทิพรศ	
ตำรับที่ 53 : ยาโอสธทิคุณ	
ตำรับที่ 54 : ยาชื่อเทพรังษิต	
ตำรับที่ 55 : ยาชื่อบัณฑิตยพระพรหม	
ตำรับที่ 56 : ยาชื่ออุดมโอสธ (ใหญ่)	
ตำรับที่ 57 : ยาชื่อจักระพรดิ	
ตำรับที่ 58 : ยาชื่อมหิศรนิมิตร	
ตำรับที่ 59 : ยาชื่อมหาทิพรศ	
ตำรับที่ 60 : ยาชื่อแสนคำทิพ	
ตำรับที่ 61 : ยาชื่อประสะคัคเค้า	
ตำรับที่ 62 : ยาชื่อชาติเจริญ	
ตำรับที่ 63 : ยาชื่อปรกติโลหิต	

2. การวิเคราะห์ตำรับยาที่เกี่ยวข้องกับประจำเดือนในหนังสือแพทย์ศาสตร์สงเคราะห์ (ภูมิปัญญาทางการแพทย์และมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ)

2.1 การวิเคราะห์ตัวยา

การวิเคราะห์ตัวยาสมุนไพรในกลุ่มอาการประจำเดือนมาไม่ปกติ พบว่า มีการใช้สมุนไพรทั้งหมด 224 ตัว ซึ่งมีการนำ ชิง มาใช้ในการรักษาอาการประจำเดือนมาไม่ปกติมากที่สุด จำนวน 42 ตำรับ รองลงมาคือ ดีปลี จำนวน 36 ตำรับ เทียนดำ จำนวน 28 ตำรับ เมล็ดพริกไทย จำนวน 20 ตำรับ โกฐสอ จำนวน 18 ตำรับ เจตมูลเพลิง, ข้าพลุ จำนวน 17 ตำรับ ผลจันทร์, หัวกระเทียม, โกฐหัวบัว จำนวน 16 ตำรับ โกฐจุฬาลัมพา จำนวน 15 ตำรับ สะค้าน, โกศเขมา, เทียนขาว, โกฐเชียง จำนวน 14 ตำรับ หัวแห้วหมู, เทียนขาวเปลือก จำนวน 13 ตำรับ สมอ, กานพลู, จันทน์แดง จำนวน 12 ตำรับ ไพล, เทียนแดง, กระวาน, ดอกจันทร์, อบเชยเทศ จำนวน 11 ตำรับ ฝักใบส้มป่อย, แก่นสมทะเล, สารส้ม, จันทน์ขาว จำนวน 10 ตำรับ

การวิเคราะห์ตัวยาสมุนไพรในกลุ่มอาการปวดประจำเดือน พบว่า มีการใช้สมุนไพรทั้งหมด 113 ตัว ซึ่งมีการนำสะค้าน และข้าพลุ มาใช้ในการรักษาอาการปวดประจำเดือนมากที่สุด ซึ่งนำมาใช้ทั้งหมด 13 ตำรับ รองลงมา คือ รากเจตมูลเพลิง, ชิงแห้ง, พริกไทย, ดีปลี จำนวน 12 ตำรับ เทียนดำ, สมอไทย, สมอพิเภก, กานพลู จำนวน 9 ตำรับ มะขามป้อม จำนวน 8 ตำรับ โกฐสอ จำนวน 7 ตำรับ เทียนขาว จำนวน 6 ตำรับ มหาหิงค์, หัวแห้วหมู, กระวาน, โกฐเขมา, จันทน์แดง, จันทน์ขาว จำนวน 5 ตำรับ ไพล, รากพันธุแดง, โกฐเชียง, แก่นสน, สารส้ม, ว่านน้ำ, โกฐจุฬาลัมพา, กระเทียม, กฤษณา, ผลจันทร์ จำนวน 4 ตำรับ

2.2 การวิเคราะห์รสยา

การวิเคราะห์รสยากลุ่มอาการประจำเดือนมาไม่ปกติ พบว่า รสเผ็ดร้อน เป็นรสที่ใช้รักษากลุ่มอาการประจำเดือนมาไม่ปกติ มากที่สุด รองลงมา คือ รสฝาด, รสขม, รสร้อน, รสเปรี้ยว, รสหวาน, รสขมฝาด, รสจืด, รสสุขุมหอม, รสเค็ม, รสเมาเบื่อ, รสหอมเย็น, รสเย็น, รสหอมร้อน, รสขมหอม, รสขมเย็น, รสเผ็ดขม, รสมัน, รสเย็นเบื่อ, รสขมร้อน, รสสุขุม, รสขมมัน, รสหวานร้อน และรสฝาดเปรี้ยว ตามลำดับ

และการวิเคราะห์รสยากลุ่มอาการปวดประจำเดือน พบว่า รสขม เป็นรสที่ใช้รักษากลุ่มอาการปวดประจำเดือนมากที่สุด รองลงมาคือรสเผ็ดร้อน, รสร้อน, รสเค็ม, รสหวาน, รสเปรี้ยว, รสฝาด, รสขมฝาด, รสจืด, รสเมาร้อน, รสขมหอม, รสเผ็ดขม, รสมัน, รสสุขุมหอม, รสเย็น, รสหอมเย็น, รสหอมร้อน, รสฝาดเปรี้ยว, รสฝาดขม, รสหวานร้อน, รสขมมัน, รสขมเย็น และรสสุขุม ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลการวิเคราะห์ตัวยาสมุนไพรและรสยาในกลุ่มอาการประจำเดือนมาไม่ปกติ พบว่า มีการใช้ ชิง มาใช้ในตำรับยารักษากลุ่มอาการประจำเดือนมาไม่ปกติมากที่สุด จำนวน 42 ตำรับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญลักษณ์ ปุค้ำสุข (2555) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ผลการรักษาอาการปวดประจำเดือนและประจำเดือนมาไม่ปกติโดยกระบวนการรักษาด้วยตำรับยาประสะไพล ซึ่งมีชิงเป็นส่วนประกอบหนึ่งในตำรับยาประสะไพล ที่ช่วยรักษาอาการปวดประจำเดือนและประจำเดือนมาไม่ปกติได้จริงแล้วยังสอดคล้องกับงานวิจัยของราตรี พระนคร (2559) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องผลการใช้ยาสมุนไพรตำรับ “ตำรับสาวสองพันปี” ต่ออาการแสดงในระหว่างมีประจำเดือน โดยยาสมุนไพรตำรับสาวสองพันปี ซึ่งมีชิงเป็นส่วนประกอบหนึ่งในตำรับยา ที่ช่วยบรรเทาอาการปวดประจำเดือนและประจำเดือนมาไม่ปกติได้จริง

เช่นกัน นอกจากนี้ ยังมีการนำขิงไปใช้ในตำรับยาเบญจขันธ์ (น้อย), ยาไฟประไลยกัลป์, ยาอินทรชวร และยาปลุกไฟธาตุ ไปใช้ขับโลหิตเน่าร้ายและประจำเดือนมาไม่ปกติ ในหนังสือตำราการแพทย์ (แพทยศาสตร์ สงเคราะห์ ฉบับอนุรักษ์ เล่มที่ 1) และเมื่อวิเคราะห์สยาถึกลงไปพบว่า รสเผ็ดร้อน เป็นรสที่ใช้รักษากลุ่มอาการประจำเดือนมาไม่ปกติมากที่สุด เพราะต้องการที่จะขับประจำเดือนที่คั่งค้างให้ออกมาให้หมด จึงเป็นรสที่นิยมนำมาใช้มากที่สุด

จากการศึกษาผลการวิเคราะห์ตัวยาสมุนไพรในกลุ่มอาการปวดประจำเดือน พบว่า มีการนำสะค้าน และข้าพลุ มาใช้ในการรักษาอาการปวดประจำเดือนมากที่สุด ซึ่งนำมาใช้ทั้งหมด 13 ตำรับ ซึ่งสะค้าน และข้าพลุ ช่วยให้เลือดลมเดินได้สะดวกขึ้น และมีฤทธิ์ลดปวด และต้านการอักเสบ (Zakaria, et al., 2010) จึงช่วยบรรเทาอาการปวดประจำเดือนได้จริง และเมื่อวิเคราะห์สยาถึกลงไป พบว่า รสขม เป็นรสที่ใช้รักษากลุ่มอาการปวดประจำเดือนมากที่สุด เนื่องจากยารสขม มีสรรพคุณเป็นยาบำรุงโลหิตและดี แก่โลหิตพิการสอดคล้องกับอาการปวดประจำเดือน จึงเป็นรสที่นิยมนำมาใช้มากที่สุด ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ควรนำตัวยาสมุนไพรที่มีการนำไปใช้ในการรักษาอาการปวดประจำเดือนและประจำเดือนมาไม่ปกติ มาศึกษาวิจัยในทางคลินิกต่อไป เพื่อจะได้นำไปรักษากลุ่มอาการเหล่านั้นให้ได้ประโยชน์มากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **พระคัมภีร์มหาโชตรัตน์** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศุภสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการแห่งชาติด้านยา. (2551). **บัญชียาจากสมุนไพร 2549**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ธัญลักษณ์ ปู่คำสุข. (2555). การวิเคราะห์ผลการรักษาอาการปวดประจำเดือนและประจำเดือนมาไม่ปกติ โดยกระบวนการรักษาด้วยตำรับยาประสะไพล. วิทยานิพนธ์ปริญญาการแพทย์แผนไทยมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- นเรศร สุขเจริญ และคณะ. (2547). **ตำรานารีเวชวิทยา** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เบญจมาภรณ์ บุตรศรีภูมิ และยุวดี วิทย์พันธ์. (2562). ความชุก ผลกระทบและวิธีการจัดการต่ออาการปวดประจำเดือนในนักศึกษาพยาบาล. **วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์**, 39(1), 41-52.
- มูลนิธิฟื้นฟูส่งเสริมการแพทย์ไทยเดิมฯ และ โรงเรียน आयुर्वेदार्ग स्थानकर्णแพทย์แผนไทยประยุกต์คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล. (2555). **ตำราการแพทย์ไทยเดิม (แพทยศาสตร์สงเคราะห์ฉบับอนุรักษ์) เล่มที่ 1** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ศุภนิชการ การพิมพ์.
- ราตรี พระนคร. (2559). การติดตามผลของการใช้ยาสมุนไพรตำรับ “สาวสองพันปี” ต่ออาการแสดงในระหว่างมีประจำเดือน. **วารสาร มฉก.วิชาการ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ**, 19(38), 13-19.
- สมศักดิ์ นวลแก้ว. (2543). **พฤกษเคมีและการศึกษาฤทธิ์ทางเภสัชวิทยาของตำรับยาแผนไทย (ประสะไพล)**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สร้อย อนุสรณ์ธีรกุล และคณะ. (2542). ลักษณะการมีประจำเดือนในสตรีวัยรุ่น ปัญหาและการดูแลตนเอง **วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น**, 4(2), 67-77.
- สุรเกียรติ์ อาชานานุภาพ. (2551). **ตำราการตรวจโรคทั่วไป เล่ม 2** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: โฮลิสติก พับลิชชิง.
- Lefebvre G, Pinsonneault O, Antao V, Black A, Burnett M, Feldman K, Lea R, Robert M, SOGC. (2013). Primary dysmenorrhea consensus guideline. **J Obstet Gynaecol Can**, 27(12), 1117-46.
- ZakariaZA, PatahuddinH, Mohamad AS, Israf DA, Sulaiman MR. (2010). In vivo anti-nociceptive and anti-inflammatory activities of the aqueous extract of the leaves of Piper sarmentosum. **Journal of ethnopharmacology**. 128, 42-48.

บทความวิชาการ

พื้นที่การเรียนรู้ : ในวันที่โลกหมุนเร็ว

Learning Spaces: On The Day When The World Spins Fast

พนัส จันทศรีทอง

อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกริก

Corresponding Author: panus.jun@staff.krirk.ac.th

Received: February 23, 2023. Revised: April 11, 2023. Accepted: April 25, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่แนวคิดเรื่องพื้นที่การเรียนรู้ ในวันที่โลกหมุนเร็ว ตามการศึกษา ค้นคว้าและทัศนะของผู้แต่ง ซึ่งกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกส่งผลกระทบทั้งทางตรง และทางอ้อม ต่อ บุคคล สังคม ประเทศ อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อระบบพื้นฐานของการพัฒนาต่าง ๆ รวมถึงระบบการศึกษา การศึกษา ที่เป็นสิ่งสำคัญที่จะขับเคลื่อนกลไกการพัฒนาประเทศ การพัฒนาการศึกษา ซึ่งแนวทางในการพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียนในอนาคตให้มีทักษะและคุณภาพที่พร้อมรับสถานการณ์ต่าง ๆ อีกทั้งการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดความรู้ อย่าง แท้จริงเกิดขึ้นจากความต้องการพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพมีคุณภาพในการดำรงชีวิต การเรียนรู้เกิดขึ้น ตลอดเวลา การเรียนรู้บางอย่างเกิดขึ้นได้เองโดยอัตโนมัติเป็นไปตามกลไกของธรรมชาติ แต่การเรียนรู้บางด้าน ต้องเป็นไปตามกฎเกณฑ์ และในอนาคตการเรียนรู้มีแนวโน้มที่จะเกิดเป็นการเรียนรู้แบบผสมผสาน จะ กลายเป็นวิถีชีวิตใหม่ คือเป็น “การเรียนรู้แบบเผชิญหน้า” และ “การเรียนรู้ออนไลน์” พื้นที่แห่งการเรียนรู้ บ้าน โรงเรียน ชุมชน จะช่วยบ่มเพาะเส้นทางการเติบโตของผู้เรียนจนเป็นผู้ใหญ่ที่มีทักษะชีวิต ทักษะสุขภาพที่ดี มี ความสามารถในการบรรลุผลตามหน้าที่ สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต พื้นที่เรียนรู้จึงเป็น ทางเลือกและโอกาสในการพัฒนาศักยภาพให้กับผู้เรียนที่มีความต้องการที่หลากหลาย ท่ามกลางการ เปลี่ยนแปลงแห่งศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ: การเรียนรู้, พื้นที่การเรียนรู้, การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

Abstract

This academic article aims to disseminate about the concept of learning spaces in rapidly changing world based on the research and insights of the author. The changing trends of the world have direct and indirect impacts on individuals, societies, and countries, as well as on various developmental systems, including education. Education is important in driving the mechanism of national development and the development of education itself. It provides a framework for developing future learners with skills and quality that are prepared to face various situations, including real learning that arises from the need to develop oneself to have quality potential in life. Learning occurs all the time, and some learning occurs automatically

according to the mechanism of nature. However, some aspects of learning must follow the guidelines, and in the future, learning trends are expected to be a mixture of face-to-face and online learning. Learning spaces, including homes, schools, and communities, will help cultivate the growth path of learners to become adults with life skills, good health, and the ability to achieve their goals. Learning spaces are an option and opportunity for developing potential for learners with diverse needs in the midst of the changes of the 21st century.

Keywords: learning, learning spaces, 21st century learning

บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 เป็นโลกไร้พรมแดนที่มนุษย์สามารถสื่อสารและเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้พร้อมกันทั่วโลกอย่างไร้ขีดจำกัด การศึกษานับเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างและพัฒนาคนให้รู้เท่าทันสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลก เตรียมคนให้มีความพร้อมเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้สามารถแข่งขันบนเวทีโลกได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559) การเปลี่ยนแปลงของโลกที่รวดเร็ว หรือ “ในวันที่โลกหมุนเร็ว” อาจไม่ได้หมายความว่าความเร็วของโลกหรือความเร็วของเวลา แต่มันยังถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในยุคใหม่ สมัยใหม่ ยุคดิจิทัล ยุคโลกาภิวัตน์ หรืออีกหลากหลายคำนิยามที่หลายคนพูดถึงและเข้าใจ การเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรง และหรือทางอ้อม ต่อบุคคล สังคม ประเทศ หรือแม้กระทั่งโลก อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อระบบพื้นฐานของการพัฒนาต่าง ๆ รวมถึงระบบการศึกษา ที่มีผลต่อทั้งผู้บริหาร ผู้เรียน ผู้สอน ผู้ปกครอง รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการศึกษาด้วย ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปตามที่ผู้สอนทั่วทุกมุมโลกรับรู้ได้ด้วยตัวเอง ไม่มีประโยชน์อันใดที่ผู้สอน ครู อาจารย์จะเรียกหาหลักสูตรแบบเดิม ผู้เรียนที่เรียนรู้อยู่ สามารถนั่งฟังคำสั่งสอนของครูแบบทางเดียวได้เป็นเวลานาน ๆ อย่างตั้งใจ ความพยายามในการว่ากล่าวตักเตือนให้ผู้เรียนไม่วอกแวก เลิกเล่นเกม เฟซบุ๊ก สื่อสังคมออนไลน์ (Social media) หรือเข้าเว็บไซต์ไม่เป็นผล ซึ่งสิ่งเร้ารอบตัวและเรื่องราวนอกห้องเรียนได้ดึงดูดความสนใจของผู้เรียนออกจากการสอน และเนื้อหาสาระรายวิชาของผู้สอนไปเสียหมด (วรรณา เลิศวิจิตรจรัส, 2556)

“การศึกษา” ในจินตภาพของคนทั่วไปมักจะนึกถึงโรงเรียน หรือสถานศึกษา ที่ซึ่งลูกหลานเยาวชนต้องไปเรียนหนังสืออย่างน้อยที่สุดคือการศึกษาภาคบังคับ และถือเป็นหน้าที่พลเมืองไทยตามรัฐธรรมนูญ นี่เป็นความหมายของการศึกษาตามความเข้าใจของคนไทยและสังคมไทยมายาวนานกว่าร้อยปี นับแต่เมื่อประเทศไทยเริ่มมีระบบการศึกษาอย่างเป็นทางการขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 อันเป็นเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ ที่รัฐไทยมีความจำเป็นต้องปฏิรูประบบ โครงสร้างราชการตามแบบอย่างสมัยใหม่ในเวลานั้น จะเห็นได้ว่ารัฐกับการจัดการศึกษาไม่ใช่ความสัมพันธ์ที่มีมาแต่เดิมในวิวัฒนาการสังคมใด ๆ เพราะระเบียบโลกเดิมนั้นดำเนินไปด้วยความหลากหลายและแตกต่าง ทั้งลัทธิ ความเชื่อ วัฒนธรรม เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ เป็นต้น ในความเป็นจริงคนไทยและสังคมไทยตระหนักคำนึงถึงคุณค่าของ “ความรู้” ในอดีตที่ผ่านมา กุลบุตรจะถือว่าเป็น “คนสุก” ก็ต่อเมื่อผ่านการบวชเรียน อ่านออก เขียนได้และผ่านการอบรมบ่มวินัยทั้งทางโลกและทางธรรมจากวัดของชุมชนเสียก่อน ส่วนกุลธิดา ก็ต้องผ่านการถ่ายทอดความรู้การเป็นแม่ศรีเรือน และขัดเกลาจริยธรรมจากครอบครัว เครือญาติเสียก่อน แสดงว่าสังคมไทยตระหนักดีว่าการศึกษา การฝึกฝน และความรู้ นั้นเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำรงชีวิตและเป็นสิ่งที่ช่วยยกระดับพัฒนาบุคคล และชุมชนอย่างแน่แท้ (สุชาติ จักรพิสุทธิ์, และคณะ, 2548)

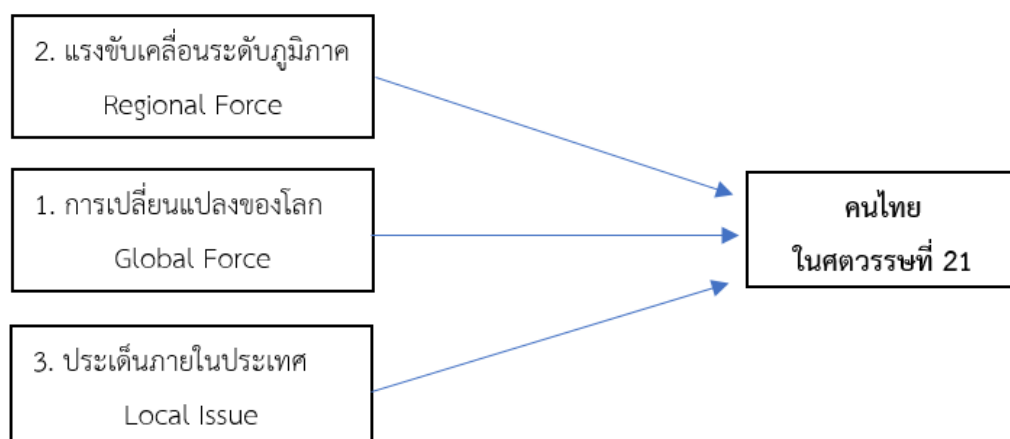
ดังนั้น การศึกษาจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะขับเคลื่อนกลไกให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และการศึกษาในอนาคต การเรียนรู้ในสิ่งใหม่ที่มีคุณค่าต่อการนำไปใช้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เป็นสิ่งที่เลี่ยงไม่ได้ ทั้งการนำเทคโนโลยีมาใช้อำนวยความสะดวกสำหรับผู้เรียน และผู้สอน การเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่เป็นตัวขับเคลื่อนผู้ที่พร้อมจะเรียนรู้ และเปิดรับความท้าทายใหม่ ๆ อยู่เสมอนั้น จึงจะสามารถตั้งรับและพัฒนาตนเองให้อยู่รอดได้ (พนัส จันทรศรีทอง, 2565) แต่มีผู้เรียนจำนวนมากที่มีความถนัดหลากหลาย มีเป้าหมายการเรียนรู้ที่ไม่ใช่เชิงวิชาการ และไม่คิดว่าแนวทางการศึกษาในปัจจุบันจะไม่สามารถตอบโจทย์ตลาดแรงงานในอนาคตได้ ทำให้ผู้เรียนกลุ่มนี้มีความเสี่ยงที่จะหันหลังให้การศึกษาและไม่ได้รับการพัฒนาความสามารถ ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวอาจทวีความรุนแรงขึ้นด้วยผลกระทบจากหลายปัจจัย เช่น การแพร่ระบาดของโควิด 19 ขาดโอกาสเข้าถึงการศึกษา และเนื่องจากเด็กนักเรียนจำนวนหนึ่งไม่สามารถเข้าถึงอุปกรณ์ในการเรียนแบบออนไลน์ ไม่สามารถทำความเข้าใจบทเรียนออนไลน์ได้ ในขณะเดียวกัน ครูก็มีความท้าทายในการปรับตัวในการสอนแบบออนไลน์มากยิ่งขึ้นอีกด้วย ความหมุนเร็วแบบเร่งด่วนในทุกเรื่องทำให้การปรับตัวแบบไม่มีแผนที่ตั้งรับไว้นั้นเป็นไปได้ช้า และต้องอาศัยการเรียนรู้ทำความเข้าใจให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการได้อย่างดีต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่แนวคิดเรื่องพื้นที่การเรียนรู้ ในวันที่โลกหมุนเร็ว ตามการศึกษาค้นคว้าและทัศนะของผู้แต่ง

สภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อการศึกษาของไทย

การเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันมีผลกระทบต่อแนวทางการศึกษา และการเรียนรู้ของประเทศไทย ซึ่งสามารถแบ่งการเปลี่ยนแปลงออกได้เป็น 3 ระดับ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557)

ภาพที่ 1 ผลกระทบต่อภาคการเรียนรู้ของประเทศไทย

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, (2557)

ระดับที่ 1 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโลก (Global Force)

พลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลกจากการก้าวผ่านศตวรรษที่ 20 เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 มีประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้อง 3 ประเด็น ได้แก่ 1) กระแสการเปลี่ยนแปลงจากศตวรรษของชาวอเมริกันสู่ศตวรรษของชาวเอเชีย 2) กระแสการเปลี่ยนจากยุคแห่งความมั่งคั่งสู่ยุคแห่งความสุดโต่ง ทั้งธรรมชาติ การเมือง และธุรกิจ และ 3) กระแสการเปลี่ยนแกนอำนาจจากภาครัฐและเอกชนสู่ภาคประชาชน ซึ่งเป็นบริบทใหม่ของการเปลี่ยนแปลงของโลกที่สำคัญ เช่น การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ความเป็นเมืองที่เพิ่มขึ้น การปฏิวัติทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ระดับที่ 2 แรงขับเคลื่อนในระดับภูมิภาค (Regional Force)

เป็นการรวมกลุ่มและความร่วมมือทางเศรษฐกิจของภูมิภาคต่าง ๆ ของโลกมากยิ่งขึ้น โดยกรอบความร่วมมือที่มีความสำคัญใกล้ชิดกับประเทศไทยเป็นอย่างมาก คือ การรวมกันเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) เพื่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยว

ระดับที่ 3 ประเด็นภายในประเทศไทย (Local Force)

เป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาภายในประเทศ ปัญหาที่พบได้แก่ ความเหลื่อมล้ำของสังคมที่มากเกินกับศักยภาพได้ของประเทศ วิฤตด้านความมั่นคง และการศึกษาของไทยจะผลิตคนไทยที่มีความพร้อมและเหมาะสมกับศตวรรษที่ 21 หรือไม่ได้อย่างไร

ดังนั้น การศึกษาไม่ใช่เพียงผลิตคนเข้าสู่ตลาดแรงงานเท่านั้น ยังหล่อหลอมคนไทยให้มีทักษะและคุณภาพ อีกทั้งการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดความรู้อย่างแท้จริงเกิดขึ้นจากความต้องการพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพมีคุณภาพในการดำรงชีวิต ซึ่งการศึกษาที่ดีย่อมมาจากการเรียนรู้ที่ดี ครอบครัว สังคม และชุมชน ล้วนมีส่วนสำคัญทั้งสิ้น พื้นที่ของชุมชนจึงเป็นส่วนหนึ่งของความสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ การศึกษาในระบบโรงเรียนก็เป็นทางเลือกหนึ่ง และยังสามารถใช้ได้อย่างมีระเบียบแบบแผนในปัจจุบัน แต่เมื่อโลกที่มีการเปลี่ยนแปลง มีการพัฒนาอยู่เสมอ การแสวงหาความรู้มิได้เกิดเพียงพื้นที่สี่เหลี่ยม หรือในห้องเรียนอีกต่อไป พื้นที่ของการศึกษา พื้นที่การเรียนรู้ และแสวงหาคำตอบมีมากมาย โดยที่บางครั้งอาจไม่จำเป็นต้องพึ่งผู้ถ่ายทอดความรู้อย่างครู หรือผู้สอนอีกต่อไป การเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางความคิดที่มองว่าการจัดการศึกษา การถ่ายทอดความรู้ ต้องเป็นแบบเดิมนั้นอาจต้องมองพิจารณาไปข้างหน้าว่า แนวทางใด วิธีการใด ที่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถศึกษาค้นคว้า รับรู้ เข้าใจได้อย่างถูกต้อง และสามารถดำรงชีพชอบเกิดการเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต น่าจะเป็นปัจจัยที่สำคัญของการจัดการศึกษาในอนาคตต่อไป

การเรียนรู้

การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญที่ช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ เป็นแนวทางและเทคนิควิธีต่าง ๆ ในการดำรงชีพ ในทุกด้าน ทั้งด้านการงาน ด้านบุคคล และส่งผลถึงการปรับตัวที่ดี ธรรมชาติของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา ส่วนการเรียนรู้บางอย่างเกิดขึ้นได้เองเป็นปกติ เป็นไปตามกลไกของแต่ละประเภทของการเรียนการเรียนรู้บางด้านต้องเป็นไปตามเงื่อนไข และกฎเกณฑ์ โดยผู้เขียนได้อธิบายไว้ดังต่อไปนี้

ความหมายของการเรียนรู้

การเรียนรู้แม้มีผู้รู้ให้ความหมายคล้ายกันและแตกต่างกัน แคบและกว้างต่างกัน มีนักวิชาการได้นิยามความหมายของการเรียนรู้ไว้ดังนี้

รังสิยา นรินทร์, ประกอบ ใจ มั่น, และ สายสวาท เกตุชาติ (2562) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้เป็นแนวทางการออกแบบ กระบวนการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามที่คาดหวัง โดยนำเอาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ วิธีสอน กิจกรรม เทคนิคการสอนและสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ มาเป็นส่วนประกอบ เพื่อให้เกิดกระบวนการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

ดวงพร หวานเย็น (2556) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า การเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่มีส่วนทำให้เกิดพฤติกรรมในการเปลี่ยนแปลงความคิด การเรียนรู้ของเด็กและผู้ใหญ่จะมีความแตกต่างกัน เด็กจะเรียนรู้เกิดจากความสนใจ เกิดจากการเรียนในห้องเรียน เกิดจากการซักถาม ส่วนผู้ใหญ่มีกระบวนการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ ผู้สอน ครู อาจารย์ จะเป็นผู้ที่สร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ที่จะให้เกิดขึ้นเป็นรูปแบบใดก็ได้ เช่น ความเป็นกันเอง ความเข้มงวดกวดขัน รวมถึงความไม่มีระเบียบวินัย ซึ่งผู้สอนจะเป็นผู้สร้างเงื่อนไขและสถานการณ์เรียนรู้ให้กับผู้เรียน ดังนั้น ผู้สอนจะต้องพิจารณาเลือกรูปแบบการสอนรวมทั้งการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน การเรียนรู้คือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม โดยการแสดงกริยาโต้ตอบต่อ สถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

ดังนั้น การเรียนรู้เป็นแนวทางการออกแบบ กระบวนการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามที่คาดหวัง โดยนำเอาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ วิธีสอน กิจกรรม เทคนิคการสอนและสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ มาเป็นส่วนประกอบ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ การเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 นั้นมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบกระบวนการเรียนการสอนไปเป็นอย่างมาก มีหลากหลายปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนไปของกระบวนการ และรูปแบบการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนเข้าถึงบทเรียนและสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองไม่ว่าจะอยู่สถานที่ใด เวลาใด ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น ในทางกลับกันการเรียนการสอนออนไลน์อาจไม่สามารถทดแทนการเรียนในห้องเรียนได้โดยตรง ผู้เรียนบางส่วนอาจปรับตัวได้ และบางส่วนไม่สามารถปรับตัวได้จนประสบปัญหาในการเรียน ซึ่งผู้เขียนจะกล่าวถึงในลำดับต่อไป

การจัดการเรียนรู้

“การจัดการเรียนรู้” นับว่าเป็นองค์ประกอบหลักที่แสดงถึงการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม ประกอบด้วย ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายที่แท้จริงของการเรียนรู้ บทบาทของครู และบทบาทของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นสำคัญจะทำได้สำเร็จเมื่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ครู และผู้เรียน มีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับความหมายของการเรียนรู้ ดังที่ ทิศนา ขัมมณี (2555) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. การเรียนรู้เป็นงานเฉพาะบุคคล ทำแทนกันไม่ได้ ครูที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ต้องเปิดโอกาสให้เขาได้มีประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตัวของเขาเอง
2. การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสติปัญญาที่ต้องมีการใช้กระบวนการคิด สร้างความเข้าใจ ความหมายของสิ่งต่าง ๆ ดังนั้น ครูจึงควรกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ
3. การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคม เพราะในเรื่องเดียวกัน อาจคิดได้หลายแง่ หลายมุมทำให้เกิดการขยาย เติมเต็มข้อความรู้ ตรวจสอบความถูกต้องของการเรียนรู้ตามที่สังคมยอมรับด้วย ดังนั้นครูที่ปรารถนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่นหรือแหล่งข้อมูลอื่น ๆ
4. การเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน เป็นความรู้สึกเบิกบาน เพราะหลุดพ้นจากความไม่รู้ นำไปสู่ความใฝ่รู้ อยากรู้อีก เพราะเป็นเรื่องน่าสนใจ ครูจึงควรสร้างภาวะที่กระตุ้นให้เกิดความอยากรู้หรือคับข้องใจ

บ้าง ผู้เรียนจะหาคำตอบเพื่อให้หลุดพ้นจากความข้องใจ และเกิดความสุขขึ้นจากการได้เรียนรู้ เมื่อพบคำตอบด้วยตนเอง

5. การเรียนรู้เป็นงานต่อเนื่องตลอดชีวิต ขยายพรมแดนความรู้ได้ไม่มีที่สิ้นสุด ครูจึงควรสร้างกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดการแสวงหาความรู้ไม่รู้จักจบ

6. การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลง เพราะได้รู้มากขึ้นทำให้เกิดการนำความรู้ไปใช้ในการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ เป็นการพัฒนาไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ครูควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับรู้ผลการพัฒนาของตัวเอง

จากที่กล่าวมา ผู้สอนจำเป็นต้องคำนึงถึงประเด็นต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน ของความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนโดยการเน้นความต้องการของผู้เรียนเป็นหลักพร้อมทั้งส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน รวมไปถึงการจัดกิจกรรมที่น่าสนใจ ไม่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกเบื่อหน่าย มีความเมตตากรุณาต่อผู้เรียน ส่งเสริมกระตุ้นความท้าทายให้ผู้เรียนอยากรู้ เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมสร้างบรรยากาศหรือสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง ความเข้าใจในตัวผู้เรียนให้มากขึ้น และไม่ยึดวิธีการใดวิธีการหนึ่งเท่านั้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นกระบวนการ แนวทางเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ ที่จะส่งผลถึงผู้เรียน หรือนัยโดยอ้อมว่า “อนาคตของชาติ” ได้อย่างมีคุณภาพ และเต็มศักยภาพอย่างแท้จริง

การเรียนรู้ของผู้เรียน

เป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ องค์ประกอบด้านการเรียนรู้ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างจากเดิมที่เน้นเนื้อหาสาระเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับองค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนรู้ก็เพื่อเน้นให้มีผลต่อการเรียนรู้ ดังนั้น ตัวบ่งชี้ที่บอกถึงลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียน ทิศนา ขัมมณี (2555) ประกอบด้วย

ภาพที่ 2 สังเคราะห์ลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียน
ที่มา: ทิศนา ขัมมณี (2555)

1. การเรียนรู้อย่างมีความสุข อันเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล คำนึงถึงการทำงานของสมองที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาการทางอารมณ์ของผู้เรียน ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องที่

ต้องการเรียนรู้ในบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ บรรยากาศของการเอื้ออาทรและเป็นมิตร ตลอดจนแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย นำผลการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้

2. การเรียนรู้จากการได้คิดและลงมือปฏิบัติจริง หรือกล่าวอีกลักษณะหนึ่งคือ “เรียนด้วยสมองและสองมือ” เป็นผลจากการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิด ไม่ว่าจะเกิดจากสถานการณ์หรือคำถามก็ตาม และได้ลงมือปฏิบัติจริงซึ่งเป็นการฝึกทักษะที่สำคัญคือ การแก้ปัญหา ความมีเหตุผล

3. การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น เป้าหมายสำคัญด้านหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคือ ผู้เรียนแสวงหาความรู้ที่หลากหลายทั้งในและนอกโรงเรียน ทั้งที่เป็นเอกสาร วัสดุ สถานที่ สถานประกอบการ บุคคลซึ่งประกอบด้วย เพื่อน กลุ่มเพื่อน วิทยากร หรือผู้เป็นภูมิปัญญาของชุมชน

4. การเรียนรู้แบบองค์รวมหรือบูรณาการ เป็นการเรียนรู้ที่ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ ได้สัดส่วนกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ความดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกวิชาที่จัดให้เรียนรู้

5. การเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเข้าใจของผู้จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญว่า ทุกคนเรียนรู้ได้และเป้าหมายที่สำคัญคือ พัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถที่จะแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้จัดการเรียนรู้จึงควรสังเกตและศึกษาธรรมชาติของการเรียนรู้ของผู้เรียน ว่า ณใดที่จะเรียนรู้แบบใดมากที่สุด ในขณะที่เดียวกันกิจกรรมการเรียนรู้จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้วางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดอีกครั้งในการเรียนรู้โดยโครงการ) การสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ผู้เรียนจะได้รับการฝึกด้านการจัดการแล้วยังฝึกด้านสมาธิ ความมีวินัยในตนเอง และการรู้จักตนเองมากขึ้น

ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการจัดการให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่โดยผ่านกระบวนการคิดด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยความสุข เกิดการลงมือปฏิบัติ เกิดความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ไปบูรณาการใช้ในชีวิตประจำวัน และมีคุณสมบัติตามกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่ต้องการให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขเทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-Learning)

การเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-Learning) นั้น Clark and Mayer (2003, p.13) ได้ให้ความหมายของ E - Learning ว่าเป็นการเรียนการสอนผ่านทางคอมพิวเตอร์ คือ มีเนื้อหาตรงตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ใช้วิธีการเรียนการสอน เช่น ตัวอย่างและการฝึกปฏิบัติเพื่อช่วยในการเรียนรู้ ใช้องค์ประกอบสื่อ เช่น คำและภาพเพื่อนำเสนอเนื้อหาและวิธีการเสริมสร้างความรู้และทักษะใหม่ ๆ ที่เชื่อมโยงกับเป้าหมายการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลหรือเพื่อการพัฒนาสมรรถนะขององค์กร

E-Learning ถูกตีความต่างกันไปตามประสบการณ์ของแต่ละคน แต่มีส่วนที่เหมือนกันคือใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ โดยมีการพัฒนาตลอดเวลา ตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยี สำหรับผู้เขียนให้ความหมายของ E-learning ว่าเป็น “การใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ตเข้ามาส่งเสริมการเรียน การสอนให้เกิดประสิทธิผล” คำว่า E นั้นย่อมาจาก Electronic ส่วนคำว่า Learning มีความหมายตรงตัวว่าการเรียนรู้ เมื่อนำมารวมกันหมายถึง การศึกษาเรียนรู้ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต นั่นถือเป็นการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ผู้เรียนจะได้เรียนตามความสามารถและความสนใจของตน โดยเนื้อหาของบทเรียนซึ่งประกอบด้วย ข้อความ รูปภาพ เสียง วิดีโอและมัลติมีเดียอื่น ๆ จะถูกส่งไปยังผู้เรียน ผ่าน Web Browser โดยผู้เรียน ผู้สอน และเพื่อนร่วมชั้นเรียนทุกคน สามารถติดต่อ ปรึกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันได้ เช่นเดียวกับการเรียนในชั้นเรียนปกติ โดยอาศัยเครื่องมือการติดต่อ สื่อสารที่ทันสมัย (e-mail, web-board,

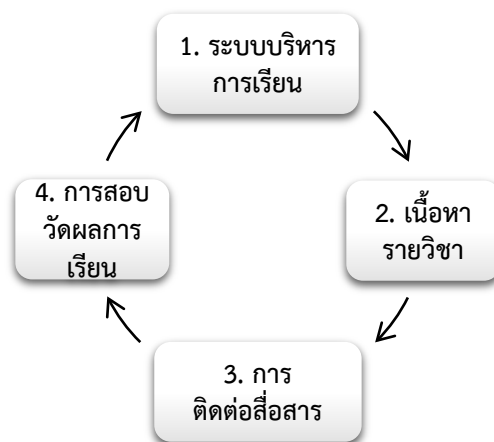
chat) จึงเป็นการเรียนสำหรับทุกคน, เรียนได้ทุกเวลา และทุกสถานที่ (Learn for all : anyone, anywhere and anytime)

การนำ E-Learning ไปใช้ประกอบการเรียนการสอน

การเลือกนำ E-Learning ไปใช้ประกอบการเรียนการสอนนั้นมีหลากหลายแนวทางซึ่งขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ และความต้องการของผู้สอน โดยสามารถนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนได้ ดังนี้ (EPS Solution, 2023)

1. สื่อเสริม (supplementary) นอกจากเนื้อหาที่ปรากฏในลักษณะ e-Learning แล้ว ผู้เรียนยังสามารถศึกษาเนื้อหาเดียวกันนี้ในลักษณะอื่น ๆ เช่น จากเอกสารประกอบการสอน เป็นต้น การใช้ E-Learning ในลักษณะนี้ผู้สอนเพียงต้องการให้ผู้เรียนมีทางเลือกอีกทางหนึ่งสำหรับการเข้าถึงเนื้อหา
2. สื่อเติม (complementary) ผู้สอนออกแบบเนื้อหาให้ผู้เรียนเข้าไปศึกษาเนื้อหาเพิ่มเติมจาก E-Learning
3. สื่อหลัก (comprehensive replacement) เป็นการนำ E-Learning ไปใช้ในลักษณะแทนที่การบรรยายในห้องเรียน ผู้เรียนจะต้องศึกษาเนื้อหาทั้งหมดผ่านออนไลน์

องค์ประกอบของ E-Learning

ภาพที่ 3 สาระสำคัญขององค์ประกอบของ E-Learning

ที่มา: (EPS Solution, 2023)

1. ระบบบริหารการเรียน หรือ LMS ซึ่งย่อมาจาก e-Learning Management System ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการติดต่อสื่อสารและการกำหนดลำดับของเนื้อหาในบทเรียน แล้วนำส่งผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ไปยังผู้เรียน ซึ่งรวมไปถึงขั้นตอนการประเมินผล ควบคุม และสนับสนุนการให้บริการทั้งหมดแก่ผู้เรียน ระบบบริหารการเรียนจะทำหน้าที่ตั้งแต่ผู้เรียนเริ่มเข้ามาเรียน โดยจัดเตรียมหลักสูตร บทเรียนทั้งหมดเอาไว้พร้อมที่จะให้ผู้เรียนได้เข้ามาเรียน เมื่อผู้เรียนได้เริ่มต้นบทเรียนแล้วระบบจะเริ่มทำงานโดยส่งบทเรียนตามคำขอของผู้เรียนผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ไปแสดงที่ web browser ของผู้เรียน จากนั้นระบบก็จะติดตามและบันทึกความก้าวหน้า รวมทั้งสร้างรายงานกิจกรรมและผลการเรียนของผู้เรียนในทุกหน่วยการเรียนรู้ อย่างละเอียด จนกระทั่งจบหลักสูตร

2. เนื้อหารายวิชา เป็นบท และเป็นขั้นตอน (Contents) หน้าที่ของผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้สอนคือ การเขียนคำอธิบายรายวิชา วางแผนการสอน ให้เหมาะสมกับเวลา ตรงกับความต้องการของสังคม สร้างสื่อการสอนที่เหมาะสม แยกบทเรียนเป็นบท มีการมอบหมายงานเมื่อจบบทเรียน และทำสรุปเนื้อหาไว้ตอนท้ายของแต่ละบท พร้อมแนะนำแหล่งอ้างอิงเพิ่มเติมให้ไปศึกษาค้นคว้า

3. การติดต่อสื่อสาร เป็นส่วนที่จะช่วยให้ผู้เรียน ได้ติดต่อสอบถาม ปรีกษาหารือ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างตัวผู้เรียนกับครู อาจารย์ผู้สอน และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนคนอื่นๆ โดยการติดต่อสื่อสารอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภทดังนี้

3.1 ประเภทช่วงเวลาเดียวกัน (synchronous) ได้แก่ chat

3.2 ประเภทช่วงเวลาต่างกัน (asynchronous) ได้แก่ web-board, e-mail

4. การสอบ/ วัดผลการเรียน (Evaluation) โดยทั่วไปแล้วการเรียนรู้ไม่จำเป็นที่จะเป็นการเรียนในระดับใดหรือเรียนวิธีใด ก็ย่อมต้องมีการสอบ/การวัดผลการเรียนเป็นส่วนหนึ่งอยู่เสมอ การสอบ/วัดผลการเรียนจึงเป็นส่วนประกอบสำคัญที่จะทำให้การเรียนแบบ E-Learning เป็นการเรียนที่สมบูรณ์ บางวิชาจำเป็นต้องวัดระดับความรู้ก่อนสมัครเข้าเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนในบทเรียน หลักสูตรที่เหมาะสมกับตนมากที่สุด ซึ่งจะทำให้การเรียนที่จะเกิดขึ้นเป็นการเรียนที่มีประสิทธิภาพสูงสุด เมื่อเข้าสู่บทเรียนในแต่ละหลักสูตรก็จะมีสอบย่อยท้ายบท และการสอบใหญ่ก่อนที่จะจบหลักสูตร

เทคโนโลยีและนวัตกรรม

ในอนาคตอันใกล้ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจะเอื้อให้เกิดนวัตกรรมที่หลากหลายด้านการเรียนรู้ ได้แก่ การเรียนรู้เฉพาะตัวนักเรียนแต่ละคน การเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เรียนรู้เมื่อไหร่ที่ไหนก็ได้ เป็นต้น โดยมีเทคโนโลยีหลากหลายให้เลือกใช้เพื่อความเป็นประโยชน์ (วิจารณ์ พานิช และปิยาภรณ์ มัณฑะจิตร, 2563) ดังต่อไปนี้

1. สร้างโอกาสให้ผู้เรียนเข้าเรียน “รายวิชาเสมือน” (Virtual Course) ผ่านระบบไอซีที ในหลากหลายวิชา ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อนักเรียนที่ขาดแคลน

2. สร้างช่องทางให้ผู้สอน หรือครูได้รับการพัฒนาหรือคำแนะนำจากครูสอนเก่ง (Master Teacher) ที่อยู่ไกลกัน รวมทั้งเป็นช่องทางให้เกิด “ชุมชนเรียนรู้” ในกลุ่มครูที่สอนวิชาเดียวกัน แต่สอนอยู่ในโรงเรียนที่ห่างไกล

3. ใช้ขยายเวลาเรียนออกไปนอกเวลาเรียนปกติ หรือนอกภาคการศึกษา ช่วยให้มีคามยืดหยุ่นของเวลาเรียน

4. เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

5. ช่วยให้อัดห้องเรียนแห่งโลก (Global Classroom) ได้ คือนักเรียนจากคนละซีกโลกเรียนด้วยกันได้

6. ช่วยให้นักเรียนทำการทดลองผ่าน Online Lab ได้ แม้ว่าโรงเรียนไม่มีเครื่องมือทางห้องปฏิบัติการ

7. ช่วยให้นักเรียนมีเอกสารประกอบการเรียนในหลักสูตร ที่เป็นเอกสารที่ดีที่สุด ซึ่งก็คือ MOOCs (Massive Open Online Courses)

8. เอื้อต่อการสื่อสารที่รวดเร็วระหว่างโรงเรียน กับผู้ปกครอง

9. ช่วยการเรียนตามความต้องการของผู้เรียนเฉพาะบุคคล และมีระบบฐานข้อมูลประวัติ การร้องขอ การตอบคำถามของผู้เรียนที่สะดวกรวดเร็ว

10. เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การเรียนการสอนสนุกสนานน่าสนใจ

แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์

การเรียนรู้ที่มีแนวโน้มว่าจะเกิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) จะกลายเป็นวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) คือเป็น “การเรียนรู้แบบเผชิญหน้า” และ “การเรียนรู้ออนไลน์” ในสัดส่วนครึ่งต่อครึ่ง ดังนั้น หากแนวทางนี้แพร่กระจายไปในขอบเขตทั่วโลก คาดว่าแพลตฟอร์มการเรียนรู้จะยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้น และจะมีการพัฒนาแพลตฟอร์ม ทั้งในเชิงคอนเทนต์ เทคโนโลยี หรือรูปแบบการนำเสนอ เพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลง และการเรียนรู้ที่รวดเร็วโดยมีรายละเอียดของตัวอย่างแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ ดังนี้ (The Kommon, 2023)

การเรียนรู้ผ่านโทรศัพท์มือถือ (Mobile Learning) มีแนวโน้มที่จะกลายเป็นมาตรฐานในแวดวง e-Learning สอดรับกับไลฟ์สไตล์ของคนยุคใหม่ที่สมาร์ทโฟนสามารถเชื่อมต่อกับทุกกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ช่วยให้ผู้เรียนมีความคล่องตัวมากขึ้น สามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้ทุกหนแห่ง นำไปสู่การพัฒนาแพลตฟอร์มแบบ Mobile-First ที่เน้นการออกแบบหน้าตาและการใช้งานโดยให้ความสำคัญกับสมาร์ทโฟนเป็นลำดับแรก

การเรียนรู้แบบทีละเล็กละน้อยผ่านคอนเทนต์สั้น ๆ (Micro Learning) แพลตฟอร์มที่พัฒนาโดยภาคเอกชนจะมีการนำเสนอคอนเทนต์เพื่อพัฒนาทักษะทางวิชาชีพให้สั้นกระชับ เพื่อตอบโจทย์คนทำงานที่มีเวลาจำกัด โดยแบ่งซอยเนื้อหาการเรียนรู้ออกเป็นตอน ๆ ใช้เวลาในการเรียนแต่ละครั้งไม่เกิน 2-7 นาที เนื้อหาที่ง่ายและกระชับเอื้อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น นอกจากนี้ ผู้พัฒนายังสามารถนำเสนอคอนเทนต์ได้หลากหลายรูปแบบ เช่น วิดีโอ เกม คิวช พอดแคสต์

การเรียนรู้ร่วมกันผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social Learning) จะมีการใช้แพลตฟอร์มเพื่อส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการ ผ่านทางเครื่องมือต่างๆ เช่น กระดานเสวนา (forum) การแชต ระบบแชร์ไฟล์ ไปจนถึงการสร้างกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Learning Circle)

แพลตฟอร์มสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ (LXP – Learning Experience Platform) มีแนวโน้มที่วงการ e-Learning จะปรับเปลี่ยนจากการใช้ระบบการจัดการเรียนรู้ดั้งเดิมอย่าง LMS (Learning Management System) ไปสู่ระบบใหม่คือ LXP ที่ขับเคลื่อนการเรียนรู้โดยยึด ‘ผู้เรียน’ เป็นตัวตั้ง (Learner-driven) แพลตฟอร์ม LXP จะทำหน้าที่เป็นตัวกลางที่สรรหาคอนเทนต์ให้ผู้เรียน (content aggregator) สร้างเส้นทางการเรียน (learning pathway) และติดตามกิจกรรมหรือความคืบหน้าในการเรียน นอกจากนี้ LXP ยังส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้ใช้ มีเครื่องมือช่วยผู้สอนในการวางแผนการสอน การแนะนำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามอัธยาศัยและตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของตน ไปจนถึงเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เรียนคนอื่น ๆ

ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) จะมีการนำ AI เข้ามาใช้ในแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์มากขึ้น AI จะมีบทบาทเป็นผู้ช่วยในการจัดการเรียน อาทิ ช่วยลดภาระของครูในการจัดการบทเรียน เนื้อหา และการตรวจแบบฝึกหัด หรือช่วยจับคู่ผู้สอนกับผู้เรียนที่เหมาะสม ดังเช่น แพลตฟอร์ม VIP Kid ของประเทศจีน ที่จับคู่ผู้เรียนกับครูเจ้าของภาษาจากประเทศสหรัฐอเมริกา และการใช้ AI Chatbot (ระบบหุ่นยนต์ตอบกลับอัตโนมัติ) เพื่อตอบคำถามพื้นฐาน ๆ หรือแนะนำข้อมูลความรู้ บทความวิชาการ ให้แก่ผู้เรียน

การเรียนรู้ที่ขับเคลื่อนด้วยเกม (Gamification) จะมีการนำเกมมาใช้เป็นกุศโลบายเพื่อดึงดูดความสนใจผู้เรียน การนำคอนเทนต์ความรู้มาถ่ายทอดในรูปของเกมน่าสนใจจะทำให้ผู้เรียนรู้สึกสนุกสนาน ลดแรงกดดัน และเพิ่มประสิทธิภาพในการจดจำเนื้อหา ตัวอย่างเช่น พิพิธภัณฑ์ในเกาหลีใต้สองแห่งได้นำเกมออนไลน์ มาใช้เป็นแพลตฟอร์มการเรียนรู้สำหรับเด็กๆ ในช่วงที่พิพิธภัณฑ์ต้องปิดให้บริการเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19

การเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีเสมือนจริง (Immersive Learning) เทคโนโลยีโลกเสมือนเช่น VR/AR/MR5 จะถูกนำมาใช้ในแพลตฟอร์มต่างๆ มากขึ้น VR จะช่วยให้ผู้เรียน สามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงในสภาพแวดล้อมเสมือนจริง การได้ใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้สึกเพลิดเพลินไปกับการเรียนรู้ และจดจำเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น VR สามารถนำมาใช้ในการทดลองวิทยาศาสตร์เสมือนจริง การเรียนรู้ทักษะที่มีต้นทุนสูง เช่น การบิน หรือการโต้ตอบต่อสถานการณ์ฉุกเฉิน เช่น ไฟไหม้ พายุ อีกทั้งยังสามารถเปิดมิติใหม่ในการเรียนรู้ เช่น การใช้ระบบ 360° VR Video หรือวิดีโอ 360 องศา ในการเรียนรู้ทางการแพทย์ และการใช้ AR เพื่อการเรียนรู้ของคนตาบอด

การเรียนรู้ผ่านสื่อวิดีโอ (Video Learning) เป็นเทรนด์ที่มาแรงอย่างต่อเนื่อง แพลตฟอร์มวิดีโออย่างเช่น YouTube เป็นเว็บไซต์ที่ได้รับความนิยมสูงสุดเป็นอันดับ 2 ของโลก และคาดการณ์ว่าในปี 2565 ปริมาณการใช้งานอินเทอร์เน็ตกว่า 82% จะถูกขับเคลื่อนด้วยวิดีโอคอนเทนต์ การใช้สื่อวิดีโอเพื่อถ่ายทอดความรู้หรือทักษะมีแนวโน้มที่จะถูกปรับเนื้อหาให้สั้นลง และตอบโจทย์เฉพาะบุคคลมากขึ้น มีการนำเสนอแผนภาพข้อมูล (Data Visualization) เพื่อช่วยเสริมในการอธิบายเนื้อหา และจะมีการผนวกเทคโนโลยีต่างๆ เช่น Interactive หรือ VR เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน

ดังนั้น การเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรม เป็นสิ่งสำคัญต่อการเรียนรู้ การเปลี่ยนความเชื่อเดิมเกี่ยวกับการเรียนการสอน การปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนให้ทันสมัย โดยใช้เทคนิควิธี เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์มีส่วนในการดึงศักยภาพและความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริงนั้นเป็นสิ่งที่ต้องได้รับการสนับสนุนและเรียนรู้โดยเร็ว แรงด่วน เพื่อพัฒนาครู ผู้สอน ผู้เรียน ให้เท่าทันต่อโลกใหม่ยุคใหม่ได้ต่อไป

พื้นที่การเรียนรู้ (Learning Spaces)

ในสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ได้รับอิทธิพลจากการปฏิวัติทางเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรวดเร็วส่งผลทำให้มีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางการศึกษาไปในทิศทางที่เน้นความสำคัญของการเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่าการสอนโดยถ่ายทอดเนื้อหาของผู้สอน การเรียนรู้ในยุคนี้ไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในชั้นเรียนแต่เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา ด้วยเหตุนี้วงการศึกษาก็จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบพื้นที่การเรียนรู้หรือสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่จะช่วยเอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพพื้นที่การเรียนรู้ (Learning Space) เป็นพื้นที่ที่สามารถสร้างการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มุ่งขับเคลื่อนการเรียนรู้โดยให้ความสำคัญของผู้เรียนเป็นสำคัญ สร้างกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ลงมือทำปฏิบัติการเป็นหลักและอาศัยเครื่องมือ สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม แต่ละช่วงวัย มีผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ (facilitator) ไม่ใช่แค่ผู้สอน (teacher) พื้นที่เรียนรู้อาจเป็นสถานศึกษา หรือแหล่งเรียนรู้ในชุมชนก็ได้ (อภิภา ปรัชญพฤตย์, 2560)

ความสำคัญพื้นที่การเรียนรู้

พื้นที่การเรียนรู้ คือ สถานที่หรือสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ พื้นที่เรียนรู้เสมือนจริงและผสมผสานที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในสังคมแห่งการเรียนรู้ พื้นที่การเรียนรู้ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะในชั้นเรียน แต่สามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา

สำนักงานอุทยานการเรียนรู้, (2558) กล่าวถึง พื้นที่การเรียนรู้ ว่าเป็นพื้นที่ที่คุณสามารถศึกษาค้นคว้า และค้นพบโลก การเรียนรู้เกิดขึ้นผ่านการเล่น หรืออาจจะเป็นกิจกรรมเชิงศิลปะ หลักสูตร การอ่านและการใช้สื่อ รวมถึงกิจกรรมชนิดอื่น ณ ที่นี้ คุณอาจพบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ไม่เป็นทางการการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-learning) การบรรยาย และการนำเสนอผลงาน

Brown (2005) ได้กล่าวถึงพื้นที่การเรียนรู้และอธิบายถึงลักษณะต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. พื้นที่การเรียนรู้ทางกายภาพ (Physical Learning Spaces) กล่าวคือ ห้องเรียน อาคารสถานที่ที่ใช้สำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้และหรือเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็นพื้นที่สำหรับกิจกรรมการเรียนรู้แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ (Formal and Non-formal Learning)

2. พื้นที่การเรียนรู้เสมือนจริง (Virtual Learning Space) กล่าวคือ เป็นสภาพแวดล้อมในการจัดการศึกษาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น โปรแกรม Blackboard หรือ Moodle ซึ่งโปรแกรมเหล่านี้ประกอบด้วยเครื่องมือเทคโนโลยีสำหรับการสื่อสารทั้งแบบประสานเวลา (Synchronous/Interactive)

3. พื้นที่การเรียนรู้นอกที่นอกเหนือบริเวณของสถานศึกษา (Outdoor Learning Spaces) มีทั้งสถานที่ที่จัดไว้สำหรับการเรียนรู้หลากหลายแบบ การเรียนรู้จากชุมชน ซึ่งเป็นพื้นที่สำหรับการจัดเรียนรู้แบบรับใช้สังคมได้ รวมถึงการเรียนรู้โดยเริ่มต้นจากชุมชน หรือหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งสามารถใช้เป็นพื้นที่สำหรับการเรียนรู้จากการฝึกงานและการเรียนรู้โดยการทำงาน (Work-based Learning)

Kneppe & Riddle (2012) กล่าวว่า เป็นพื้นที่การเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติ (Practice-based Spaces) และครอบคลุมถึงพื้นที่การเรียนรู้ผ่านได้ทุกแห่งทุกที่ สถานที่ทุกหนทุกแห่งที่นักเรียนสามารถนำอุปกรณ์การเรียนรู้ติดตัวไปด้วยได้

การออกแบบพื้นที่การเรียนรู้

การออกแบบพื้นที่การเรียนรู้เน้นผู้ใช้เป็นสำคัญ แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการที่เป็นสากลของมนุษย์ซึ่งมนุษย์ต้องการความสะดวกสบาย ดังนั้น การออกแบบพื้นที่การเรียนรู้จึงควรมีความยืดหยุ่นและตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้ใช้ (Cornell, 2002) สำหรับลักษณะของการออกแบบพื้นที่การเรียนรู้โดยเน้นมนุษย์หรือผู้ใช้เป็นสำคัญมีดังนี้ (Brown, 2005; Gee, 2006)

1. สะดวกสบาย ปลอดภัย ถูกสุขอนามัย (Comfortable, Safe, and Healthful) เช่น มีแสงสว่างเพียงพอ มีการจัดวางรูปแบบของพื้นที่และวัสดุอุปกรณ์ให้มีความสะดวกสบาย เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่เหมาะสม (Ergonomics) เช่น มีโต๊ะเก้าอี้ขนาดพอเหมาะกับผู้ใช้ สามารถปรับ และเคลื่อนย้ายได้

2. ดึงดูดความสนใจ กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และจิตใจการมีส่วนร่วม (Stimulating) โดยการกระตุ้นประสาทสัมผัสจากภาพ/สี เสียง รูปทรงหรือสิ่งที่สามารถจับต้องได้ ด้วยการจัดพื้นที่สำหรับกิจกรรมที่ไม่ได้วางแผนไว้ เช่น จัดพื้นที่สำหรับการพูดคุย/ทำงาน การจัดพื้นที่ให้โปร่งหรือสามารถมองเห็นได้ทั่ว เช่น จัดพื้นที่เรียนรู้แบบเป็นทางการ (ชั้นเรียน) ใกล้เคียงกับพื้นที่เรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ เช่น ห้องโถงหรือลิโอบบี้ หรือจัดพื้นที่เรียนรู้ให้อยู่ติดกับสวนหรือสนาม

3. รักษาสมดุลระหว่างความเป็นชุมชนกับการอยู่คนเดียว เช่น ห้องสมุดยุคใหม่ที่มีทั้งห้องสำหรับประชุม กลุ่มย่อยและห้องที่มีความเป็นส่วนตัวสำหรับการศึกษา/ทำงานเป็นรายบุคคล จัดพื้นที่สำหรับการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เช่น จัดให้มีร้านกาแฟในบริเวณใกล้ห้องประชุมกลุ่มในห้องสมุด

4. สามารถใช้งานได้ง่าย สามารถใช้งานได้ตามเป้าหมาย และสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการ คือ จัดพื้นที่การเรียนรู้ให้มีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนได้ให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้และหลากหลายตามความต้องการของผู้ใช้เช่น พื้นที่สำหรับการบรรยายและการทำกิจกรรมกลุ่ม มีพื้นที่เพียงพอสำหรับการเคลื่อนย้ายคน/สิ่งของ

โดยสามารถสรุปปัจจัยที่ทำให้พื้นที่สาธารณะสามารถตอบสนองต่อความต้องการและเป็นพื้นที่การเรียนรู้ของชุมชนได้ดี คือ การเข้าถึงและการเชื่อมต่อที่ดี สภาพแวดล้อมที่สะดวกสบายและภาพลักษณ์ที่ดี ผู้ใช้งาน

และกิจกรรมที่เกิดขึ้น และการสร้างพื้นที่ให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เมื่อพื้นที่การเรียนรู้ถูกออกแบบวางแผนมาเพื่อการเรียนรู้ พื้นที่นั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาได้อย่างเต็มประสิทธิภาพต่อไป

พื้นที่การเรียนรู้ตามช่วงวัย

พื้นที่เรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชนทำหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่างโรงเรียน บ้าน และชุมชน เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น นอกโรงเรียนและนอกเวลาเรียน เพื่อกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนมีพัฒนาการตามช่วงวัย โดยสามารถอธิบายแนวทางการจัดกิจกรรมและพื้นที่การเรียนรู้ตามช่วงวัยได้ดังนี้ (school of change makers, 2023)

1. วัยเรียน (อายุ 6-17 ปี) เน้นทำกิจกรรมทางกาย (Physical Activity) เพื่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี สร้างฮอร์โมนการเจริญเติบโต (Growth Hormones) ลดความเครียด พฤติกรรมติดจอ และป้องกันโรคไม่ติดต่อ กระตุ้นให้เกิดการเคลื่อนไหวร่างกายพัฒนากล้ามเนื้อแบบแอโรบิก ทั้งแบบสร้างความแข็งแรง แบบสร้างความอ่อนตัว และแบบสร้างความสมดุลการทรงตัว ซึ่งสามารถแบ่งเป็น 3 ระดับ

1.1 ปฐมวัย (อายุ 3-5 ปี) เน้นพัฒนาสมองส่วนหน้าเพื่อให้เกิดกระบวนการทางความคิด (EF - Executive Function) ช่วยให้เกิด คิด ทำ เรียนรู้ แก้ไขปัญหา อยู่กับคนอื่นได้ และมีความสุขเป็น ประกอบไปด้วย 3 ทักษะ คือ

1.1.1 ทักษะพื้นฐาน มีหน้าที่ช่วยจำเพื่อใช้งาน คิดไตร่ตรอง และมีความยืดหยุ่นทางความคิด

1.1.2 ทักษะกำกับตัวเอง มีหน้าที่ช่วยควบคุมอารมณ์ มีความตั้งใจจดจ่อ และสามารถติดตามประเมินตนเองได้

1.1.3 ทักษะปฏิบัติ มีหน้าที่ช่วยริเริ่มลงมือทำ ช่วยวางแผน จัดลำดับความสำคัญและระบบการทำงาน ช่วยให้มุ่งมั่นทำตามเป้าหมายได้

1.2 กิจกรรมระดับเบา (Light Intensity) คือ การเคลื่อนไหวที่ออกแรงน้อยและทำให้รู้สึกเหนื่อยน้อย เป็นการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เช่น การยืน การเดินระยะสั้น

1.3 กิจกรรมทางกายระดับปานกลาง (Moderate Intensity) คือ กิจกรรมที่ทำให้รู้สึกเหนื่อยปานกลาง ยังสามารถพูดเป็นประโยคได้ มีเหงื่อซึม ๆ หากวัดอัตราการเต้นของหัวใจจะมีระดับชีพจรระหว่าง 120-150 ครั้งต่อนาที เช่น การเดินเร็ว การปั่นจักรยาน การทำงานบ้าน

1.4 กิจกรรมทางกายระดับหนัก (Vigorous Intensity) การเคลื่อนไหวที่ออกแรงมาก ใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ และทำให้รู้สึกเหนื่อยมาก โดยไม่สามารถพูดเป็นประโยคได้ รู้สึกเหนื่อยหอบ วัดอัตราการเต้นของหัวใจได้ 150 ครั้งต่อนาทีขึ้นไป เช่น การวิ่ง การเดินขึ้นบันได การออกกำลังกาย การเล่นกีฬา

2. วัยรุ่น (อายุ 17-25 ปี) พัฒนาทักษะของศตวรรษที่ 21 เพื่อจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในโลกยุคใหม่และนำไปสู่การคิดค้นสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ หรือที่เรียกกันว่า 4Cs ซึ่งประกอบไปด้วย

2.1 Critical Thinking (การคิดวิเคราะห์) สามารถคิดวิเคราะห์ตามหลักเหตุผล และหาวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ

2.2 Communication (การสื่อสาร) มีทักษะด้านการฟังและการอธิบาย มีส่วนร่วมในการพูดคุยและแสดงความคิดเห็น ตลอดจนสามารถใช้สื่อดิจิทัลได้

2.3 Collaboration (การทำงานร่วมกัน) สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นที่แตกต่างจากตัวเอง เพื่อให้งานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

2.4 Creativity (การสร้างสรรค์) มีความสามารถคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ กับวิธีการใหม่ ๆ และต่อยอดไปเป็นนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้

เด็กและเยาวชนเป็นอนาคตของชาติ การที่จะพัฒนาพวกเขาได้อย่างเต็มกำลังจำเป็นต้องเข้าใจและเรียนรู้แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ในแต่ละช่วงวัย เพื่อให้สามารถมีพื้นที่การเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ ตามความหลากหลายของตัวผู้เรียน อย่างมีความสุข และเป็นบุคคลแห่งศตวรรษที่ 21 ได้อย่างแท้จริง

สรุป

“ในวันที่โลกหมุนเร็ว” การเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรง และหรือทางอ้อม ต่อบุคคล สังคม ประเทศ หรือแม้กระทั่งโลก อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อระบบพื้นฐานของการพัฒนาต่าง ๆ รวมถึงระบบการศึกษา การศึกษา จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะขับเคลื่อนกลไกให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และการศึกษาในอนาคต มีทักษะและคุณภาพ อีกทั้งการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดความรู้อย่างแท้จริงเกิดขึ้นจากความต้องการพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพมีคุณภาพในการดำรงชีวิต การเรียนรู้เกิดขึ้นตลอดเวลาการเรียนรู้บางอย่างเกิดขึ้นได้เองโดยอัตโนมัติเป็นไปตามกลไกของธรรมชาติ แต่การเรียนรู้บางอย่างต้องเป็นไปตามกฎเกณฑ์ เพื่อให้เข้าใจการเรียนรู้ได้ดีขึ้นจึงควรศึกษาธรรมชาติของการเรียนรู้ การเรียนรู้อย่างมีความสุข การเรียนรู้จากการได้คิดและลงมือปฏิบัติจริง การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น การเรียนรู้แบบองค์รวมหรือบูรณาการ การเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง รวมไปถึงการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-Learning) ผู้เรียนจะได้เรียนตามความสามารถและความสนใจของตน โดยเนื้อหาของบทเรียนซึ่งประกอบด้วย ข้อความ รูปภาพ เสียง วิดีโอและมัลติมีเดีย เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจะเอื้อให้เกิดนวัตกรรมที่หลากหลายด้าน การเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ที่มีอยู่หลากหลาย การเรียนรู้นั้นมีแนวโน้มว่าจะเกิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) จะกลายเป็นวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) คือเป็น “การเรียนรู้แบบเผชิญหน้า” และ “การเรียนรู้ออนไลน์” ในสัดส่วนครึ่งต่อครึ่ง ไม่ว่าจะในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนทุกแห่งเป็นพื้นที่การเรียนรู้ได้ทั้งนั้น พื้นที่นั้นทำหายเด็กและเอื้อให้เด็กได้เรียนรู้อย่างลึกซึ้งพื้นที่เรียนรู้ที่มุ่งเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลาย เช่น ความหลากหลายด้านเศรษฐกิจครัวเรือน วัฒนธรรม เพศวิถี ศักยภาพที่มีมาแต่กำเนิด มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อสังคมในระยะยาว เนื่องจากศักยภาพเหล่านี้จะส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีพัฒนาการตามช่วงวัยที่ดี มีความสนใจใฝ่เรียนรู้ สามารถคิด วางแผน ทำตามแผนได้ ช่วยพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นสมาชิกที่มีคุณภาพที่ดีของผู้คนที่ร่ายล้อม (บ้าน เพื่อน โรงเรียน ชุมชน) สิ่งเหล่านี้ช่วยบ่มเพาะระหว่างเส้นทางการเติบโตของพวกเขาจนเป็นผู้ใหญ่ที่มีทักษะชีวิต ทักษะสุขภาพที่ดี มีความสามารถในการบรรลุผลตามหน้าที่ เช่น การดูแลสุขภาพของตัวเองได้ การเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น การประกอบอาชีพที่ช่วยดูแลตัวเองและครอบครัวได้ การดูแลผู้สูงวัย การเป็นพ่อแม่และพลเมืองที่ดี หากไม่มีพื้นที่เรียนรู้ที่เป็นทางเลือกและโอกาสในการพัฒนาศักยภาพให้กับเด็กและเยาวชนที่มีความต้องการที่หลากหลาย ในการเติบโตท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ได้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ดวงพร หวานเย็น. (2556). การจัดการการสอนบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ เรื่องการเขียนเพื่อการสื่อสาร โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยี การเรียนรู้และสื่อมวลชน คณะครุศาสตรอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี พระจอมเกล้าธนบุรี.
- ทิศนา แคมมณี. (2555). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราณี อ่อนศรี. (2532). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ใช้สมองเป็นฐานของ นักเรียนพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการ วิจัยและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชาศึกษาศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รังสียา นรินทร์, ประกอบ ใจ มั่น, และสายสวาท เกตุชาติ. (2562). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ ห้องเรียนกลับด้านโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานในการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความมุ่งมั่นแน่วแน่ของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 19(1), 57-70.
- พนัส จันทรศรีทอง. (2565). ชีวิตวิถีถัดไปกับการศึกษา. Education journal Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University, 5(3), 25-36.
- วรรณ เลิศวิจิตรจรัส. (2556). สนุกกับการเรียนในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี – สฤษดิ์วงศ์.
- วิจารณ์ พานิช และปิยาภรณ์ มัณฑะจิตร. (2563). การศึกษาคุณภาพสูงระดับโลก. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สยามกัมมาจล.
- สุชาติ จักรพิสุทธิ์ และคณะ. (2548). การศึกษาทางเลือก : โลกแห่งการเรียนรู้นอกโรงเรียน. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). รายงานการวิจัย สมรรถนะครูและแนวทางการพัฒนาครูใน สังคมที่เปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). สภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) 2015 – 2016: จาก ข้อเสนอสู่นโยบาย. กรุงเทพฯ: บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- สำนักงานอุทยานการเรียนรู้. (2558). คิดทันโลก ทำทายกระบวนการที่ค้นว่าด้วยอนาคตห้องสมุดและห้องสมุด ในอนาคต. กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- อภิภา ปรัชญพฤทธิ. 2560. การออกแบบพื้นที่การเรียนรู้ สำหรับสถาบันอุดมศึกษา ในศตวรรษ ที่ 21. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 11(2), 379 – 392.
- Brown, M. (2005). Learning spaces. In Diana, G.O. and James, L.O. (Eds.), Educating the Net Generation (12.1-12.22). EDCAUSE.
- Clark, C.R., & Mayer, E.R. (2003). e-Learning and the science of instruction. San Francisco: John Wiley and Son.
- Cornell, P. (2002). The Impact of Changes in Teaching and Learning on Furniture and the Learning Environment. New Directions for Teaching and Learning Journal. (92), 33-41.

- EPS Solution. (2023). **E-Learning**. Retrieved on 30 January 2023, from <https://www.epcs.co.th/e-learning/hello-world/>
- Gee, L. (2006). Human-Centered Design Guidelines. In Diana, G.O. (Ed). **Learning Spaces**. (10.1-10.13). EDCAUSE.
- Kneppell, M. & Riddle, M. (2012). Distributed learning spaces: **Physical, blended and virtual learning spaces in higher education**. In M.Keppell, K, Souter, & M. Riddle. **Physical and virtual learning spaces in higher education: Concepts for the modern learning environment**. (pp.1-21). PA: Information Science Reference.
- School of Change Makers. (2023). **ทำไมเราจึงต้องมีพื้นที่เรียนรู้**. Retrieved on 14 February 2023, from <https://schoolofchangemakers.notion.site/Why-5a4ab027e653479b9823650dbafc1851/>
- The Kommon. (2023). **แพลตฟอร์มออนไลน์ ภูมิทัศน์ใหม่ของการเรียนรู้**. Retrieved on 29 January 2023, from <https://www.thekommon.co/online-learning-platform-lifelonglearningfocus/>

นักบัญชีนวัตกรรมในอนาคต Innovative Accountants in the future

พิมพ์ผกา วงศ์ทองแก้ว¹, เอกวินิต พรหมรักษา², วรรณวนิช ต่อนครรัมย์³ และเบญญาภา วงศ์ทองแก้ว⁴

^{1,3} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หลักสูตรบัญชีบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

² อาจารย์ ดร. หลักสูตรบัญชีบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

⁴ เจ้าหน้าที่ส่งออก บริษัท เอสวีไอ จำกัด

Corresponding Author: Pimpaka.w2526@gmail.com

Received: February 15, 2023. Revised: April 11, 2023. Accepted: April 25, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ศักยภาพของนักบัญชีในอนาคต อันเกิดจากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมโลกภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ปัจจุบันการพัฒนาประเทศถูกขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Innovation) และเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital) ส่งผลให้นักบัญชีต้องปรับเปลี่ยนตัวเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น หากนักบัญชียังคงทำงานอยู่แบบเดิม ๆ นักบัญชีก็จะเกิดความล้าหลังไม่สามารถรับมือการเปลี่ยนแปลงจากการหลั่งไหลเข้ามาของนักลงทุนธุรกิจข้ามชาติ และการเข้ามาของนักวิชาชีพบัญชีต่างชาติ รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่ได้ ดังนั้น นักบัญชีในฐานะผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีจำเป็นต้องมีการพัฒนาศักยภาพพื้นฐานสำคัญ ด้านความรู้ ด้านการทำบัญชี ด้านการสอบบัญชี ด้านการบัญชีบริหาร ด้านการวางระบบบัญชี ด้านการบัญชีภาษีอากร และด้านการศึกษาและเทคโนโลยีการบัญชี ที่ครอบคลุมถึงคุณลักษณะนักบัญชีมืออาชีพ 5 ด้าน คือ 1) ทักษะทางปัญญา 2) ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติการและหน้าที่งาน 3) ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล 4) ทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร และ 5) ทักษะทางด้านองค์การและการจัดการธุรกิจ ซึ่งเป็นการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างไม่จบสิ้น (Lifelong Learning) จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรม แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบพบว่า นักบัญชีจำเป็นและควรตระหนักถึงการพัฒนาทักษะเพื่ออนาคต (Reskill) 3 ทักษะที่สำคัญ คือ 1) ทักษะการใช้เทคโนโลยี (Technology Skills) 2) ทักษะด้านความรู้ (Hard Skills) และ 3) ทักษะด้านอารมณ์ (Soft Skills) เนื่องจากในอนาคตนักบัญชีจะเป็นผู้รวบรวมองค์ความรู้จากศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ร่วมกันจนสามารถสร้างนวัตกรรมที่ส่งเสริมคุณค่า ลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการทำงานเป็นองค์ความรู้ใหม่เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่องานบัญชีต่อไป

คำสำคัญ : นักบัญชีนวัตกรรม, การพัฒนาทักษะเพื่ออนาคต

Abstract

This article aims to analyze and synthesize the potential of accountants in the future, which arises from the rapidly changing situation of the world under the current wave of globalization. Currently, the country's development is driven by innovation and digital

technology, resulting in accountants having to adapt to changes that occur. If accountants continue to work in the same way, they will fall behind and unable to cope with changes caused by the inflow of international business investors and foreign accounting professionals, as well as the use of new digital technologies. Therefore, as a professional accountant, it is necessary to develop important basic skills, including knowledge, accounting practices, accounting examinations, accounting management, tax accounting, and education and accounting technology, which cover the five essential professional accounting skills: 1) intellectual skills, 2) practical and job-related skills, 3) personal characteristic skills, 4) interpersonal and communication skills, and 5) organizational and business management skills, which are a lifelong learning process from studying literature, reviewing relevant theories. Accountants need to be aware of and reskill themselves in three important skills: 1) technology skills, 2) data analysis skills, and 3) communication skills.

Keyword : Innovator Accountant, Skills Development for the future

บทนำ

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงสังคมโลกภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) เกิดการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจยุคใหม่ที่เน้นฐานความรู้ (Knowledge Base) ทักษะ (Skill) เฉพาะด้าน ตลอดจนกระแสการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital) แบบก้าวกระโดดไร้ขีดจำกัด สู่การเป็นสังคมอิเล็กทรอนิกส์ (e-Society) โดยการกระตุ้นให้บุคคล องค์กร ประเทศชาติ ทุกภาคส่วนของสังคมต้องมีการปรับตัวอย่างเท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และมีการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาได้อย่างมีคุณภาพ (นิรันดร์ จุลทรัพย์, 2557, หน้า 39) นำไปสู่การยกระดับคุณภาพทรัพยากรมนุษย์สู่ศตวรรษที่ 21 ลดการพึ่งพาต่างชาติ เป็นการสร้างความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม ให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2561, หน้า 65-66) ด้วยการประยุกต์ใช้นวัตกรรม (Innovation) และเทคโนโลยีต่าง ๆ แบบเชื่อมโยงและบูรณาการร่วมกันทุกระดับ ซึ่งเป็นกลไกการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคต (New Engine of Growth) ด้วยการใช้คุณลักษณะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของบุคคล นำไปสู่ผลสำเร็จตามยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งเป็นการพัฒนาประเทศด้วยการใช้ความรู้ ทักษะเฉพาะด้าน ความสามารถ และคุณลักษณะอื่น ๆ เช่น อุปนิสัย ทัศนคติ บุคลิกภาพ (ชูชัย สมิทธิไกร, 2556, หน้า 26) ทำให้นักบัญชีจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงคือ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล เนื่องจากการทำธุรกิจในปัจจุบันดำเนินงานโดยใช้ระบบอัตโนมัติในการบันทึกบัญชีและตรวจสอบสินค้า การออกเอกสารรายงานทางการเงิน การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) รวมถึงการนำเทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain) เข้ามาช่วยในการปฏิบัติงานด้านบัญชี โดยการใช้งานผ่าน Application ต่าง ๆ ในการออกคำสั่งการผลิตสินค้า การซื้อขายสินค้า การชำระเงินผ่านระบบออนไลน์ เช่น การชำระเงินผ่านระบบ Mobile banking และผ่านระบบ e-Payment

จากการศึกษาข้อมูลสถิติกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงานปี พ.ศ. 2563 ได้สรุปข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการแรงงานภายในประเทศว่า อาชีพนักบัญชีเป็นอาชีพที่อยู่ในความต้องการแรงงานมากที่สุด 5 อันดับแรกของตลาดแรงงานในกลุ่มงานต่าง ๆ ซึ่งอาชีพนักบัญชีจัดอยู่ในอันดับกลุ่มที่ 3 ในส่วนงานช่างเทคนิค

ที่ตลาดแรงงานมีความต้องการแรงงานทั่วประเทศ จำนวน 7,602 อัตรา (กองบริหารข้อมูลตลาดแรงงาน กรมการจัดหางาน, 2563) เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีสู่การเป็นนักบัญชีนวัตกรรมในอนาคต กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ จึงได้มีนโยบายออกมาเพื่อเป็นการส่งเสริมผลักดัน และยกระดับสำนักงานบัญชีคุณภาพสู่การเป็นสำนักงานบัญชีดิจิทัล (Digital Accounting Firm) ให้เป็นรูปธรรม ได้มีการถอดบทเรียนในการทำต้นแบบสำนักงานบัญชีดิจิทัล พร้อมทั้งเผยแพร่ไปยังสำนักงานบัญชีและผู้ทำบัญชีอื่น ๆ เสริมสร้างองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบัญชี เช่น การนำเทคโนโลยีระบบอัตโนมัติ (Robotic Process Automation) และเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytical Tools) มาใช้ในการทำบัญชี การประมวลผลทางบัญชี และการวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งระบบ e-Filing ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการนำส่งงบการเงินเป็นการยื่นรายการหรือเอกสารของผู้ประกอบธุรกิจ เป็นต้น อีกทั้งยังรองรับโครงการ National e-Payment ของหน่วยงานภาครัฐ (กองกำกับบัญชีธุรกิจ, 2562) ระบบ e-Payment ยังเป็นแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ National e-Payment Master Plan ของกรมสรรพากรในการจัดเก็บภาษี ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 21 มีนาคม พ.ศ.2562 ผู้รับบริการสามารถยื่นแบบชำระภาษีผ่านระบบออนไลน์ได้ตลอด 24 ชั่วโมง ผ่านเว็บไซต์กรมสรรพากร www.rd.go.th รวมทั้งยังมีระบบ e-Tax Invoice & Receipt ซึ่งเป็นระบบการออกใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์ และระบบ e-Withholding Tax เป็นระบบการหักภาษีเงินได้ หัก ณ ที่จ่าย และระบบอิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ เพื่อรองรับการให้บริการที่สะดวก รวดเร็ว ลดเวลาการทำงานและขั้นตอนการชำระภาษีที่ยุ่งยาก (กรมสรรพากร ศูนย์สารนิเทศสรรพากร, มปป.; กรมสรรพากร, 2559) โดยข้อมูลทางบัญชีทั้งกระบวนการจะถูกเชื่อมโยงเข้าไว้ด้วยระบบโครงข่ายในการเก็บบัญชีธุรกรรมออนไลน์ ซึ่งมีลักษณะเป็นเครือข่ายใยแมงมุมที่เก็บสถิติการทำธุรกรรมทางการเงิน และสินทรัพย์ชนิดอื่น ๆ อีกในอนาคต โดยสถาบันการเงินเป็นตัวกลางในการจัดเก็บข้อมูล และเทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain) จะทำหน้าที่ประมวลผลข้อมูลไปพร้อมกับวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งการประมวลผลข้อมูลทั้งหมดจะถูกส่งไปจัดเก็บไว้บนระบบคลาวด์ (Cloud Computing) บทความนี้มีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ศักยภาพของนักบัญชีนวัตกรรมในอนาคต อันเกิดจากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมโลกภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) โดยมีประเด็นสืบค้น 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 พัฒนาการการเปลี่ยนแปลงทางบัญชี และประเด็นที่ 2 นักบัญชีกับบทบาทที่ต้องเปลี่ยนไปสู่การพัฒนาทักษะนักบัญชีนวัตกรรมในอนาคต โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. พัฒนาการการเปลี่ยนแปลงทางบัญชี

หากย้อนกลับไปในอดีตเมื่อหลายร้อยปีก่อน ค.ศ. 1,000 ปี มนุษย์ได้มีการจดบันทึกรายการทางการเงินโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงผลกำไรจากการประกอบธุรกิจ และได้มีพัฒนาวิธีการในการทำบัญชีมาอย่างต่อเนื่องจนถึงสมัยอียิปต์ โดยมนุษย์ได้มีการบันทึกบัญชีเกี่ยวกับรายการทรัพย์สินต่าง ๆ ในห้องพระคลัง และในสมัยบาบิโลเนียนมนุษย์ได้ทำการบันทึกบัญชีเกี่ยวกับรายการเงินและทองคำที่ได้รับมาจากแหล่งต่าง ๆ โดยมีการแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับวันที่ได้รับเงินและทองคำ รายการชื่อผู้รับ และรายการชื่อผู้ให้ทรัพย์สินนั้นมา จนถึงกระทั่งถึงในสมัยกรีกมนุษย์ได้มีพัฒนาการทางบัญชีโดยการบันทึกข้อมูลรายการรับ-จ่าย ประจำงวด รวมไปถึงการหายอดคงเหลือต้นงวดและปลายงวด ต่อมาในสมัยโรมันมนุษย์ได้ทำการบันทึกบัญชี 2 ด้าน คือการบันทึกบัญชีด้านเดบิตกับด้านเครดิต หรือที่เราเรียกว่า “ระบบบัญชีคู่” ในปัจจุบันซึ่งจะทำการบันทึกรายการที่เกิดขึ้นนั้นรับมาจากใคร และได้มีการจ่ายออกไปให้กับใครในจำนวนเดียวกัน ซึ่ง

พัฒนาการการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญแบ่งออกได้เป็น 3 ยุค คือ 1) ยุคก่อนระบบบัญชีคู่ (ก่อนคริสต์ศักราช 3,000 ปี - ศตวรรษที่ 13) 2) ยุกระบบบัญชีคู่ (ปลายศตวรรษที่ 13) และ 3) ยุคปัจจุบัน (ศตวรรษที่ 19-ปัจจุบัน) (ผกาพรรณ พรหมสาขา ณ สกลนคร, และรัตนา วงศ์ศรีมีเดือน, 2561) ซึ่งในยุกระบบบัญชีคู่ ปลายศตวรรษที่ 13 นั้น เกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัดเจน คือ มีการลงทุนในการค้า ผู้ลงทุนมักลงทุนในรูปของเจ้าของคนเดียว โดยหวังกำไรเป็นผลตอบแทนด้วยสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป จึงเริ่มมีการประกอบธุรกิจทางการค้าแทนที่จะเป็นการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกันเหมือนดังเช่นในอดีต ซึ่งสิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นได้ว่านักบัญชีในอดีตกับนักบัญชีในยุคปัจจุบันจึงมีความแตกต่างกัน สรุปได้ดังนี้

นักบัญชีในอดีต นักบัญชีในอดีตยังไม่มีความรู้และทักษะมากนักเมื่อนำมาเทียบกับนักบัญชีในยุคปัจจุบัน การบันทึกบัญชีของนักบัญชีในอดีตจะทำได้ด้วยระบบบันทึกบัญชีด้วยมือ (Manual) ในรูปแบบของกระดาษ โดยนักบัญชีจะต้องใช้ความละเอียดรอบคอบในการค้นหาตัวเลขที่ไม่ดูลักษณะทางด้านผู้ซื้อกับด้านผู้ขาย หรือ ด้านผู้รับกับด้านผู้จ่าย ในสมุดรายวันทั่วไป สมุดรายวันเฉพาะ ประกอบด้วย สมุดบัญชีขาย เชื้อ สมุดบัญชีซื้อเชื้อ สมุดบัญชีสินค้ารับคืนและส่วนลด สมุดบัญชีสินค้าส่งคืนและส่วนลด สมุดบัญชี เงินสดรับ สมุดบัญชีเงินสดจ่าย และการผ่านรายการไปยังระบบบัญชีแยกประเภทย่อย ซึ่งกว่าที่นักบัญชีจะสามารถจัดทำงบการเงินได้นั้นจะต้องอาศัยเวลา ความอดทน ความละเอียดรอบคอบ และความชำนาญเฉพาะด้านเพื่อให้ได้งบการเงินที่ถูกต้องตามมาตรฐานการบัญชีและเชื่อถือได้

นักบัญชีในยุคปัจจุบันและก้าวเข้าสู่การเป็นนักบัญชีนวัตกรรมในอนาคต นักบัญชีได้มีการนำเครื่องคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในการทำงานด้านบัญชี โดยนักบัญชีจะทำการบันทึกบัญชีด้วยการใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรม Microsoft Office และได้มีการพัฒนาเป็นการบันทึกบัญชีด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี ซึ่งมีหลากหลายโปรแกรมให้เลือกใช้ตามต้องการ ความเหมาะสมในแต่ละประเภทตามขนาดของธุรกิจที่มีความแตกต่างกันไป เช่น โปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป CD Organizer โปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป Express โปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป Formula โปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป Win Speed โปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป Easy Acc โปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป Sap โปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป Auto Flight และโปรแกรมบัญชีสำเร็จรูปอื่น ๆ ที่ผู้ประกอบการธุรกิจด้านซอฟต์แวร์ได้ทำการพัฒนาขึ้นมาเพื่อให้รองรับกับรูปแบบของธุรกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงไป เช่น ธุรกิจการซื้อขายสินค้าผ่านระบบออนไลน์ ทำในการทำงานบัญชีมีความสะดวก รวดเร็ว และง่ายขึ้น ปัญหาในการจัดทำงบการเงินที่ไม่ลงตัวก็ลดน้อยลงไปด้วย และต่อมานักพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ได้มีการพัฒนาซอฟต์แวร์ (System Software) โปรแกรมบัญชีสำเร็จรูปให้สามารถออกเอกสารทางการค้าได้ทันทีผ่านระบบออนไลน์ เช่น ใบแจ้งหนี้ (Invoice) ใบเสร็จรับเงิน (Receipt) ใบสำคัญจ่าย (Payment Voucher) ใบเพิ่มหนี้ (Debit Note) ใบลดหนี้ (Credit Note) ใบสั่งซื้อ (Purchase Order) ใบกำกับภาษี (Tax Invoice) และเอกสารขั้นต้นประกอบการบันทึกบัญชีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ ซึ่งได้มีการพัฒนาระบบอย่างต่อเนื่อง มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่เข้าช่วยในการทำงาน จนทำให้ระบบสามารถเชื่อมโยงรายการค้ามายังรายการบัญชีด้วยวิธีการผูกผังบัญชีกับรายการค้า จึงส่งผลให้ช่วยลดเวลาในการบันทึกบัญชีได้มากขึ้นยิ่งขึ้น ทำให้งานประจำของนักบัญชีในช่วงเวลาดังกล่าวนั้นจะถูกทดแทนในการผ่านบัญชีและการจัดทำข้อมูลทางการเงินบางส่วนด้วยโปรแกรมบัญชีสำเร็จรูปกลายเป็นสำนักงานบัญชีดิจิทัล (Digital Accounting Firm) ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนนักบัญชีก็สามารถทำงานได้ด้วยระบบเทคโนโลยีระบบอัตโนมัติ (Robotic Process Automation) สามารถเห็นความแตกต่างที่เกิดขึ้นได้จากตารางการเปรียบเทียบการทำงานของนักบัญชีระหว่างการทำงานในรูปแบบกระดาษในสมัยอดีตกับการทำงานในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ในยุคปัจจุบัน (ยุทธนัยณ์ นิธิพิสุทธิกุล, 2562) ดังนี้

ตารางการเปรียบเทียบการทำงานของนักบัญชี ในรูปแบบกระดาษและแบบอิเล็กทรอนิกส์

การทำงานในรูปแบบกระดาษ	การทำงานในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์
บันทึกบัญชี/บันทึกรายการค้าด้วยมือ อยู่ในสรุปของสมุดบัญชีกระดาษ จำนวนหลาย ๆ เล่ม สถานที่ในการจัดเก็บเอกสาร คือ ตู้เก็บเอกสาร จำนวนหลายตู้ และห้องจัดเก็บเอกสารขนาดใหญ่	บันทึกบัญชี/บันทึกรายการค้าด้วยระบบคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี สถานที่ในการจัดเก็บเอกสาร คือ เอกสารจะถูกจัดเก็บไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์, Hard Disk และถูกจัดเก็บไว้บนระบบคลาวด์ (Cloud Computing)
เอกสารใบเสร็จรับเงินในกับคำภาษี ใบเพิ่มหนี้ ใบสั่งซื้อสินค้า ใบส่งขาย และเอกสารขั้นต้น ประกอบการลงบัญชีอื่น ๆ อยู่ในรูปของกระดาษ	เอกสารใบเสร็จรับเงินในกับคำภาษี ใบเพิ่มหนี้ ใบสั่งซื้อสินค้า ใบส่งขาย และเอกสารขั้นต้น ประกอบการลงบัญชีอื่น ๆ อยู่ในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (XML Data)
ลงลายมือชื่อในกระดาษ และประทับตราของกิจการลงในเอกสาร	ลงลายมือชื่อแบบอิเล็กทรอนิกส์ ในเนื้อหาของข้อมูล (XML Digital Signature)
ส่งเอกสารให้ลูกค้า หรือเจ้าหน้าที่ ผ่านทางไปรษณีย์	ส่งข้อมูลในช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น email line Facebook
จัดเก็บเอกสารในคลังเก็บเอกสาร	จัดเก็บเอกสารในสื่อจัดเก็บข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เช่น Hard Disk

ต่อมา ในยุคปัจจุบันเมื่อธุรกรรมทางการค้ามีความซับซ้อนขึ้น มีการนำระบบสารสนเทศ เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยในกระบวนการผลิต การตัดสินใจ และการซื้อขายสินค้าผ่านระบบออนไลน์ ทำให้การดำเนินธุรกิจเกิดการตัดสินใจที่แม่นยำ รวดเร็ว และทันต่อเวลา รวมถึงการจัดทำข้อมูลในการวางแผนงาน ระบบต้นทุนการผลิต ระบบการขายสินค้า และระบบควบคุมสินค้าคงเหลือ โดยข้อมูลเหล่านี้จะถูกเชื่อมโยงเข้าด้วยกันแบบรวมศูนย์ ซึ่งเกิดจากการใช้โปรแกรมสำหรับวางแผนบริหารธุรกิจขององค์กร (Enterprise Resource Planning : ERP) ดังนั้น งานของนักบัญชีจะถูกทดแทนในส่วนของงานคำนวณที่มีความซับซ้อน และการจัดเตรียมรายการปรับปรุงบางส่วน นักบัญชีจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนตัวเองและหันไปมุ่งเน้นงานด้านการควบคุมข้อมูลนำเข้าระบบ (Input) งานด้านการตรวจสอบความถูกต้อง งานด้านการตรวจสอบบัญชี และภาษีอากร ที่ต้องอาศัยประสบการณ์และความชำนาญเฉพาะด้านของบุคคล งานเกี่ยวกับการตีความรายการค้า การวิเคราะห์ความสมเหตุผลของข้อมูลสารสนเทศและระบบการควบคุมภายในที่เกี่ยวข้องกับระบบงาน ดังนั้น นักบัญชีในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องพัฒนาทักษะเฉพาะด้านของตนเอง นั่นคือทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st century skills; transversal skills) ซึ่งเป็นทักษะจำเป็นและที่สำคัญที่สุดพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและการนำไปสู่การเป็นนักบัญชีนวัตกรรมไทยในอนาคต ประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ รวมถึงการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัล นวัตกรรมใหม่ ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา นวัตกรรม (Innovation) เป็นสิ่งที่มนุษย์ได้ประดิษฐ์หรือทำขึ้นมาใหม่หรือทำให้แปลกไปจากเดิม ซึ่งอาจเป็นความคิด วิธีการ หรืออุปกรณ์ เป็นต้น เช่น การใช้อินเทอร์เน็ตประกอบการสอน ถือเป็นนวัตกรรมทางการศึกษา การนำวิธีการใหม่ ๆ มาปฏิบัติ หลังจากได้ผ่านการทดลองหรือได้รับการพัฒนามาเป็นขั้น ๆ แล้ว โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นแรก คือ ขั้นการคิดค้น (Invention) ขั้นที่ 2 คือ ขั้นการพัฒนา (Development) หรือ

โครงการทดลองปฏิบัติก่อน (Pilot Project) และขั้นที่ 3 คือ ขั้นการนำไปปฏิบัติจริง (Implement) การคิดค้นเหล่านี้เป็นการคิดค้นกระบวนการใหม่ ๆ ที่ไม่เคยมีมาก่อนหรือการพัฒนาต่อยอดจากของเดิมให้ดีขึ้นและเมื่อนำมาใช้สามารถทำให้งานมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อทำให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และถ่ายทอดไปสู่แนวความคิดใหม่ที่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม แนวความคิดนี้ได้ถูกพัฒนาขึ้นมาในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 และถูกนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (ราชบัณฑิตยสภา, 2550; สมบัติ นามบุรี, 2562, หน้า 124)

โลกในอนาคตการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ จะถูกขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ทันสมัย เทคโนโลยีที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศ (Aware Technology Solutions for Business) มีดังนี้

1) บิ๊กดาต้า (Big Data) โลกในยุคปัจจุบันถูกขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่และข้อมูลข่าวสารที่สามารถตอบสนองได้ทันต่อความต้องการของผู้บริโภค จึงทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างถูกขับเคลื่อนอยู่บนฐานข้อมูลจนทำให้เกิดการใช้ประโยชน์จาก (Big Data) ที่แพร่หลายมากขึ้นเพื่อเพิ่มโอกาสในการทำงาน อำนวย การ แข่งขัน และการดำเนินธุรกิจ

2) ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) สามารถช่วยวิเคราะห์ข้อมูลที่มีความซับซ้อนได้แม่นยำมากขึ้น และสามารถนำเสนอข้อมูลได้ภายในระยะเวลาที่จำกัด ดังนี้ (นันทวรรณ บุญช่วย, 2563)

2.1) ด้านการค้นหาข้อมูลในระบบออนไลน์ด้วยการค้นข้อมูลใน (Google) เป็นต้น

2.2) ด้านการเงินการทุน ช่วยทำให้การรวบรวมข้อมูลที่สำคัญ ๆ และนำมาประมวลผลหาโอกาสหรือความเป็นไปได้ในการลงทุนที่ทำให้ได้ผลกำไรภายในระยะเวลาอันสั้น

2.3) ด้านสุขภาพ ช่วยให้การวิเคราะห์หรือตรวจหาโรคทำได้รวดเร็วและแม่นยำขึ้น

2.4) ด้านการตรวจสอบสิ่งผิดกฎหมายออนไลน์ สามารถตรวจสอบได้โดยการตรวจสอบผ่านระบบ e-Commerce ที่กำลังเติบโตและเป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน

2.5) ด้านการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล เนื่องจากระบบปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) สามารถแยกแยะได้ทันทีว่าไฟล์ไหนเป็นมัลแวร์คุกคาม และการใช้ระบบคลาวด์ช่วยในการตรวจสอบ จึงทำให้ระบบปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) ยิ่งมีความสำคัญในการตรวจสอบข้อมูล

3) แมชชีนเลิร์นนิง (Machine Learning) คือ สมอของเครื่องกล ถูกใช้งานเสมือนเป็นสมอของปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) ในการสร้างความฉลาด ซึ่งเรียนรู้จากสิ่งที่มนุษย์ส่งเข้าไปกระตุ้น แล้วจดจำเอาไว้เป็นมันสมอง ส่งผลลัพธ์ออกมาเป็นตัวเลข หรือ Code ที่ส่งต่อไปแสดงผล

4) บล็อกเชน (Blockchain) คือ ระบบโครงข่ายในการเก็บบัญชีธุรกรรมออนไลน์มีลักษณะเป็นเครือข่ายโยงแขนงที่เก็บสถิติการทำธุรกรรมทางการเงิน และสินทรัพย์ชนิดอื่น ๆ ซึ่งสามารถบรรจุข้อมูลไว้ได้จำนวนมากและทำงานร่วมกันได้หลายโครงข่ายโดยไม่มีตัวกลาง สถาบันการเงินได้นำระบบ (Blockchain) เข้ามาช่วยในการทำงานเพื่อให้งานมีความสะดวกและรวดเร็วขึ้น เช่น การทำธุรกรรมด้วย (Bitcoin) จะมีการเชื่อมต่อโครงข่ายโดยจะมีรหัส (Token) ที่สร้างขึ้นมาสื่อสารกับ (Blockchain) และยังทำหน้าที่ในการตรวจสอบ (Bitcoin) นั้น ๆ อีกด้วยว่ามีความน่าเชื่อถือหรือไม่ก่อนที่จะดำเนินการจัดทำธุรกรรมให้สำเร็จต่อไป ซึ่งเทคโนโลยี (Blockchain) เป็นเทคโนโลยีที่สร้างความโปร่งใสให้กับทุกธุรกรรมบนโลกใบนี้ โดยไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในวงการการเงิน แต่สามารถนำไปปรับใช้กับธุรกรรมอื่น ๆ ได้อีกเป็นจำนวนมาก

5) อินเทอร์เน็ตออฟฟิงส์ (Internet of Thing: IoT) เป็นการเชื่อมโยงของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะทั้งหลายผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ที่สามารถเชื่อมโยงหรือส่งข้อมูลถึงกันได้ง่ายด้วยการใช้คำสั่งการควบคุมการใช้งานอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเข้ากับการใช้งานอื่น ๆ กับส่วนต่าง ๆ จนเกิดเป็นเทคโนโลยีอัจฉริยะ เรียกว่า “Smart” ได้แก่ Smart Device, Smart Grid, Smart Home, Smart Network, Smart Intelligent Transportation, Smart ICT/Smart Information and Communication Technology เป็น

6) กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (General Data Protection Regulation : GDPR) คือระเบียบว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้ข้อมูล เป็นบทบัญญัติหลักภายในพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูล ซึ่งกฎหมายนี้เขียนขึ้นเพื่อช่วยปกป้องข้อมูลทางดิจิทัลของพลเมืองของสหภาพยุโรป (European Union : EU) ซึ่งได้ถูกนำมาใช้ทั่วโลก เพื่อป้องกันข้อมูลส่วนตัว ซึ่งมีความสำคัญและเป็นบรรทัดฐานสำหรับการคุ้มครองบุคคล เพื่อให้มั่นใจได้ว่าธุรกิจที่ใช้ข้อมูลเหล่านั้นมีความโปร่งใส และปลอดภัยในการรวบรวมและประมวลผลข้อมูล ซึ่งอาจเกิดขึ้นในการรับโทรศัพท์ขายประกันจากตัวแทนหรือทำบัตรเครดิตกับสถาบันการเงินต่าง ๆ

7) การตลาดดิจิทัล (Digital Marketing) คือ การเตรียมพร้อมข้อมูลการเข้าถึงลูกค้าด้วยการทำ SEO (Search Engine Optimization) หรือ เรียกอีกอย่างว่า (On-Page และ Off-Page) เป็นการปรับแต่งคอนเทนต์บนหน้าเว็บเพจหรือบนเว็บไซต์ วิธีการสื่อสารและการหาทางเข้าถึงลูกค้า โดยการทำอันดับบนหน้าการค้นหาของ Google และจากการศึกษาวิจัย (Keyword Research) รวมถึงการทำให้คนที่เข้าเยี่ยมชมบนหน้าเพจหรือบนหน้าเว็บไซต์ของเราอยู่เป็นประจำกลายเป็นลูกค้าของเราในที่สุด

8) ระบบคลาวด์ (Cloud Computing) เป็นระบบที่ทำการรวบรวมทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการจัดเก็บข้อมูล ประมวลผล และระบบให้บริการออนไลน์ ซึ่งอยู่ในอินเทอร์เน็ตทั้งหมดที่มนุษย์ใช้อยู่เป็นประจำในทุก ๆ วัน ถูกจัดเก็บและรวบรวมไว้บนระบบคลาวด์ (Cloud Computing) ที่เอื้อต่อการติดต่อสื่อสาร การรับและการส่งข้อมูล การจัดเก็บและเรียกใช้ข้อมูลได้ทันทีแบบระบบเรียลไทม์ (Real Time System) (Blockchain Review, 2563)

เมื่อเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ ถูกนำมาใช้มากขึ้นในหลายด้าน เพื่อสนองความต้องการของผู้ผลิต ผู้บริโภค คำว่า “เศรษฐกิจดิจิทัล” (Digital Economy) จึงได้กลายเป็นที่รู้จักของทุกคนในสังคมไทยมากยิ่งขึ้น จึงทำให้หลายคนคงสงสัยว่า “เศรษฐกิจดิจิทัล” นั้นหมายถึงอะไร จะส่งผลต่อผู้ประกอบการวิชาชีพนักบัญชีอย่างไรในอนาคต จะมีข้อดีหรือมีประโยชน์ต่อวิชาชีพนักบัญชีอย่างไร ถ้าผู้ที่อยู่ในวิชาชีพนักบัญชีไม่ปรับตัวหรือไม่มีการเตรียมความพร้อมให้กับตนเองอย่างไร เพื่อเตรียมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายหรือความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นอย่างไรในอนาคต (คณะอนุกรรมการด้านงานต่างประเทศ, 2559) “เศรษฐกิจดิจิทัล” (Digital Economy) หมายถึง เศรษฐกิจที่อาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศหรืออินเทอร์เน็ตมาสร้างอาชีพหรือกิจกรรมทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศการสื่อสารและโทรคมนาคมไปใช้และพัฒนาธุรกิจหรืออุตสาหกรรมสาขาหรือประเภทต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง

สิ่งที่เปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดสำหรับ “เศรษฐกิจดิจิทัล” (Digital Economy) สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ ข้อมูล การสื่อสารระหว่างกัน และเทคโนโลยี ซึ่งกิจการแห่งหนึ่งได้นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำงานของกิจการเพื่อให้งานนั้นมีประสิทธิภาพและลดเวลาในการทำงานลง เช่น การใช้สมาร์ทโฟนทำงานผ่านระบบออนไลน์ e-Payment ซึ่งจะทำให้เข้าถึงข้อมูล การจัดเก็บรักษานั้นเป็นไปได้ง่ายและสามารถทำงานได้ในปริมาณมาก ๆ การปิดบัญชีทุกสิ้นเดือนเจ้าหน้าที่ฝ่ายบัญชีสามารถดึงข้อมูลที่ต้องการจากระบบ

ออนไลน์ของบริษัทได้เองโดยไม่ต้องรอเอกสารที่เป็นกระดาษจากคู่ค้า ซึ่งจะแตกต่างจากสมัยก่อนที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายบัญชี จะต้องไปพูดคุยกับเจ้าหน้าที่แผนกต่าง ๆ เพื่อขอข้อมูลมาทำการปิดบัญชี

2. นักบัญชีกับบทบาทที่ต้องเปลี่ยนไปสู่การพัฒนาทักษะนักบัญชีในอนาคต

2.1 นักบัญชีกับบทบาทที่ต้องเปลี่ยนไป

การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของโลกยุคปัจจุบันก้าวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy) ซึ่งเกิดจากนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาเพื่อใช้ในการเพิ่มผลผลิต เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ใช้เวลาในการทำงานน้อยลงและสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าและบริการต่าง ๆ เพื่อให้สามารถแข่งขันกับชาติได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งยุคปัจจุบันที่การใช้สมาร์ตดีไวซ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสมาร์ตโฟน แท็บเล็ต แล็ปท็อป และการติดต่อสื่อสารกันผ่านเครือข่ายไร้สายความเร็วสูง (Wireless Broadband) เช่น 3G, 4G, 5G ซึ่งใช้งานได้ง่ายกว่าเครื่องคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะมาก และมีความสะดวก สามารถพกพาได้สะดวก ทำให้เกิดการใช้งานในวงกว้างสำหรับกลุ่มคนและกลุ่มธุรกิจ ส่งผลให้เกิดโอกาสทางธุรกิจใหม่ ๆ จำนวนมากในทุกสาขาเศรษฐกิจ เกิดกลุ่มผู้ประกอบการรายใหม่เพิ่มมากขึ้นในระบบเศรษฐกิจ เมื่อรูปแบบการประกอบธุรกิจเปลี่ยนไป ทำให้บทบาทนักบัญชีในอนาคตเปลี่ยนไป เช่น จากเดิมนักบัญชีจะบันทึกบัญชีด้วยกระดาษผ่านรายการบัญชีแยกประเภท และจัดทำรายงานทางการเงินด้วยกระดาษหรือการบันทึกการด้วยมือทำงานอยู่กับโต๊ะบัญชี เมื่อนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการทำงาน ดังนั้น บทบาทของนักบัญชีอาจจะเปลี่ยนไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลด้านการเงินของธุรกิจ การวางแผนกลยุทธ์ด้านต่าง ๆ และหาทางเลือกในการแก้ไขปัญหาธุรกิจ โดยนักบัญชีต้องมีความสามารถบันทึกบัญชีและออกงบการเงินด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ รวมทั้งมีความเชี่ยวชาญในการใช้ซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ ในการออกแบบระบบบัญชี วิเคราะห์ข้อมูลและเก็บรวบรวมข้อมูลทางธุรกิจโดยใช้ระบบฐานข้อมูล เช่น การใช้ซอฟต์แวร์บัญชี ซอฟต์แวร์สเปรดชีต และเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูล จัดเก็บข้อมูลแบบออนไลน์ เช่น ระบบคลาวด์คอมพิวเตอร์ (Cloud Computing) เป็นการใช้ฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ สำหรับการผ่านงาน การส่งมอบบริการผ่านเครือข่ายหรือระบบออนไลน์ และบล็อกเชน (Blockchain) เป็นเทคโนโลยีระบบการเก็บข้อมูล ซึ่งนำมาใช้ในด้านบัญชีมากขึ้นช่วยทำให้ขั้นตอนในการทำงานลดลง ผลลัพธ์ของงานออกมามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้นักบัญชีมีเวลาสำหรับการทำงานด้านอื่นเพิ่มมากขึ้น เช่น งานการวางแผน งานด้านการควบคุมการผลิตและตรวจสอบ งานด้านการวิเคราะห์แนวโน้มธุรกิจ ฯลฯ เนื่องจากไม่ต้องเสียเวลากับงานด้านการบันทึกบัญชีที่ต้องใช้เวลามาก

นอกจากนักบัญชีไทยต้องมีสมรรถนะด้านทักษะทางวิชาชีพสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีตามมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศ ฉบับที่ 3 เรื่องทักษะทางวิชาชีพ (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2560, หน้า 3) ดังนี้ ทักษะทางปัญญา ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่งาน ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร และทักษะทางการบริหารองค์การและการจัดการธุรกิจ และนักบัญชีต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งจะต้องมีการเรียนรู้อย่างไม่จบสิ้น (Lifelong Learning)

2.2 นักบัญชีในอนาคต

สิ่งจำเป็นที่นักบัญชีต้องมีและเตรียมความพร้อมให้กับตนเองเพื่อก้าวเข้าสู่โลกในอนาคตกับการเป็นนักบัญชีในอนาคต คือ การทบทวนทักษะเพื่ออนาคต (Re Skill) 3 ทักษะที่สำคัญ คือ 1) ทักษะการใช้เทคโนโลยี (Technology Skills) 2) ทักษะด้านความรู้ (Hard Skills) และ 3) ทักษะด้านอารมณ์ (Soft Skills) ซึ่งสามารถอธิบายเพิ่มเติมได้ดังนี้

1) ทักษะการใช้เทคโนโลยี (Technology Skills) กล่าวคือ นักบัญชีในองค์กรในอนาคตต้องมีความสามารถ และความเชี่ยวชาญในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และเทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต โทรศัพท์มือถือ โปรแกรมสำเร็จรูป และสื่อออนไลน์ มาใช้ในการปฏิบัติงานหรือการทำงานร่วมกัน เพื่อพัฒนาระบบการทำงาน รวมถึงการออกแบบระบบงานในองค์กรให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพไม่ว่าจะเป็นงานด้านบัญชี หรืองานด้านการบริหารจัดการองค์กรสมัยใหม่ ได้แก่ ทักษะด้านการใช้งานคอมพิวเตอร์ ด้านการใช้งานอินเทอร์เน็ต ด้านการใช้งานเพื่อความมั่นคงปลอดภัย ด้านการเลือกใช้โปรแกรมประมวลผลคำ ด้านการใช้โปรแกรมตารางคำนวณ ด้านการใช้โปรแกรมการนำเสนองาน ด้านการใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล ด้านการทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ และด้านการใช้ดิจิทัลเพื่อความมั่นคงปลอดภัย

2) ทักษะด้านความรู้ (Hard Skills) กล่าวคือ นักบัญชีในองค์กรในอนาคตต้องมีความสามารถ และความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการทำงานบัญชี เช่น การใช้งานระบบสารสนเทศทางการบัญชีในการประมวลผลข้อมูลทางการเงินและทางการบัญชีให้เป็นสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการผลิตสินค้า การควบคุมการผลิต และการตัดสินใจในการดำเนินธุรกิจสำหรับผู้บริหาร การใช้โปรแกรมตารางคำนวณ Microsoft Excel (Spreadsheet) ขั้นสูงสุดสำหรับงานบัญชี การวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงการวิเคราะห์แนวโน้มการเจริญเติบโตของธุรกิจในอนาคต ซึ่งสามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้หลายทาง เช่น การวิเคราะห์แนวโน้มเพื่อรับมือกับคู่แข่งในตลาดไว้วางหน้า การวิเคราะห์รายได้และค่าใช้จ่ายของธุรกิจที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อวางแผนและหาแนวทางรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้นไว้วางหน้า การวางแผนภาษีให้กับธุรกิจด้วยวิธีการเสียภาษีที่ถูกต้องตามกฎหมายและได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีสูงสุด เป็นต้น

3) ทักษะด้านอารมณ์ (Soft Skills) เป็นทักษะด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นข้ามวิชาชีพได้อย่างมืออาชีพ โดยปราศจากอคติ เนื่องจากในอนาคตนักบัญชีจะเป็นผู้รวบรวมองค์ความรู้จากศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ร่วมกันจนสามารถสร้างนวัตกรรมที่ส่งเสริมคุณค่า ลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการทำงานเป็นองค์ความรู้ใหม่เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่องานบัญชีต่อไป

ทั้ง 3 ทักษะนี้เป็นทักษะมีจำเป็นสำหรับนักบัญชีในองค์กรในอนาคตอย่างยิ่ง ดังนั้น การทบทวนทักษะของนักบัญชีเพื่อให้ตอบความต้องการของโลกอนาคตเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงแล้ว นักบัญชีจำเป็นต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมด้วย เช่น ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำธุรกิจและการตลาดออนไลน์ หรือการตลาดดิจิทัล ธุรกิจเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นใหม่จะมีโมเดลธุรกิจที่แปลกใหม่และซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งต้องอาศัยการตีความด้วยความเข้าใจและสามารถปรับเนื้อหาเชิงเศรษฐกิจเข้ากับแม่บท หรือมาตรฐานการบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้รายการได้ นักบัญชีจะต้องมีความเข้าใจระบบสารสนเทศทางการบัญชีและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเลือกใช้ให้เหมาะสมกับการทำงานด้านต่าง ๆ ในระดับที่สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบได้ เรียกว่า ทักษะด้านความรู้ (Hard Skills) เพื่อให้ทันกับระบบงานของลูกค้าและรูปแบบการปฏิบัติงานบัญชีของนักบัญชี และทักษะด้านอารมณ์ (Soft Skills) เป็นลักษณะการทำงานกับเพื่อนร่วมงานข้ามวิชาชีพอย่างมืออาชีพ ทักษะด้านการติดต่อสื่อสาร และการหาทางออกของปัญหา (Solution) ให้กับองค์กรจะมีส่วนสำคัญมากขึ้น (กมลภู สันทะจักร และกนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธุ์, 2561) ไม่ว่านักบัญชีจะอยู่ในบทบาทใด ทักษะด้านอารมณ์ การสื่อสาร และการทำงานกับเพื่อนร่วมงานข้ามวิชาชีพ การหาทางออกของปัญหา (Solution) ให้กับองค์กรจะมีส่วนสำคัญมากขึ้น เนื่องจากงานด้านบันทึกบัญชีจะง่ายขึ้น ใช้เวลาน้อยลงและถูกแทนที่ด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีในการบันทึกบัญชี งานด้านการบันทึกบัญชีในอนาคตกำลังจะค่อย ๆ ลดลงไปเหลือแต่การใช้ดุลยพินิจและการวิเคราะห์ข้อมูล การคาดเดา

สถานการณ์ในอนาคต ข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากระบบงานจะถูกนำไปสู่การปรับรูปแบบที่ช่วยในตัดสินใจ สามารถเรียกใช้ข้อมูลได้ทันทีแบบเรียลไทม์ (Real Time System) ซึ่งทันต่อเวลาและสามารถเข้าใจได้ง่าย ในบางบทบาทนักบัญชีอาจต้องมีส่วนร่วมกับฝ่ายบริหารในการทำงานเชิงกลยุทธ์ กำหนดแผนงาน และนโยบาย เพื่อให้การดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนไปถึงเป้าหมายสูงสุดขององค์กรที่กำหนดไว้ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และระบบงานขององค์กรในหน้าที่การสนับสนุนข้อมูลเชิงตัวเลขให้กับยุทธศาสตร์องค์กร นักบัญชีในโลกอนาคตนั้นจำเป็นต้องมีความ Hi-Tech กล่าวคือ นักบัญชีจะต้องมีความสามารถในการเขียนโปรแกรม ความสามารถในการแก้ไขปัญหาทางเทคนิคที่หลากหลาย รวมถึงความสามารถในการใช้เทคโนโลยีขั้นสูงได้ และนักบัญชีต้องมีความ Hi-Touch กล่าวคือ นักบัญชีจะต้องมีความตระหนักในความซับซ้อนของจิตใจมนุษย์ อารมณ์และความต้องการที่แตกต่างกันของมนุษย์ รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนต่างสายวิชาชีพ ซึ่งในอนาคตนักบัญชีจะเป็นผู้รวบรวมองค์ความรู้จากศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ร่วมกันจนสามารถสร้างนวัตกรรมที่ส่งเสริมคุณค่า ลดต้นทุน หรือเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการทำงานเป็นองค์ความรู้ใหม่ ส่งผลให้เกิด “นักบัญชีนวัตกรรมในอนาคต” (ราชิต ไซยรัตน์, 2563) อย่างไรก็ตาม ทักษะเหล่านี้อาจมีผลให้นักบัญชีแตกต่างจากเทคโนโลยีที่ไม่อาจทำแทนคนได้ (Bottom Line, 2563) ถึงแม้ว่าบางบทบาทหน้าที่เทคโนโลยีดิจิทัลอาจจะสามารถเข้ามาที่แทนแรงงานคนได้ แต่ก็ยังมีบทบาทที่คาดหวังอีกหลายส่วนที่ยังคงต้องการนักบัญชีที่มีทักษะทางวิชาชีพขั้นสูง คือ การทำงานของนักบัญชีจะไม่จำกัดอยู่งานบันทึกข้อมูลแต่เพียงอย่างเดียว แต่นักบัญชีจะต้องปรับบทบาทของตนเองเป็นนักวิเคราะห์ข้อมูลการเงินและข้อมูลทางด้านธุรกิจ เพื่อเพิ่มมูลค่า (Value Creation) ให้แก่องค์กร (ศิริประภา ศรีวิโรจน์ และกนกวรรณ เอี่ยมชื่น, 2562)

ผู้เขียนขอเสนอว่า จากข้อเท็จจริงนักบัญชีต้องปรับตัวในด้านการทำธุรกิจในรูปแบบใหม่ที่ต้องเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ในการจัดทำบัญชี การบันทึกบัญชีรายได้ ค่าใช้จ่าย การจัดเก็บข้อมูล รวมถึงการจัดเก็บและนำเสนอภาษี ซึ่งหลายคนอาจเข้าใจผิดว่าเมื่อนำปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) เข้ามาช่วยในการทำบัญชีต่าง ๆ ของธุรกิจ อาชีพนักบัญชีอาจจะหายไปในอนาคต แต่ในความจริงแล้วปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) จะเข้ามาแทนที่ได้เฉพาะงานบัญชีที่มีรูปแบบที่เป็นมาตรฐานการทำบัญชีที่ชัดเจน และมีปริมาณมาก เช่น งานด้านเอกสาร เท่านั้น ในส่วนของงานที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนภาษีอากร งานตรวจสอบและควบคุมภายใน การวิเคราะห์งบการเงิน ยังจำเป็นต้องมีนักบัญชีที่มีทักษะสูงในการดึงข้อมูลจากองค์กร การวางแผน และการจัดการงานทั้งระบบเพื่อนำข้อมูลนั้นมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของผู้ฝ่ายบริหาร และฝ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งตรงนี้ก็ยิ่งแสดงให้เห็นได้จากข้อเท็จจริงที่ผู้เขียนได้นำเสนอว่าอาชีพนักบัญชีเป็นอาชีพที่ตลาดแรงงานในประเทศไทยมีความต้องการมากที่สุดเป็นอันดับที่ 3 ของจำนวนความต้องการแรงงานทั้งหมดของประเทศ จำนวน 7,602 อัตรา โดยยังไม่ได้นับรวมงานอื่น ๆ ที่ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรบัญชีสามารถเข้าทำงานได้ในหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ดังนั้น นักบัญชีนวัตกรรมไทยในอนาคตต้องเป็นผู้ที่มีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา และนักบัญชีจะต้องมีการเรียนรู้อย่างไม่จบสิ้น (Lifelong Learning) มีความรู้ ทักษะ และความสามารถในด้านการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ได้แก่ การมีความรู้และความเข้าใจ สามารถนำบิ๊กดาต้า (Big Data) ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) แมชชีนเลิร์นนิง (Machine Learning) บล็อกเชน (Blockchain) อินเทอร์เน็ตออฟธิงส์ (Internet of Things : IoT) กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (General Data Protection Regulation : GDPR) การตลาดดิจิทัล (Digital Marketing) และระบบคลาวด์ (Cloud Computing) ซึ่งนักบัญชีนวัตกรรมในอนาคตต้องมีทักษะในแต่ละด้านเหล่านี้และสามารถปรับใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเหล่านี้กับงานด้านบัญชีได้อย่างเหมาะสม และต้องมีการทบทวนเพื่อพัฒนาตนเองอยู่อย่างสม่ำเสมอในเรื่องของริสกีล (Re Skill)

ฮาร์ดสกีล (Hard Skill) และรู้จักการใช้ซอฟต์แวร์สกีล (Soft Skill) ในการทำงาน และนักบัญชีนวัตกรรมในอนาคตต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการรวบรวมองค์ความรู้จากศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ร่วมกันได้อย่างเหมาะสมกับงานด้านบัญชี รวมถึงการให้คำแนะนำหรือข้อเสนอแนะต่าง ๆ กับผู้บริหารในการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าประสงค์หรือนโยบายขององค์กรได้อย่างเหมาะสม

บทสรุป

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ประเทศถูกขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Innovation) และเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital) นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของโลกยุคปัจจุบันก้าวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy) การเปิดเสรีการค้า การลงทุนของนักลงทุนต่างชาติ การเคลื่อนย้ายอย่างเสรีและรวดเร็วของผู้คน ฝีมือแรงงาน ข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่ สินค้าและบริการ การรวมตัวของเศรษฐกิจในภูมิภาคที่จะนำไปสู่ความเชื่อมโยงทุกระบบของโลกเข้าไว้ด้วยกันทำให้เกิดเป็นศูนย์รวมอำนาจทางเศรษฐกิจโลก ซึ่งส่งผลกระทบให้นักบัญชีต้องพัฒนาตนเองสู่การเป็นนักบัญชีนวัตกรรมในอนาคต เนื่องจากนักบัญชีเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจดิจิทัล ดังนั้นนักบัญชีนวัตกรรมในอนาคต จำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะเพื่ออนาคต (Reskill) 3 ทักษะที่สำคัญ คือ 1) ทักษะการใช้เทคโนโลยี (Technology Skills) กล่าวคือ นักบัญชีนวัตกรรมในอนาคตต้องมีความสามารถ และความเชี่ยวชาญในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และเทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ แล็ปท็อป แท็บเล็ต สมาร์ทโฟน โปรแกรมสำเร็จรูป และสื่อออนไลน์ มาใช้ในการปฏิบัติงานหรือการทำงานร่วมกัน เพื่อพัฒนาระบบการทำงาน รวมถึงการออกแบบระบบงานในองค์กรให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพไม่ว่าจะเป็นงานด้านบัญชี หรืองานด้านการบริหารจัดการองค์กรสมัยใหม่ได้แก่ ทักษะด้านการใช้งานคอมพิวเตอร์ ด้านการใช้อินเทอร์เน็ต ด้านการใช้งานเพื่อความมั่นคงปลอดภัย ด้านการเลือกใช้โปรแกรมประมวลคำ ด้านการใช้งานตารางคำนวณ ด้านการใช้งานโปรแกรมการนำเสนอ ด้านการใช้งานสร้างสื่อดิจิทัล ด้านการทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ และด้านการใช้ดิจิทัลเพื่อความมั่นคงปลอดภัย 2) ทักษะด้านความรู้ (Hard Skills) กล่าวคือ นักบัญชีนวัตกรรมในอนาคตต้องมีความสามารถ และความเชี่ยวชาญในการใช้งาน เช่น การใช้งานระบบสารสนเทศทางการบัญชี โปรแกรมตารางคำนวณ Microsoft Excel (Spreadsheet) ขั้นสูงสุด เป็นต้น และ 3) ทักษะด้านอารมณ์ (Soft Skills) กล่าวคือ ในอนาคตนักบัญชีจะเป็นผู้รวบรวมองค์ความรู้จากศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ร่วมกันจนสามารถสร้างนวัตกรรมที่ส่งเสริมคุณค่า ลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการทำงานเป็นองค์ความรู้ใหม่เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่องานบัญชีต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กองบริหารข้อมูลตลาดแรงงาน กรมการจัดหางาน. (2563). **สถานการณ์ตลาดแรงงานไตรมาสที่ 2 ปี 2563**. สืบค้น มกราคม 7, 2564 จาก : https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/lmia_th/a0f1c81a44382eeced719223a443e6e9.pdf.
- กมลภู สันตะจักร และกนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธิ์. (2561). คุณลักษณะนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของหน่วยงานราชการในประเทศไทย. **วารสารมหาจุฬานาครธรรมศาสตร์**, 5(3), 771-790.
- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. (2563). **กรมพัฒนาฯ เผยนโยบาย ปี 63 เร่งผลักดัน 162 สำนักงานบัญชีคุณภาพ**สู่การเป็นสำนักงานบัญชีดิจิทัล พร้อมตอบโจทย์ยุทธศาสตร์ชาติ. สืบค้น มกราคม 7, 2563 จาก : https://www.dbd.go.th/news_view.php?nid=469416694.
- กรมสรรพากร. (2559). **คู่มือคู่มือใบกำกับภาษี**. สืบค้น กุมภาพันธ์ 23, 2563 จาก https://www.rd.go.th/publish/fileadmin/user_upload/ebook/taxinvoice.pdf.
- กรมสรรพากร. (มปป). **หักภาษี (ณ ที่จ่าย) ครบจบในขั้นตอนเดียวด้วย e-Withholding Tax**. สืบค้น มีนาคม 5, 2563, จาก: <https://www.rd.go.th/publish/fileadmin/download/e-WithholdingTax.pdf>.
- กระทรวงแรงงาน. (2559). **กรอบยุทธศาสตร์ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)**. สืบค้น กุมภาพันธ์ 20, 2563 จาก <https://www.nstda.or.th/th/nstda-doc-archives/thailand-40/11704-ministryoflabour>.
- กองกำกับบัญชีธุรกิจ. (2562). **ก้าวทันมิติใหม่การบัญชียุคดิจิทัล กรมพัฒนาฯ เร่งเสริมแกร่งผู้ประกอบการธุรกิจสำนักงานบัญชี...รับการเปลี่ยนแปลง (ฉบับที่ 51)**. สืบค้น กุมภาพันธ์ 27, 2562 จาก https://www.dbd.go.th/news_view.php?nid=469414025.
- คณะกรรมการด้านงานต่างประเทศ. (2559). **แนวโน้มของเทคโนโลยี ที่อาจส่งผลกระทบต่อวิชาชีพบัญชี**. สืบค้น กุมภาพันธ์ 18, 2563 จาก : <http://www.tfac.or.th/upload/9414/r6ailPT0Sc.pdf>.
- ชูชัย สมितिไกร. (2556). **การสรรหาการคัดเลือกและการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฏฐา วัฒนวิไล และจุฑามาน สิทธิผลวนิชกุล. (2555). การพัฒนาศักยภาพวิชาชีพไทยเมื่อเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ. **วารสารนักบริหาร Executive Journal** มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. สืบค้น กุมภาพันธ์ 17, 2563 จาก https://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/july_sep_12/pdf/aw03.pdf.
- นันทวรรณ บุญช่วย. (2563). ยุคพลิกผันทางเทคโนโลยีกับการพัฒนานักบัญชีนวัตกรรม. **วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง**. 3(1), 15-26.
- นิรันดร์ จุลทรัพย์. (2557). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สู่ประชาคมอาเซียน. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ**, 14(1), 38-58.
- ผกาพรรณ พรหมสาขา ณ สกลนคร และรัตนา วงศ์รัศมีเดือน. (2561). **หลักการบัญชีขั้นต้น**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เสมอธรรม.
- ยุทธนัยณ์ นิธิพิสุทธิกุล. (2562). **E-TAX Invoice&Receipt กับ...บัญชียุคดิจิทัล**. กรุงเทพฯ: บริษัท อี-คัสตอม เซอร์วิส จำกัด.

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2526). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- ราชิต ไชยรัตน์, (2563). **บทบาทนักบัญชีในโลกอนาคตจากนักบัญชี สู่ักบัญชีวัดกร**. สืบค้น พฤษภาคม 15, 2563 จาก <http://www.tfac.or.th/Article/Detail/126212>.
- ศิริประภา ศรีวิโรจน์ และกนกวรรณ เอี่ยมชื่น. (2562). **นักบัญชี ในยุค 4.0. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชียฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**, 9(1), 19-28.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2560). **พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547**. สืบค้น ตุลาคม 19, 2560 จาก <http://www.tfac.or.th/Article/Detail/66888>.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2560). **มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี**. สืบค้น ตุลาคม 20, 2560 จาก <http://www.tfac.or.th/Article/Detail/66980>.
- สมบัติ นามบุรี. (2562). **นวัตกรรมและการบริหารจัดการ. วารสารวิจัยวิชาการ (พฤษภาคม-สิงหาคม 2562)**, 2(2), 121-134.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2550). **นวัตกรรม**. สืบค้น กันยายน 17, 2550, จาก <http://www.royin.go.th/?knowledges>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. (2561). **สภาวะการศึกษาไทยปี 2559/2560 แนวทางการปฏิรูปการศึกษาไทยเพื่อก้าวสู่ยุค Thailand 4.0**. กรุงเทพฯ : บริษัท ฟริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- Blockchain Review. (2563). **บล็อกเชน (Blockchain) จะเปิดม่านยุคใหม่แห่งอุตสาหกรรมบัญชี**. สืบค้น กุมภาพันธ์ 29, 2563 จาก <https://blockchain-review.co.th/blockchain-review/blockchain-accounting>.
- Bottom Line. (2563). **รีสกิล (Reskill) ทางรอดคนทำงานยุคดิจิทัล**. สืบค้น เมษายน 10, 2563 จาก https://bottomlineis.co/Business_Work_Career_Reskill_Corporate.

ภาคผนวก

วารสารร่มยุงทอง คณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้ยกเลิกการตีพิมพ์เผยแพร่ “วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์” ISSN 1906-8824 ตั้งแต่ปี 2564 เป็นต้นมา เพื่อปรับรูปแบบการนำเสนอเป็นฉบับอิเล็กทรอนิกส์หรือวารสารออนไลน์ตามบริบทสังคมและเทคโนโลยี และเพื่อให้สอดคล้องกับประกาศ ก.พ.อ. เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ พ.ศ. 2564 จึงได้จัดทำวารสารวิชาการฉบับออนไลน์ขึ้นใหม่ ชื่อภาษาไทย “วารสารร่มยุงทอง” ชื่อภาษาอังกฤษ “Rom Yoong Thong Journal”

วารสารร่มยุงทอง เปิดรับบทความวิจัย (Research Article) และบทความวิชาการ (Article) ด้านบริหารธุรกิจ การบัญชี นิเทศศาสตร์ การท่องเที่ยวและธุรกิจบริการ และด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เปิดรับทั้งบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ (peer review) จำนวน 3 ท่าน เป็นการประเมินแบบ double-blinded review

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้คณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ใช้เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงานวิจัยและความรู้ทางวิชาการ
2. เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านวิชาการของคณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ตลอดจนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการและงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ

นโยบายการตีพิมพ์เผยแพร่

บทความทุกเรื่องที่เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ (peer review) ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะศาสตร์หรือเกี่ยวเนื่องกับเนื้อหาบทความ จำนวน 3 ท่าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณาบทความจะไม่มีอยู่ในสังกัดเดียวกันกับผู้เสนอบทความ และเป็นการประเมินแบบ double-blinded review คือปกปิดรายชื่อผู้เขียนบทความและผู้ทรงคุณวุฒิ

บทความที่เสนอต้องไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ใดมาก่อนหรือไม่อยู่ในกระบวนการพิจารณาของวารสารวิชาการหรืองานประชุมวิชาการอื่นใดพร้อมกัน ข้อเขียนที่ปรากฏในเนื้อหาบทความถือเป็นความเห็นและความรับผิดชอบโดยตรงของผู้เขียนบทความ มิใช่เป็นความเห็นและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการตรวจพบว่าผู้เสนอบทความไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของวารสารหรือมีการละเมิดลิขสิทธิ์เกิดขึ้น ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เสนอบทความ หรือหากประสงค์ขอยกเลิกตีพิมพ์บทความจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการเพียงผู้เดียว

กำหนดระยะเวลาการเผยแพร่

- กำหนดระยะเวลาการเผยแพร่ จำนวน 3 ฉบับต่อปี
- ฉบับที่ 1 เปิดรับบทความเดือนมกราคม - เมษายน
 - ฉบับที่ 2 เปิดรับบทความเดือนพฤษภาคม - สิงหาคม
 - ฉบับที่ 3 เปิดรับบทความเดือนกันยายน - ธันวาคม

จริยธรรมการเผยแพร่ วารสารर्मยุงทอง

จริยธรรมของผู้เขียนบทความ

1. ไม่นำบทความวิจัยหรือบทความวิชาการที่เคยเผยแพร่ หรืออยู่ระหว่างการนำเสนอเพื่อเผยแพร่ หรือเข้าร่วมประชุมวิชาการ มาส่งเพื่อขอรับการเผยแพร่
2. บทความวิจัยหรือบทความวิชาการที่ส่งเผยแพร่จะต้องเป็นไปตามรูปแบบที่กำหนด มีการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลตามรูปแบบที่วารสารกำหนด ไม่คัดลอกหรือนำผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง หรือละเมิดลิขสิทธิ์ใด ๆ
3. กรณีเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในมนุษย์ ผู้เขียนต้องมีหนังสือรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมในมนุษย์
4. ในกรณีที่ผู้เขียนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของวารสารหรือมีการละเมิดใด ๆ เกิดขึ้น หากกองบรรณาธิการตรวจพบถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว
5. กรณีผู้เขียนประสงค์ขอยกเลิกการเผยแพร่บทความ จะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการของวารสารทั้งหมดเพียงผู้เดียว

จริยธรรมของกองบรรณาธิการ

1. รักษาและพัฒนาคุณภาพของบทความและวารสารให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานอย่างต่อเนื่องปฏิบัติตามกระบวนการของวารสารอย่างเคร่งครัด ตั้งแต่การกลั่นกรองคุณภาพของบทความก่อนเริ่มกระบวนการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ การพิจารณาเผยแพร่บทความที่ผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยคำนึงถึงประโยชน์ทางวิชาการและนโยบายของวารสารเป็นหลัก
2. ตรวจสอบการคัดลอกผลงานของผู้อื่น (Plagiarism) หากมีหลักฐานชัดเจนว่ามีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น จะติดต่อผู้เขียนเพื่อขอคำชี้แจงประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การเผยแพร่บทความนั้น
3. ไม่เปิดเผยข้อมูลใด ๆ เกี่ยวกับผู้เขียนและผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ ก่อนที่บทความจะได้รับการเผยแพร่
4. ทำหน้าที่โดยปราศจากอคติ เปิดโอกาสให้ผู้เขียนทุกกลุ่มจากทุกสถาบันได้มีโอกาสเผยแพร่บทความอย่างเท่าเทียม
5. ไม่แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงเนื้อหาบทความและผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ
6. ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียน ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ และกองบรรณาธิการวารสาร
7. ปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาและสิทธิของผู้เขียนบทความ
8. ส่งเสริมและสนับสนุนการแสดงออกทางความคิดเชิงวิชาการอย่างเสรี

จริยธรรมของผู้ประเมินบทความ

1. ทำหน้าที่ด้วยใจเป็นกลาง ปราศจากอคติเชิงวิชาการ ยอมรับความแตกต่างทางความคิดเห็น โดยคำนึงผลประโยชน์เชิงวิชาการ คุณภาพของบทความ และมาตรฐานของวารสารเป็นสำคัญ
2. ประเมินบทความด้วยความรวดเร็ว ส่งผลการประเมินตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด
3. ไม่เปิดเผยข้อมูลบทความ ผู้เขียนบทความ ผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดจนข้อมูลการพิจารณาถ่วงถ่วงของกองบรรณาธิการ ก่อนที่บทความจะเผยแพร่
4. ไม่นำข้อมูลจากบทความที่ประเมินไปเป็นของตนเอง หรือนำไปใช้ประโยชน์โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของบทความก่อนที่บทความจะตีพิมพ์เผยแพร่
5. ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนบทความ ผู้ทรงคุณวุฒิอื่น กองบรรณาธิการ หรือพวกพ้อง
6. ไม่เรียกร้องหรือกำหนดค่าตอบแทนหรือผลประโยชน์อื่นใดจากการทำหน้าที่

คำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความ วารสารร่มยุงทอง คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บทความทุกเรื่องที่ส่งเข้ามาในระบบจะต้องมีชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) ตำแหน่งงาน หน่วยงานที่สังกัด อีเมลของผู้ที่เป็น Corresponding Author และ เบอร์โทรศัพท์ (สำหรับติดต่อประสาน จะไม่ปรากฏในวารสารที่เผยแพร่) โดยยึดตามแบบฟอร์มที่กำหนด

1. บทความวิจัย (Research Article) ประกอบด้วย

1. ชื่อบทความ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
2. บทคัดย่อ (Abstract) ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ (ไม่เกิน 250 คำ)
3. คำสำคัญ (Keywords) 3 - 5 คำ
4. บทนำ
5. วัตถุประสงค์การวิจัย
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย (ถ้ามี)
7. สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี)
8. การทบทวนวรรณกรรม
9. วิธีดำเนินการวิจัย
10. ผลการวิจัย
11. อภิปรายผลการวิจัย
12. ข้อเสนอแนะ
13. เอกสารอ้างอิง (อ้างอิงเฉพาะรายการที่ปรากฏในบทความเท่านั้น โดยใช้ระบบ APA⁷)

2. บทความวิชาการ (Academic Article) ประกอบด้วย

1. ชื่อเรื่อง ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
2. บทนำ ระบุความสำคัญของสถานการณ์ที่เชื่อมโยงไปสู่ประเด็นในการนำเสนอบทความ
3. เนื้อเรื่อง เรียบเรียงเนื้อหาโดยใช้ภาษาที่ถูกต้องตามหลักวิชาการหรือความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย มีความครบถ้วนสมบูรณ์ เกิดประโยชน์เชิงวิชาการต่อสังคมและประเทศชาติ มีการอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่น่ามาไว้ในบทความอย่างถูกต้อง
4. บทสรุป ให้ข้อคิดเชิงสร้างสรรค์ เสนอแนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน
5. เอกสารอ้างอิง อ้างอิงเฉพาะรายการที่ปรากฏในบทความเท่านั้น โดยใช้ระบบ APA⁷

การจัดเตรียมต้นฉบับ

บทความที่นำเสนอต้องพิมพ์ด้วยตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดตัวอักษร 16 Pt. มีความยาวไม่เกิน 15 หน้า ขนาดกระดาษ A4 ตั้งค่าน้ำกระดาษโดยเว้นระยะขอบทุกด้าน 2.54 เซนติเมตร (1 นิ้ว) จัดเรียงเนื้อหากระจ่ายแบบไทย (จัดตาม template ที่กำหนดให้) ใช้ระบบการอ้างอิงแบบ APA⁷

การจัดทำรูปภาพ

1. รูปภาพทุกภาพจะต้องมีความคมชัดเมื่อแปลงไฟล์เป็นขาวดำ ขนาดภาพและตัวอักษรที่ปรากฏในภาพต้องมีขนาดที่มองเห็นได้ชัดเจน
2. ทุกภาพจะต้องระบุหมายเลขภาพ คำบรรยายภาพ การอ้างอิงแหล่งที่มาของภาพ

ชื่อบทความ (ภาษาไทย 18 pt. หนา จัดกึ่งกลาง)
ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษ 18 pt. หนา จัดกึ่งกลาง)

ชื่อ-สกุล ผู้เขียน (ภาษาไทย)

ชื่อ-สกุล ผู้เขียน (ภาษาอังกฤษ)

ตำแหน่งงาน/หน่วยงานที่สังกัด.....

Corresponding Author : ใส่อีเมล.....

โทรศัพท์.....(เพื่อการประสานงานเท่านั้น ไม่ปรากฏในบทความฉบับเผยแพร่)

(14 pt. จัดกึ่งกลาง)

บทคัดย่อ (16 pt. หนา จัดกึ่งกลาง)

(เนื้อหา 16 pt. ปกติ).....

คำสำคัญ: ไม่เกิน 5 คำ (16 pt.หนา จัดชิดซ้าย)

.....

Abstract (16 pt.หนา จัดกึ่งกลาง)

(เนื้อหา 16 pt. ปกติ).....

Keywords: ไม่เกิน 5 คำ (16 pt.หนา จัดชิดซ้าย)

.....

บทนำ (16 pt. หนา จัดชิดซ้าย)

หัวข้อรอง (ถ้ามี) (16 pt.หนา)

(เนื้อหา 16 pt. ปกติ).....

วัตถุประสงค์ (16 pt.หนา จัดชิดซ้าย)

(เนื้อหา 16 pt. ปกติ).....

กรอบแนวคิดในการวิจัย (ถ้ามี) (16 pt.หนา จัดชิดซ้าย)

(เนื้อหา 16 pt. ปกติ).....

สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี) (16 pt.หนา จัดชิดซ้าย)

หัวข้อรอง (ถ้ามี) (16 pt.หนา)

(เนื้อหา 16 pt. ปกติ).....

การทบทวนวรรณกรรม (สรุปโดยย่อ) (16 pt.หนา จัดชิดซ้าย)

หัวข้อรอง (ถ้ามี) (16 pt.หนา)

(เนื้อหา 16 pt. ปกติ).....

วิธีดำเนินการวิจัย (16 pt.หนา จัดชิดซ้าย)

หัวข้อรอง (ถ้ามี) (16 pt.หนา)

(เนื้อหา 16 pt.ปกติ)..... (อธิบายหัวข้อให้ครบถ้วน เช่น ประเภทการวิจัย ประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ฯลฯ)...

ผลการวิจัย (16 pt.หนา จัดชิดซ้าย)

หัวข้อรอง (ถ้ามี) (16 pt.หนา)

(เนื้อหา 16 pt. ปกติ).....

(กรณีนำเสนอด้วยตาราง)

ตาราง 1 ชื่อตาราง.....

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	60	40.00
หญิง	90	60.00
รวม	150	100.00

(กรณีมีภาพประกอบ)

ภาพที่ 1 ชื่อภาพ.....

ที่มา :

อภิปรายผลการวิจัย (16 pt.หนา จัดชิดซ้าย)

หัวข้อรอง (ถ้ามี) (16 pt.หนา)

(เนื้อหา 16 pt. ปกติ).....

ข้อเสนอแนะ (16 pt.หนา จัดชิดซ้าย)

หัวข้อรอง (ถ้ามี) (16 pt.หนา)

(เนื้อหา 16 pt. ปกติ).....

เอกสารอ้างอิง (16 pt.หนา จัดชิดซ้าย)

(รายการอ้างอิง 16 pt. ปกติ)....ใช้การอ้างอิงระบบ APA^{7th} เรียงรายการภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และการสัมภาษณ์ (ถ้ามี) โดยเรียงลำดับตามตัวอักษร

หมายเหตุ : ตั้งค่าน้ำกระดาษ A-4 เว้นระยะขอบด้านละ 2.54 เซนติเมตร ใช้ฟอนต์ TH SarabunPSK จัดหน้ากระจายแบบไทย (ยกเว้นรายการเอกสารอ้างอิง ให้จัดชิดซ้าย) ความยาวของบทความวิจัย ไม่เกิน 15 หน้ากระดาษ A-4

ชื่อบทความ (ภาษาไทย 18 pt. หนา จัดกึ่งกลาง)
ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษ 18 pt. หนา จัดกึ่งกลาง)

ชื่อ-สกุล ผู้เขียน (ภาษาไทย)

ชื่อ-สกุล ผู้เขียน (ภาษาอังกฤษ)

ตำแหน่งงาน/หน่วยงานที่สังกัด.....

Corresponding Author : ใส่อีเมล.....

โทรศัพท์.....(เพื่อการประสานงานเท่านั้น ไม่ปรากฏในบทความฉบับเผยแพร่)

(14 pt. จัดกึ่งกลาง)

บทนำ (16 pt. หนา จัดชิดซ้าย)

หัวข้อรอง (ถ้ามี) (16 pt. หนา)

(เนื้อหา 16 pt. ปกติ).....

เนื้อหา (16 pt. หนา จัดชิดซ้าย)

หัวข้อรอง (ถ้ามี) (16 pt. หนา)

(เนื้อหา 16 pt. ปกติ).....

บทสรุป (16 pt. หนา จัดชิดซ้าย)

หัวข้อรอง (ถ้ามี) (16 pt. หนา)

(เนื้อหา 16 pt. ปกติ).....

(กรณีมีภาพประกอบ)

ภาพที่ 1 ชื่อภาพ.....

ที่มา :

เอกสารอ้างอิง (16 pt. หนา จัดชิดซ้าย)

(รายการอ้างอิง 16 pt. ปกติ)....ใช้การอ้างอิงระบบ APA^{7th} เรียงรายการภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และการสัมภาษณ์ (ถ้ามี) โดยเรียงลำดับตามตัวอักษร

หมายเหตุ : ตั้งค่าน้ำกระดาษ A-4 เว้นระยะขอบด้านละ 2.54 เซนติเมตร ใช้ฟอนต์ TH SarabunPSK จัดหน้ากระดาษแบบไทย (ยกเว้นรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ ให้จัดชิดซ้าย) ความยาวของบทความวิชาการ ไม่เกิน 15 หน้ากระดาษ A-4

รูปแบบการเขียนอ้างอิง APA (American Psychological Association 7th edition)

1. หนังสือ (ภาษาไทย)

การเขียนบรรณานุกรม:

ชื่อ✓ชื่อสกุล.✓(ปีที่พิมพ์).✓ชื่อหนังสือ✓(ครั้งที่พิมพ์).✓สถานที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2560). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS (พิมพ์ครั้งที่ 17). นนทบุรี: เอส. อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์.

รูปแบบการอ้างอิง:

รูปแบบที่ 1 ขึ้นต้นประโยค

ธานินทร์ ศิลป์จารุ (2560) อธิบายว่า การสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้วิจัยว่าต้องการสุ่มใครบ้าง เช่น ต้องการเก็บข้อมูลจากคนในกลุ่มนี้เท่านั้น

รูปแบบที่ 2 ท้ายประโยค

การสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้วิจัยว่าต้องการสุ่มใครบ้าง เช่น ต้องการเก็บข้อมูลจากคนในกลุ่มนี้เท่านั้น (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2560)

ถ้ามีผู้แต่งเกิน 5 คน หรือตั้งแต่ 6 คนขึ้นไป ให้ลงเฉพาะคนแรก ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และคำว่า “และคนอื่น ๆ” สำหรับหนังสือภาษาไทย ตัวอย่างเช่น

การเขียนบรรณานุกรม:

ศิริวรรณ เสรีรัตน์, และคนอื่น ๆ (2548). การวิจัยธุรกิจ (ฉบับปรับปรุงใหม่). กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.

รูปแบบการอ้างอิง:

รูปแบบที่ 1 ขึ้นต้นประโยค

ศิริวรรณ เสรีรัตน์, และคนอื่น ๆ (2548, หน้า 252) กล่าวว่า การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว คือ ตัวสถิติที่ใช้ “F” เป็นตัวสถิติที่ใช้เปรียบเทียบความแปรปรวนระหว่างกลุ่มกับความแปรปรวนภายในกลุ่ม

รูปแบบที่ 2 ท้ายประโยค

การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว คือ ตัวสถิติที่ใช้ “F” เป็นตัวสถิติที่ใช้เปรียบเทียบความแปรปรวนระหว่างกลุ่มกับความแปรปรวนภายในกลุ่ม (ศิริวรรณ เสรร์รัตน์, และคนอื่น ๆ, 2548)

2. หนังสือ (ต่างประเทศ)

การเขียนบรรณานุกรม:

ชื่อสกุล✓ชื่อต้น✓ชื่อกลาง.✓(ปีที่พิมพ์).✓ชื่อหนังสือ✓(ครั้งที่พิมพ์).✓สถานที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.

Cooper, D. R., & Schindler, P. S. (2014). **Business Research Methods** (12th ed.). The United States of America: McGraw-Hill/Irwin.

รูปแบบการอ้างอิง:

รูปแบบที่ 1 ขึ้นต้นประโยค

คูเปอร์, และซินด์เลอร์ (Cooper, & Schindler, 2014) อธิบายว่า การวิจัย หมายถึง กระบวนการค้นหาข้อมูลเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหา ซึ่งมีขั้นตอนที่สำคัญได้แก่ การเขียนรายงาน (writing) การบรรยาย (descriptive) การอธิบาย (explanatory) และการพยากรณ์ (predictive)

รูปแบบที่ 2 ท้ายประโยค

การวิจัย หมายถึง กระบวนการค้นหาข้อมูลเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหา ซึ่งมีขั้นตอนที่สำคัญได้แก่ การเขียนรายงาน (writing) การบรรยาย (descriptive) การอธิบาย (explanatory) และการพยากรณ์ (predictive) (Cooper, & Schindler, 2014)

ถ้ามีผู้แต่งเกิน 5 คน หรือตั้งแต่ 6 คนขึ้นไป ให้ลงเฉพาะคนแรก ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และคำว่า “et al.” สำหรับหนังสือภาษาต่างประเทศ ตัวอย่างเช่น

การเขียนบรรณานุกรม:

Downward, P., et al. (2019). **The SAGE Handbook of Sports Economics**. The United Kingdom: SAGE Publications.

รูปแบบการอ้างอิง:

รูปแบบที่ 1 ขึ้นต้นประโยค

ดาวน์เวิร์ด, และคนอื่น ๆ (Downward et al., 2019) อธิบายว่า แนวคิดเรื่องเศรษฐศาสตร์การกีฬาได้เริ่มมีขึ้นในช่วงปี 1950s

รูปแบบที่ 2 ท้ายประโยค

แนวคิดเรื่องเศรษฐศาสตร์การกีฬาได้เริ่มมีขึ้นในช่วงปี 1950s (Downward et al., 2019)

3. บทความในวารสาร หรือนิตยสาร (ภาษาไทย)

การเขียนบรรณานุกรม:

ชื่อ✓ชื่อสกุล.✓(ปีที่พิมพ์).✓ชื่อบทความ.✓ชื่อวารสาร, ✓ปีที่(ฉบับที่),✓หน้าที่ตีพิมพ์
บทความ.

จิราวรรณ สมหวัง. (2561). การพัฒนาศักยภาพแหล่งเรียนรู้สำหรับการจัดการโซ่อุปทานสินค้าเกษตร
ปลอดภัย (กระท้อน) แบบมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดลพบุรี. วารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 11(2), 63 - 75.

4. วารสาร (ภาษาอังกฤษ)

การเขียนบรรณานุกรม:

ชื่อสกุล✓ชื่อต้น✓ชื่อกลาง.✓(ปีที่พิมพ์). ✓ชื่อบทความ.✓ชื่อวารสาร, ✓ปีที่(ฉบับที่),
✓หน้าที่ตีพิมพ์บทความ.

Sohn, J., Woo, S., & Kim, T. (2017). Assessment of logistics service quality using the
Kano model in a logistics-triadic relationship. **The International Journal of
Logistics Management**, 28(2), 680 – 698.

Rezaei, J., Ortt, R. & Trott, P. (2018). Supply chain drivers, partnerships and performance
of high-tech SMEs: An empirical study using SEM. **International Journal of
Productivity and Performance Management**, 67(4), 629 - 653.

5. ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

การเขียนบรรณานุกรม:

ชื่อ✓ชื่อสกุล.✓(ปีที่แก้ไขหรือปรับปรุงข้อมูล).✓ชื่อเรื่อง.✓สืบค้น✓เดือน✓วันที่, ✓ปี,
✓จาก✓แหล่งสารสนเทศ.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2558). สศก. เร่งวิจัยโลจิสติกส์ 5 สินค้าเกษตรสำคัญ. สืบค้น
มิถุนายน 13, 2561 จาก <http://logistics.oae.go.th/web/p/html/page/N7>

รูปแบบการอ้างอิง:

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รายงานว่าแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์
ของประเทศไทยระยะที่ 1 พ.ศ. 2550-2554 และระยะที่ 2 พ.ศ. 2556-2560 ได้ให้ความสำคัญกับ
การปรับปรุงประสิทธิภาพระบบโลจิสติกส์ในภาคการผลิต การให้ความสำคัญกับการสร้างองค์ความรู้
ด้านการจัดการระบบโลจิสติกส์ในระดับฟาร์ม และการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสินค้า
เกษตร โดยเฉพาะสินค้าเกษตรสำคัญ คือ ข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา ผัก (หน่อไม้ฝรั่ง) และผลไม้
(ทุเรียน) (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2558)

6. เอกสารการประชุมที่ตีพิมพ์เป็นรูปเล่ม

การเขียนบรรณานุกรม:

ชื่อ✓ชื่อสกุล.✓(ปีที่พิมพ์).✓ชื่อบทความ.✓ใน ✓ชื่อการประชุม✓วันที่จัดประชุม✓(หน้าที่
ตีพิมพ์บทความ).✓สถานที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.

จิราวรรณ สมหวัง. (2558). แนวทางการพัฒนามาตรฐานอาหารแปรรูปที่บรรจุในภาชนะพร้อม
จำหน่าย (primary GMP) ของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดลพบุรี. ใน **ประชุม
วิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3 “จัดการอย่างไรให้ธุรกิจท้องถิ่นไทยเติบโตอย่างยั่งยืน”**
วันที่ 27 พฤศจิกายน 2558 (หน้า 495 - 506). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุบลราชธานี

7. บทสัมภาษณ์โดยตรง

การเขียนบรรณานุกรม:

ผู้ให้สัมภาษณ์.✓(ปี, ✓เดือน✓วันที่ที่สัมภาษณ์). ✓ตำแหน่งหรือที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้.
✓สัมภาษณ์.

สมศักดิ์ พ่วงเอี่ยม. (2561, กรกฎาคม 6). ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 11 บ้านวังขรณ์ ตำบลโพชนไก่ อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี. สัมภาษณ์.

สุชาติ ภาเจริญ. (2561, กรกฎาคม 6). นายอำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี. สัมภาษณ์.

รูปแบบการอ้างอิง:

จากการสัมภาษณ์นายอำเภอบางระจัน และผู้ใหญ่บ้านหมู่ 11 บ้านวังขรณ์ ตำบลโพชนไก่ อำเภอบางระจัน พบปัญหาดังนี้ 1) ชาวบ้านมีความต้องการที่จะพัฒนาชุมชน ให้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี แต่ยังขาดความรู้ และการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนในปัจจุบัน ยังไม่เป็นระบบ ไม่มีความชัดเจน และไม่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชนที่น่าสนใจให้นักท่องเที่ยว และ 2) ตลาดชุมชนมีสินค้า ของฝาก และอาหารพื้นบ้านที่น่าสนใจ มีเสน่ห์ อร่อย และมีความหลากหลาย ซึ่งผลิตจากภูมิปัญญาชาวบ้าน แต่ยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว เพราะขาดการประชาสัมพันธ์ ทำให้ยังไม่เป็นที่รู้จัก และไม่มีการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวที่นี้กับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ (สุชาติ ภาเจริญ, และสมศักดิ์ พ่วงเอี่ยม, 2561)

8. วิทยานิพนธ์

การเขียนบรรณานุกรม:

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์.✓(ปีที่พิมพ์).✓ชื่อวิทยานิพนธ์.✓ระดับวิทยานิพนธ์✓มหาวิทยาลัยหรือสถาบัน.

พัฒพงษ์ พงษ์ธานี. (2559). การวิเคราะห์ที่ตั้งที่เหมาะสมสำหรับสถานีบรรจุและแยกสินค้ากล่อง (ICD): กรณีศึกษา ภาคใต้ของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โสพันธุ์ ออมทรัพย์. (2561). แนวทางการพัฒนาการจัดการโลจิสติกส์เพื่อการท่องเที่ยวชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ตลาดป่าไผ่สร้างสุข อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง. การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

9. รายงานการวิจัย

การเขียนบรรณานุกรม:

ชื่อผู้แต่ง.✓(ปีที่พิมพ์).✓ชื่อรายงานการวิจัย.✓สถานที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.

จิราวรรณ สมหวัง. (2559). รายงานการวิจัย เรื่อง การจัดการโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเงี้ยว จังหวัดลพบุรี สระบุรี และสิงห์บุรี. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).

นิพนธ์ พัวพงศกร, และคนอื่น ๆ. (2553). รายงานการวิจัยเรื่อง โครงการศึกษาแนวทางการจัดการ
ห่วงโซ่อุปทานและโลจิสติกส์ของสินค้าเกษตร ภายใต้โครงการการศึกษาวิจัยตลอดจน
ติดตามประเมินผลเพื่อเสนอแนวทาง นโยบายการปรับโครงสร้างภาคการผลิต การค้า
และการลงทุน. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.